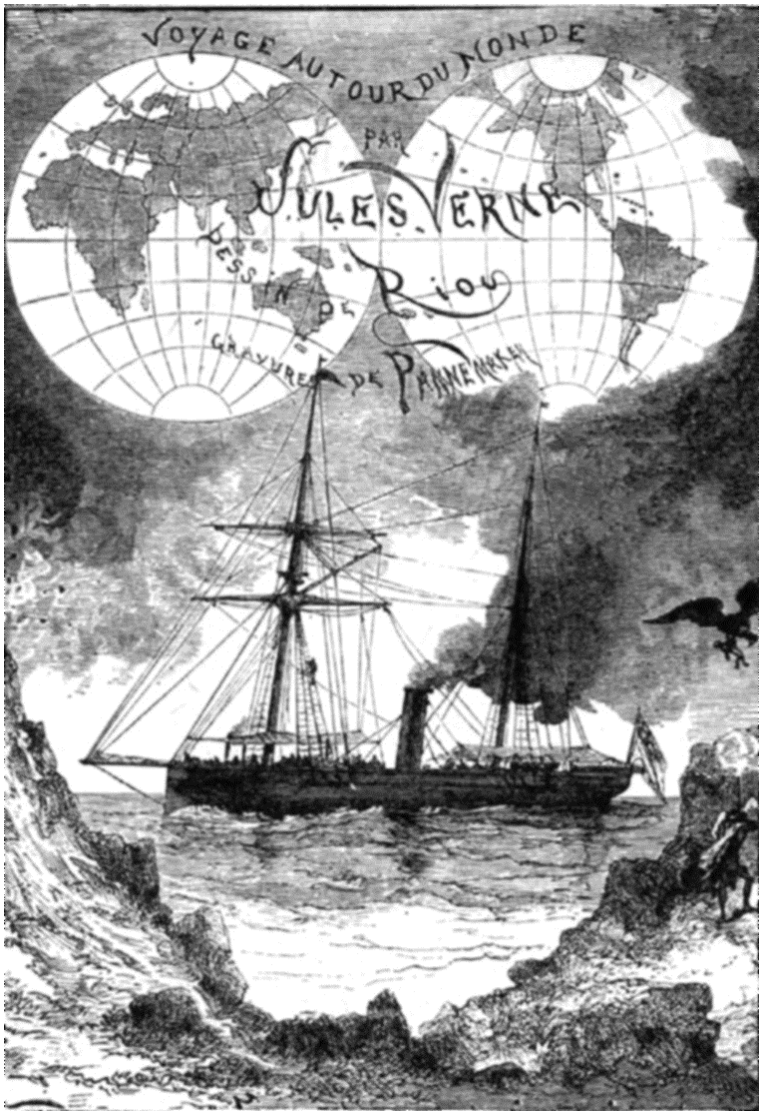
Děti Kapitána Granta
3. díl
Jules Verne

Kapitola 1 – Macquarie

Neměli snad spíš než kdykoliv jindy zoufat zachránci kapitána Granta právě v tomto okamžiku, kdy vše se jim obrátilo vniveč? Do které části světa měli teď podniknout novou výpravu? Jak propátrat ještě další země? Duncana ztratili a ani do vlasti se nemohli neprodleně vrátit. Tak tedy dílo těch šlechetných Skotů ztroskotalo. Nezdar! Takové trpké slovo nikdy nedoléhá do chrabré mysli, a přece nyní musel pod ranami osudu i Glenarvan uznat, že už nemůže pokračovat ve svém obětavém díle.

Mary Grantová nalezla za těchto okolností tolik sil, že se již nezmiňovala o svém otci. Přemohla vlastní zármutek, když pomyslila na nebohé mužstvo, které právě zahynulo. Dcera ustoupila přítelkyni a nyní ona sama utěšovala lady Glenarvanovou, od níž sama tolikrát útěchu přijímala! Ona první začala mluvit o návratu do Skotska. John Mangles s obdivem pozoroval její statečnost a sebezapření. Chtěl se ještě naposledy zastat kapitánovy věci, avšak Mary jej zadržela pohledem a později mu řekla:

„Ne, pane Johne, pamatujme na ty, kteří se obětovali. Lord Glenarvan se musí vrátit do Evropy!“

„Máte pravdu, miss Mary,“ odpověděl John, „musí. A také anglické úřady musí být zpraveny o osudu Duncana. Ale nevzdávejte se vší naděje. Než bych zanechal započatého pátrání, budu v něm raději pokračovat sám! Najdu kapitána Granta, třebas za cenu vlastního života.“

Tím bral na sebe John Mangles velký závazek. Mary jej přijala a podala mladému kapitánovi ruku, jako kdyby tím stvrzovala tuto úmluvu. John Mangles se tím na celý život zasliboval a Mary mu za to byla neskonale vděčna.

Toho dne bylo s konečnou platností rozhodnuto o návratu. Usnesli se, že se bez otálení vydají do Melbourne. Příštího dne šel John zjistit, které lodi odjíždějí. Spoléhal, že mezi Edenem a hlavním městem Viktorie je čilé spojení.

Jeho naděje byly zklamány. Bylo zde málo lodí. Veškeré místní obchodní loďstvo tvořily tři nebo čtyři lodi, kotvící v zátoce. Žádná z nich neplula do Melbourne ani do Sydney. A jenom v těchto australských přístavech by byl Glenarvan nalezl lodi plující do Anglie. Východní paroplavební společnost má totiž mezi těmito místy a anglickou metropolí stálé lodní spojení.

Co počít za takových okolností? Čekat na nějakou loď? Mohli by tu nadlouho uvíznout, neboť v zátoce Twofold je malý ruch. Kolik lodí pluje kolem, a žádná zde nepřistává!

Glenarvan vše zvážil a prohovořil a chtěl se rozhodnout, že se vydá do Sydney, když Paganel učinil zcela neočekávaný návrh.

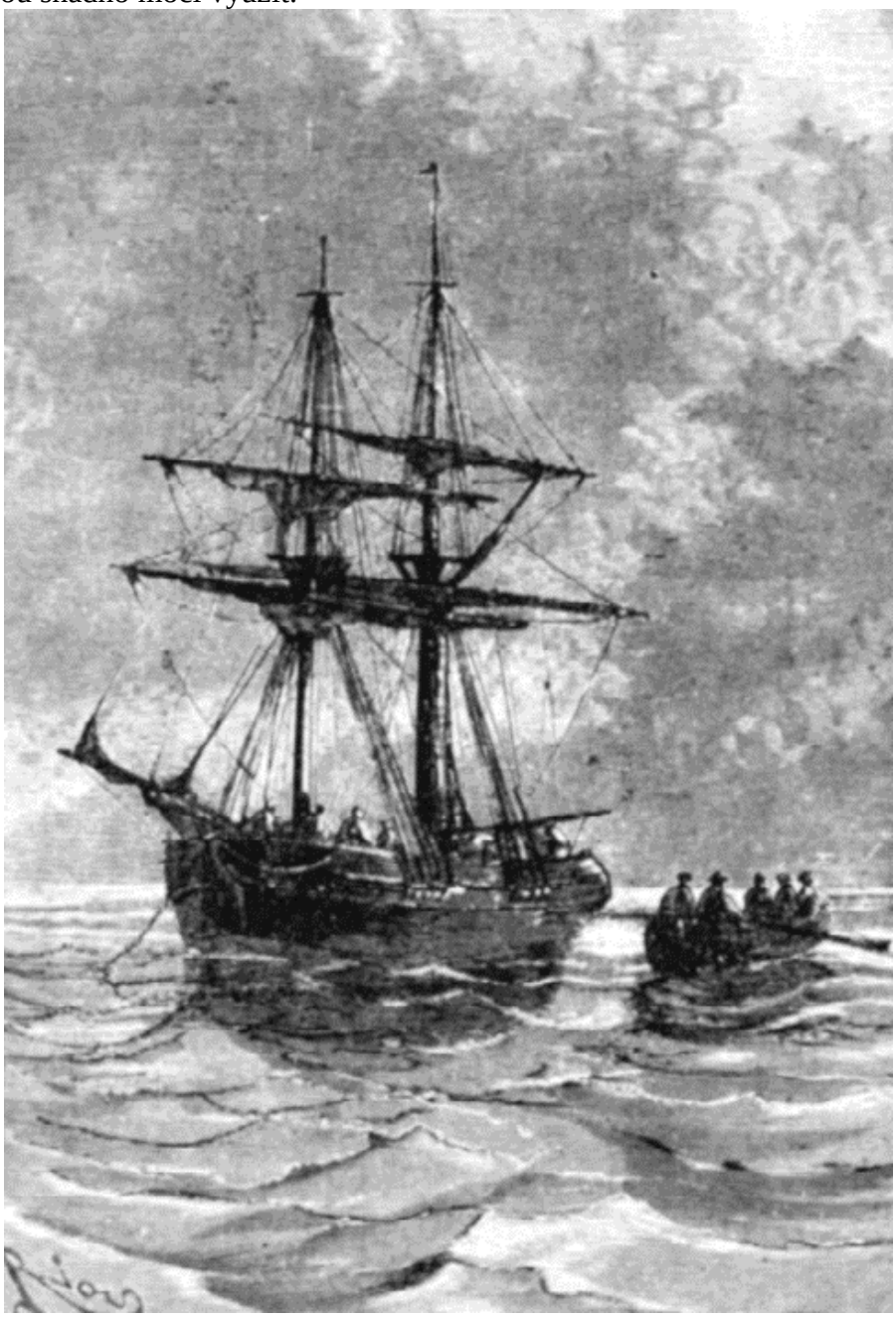
Zeměpisec byl také v zátoce Twofold. Věděl, že odtamtud není žádné spojení do Sydney a do Melbourne. Avšak jedna ze tří lodí kotvících v přístavu se připravovala na cestu do Aucklandu, hlavního města Ika-a-Maui, severního novozélandského ostrova. A Paganel navrhoval, aby na tuto loď nastoupili a přeplavili se do Aucklandu, odkud se jistě budou moci některou lodí Paroplavební společnosti snadno vrátit do Evropy.

Návrh byl vážně posouzen. Paganel se ovšem vůbec nepouštěl do dlouhých argumentů, přestože jimi obvykle oplýval. Spokojil se pouhým oznámením věci a dodal, že přeplavba by trvala pět šest dní. Vzdálenost mezi Austrálií a Novým Zélandem činí totiž jenom tisíc mil.

Zvláštní shodou okolností ležel Auckland právě na třicáté sedmé rovnoběžce, jejíž linii zachránci tak vytrvale sledovali od araukánského pobřeží. Zeměpisec by byl z toho jistě mohl vytěžit další důvod, kterým by podpořil svůj návrh, aniž mohl být viněn ze zaujatosti. Vždyť to byla zcela přirozená příležitost k prohledání novozélandských břehů.

Ale Paganel nevyužil této výhody. Po obou předchozích zklamáních nechtěl se asi pokoušet o třetí výklad listin. A co by z toho vyplývalo? Bylo jasně řečeno, že kapitán Grant nalezl útočiště na

„kontinentě“, a nikoliv na nějakém ostrově. To se zdálo rozhodující. Buď jak buď, ať z toho či z jiného důvodu, Paganel k svému návrhu na cestu do Aucklandu nepřipojil žádný podnět k novému pátrání. Toliko upozornil, že mezi tímto místem a Velkou Británií je pravidelné spojení a že toho budou snadno moci využít.

Obr. 1 – Byla to Briga Macquarie.

John Mangles podporoval Paganelův návrh. Radil, aby ho přijali, protože nemělo smyslu čekat, až náhodou přijede do zátoky Twofold nějaká loď. Pokládal však za vhodné, aby si před dalšími rozhodnutími prohlédli loď doporučovanou zeměpiscem. Glenarvan, major, Paganel, Robert a on sám nasedli do člunu a několika údery vesel se dostali k lodi, jež kotvila šest set metrů od pobřeží.

Byla to briga o dvou stech padesáti tunách a jmenovala se Macquarie. Provozovala pobřežní plavbu mezi různými australskými a novozélandskými přístavy. Kapitán, či lépe řečeno „master“, přijal své návštěvníky dosti hrubě. Dobře viděli, že mají co činit s nevzdělaným mužem, který se svými mravy valně nelišil od pěti námořníků lodi. Tlustá červená tvář, široké ruce, plochý nos,

jedno vyražené oko, rty zašpiněné od dýmky a k tomu surové vzezření činily z Willa Halleyho odpuzující osobu. Cestovatelé však neměli na výběr a pro pětidenní cestu to nemuseli brát tak přísně.

„Co chcete?“ otázal se Will Halley cizinců vstupujících na palubu jeho lodi.

„Jste kapitán?“ odpověděl John Mangles.

„To jsem,“ řekl Halley. „A?“

„ Macquarie popluje do Aucklandu?“

„To pojede. A?“

„Co veze?“

„Všecko, co je na prodej a ke koupi. A?“

„Kdy vyjíždí?“

„Zítra za poledního odlivu. A?“

„Vzala by cestující?“

„Podle toho, co jsou zač a jestli se spokojí s lodní stravou.“

„Potraviny by si přinesli.“

„A.“

„Co a.“

„No! Kolik jich je?“

„Devět, z toho dvě ženy.“

„Kabiny nemám.“

„Upraví si palubní přístřeší, když je uvolníte.“

„A.“

„Přijímáte?“ řekl John Mangles, neboť se nedával kapitánovými způsoby nijak mást.

„To se pozná,“ odpověděl majitel Macquarie.

Will Halley přešel několikrát kolem paluby, dupaje silnými okovanými botami, a pak se náhle vrátil k Johnu Manglesovi.

„Co zaplatíte?“

„Co žádáte?“ odpověděl John.

„Padesát liber.“

Glenarvan přikývl na souhlas.

„Dobrá! Padesát liber,“ odpověděl John Mangles.

„Ale jenom za dopravu,“ dodal Will Halley.

„Jenom za dopravu.“

„Jídlo zvlášť.“

„Jídlo zvlášť.“

„Platí. A?“ řekl Will Halley a natáhl ruku.

„Co!“

„Záloha?“

„Zde je polovina ceny, dvacet pět liber,“ řekl John Mangles a odpočítal masterovi částku; ten ji bez poděkování strčil do kapsy.

„Zítra na palubě,“ řekl. „Před polednem. Jedu, ať jste tady nebo ne.“

„Budeme tu.“

Po těchto slovech Glenarvan, major, Robert, Paganel a John Mangles opustili palubu, kdežto Will Halley se ani prstem nedotkl klobouku z voskovaného plátna, který měl naražený na zrzavé kštici.

„To je hulvát!“ řekl John.

„Mně se líbí,“ odpověděl Paganel. „Je to pravý mořský vlk.“

„Pořádný bručoun!“ odtušil major.

„A mně se zdá," dodal John, „že tenhle bručoun svého času obchodoval s lidským zbožím."

„Co na tom," odpověděl Glenarvan, „hlavně že je kapitánem Macquarie a že Macquarie jede na Nový Zéland. Cestou ze zátoky Twofold do Aucklandu ho uvidíme zřídka; od Aucklandu ho už neuvidíme vůbec."

Lady Helena a Mary Grantová měly radost, že odjezd byl stanoven na příští den. Glenarvan je upozornil, že Macquarie se v pohodlí Duncanu nevyrovná. Ale po všem tom, co prožily, nevadila žádné z nich taková maličkost. Mr Olbinett dostal za úkol, aby se postaral o zásoby. Nebohý muž nejednou od té doby, co přišli o Duncana, oplakával svou nešťastnou ženu, která zůstala na palubě a stala se zároveň s posádkou obětí ukrutných trestanců. Splnil však své stevardské povinnosti s obvyklou horlivostí – „jídlo zvlášť" tvořily vybrané potraviny, jaké se nikdy neobjevovaly mezi prostou stravou na palubě brigy. Za několik hodin měl Olbinett zásoby připraveny.

Mezitím proměňoval major u směnárníka šeky, které měl Glenarvan vystaveny na melbournskou banku. Glenarvan nechtěl mít nedostatek peněz ani nedostatek zbraní a střeliva; proto doplnili i svou výzbroj. Naproti tomu Paganel si obstaral znamenitou mapu Nového Zélandu, vydanou Johnstonem v Edinburghu.

Mulradymu se nyní vedlo lépe. Takřka už ani necítil zranění, jemuž málem podlehl. Několikadenní pobyt na moři ho uzdraví úplně. Spoléhal, že jej tichomořské vánky vyléčí.

Wilson dostal na starost, aby pro cestující upravil na palubě Macquarie ubytování. Palubní přístřeší dostalo pod jeho koštětem a kartáčem jiný vzhled. Will Halley nad tím krčil rameny, ale nechal námořníka, aby si dělal, co chce. Glenarvana a jeho družek a druhů si téměř nevšímal. Nevěděl ani, jak se jmenují, a nestaral se o to. Tento přírůstek k nákladu mu docela prostě vynesl padesát liber a on si ho vážil méně než dvou set tun vydělaných koží, jichž měl plné podpalubí. Především kůže, a lidé až po nich. Halley byl obchodník. Jako námořník platil za dosti dobrého lodivoda zdejších moří, která jsou velmi nebezpečná svými korálovými útesy.

Na sklonku toho dne se chtěl Glenarvan ještě jednou vrátit na pobřeží do míst, která protíná třicátá sedmá rovnoběžka. Vedly ho k tomu dvě věci.

Chtěl ještě jednou spatřit místo domnělého ztroskotání. Ayrton totiž nepochybně byl nálodním Britannie a Grantova loď mohla skutečně ztroskotat v této části australského pobřeží, to je na východním pobřeží, když se to nestalo na pobřeží západním. Nemohli proto lehkovážně opustit místo, k němuž se už nikdy nevrátí.

A pak, i kdyby nic nezjistili o Britannii, dostal se tu přece do rukou trestanců Duncan. Snad došlo k boji. Proč by nemohli najít na břehu stopy boje, stopy posledního odporu? Jestliže posádka zahynula ve vlnách, nevynesly snad vlny některou mrtvolu na břeh?

Glenarvana měl doprovázet věrný John. Majitel hotelu Victoria jim půjčil koně a oba muži se pak vydali na sever, po cestě vinoucí se kolem zátoky.

Byla to smutná výprava. Glenarvan a kapitán John cválali mlčky. Rozuměli si však. Tytéž myšlenky, a proto tytéž úzkosti doléhaly jim na mysl. Hleděli na skály vyhlodané vlnami. Nepotřebovali se ani jeden druhého ptát a odpovídat si.

Stačí, vzpomeneme-li na Johnovu horlivost a bystrost, a bude nám zřejmé, že každý kousek pobřeží byl dopodrobna prohledán, že každá sebemenší zátočinka byla stejně prozkoumána jako šikmé pláže a písčité plošinky, na něž mohl tichomořský příliv, přestože bývá poměrně malý, vyplavit nějakou trosku. Nenašli však žádný příznak, který by je mohl povzbudit k novému pátrání v těchto místech. Opět ztráceli stopu po trosečnících.

A po Duncanu rovněž ani památky. Celá tato přímořská část Austrálie byla opuštěná.

John Mangles však přece jen objevil při samém břehu zřejmé stopy po tábořišti a zbytky ohně, který ještě před krátkou dobou hořel pod osamělými myallami. Prošel tudy před několika dny nějaký kočující kmen domorodců? Ne, protože jedna věc Glenarvana udeřila do očí a nezvratně mu dokázala, že na těchto místech pobřeží byli trestanci.

Tou věcí byla šedá a žlutá, ošumělá a záplatovaná blůza, kus zlověstného hadru pohozeného pod jedním stromem. Bylo na něm imatrikulační číslo perthské trestnice. Zločinec zde už nebyl, ale jeho špinavá uniforma byla výmluvným svědectvím. Obnošen nějakým darebákem, hnil zde nyní tento úbor zločince na opuštěném pobřeží.

„Vidíš, Johne!“ řekl Glenarvan. „Trestanci došli až sem! Kdežto naši nebozí přátelé z Duncana…“

„Bohužel,“ odpověděl John zachmuřeně, „je zřejmé, že na pevninu nevkročili, že zahynuli…“

„Bídáci!“ zvolal Glenarvan. „Jestli se mi jednou dostanou do rukou, pak se jim pomstím za svou posádku…“

Glenarvanovy rysy ztvrdly bolestí. Po několik minut hleděl lord na nesmírnou hladinu a snad ještě naposledy pátral po nějaké lodi mizící v dálce. Pak jeho pohled změkl, Glenarvan se stal opět sám sebou a bez jediného slova nebo gesta vyrazil tryskem na zpáteční cestu do Edenu.

Zbývalo vykonat jedinou povinnost: oznámit policii, co se zde stalo. To učinil Glenarvan ještě téhož večera. Konstábl Thomas Banks stěží skrýval své uspokojení, když sepisoval protokol. Byl prostě rád, že Ben Joyce a jeho banda jsou pryč.

A s ním se radovalo celé město. Trestanci opustili Austrálii, pravda, jen proto, že spáchali nový zločin, ale hlavně, že zmizeli. Tato důležitá zpráva byla okamžitě zatelegrafována melbournským a sydneyským úřadům.

Když Glenarvan své prohlášení podepsal, vrátil se do hotelu Victoria. Smutně strávili cestovatelé tento poslední večer. V myšlenkách bloudili po téhle zemi, kde je potkala tak četná neštěstí. Vzpomínali na všechny ty plně oprávněné naděje, s nimiž opouštěli mys Bernouilliho a jež tak krutě ztroskotaly u zátoky Twofold!

Paganel však byl horečně rozčilen. John Mangles ho pozoroval již od událostí na řece Snowy a cítil, že zeměpisec chce i nechce mluvit. Nesčetněkrát ho zahrnul otázkami, ale Paganel neodpovídal.

Toho večera se ho John cestou do pokoje otázal, proč je tak nervózní.

„Ale příteli,“ odpověděl Paganel vyhýbavě, „nejsem nervóznější než obvykle.“

„Pane Paganele,“ odvětil John, „vy máte nějaké tajemství a to vás trápí!“

„Prosím vás, co chcete,“ zvolal zeměpisec a rozhodil ruce, „je to silnější než já!“

„Co je silnější než vy?“

„Radost na jedné a zoufalství na druhé straně.“

„Vy jste zároveň šťastný i zoufalý?“

„Ano, šťastný i zoufalý proto, že jedeme na Nový Zéland.“

„Máte snad nějakou stopu?“ otázal se živě John Mangles. „Zachytil jste znovu ztracenou stopu?“

„Ne, příteli! Z Nového Zélandu se člověk nevrací! Ale přesto… vždyť znáte lidskou povahu! Člověk doufá, dokud dýchá! A mým heslem je spiro, spero, dýchám, a tedy doufám, což je nejkrásnější heslo na světě!“

Kapitola 2 – Minulost země, do níž výprava jede

Příštího dne, 27. ledna, usadili se cestující Macquarie v přístřešku brigy. Will Halley cestovatelkám nenabídl svou kabinu. Nebylo ani co stát o takovou zdvořilost, neboť doupě bylo hodno svého medvěda.

V půl jedné za odlivu vypluli. Loď doplula nad kotvu, která se jen stěží vytrhla ze dna. Vál mírný jihozápadní vítr. Posádka zvolna spouštěla plachty. Pětičlenné mužstvo pracovalo pomalu. Wilson chtěl pomoci, ale Halley ho okřikl, aby se nemíchal do věcí, po nichž mu nic není. Měl ve zvyku poradit si se vším sám a nepotřeboval ani pomocníky, ani rádce.

To platilo zase na Johna, který se musel usmívat nad nemotorností některých manévrů. Vzal zákaz na vědomí a rozhodl se, že zasáhne bez ohledu na to, je-li k tomu oprávněn, jestliže neobratnost mužstva bude ohrožovat bezpečnost lodi.

Po jistém čase a po jisté námaze se však pěti námořníkům, pobízeným masterovým klením, přece jen podařilo rozvinout plachty. Macquarie plula pod velkým větrem s plachtami na levém boku, pod hlavními, košovými a trámovými plachtami, pod brigantinou a kosatkami. Později byly napjaty i závětrovky a plachty korunní. Ale i pod takovým zesíleným plachtovím plula briga jen pomalu. Bylo to špatné plavidlo – dokonalý typ „škeble“ , neboť mělo oblou příď, bachraté boky a těžkou záď.

S tím se museli cestovatelé smířit. Naštěstí bude Macquarie i při tak špatné plavbě za pět, nejvýš za šest dní v aucklandské rejdě.

V sedm hodin večer ztratili z dohledu australské pobřeží a maják edenského přístavu. Moře bylo dosti neklidné a ztěžovalo plavbu. Briga těžce dopadala do vlnových dolů. Cestovatelé cítili prudké otřesy a pobyt v přístřešku byl nepříjemný. Nemohli však zůstat na palubě, protože silně pršelo. Byli tedy odsouzeni k přísnému domácímu vězení.

Každý se nechával unášet svými myšlenkami. Hovořili jen málo. Nanejvýše lady Helena a Mary Grantová prohodily několik slov. Glenarvan nemohl vydržet na místě. Chodil sem a tam, kdežto major zůstával bez pohnutí. John Mangles čas od času vyšel v Robertově doprovodu na palubu, aby se podíval na moře. A Paganel si v koutě mumlal nějaká nesrozumitelná a nesouvislá slova.

O čem přemýšlel vážený zeměpisec? O Novém Zélandu, k němuž ho osud vedl. V duchu si opakoval celé jeho dějiny a před očima mu vyvstávala minulost této zlověstné země.

Bylo však v jejích dějinách něco, nějaká událost, která by objevitele těchto ostrovů opravňovala pokládat je za kontinent? A mohl je takovým jménem označovat dnešní zeměpisec nebo námořník? Jak vidíme, vracel se Paganel neustále k pokusům o nový výklad listin. Byl tím posedlý jako nějakou utkvělou představou. Po Patagonii a Austrálii se jeho představivost, podnícená jedním slůvkem, upoutala na Nový Zéland. Ale jedna jediná maličkost ho v této věci brzdila.

„Contin… contin…,“ opakoval, „to přece znamená continent!“

A znovu začal v myšlenkách sledovat mořeplavce, kteří prozkoumávali tyto dva ostrovy australských moří.

13. prosince 1642 přistal u neznámých novozélandských břehů Holanďan Tasman, když předtím objevil zemi Van Diemenovu, Několik dní se plavil podél pobřeží a 17. prosince vpluly jeho lodi do široké zátoky, vyúsťující v úzký průliv mezi oběma ostrovy.

Severní ostrov byl Ika-a-Maui, což je zélandské slovo a znamená „Mauiho ryba“. Jižní ostrov byl Te-va-i-punamu, to je „velryba dávající zelený nefrit“.[1]

[1] *Později bylo zjištěno, že domorodé jméno celého Nového Zélandu je Te-ika-Maui. Te-va-i-punamu označuje jenom určité místo na středním ostrově. (Pozn. aut.)*

Abel Tasman vyslal na pevninu své čluny a ty se vrátily v doprovodu dvou pirog, plných hlučících domorodců. Divoši byli střední postavy; měli žlutohnědou kůži a silné, vyčnívající kostí, drsný hlas, černé vlasy, svázané na temeni po japonském způsobu, , a v nich vetknuté velké bílé pero.

Obr. 2 – Na člun se vrhly pirogy.

Toto první setkání Evropanů s domorodci zdánlivě slibovalo, že dojde k trvalým přátelským stykům. Avšak příštího dne, když jeden z Tasmanových člunů vyjel zkoumat mořské dno, aby loď mohla zakotvit blíže u pobřeží, vrhlo se na člun prudce sedm pirog, obsazených velkým počtem domorodců. Člun se převrhl na bok a naplnil se vodou. Nálodní, který člunu velel, byl první zasažen do prsou hrubě přitesaným kopím. Padl do moře. Z šesti jeho druhů byli čtyři zabiti. Zbývající dva a nálodní doplavali k lodím a mohli být zachráněni.

Po této krvavé příhodě Tasman odplul. Omezil svou pomstu jenom na to, že dal na domorodce vypálit několik salv z pušek, jež pravděpodobně nikoho nezasáhly. Když opustil zátoku, které už zůstalo jméno zátoka Vraždění, plul na sever podél západního pobřeží a 5. ledna zakotvil u Severního mysu. Nemohl se však na tomto místě zásobit vodou, a to jak pro prudký příboj, tak pro nevraživost domorodců.

Navždy tedy opustil tyto země, jež pojmenoval Staten-Land, to jest země Stavů, na počest holandských Generálních stavů.

Holandský mořeplavec se totiž domníval, že náležejí ke stejnojmenným ostrovům objeveným na západ od Ohňové zetě, na jižním cípu Ameriky. Byl přesvědčen, že objevil „velký jižní kontinent“.

Ale, říkal si Paganel, to, co mohl nazývat „kontinentem“ mořeplavec ze sedmnáctého století, nemohl tak nazývat mořeplavec ze století devatenáctého! Takový omyl nelze připustit! Ne, musí zde být nějaký jiný háček! Více než celé století zůstal Tasmanův objev v zapomenutí a Nový Zéland jako by už ani neexistoval, když na něj na 35°37' jižní šířky narazil francouzský mořeplavec Surville. Zprvu si nemohl na domorodce stěžovat. Zdvihly se však neobyčejně prudké větry, propukla bouře a při ní byla šalupa s nemocnými členy výpravy vržena na břeh zátoky Útočiště. Tam Francouze pohostinně přijal náčelník jménem Nagi-Nui a ve vlastní chýši se ujal jejich léčení. Všechno bylo v pořádku až do okamžiku, kdy byl Survillovi ukraden jeden člun. Surville ho marně požadoval zpět a domníval se, že musí za tuto krádež potrestat celou vesnici, a také ji zapálil. Byla to strašná a nespravedlivá pomsta a nelišila se od krvavých represálií, jichž se měl stát Nový Zéland dějištěm.

6. října 1769 vstoupil na břehy ostrova slavný Cook. Zakotvil v zátoce Taueroa se svou lodí Endeavour a snažil se získat domorodce přívětivostí. Ale nejprve je nutno lidi mít, aby se s nimi vůbec mohlo jednat. Cook neváhal chytit dva nebo tři domorodce a v zajetí jim násilím vnutit svou dobročinnost. Když zahrnul domorodce dary a laskavostmi, poslal je zpátky na zem. Zakrátko se jejich vyprávěním dalo svést několik domorodců. Přišli pak na palubu dobrovolně, aby provedli s Evropany výměnné obchody. Po několika dnech zamířil Cook do zálivu Hawkeova, rozlehlého zářezu do pobřeží severního ostrova. Tam se octl tváří v tvář bojechtivým, řvoucím a vyzývavým domorodcům. Šli ve svých projevech tak daleko, že je mořeplavci museli utišit ranou z děla.

20. října zakotvil Endeavour v zátoce Tokomaru, kde žilo dvě stě pokojných obyvatel. Botanikové výpravy mohli provést v zemi plodné bádání a domorodci je vozili na břeh ve vlastních pirogách. Cook navštívil dvě vesnice, chráněné ohradami, náspy a dvojitými příkopy, jež svědčily o značných znalostech v opevňování. Nejdůležitější z těchto pevnůstek ležely na skále, z níž se za přílivu stával skutečný ostrov; a více než ostrov, neboť vody ji nejenom obklopovaly, nýbrž valily se i pod přírodním obloukem, vysokým šedesát stop, na němž spočívala tato nepřístupná „pá“.

Pět měsíců bohatě doplňoval Cook své materiály množstvím místních zvláštností, domácích rostlin, etnografických i etnologických dokumentů a 31. března opustil Nový Zéland, když ještě předtím pojmenoval svým jménem úžinu dělící oba ostrovy. Měl se tam vrátit při svých pozdějších cestách.

V roce 1773 se velký námořník skutečně znovu. objevil v zálivu Hawkeově. A byl zde nepřátelsky přivítán.

Cook navštívil i při své třetí cestě tyto země, neboť k nim měl zvláštní náklonnost a chtěl doplnit jejich vodopisnou mapu. Naposledy je opustil 25. února roku 1777.

Obr. 3 – 6. října 1769 vstoupil na ostrov slavný Cook.

V roce 1791 se na dvacet dní zastavil v ponuré zátoce Vancouver, avšak bez užitku pro přírodopis a zeměpis. V roce 1793 zamapoval d‘Entrecasteaux dvacet pět mil pobřeží v severní části Ika-a-Maui. Krátce zde pobyli kapitáni obchodního loďstva Hausen a Dalrympe, později Baden, Richardson a Moody; doktor Sauvage zde při pětinedělním pobytu nasbíral zajímavé podrobnosti o mravech Novozélanďanů.

Téhož roku 1805 vstoupil synovec náčelníka kmene Rangi-hu, bystrý Dua-Tara, na loď Argo, kotvící v zátoce Ostrovů pod velením kapitána Badena.

Příběhy Dua-Tary se možná stanou námětem eposu nějakého maorského Homéra. Jsou plny neštěstí, křivd a ukrutností. Za dobré služby se evropští kolonizátoři odměňovali nebohému domorodci surovostmi a krádežemi. Jakou si asi musel učinit představu o lidech, kteří si říkají civilizovaní! Byl zavezen do Londýna. Tam se stal nejposlednějším námořníkem, hromosvodem posádek. Nebýt reverenda Marsdena, byl by podlehl útrapám. Mladý divoch Marsdena zaujal. Viděl

u Maora zdravý úsudek, dobrou povahu a neobyčejnou jemnost, vlídnost a přívětivost. Marsden dal svému chráněnci pro jeho otčinu několik pytlů obilí a zemědělských nástrojů. Těchto pár zavazadel lidé domorodci ukradli. Nové útrapy a neštěstí čekaly nebohého Dua-Taru až do roku 1814, kdy se konečně navrátil do země svých předků. Chystal se sklidit plody tak četných nehod, ale ve věku dvaceti osmi let ho sklátila smrt ve chvíli, kdy se chystal obrodit krvavý Zéland. Tato nenahraditelná ztráta nepochybně zdržela civilizaci země na dlouhá léta. Nic nemůže nahradit bystrého a dobrého člověka, v jehož srdci se pojí láska k dobru s láskou k vlasti!

Až do roku 1816 byl Nový Zéland opuštěn. V tom roce Thompson, v roce 1817 Lidiard Nicholas a v roce 1819 Marsden procestovali různé části obou ostrovů a v roce 1820 strávil zde kapitán osmdesátého čtvrtého pěšího pluku Richard Cruise deset měsíců, jež vynesly vědě hluboká studia o zdejších mravech.

V roce 1824 se na čtrnáct dní zastavil v zátoce Ostrovů Duperrey, velící lodi Coquille, a mohl říci o domorodcích jenom samou chválu.

Po něm se v roce 1827 musela anglická velrybářská loď Mercury bránit proti loupežím a vraždám. Téhož roku byl nejpřátelštějším způsobem při dvou zastávkách přijat kapitán Dillon.

V březnu 1827 mohl velitel Astrolabe slavný Dumont d'Urville strávit bez obav a beze zbraní několik nocí na zemi mezi domorodci, vyměňovat s nimi dary a písně, spát v chýších a nerušeně provádět důležité mapovací práce, z nichž vznikly překrásné mapy, uložené v námořním archívu.

Naproti tomu anglická briga Hawes pod velením Johna Jamese, která přistála následujícího roku v zátoce Ostrovů a zamířila k Východnímu mysu, zakusila četná příkoří od věrolomného náčelníka jménem Enararo. Několik Angličanů skončilo strašlivou smrtí.

Z těchto protichůdných událostí, z těch střídavých projevů mírnosti a barbarství je nutno usoudit, že ukrutnosti Novozélanďanů byly velmi často jenom odvetou. Dobré nebo špatné zacházení záviselo na dobrých nebo špatných kapitánech. Jistěže se domorodci dopustili několika neoprávněných útoků, ale většinou šlo o pomstu, kterou vyprovokovali sami Evropané, a trest pak bohužel dopadal na ty, kteří si ho nezasloužili.

Po d'Urvillovi doplnil etnografii Nového Zélandu odvážný badatel, který dvacetkrát procestoval celý svět, kočovník, bohém vědy, Angličan Earle. Navštívil neznámé části obou ostrovů, osobně si na domorodce nemohl nijak stěžovat, ale byl často svědkem lidojedských výjevů.

O tom se přesvědčil roku 1831 i kapitán Laplace, když kotvil v zátoce Ostrovů. Boje byly tehdy mnohem nebezpečnější, protože divoši se naučili s obdivuhodnou přesností ovládat střelné zbraně. A tak se kdysi kvetoucí a obydlené kraje Ika-a-Maui změnily v úplné pustiny. Celé kmeny zmizely.

Zélanďané nejsou Australané, neprchají před evropským vpádem, ale stavějí se na odpor, brání se, nenávidí dobyvatele a dnes je žene do boje proti anglickým přistěhovalcům nesmiřitelná nenávist. Rozhoduje se o budoucnosti těchto ostrovů.

Podle toho, komu bude přát válečné štěstí, otevře se před ostrovy okamžitá civilizace, anebo hluboké, celá století trvající barbarství.

Tím způsobem si tedy Paganel, jehož mozek netrpělivě a horečně pracoval, zopakoval v duchu dějiny Nového Zélandu. Avšak v těchto dějinách nic neopravňovalo k tomu, označovat slovy „kontinent" tyto kraje, skládající se ze dvou ostrovů; a i když kterési slovo listin podnítilo učencovu obrazotvornost, ty dvě slabiky contin mu neúprosně bránily v jejich novém výkladu.

Kapitola 3 – Krvavé dějiny Nového Zélandu

31. ledna, čtyři dni po odjezdu, neurazila Macquarie ještě ani dvě třetiny oceánu mezi Austrálií a Novým Zélandem. Will Halley se příliš nestaral o rychlost lodi, nezáleželo mu na tom. Bylo ho málo vidět, ale na to by si byl nikdo ani v nejmenším nestěžoval. Nikdo by byl neměl nic proti tomu, že trávil všechen svůj čas v kabině, kdyby se byl neotesaný master každého dne neopíjel džinem nebo brandy. Halleyovi námořníci to ochotně dělali po něm, a tak snad ještě žádná loď nebyla ponechána náhodě tolik jako Macquarie ze zátoky Twofold.

Halleyova neomluvitelná neodpovědnost nutila Johna Manglese, aby byl neustále ve střehu. Nejednou museli Mulrady a Wilson narovnat kormidlo, když se briga začala prudce natáčet a klonit na bok. Často pak zakročoval Will Halley a zasypával oba námořníky spoustou nadávek. Ti už ztráceli trpělivost a byli by se na opilce nejraději vrhli a zavřeli ho na zbytek cesty do podpalubí. Ale John Mangles jim v tom bránil a mírnil jejich hněv, třebaže s jistým sebezapřením.

Přesto mu situace na lodi dělala starosti. Nechtěl však znepokojovat Glenarvana a promluvil o tom tedy jenom s majorem a Paganelem. Mac Nabbs Johnovi mezi jiným radil k témuž, co chtěli učinit Mulrady a Wilson.

„Johne, budete-li pokládat takové opatření za vhodné," řekl Mac Nabbs, „nesmíte ani okamžik váhat převzít velení, nebo chcete-li, řízení lodi. Ten opilec se zase stane pánem na své lodi, až nás vysadí v Aucklandu, a pak se s ní může utopit, když se mu to bude líbit."

„Samozřejmě, pane Mac Nabbsi," odpověděl John, „a to také udělám, když to bude nevyhnutelně nutné. Pokud jsme na širém moři, stačí trochu dohlédnout. Moji námořnicí a já neopouštíme palubu. Nepřijde-li však ten Will Halley k rozumu, až se přiblížíme k pobřeží, pak budu ovšem na velkých rozpacích."

„Nemohl byste stanovit směr cesty?" otázal se Paganel.

„To by bylo těžké." odpověděl John. „Věřil byste, že na palubě není ani námořní mapa?"

„Opravdu?"

Obr. 4 – Mulrady a Wilson museli nejednou narovnat kormidlo.

„Opravdu. Macquarie přepravuje zboží jenom mezi Edenem a Aucklandem a ten Will Halley se zde natolik vyzná, že neprovádí žádná měření.“

„To si asi myslí,“ odpověděl Paganel, „že jeho loď už zná cestu a že se řídí úplně sama.“

„Prosím vás.“ odtušil John Mangles, „nevěřím na lodi, které se řídí samy, a bude-li Will Halley opilý, až bude loď přistávat, dostane nás do velkých nesnází.“

„Doufejme,“ řekl Paganel, „že se mu vrátí rozum, až uvidí zem.“

„Nemohl byste v případě potřeby,“ otázal se Mac Nabbs, „dopravit Macquarii do Aucklandu sám?“

„Bez mapy této části pobřeží je to nemožné. Jsou zde velmi nebezpečná úskalí. Je tu mnoho malých, nepravidelných a křivolakých fjordů jako v Norsku. Jsou zde četné útesy a člověk je musí dobře znát, chce-li se jim vyhnout. I nejdůkladnější loď by byla ztracena, kdyby kýlem narazila na tato skaliska, skrytá několik stop pod vodou.“

„A v takovém případě," řekl major, „může se posádka zachránit jenom na pobřeží?"

„Ano, pane Mac Nabbsi, bude-li na to čas."

„Krutá vyhlídka!" odpověděl Paganel. „Vždyť novozélandské pobřeží není pohostinné a nebezpečí je právě tak velké na souši jako na moři!"

„Máte na mysli Maory, pane Paganele?" otázal se John Mangles.

„Ano, příteli. Jsou pověstní po celém Indickém oceáně. Zde nejde o bázlivé Australany, ale o bystré a krvelačné kmeny lidojedů, od nichž nelze očekávat žádné slitování."

„Kdyby byl tedy kapitán Grant ztroskotal na pobřeží Nového Zélandu," řekl major, „nedoporučoval byste, abychom po něm podnikli pátrání?"

„Na pobřeží ano," odpověděl zeměpisec, „protože tam bychom snad mohli nalézt stopy po Britannii, ale ve vnitrozemí ne, to by bylo zbytečné. Každý Evropan, který se odváží do těchto neblahých končin, padne do rukou Maorů a každý zajatec Maorů je ztracen. Měl jsem své přátele k tomu, aby se vydali přes pampy, aby procestovali Austrálii, ale nikdy bych je nezavedl na stezky Nového Zélandu. Kéž bychom nepadli do rukou zdejších ukrutných domorodců!"

Paganelovy obavy byly více než oprávněné. Nový Zéland má strašlivou pověst a ke každé události spojené s jeho prozkoumáním lze připojit nějaké krvavé datum.

Dlouhý je seznam mučedníků z řad mořeplavců. Nejprve zde bylo zabito a snědeno pět Tasmanových námořníků. Po něm čekal týž osud kapitána Tuckneyho a celou posádku jeho šalupy. Ve východní části Foveauxovy úžiny nalezlo smrt z rukou domorodců i pět rybářů ze Sydney-Cove. Je nutno uvést ještě čtyři muže ze škuneru Brothers, kteří byli zavražděni v přístavu Molineux, několik vojáků generála Gatese a tři zběhy z Mathildy, než dojdeme k přesmutně proslavenému jménu kapitána Mariona Du Fréna.

11. května 1772, po první Cookově cestě, zakotvil v zátoce Ostrovů francouzský kapitán Marion s lodí Mascarin a Castries, které velel kapitán Crozet. Pokrytečtí Novozélanďané přijali příchozí nejlepším způsobem. Tvářili se dokonce bázlivě a bylo třeba darů, úsluh, každodenního sbratřování a dlouhých přátelských styků, než zdomácněli na palubě.

Jejich náčelník, chytrý Takuri, náležel, můžeme-li věřit Dumont d'Urvillovi, ke kmeni Vangaroa a byl příbuzný domorodce, který byl dva roky před příjezdem kapitána Mariona zrádně unesen Survillem.

V zemi, kde čest každému Maorovi přikazuje, aby potupu smyl krví, nemohl Takuri zapomenout na křivdu spáchanou na jeho kmeni. Trpělivě čekal na příjezd nějaké evropské lodi, promyslil svou pomstu a vykonal ji s ukrutnou chladnokrevností.

Nejprve Takuri předstíral, že se Francouzů bojí, ale ani pak neopominul nic, čím by je mohl ukolébat v šálivém bezpečí. Jeho druhové i on strávili nejednu noc na palubě lodí. Přinášeli na ně vzácné ryby. Jejich dcery a ženy přicházely s nimi. Zakrátko se dověděli jména důstojníků a ty pak zvali k návštěvě do svých vesnic. Marion a Crozet se nechali zlákat takovou příležitostí a tak procestovali celé pobřeží, obydlené čtyřmi tisíci obyvatel. Domorodci vybíhali mořeplavcům vstříc a snažili se v nich vzbudit naprostou důvěru.

Kapitán Marion přistal v zátoce Ostrovů, protože měl v úmyslu vyměnit na Castries stěžňoví, silně poškozené za nedávné bouře.

Prozkoumal tedy vnitrozemí a 23. května objevil osm kilometrů od pobřeží nádherný les, dostupný ze zátoky vzdálené čtyři kilometry od obou lodí.

Tam byla vybudována osada, kde dvě třetiny mužstva, opatřené sekyrami a ostatním nářadím, porážely stromy a upravovaly cesty vedoucí k zátoce. Pak byla zřízena ještě dvě další stanoviště, jedno na ostrůvku Motu-Aro uprostřed přístavu, kam byli převezeni nemocní členové výpravy, kováři a lodní bednáři, a druhé na pobřeží oceánu, šest kilometrů od lodí. To udržovalo spojení s táborem tesařů. Na obou těchto stanovištích pomáhali námořníkům při nejrůznějších pracích zdatní a ochotní domorodci.

Do té doby však kapitán Marion zachovával přece jen jistá bezpečnostní opatření. Divoši nepřicházeli na palubu nikdy se zbraněmi a čluny odjížděly na zem vždycky velmi dobře vyzbrojeny. Ale Marion a jeho nejdůvěřivější důstojníci se dali zaslepit chováním domorodců a velitel vydal rozkaz, aby čluny odjížděly nyní už bez výzbroje. Přesto se kapitán Crozet pokoušel Mariona přesvědčit, aby odvolal tento rozkaz. Nepodařilo se mu to.

Tehdy se úslužnost a oddanost domorodců ještě zdvojnásobila. Jejich náčelníci žili s důstojníky v naprostém přátelství. Mnohokrát přivedl Takuri na palubu svého syna a nechal ho spát v kajutách. 8. června byl Marion při slavnostní návštěvě na zemi prohlášen za „velikého náčelníka“ celé země a na znamení této hodnosti mu byla vetknuta do vlasů čtyři bílá pera.

Třiadvacet dní tak uplynulo od příjezdu lodí do zátoky Ostrovů. Práci na stěžňoví zdárně pokračovaly; měchy s vodou byly naplňovány u pramene na Motu-Aro. Kapitán Crozet osobně řídil práci na stanovišti tesařů a zdálo se už, že dílo bude úspěšně dokončeno.

12. června za svítání byl přichystán člun pro rybářskou výpravu v okolí Takuriovy vesnice. Marion nastoupil do člunu se dvěma mladými důstojníky Vaudricourtem a Léhouxem, plavčíkem, lodním zbrojířem a dvanácti námořníky. Takuri a pět dalších náčelníků je doprovázelo. Nic nenasvědčovalo tomu, že šestnáct z těch sedmnácti Evropanů čeká strašlivá záhuba.

Člun odrazil, zamířil k zemi a zanedlouho se ztratil oběma lodím z dohledu.

Večer se kapitán Marion nevrátil na palubu. Nikoho to nezneklidňovalo. Všichni předpokládali, že se rozhodl navštívit tesařské stanoviště a strávit tam noc.

Příštího dne se vypravil člun z Castries jako obvykle pro vodu na ostrov Motu-Aro. Vrátil se na palubu bez úhony.

V devět hodin zpozoroval strážný z Mascarinu, že v moři plave k lodím téměř vyčerpaný člověk. Člun mu vyplul na pomoc a dopravil ho na palubu.

Byl,to Turner, jeden z lidí kapitána Mariona. Byl raněn do boku dvěma ranami kopí a vracel se jediný ze sedmnácti lidí, kteří včera opustili palubu.

V krátkostí pak pověděl všechny podrobnosti strašného dramatu.

Člun nešťastného Mariona přistal u vesnice v sedm hodin ráno. Divoši spěchali návštěvníkům radostně vstříc. Přenášeli důstojníky a námořníky na břeh na ramenou, protože Evropané se nechtěli při vystupování umáčet. Pak se Francouzově rozptýlili.

Vzápětí se na každého z nich vrhlo deset divochů, vyzbrojených kopími, palicemi a kyji, a povraždili je. Námořníku Turnerovi, zraněnému dvěma ranami kopím, podařilo se uprchnout a skrýt se v houští. Odtamtud byl svědkem hrůzných výjevů. Turner se nepozorován vrhl do moře a téměř umíraje byl zachráněn člunem z Mascarinu.

Tato událost vyděsila posádky obou lodí. Rozlehl se výkřik pomsty. Ale než budou moci pomstít mrtvé, musí zachránit živé. Na zemi byla tři stanoviště a ta byla obklopena tisíci krvelačných lidojedů.

Protože kapitán Crozet, který strávil noc na tesařském stanovišti, nebyl přítomen, provedl nejnutnější opatření první lodní důstojník Duclesmeur. Z Mascarinu byl vypraven člun s důstojníkem a oddílem vojáků.

Důstojník měl především poskytnout pomoc tesařům. Vyrazil, plul podél pobřeží, spatřil tam člun kapitána Mariona, vytažený na břeh, a vystoupil.

Obr. 5 – Čtyři námořníci okamžitě skolili všechny náčelníky.

Kapitán Crozet nebyl na palubě, jak již bylo řečeno, a proto nevěděl o krveprolití vůbec nic, když náhle kolem druhé hodiny odpoledne spatřil přicházející oddíl. Tušil, že se něco stalo. Vyšel jim vstříc a dověděl se o všem. Zakázal, aby se o tom nikdo před jeho druhy nezmiňoval, protože nechtěl, aby podlehli panice.

Divoši obsadili ve skupinách všechny výšiny. Kapitán Crozet dal odnést důležité nástroje, ostatní zakopal, zapálil dílny a se šestnácti muži se vydal na ústup.

Domorodci ho následovali s voláním: „Takuri mate Marion!“[2] Doufali, že poděsí námořníky, když jim vyzradí smrt jejich velitele. Námořníci se však rozhořčili a chtěli se vrhnout na proradné domorodce. Kapitán Crozet je stěží udržel.

[2] *Takuri zabil Mariona. (Pozn. aut.)*

Urazili osm kilometrů. Oddíl dospěl na břeh a nastoupil do člunů i s lidmi z druhého stanoviště. Po celou tu dobu seděli divoši na zemi a nehýbali se. Když však čluny vypluly na moře, začalo létat kamení. Čtyři námořníci, dobří střelci, okamžitě skolili všechny náčelníky, což vyvolalo u domorodců velké překvapení, nebol neznali účinky střelných zbraní.

Kapitán Crozet připlul k Mascarinu a okamžitě vyslal na ostrov Motu-Aro člun. Na ostrově se usadil oddíl vojáků a nemocní byli převezeni na palubu. Příštího dne byl poslán na stanoviště jako posila další oddíl. Bylo nutno vyčistit ostrov od divochů, protože na něm znamenali stálé nebezpečí, a pokračovat v plnění měchu vodou. Vesnice na Motu-Aro měla tři sta obyvatel.

Francouzové na ně zaútočili. Šest náčelníků bylo zabito, zbytek domorodců rozprášen bodáky a vesnice zapálena.

Castries se však nemohl vydat na moře bez stěžňoví, a proto Crozet, když byl nucen zřeknout se stromů z cedrového lesa, musel zhotovit stěžně z nástavců. Zásobování vodou pokračovalo.

Uplynul měsíc. Divoši podnikli několik pokusů, aby se znovu zmocnili ostrova Motu-Aro, ale nepodařilo se jim to. Když se jejich pirogy dostaly na dostřel lodi, rozbíjeli je Evropané ranami z děla.

Konečně byly všechny práce hotové. Zbývalo ještě zjistit, zdali některý ze šestnácti nešťastníků nepřežil krveprolití, a mrtvé pomstít. Do Takuriovy vesnice se vypravil člun s početným oddílem důstojníků a vojáků. Věrolomný a zbabělý náčelník uprchl v plášti velitele Mariona, jakmile se člun přiblížil. Všechny chýše ve vesnici byly pečlivě prohledány. V náčelníkově chýši byla nalezena lebka nedávno zabitého člověka. V košili se zkrvaveným límcem byla rozpoznána košile Marionova, dále šaty a pistole mladého Vaudricourta, zbraně z člunu a cáry dalších šatů.

Tyto nezvratné důkazy vražd byly sebrány a lidské pozůstatky šetrně pohřbeny. Pak byly zapáleny vesnice Takuriova a Piki-Orova, neboť Piki-Ore byl Takuriovým spoluviníkem. 14. července 1772 opustily obě lodi neblahá místa.

Tak došlo k neštěstí, na něž nesmí nikdy zapomínat žádný cestovatel vystupující na břehy Nového Zélandu. Jenom neprozřetelný kapitán nedbá na tuto výstrahu. Novozélanďané jsou věrolomní a kanibalští. Také Cook se o tom přesvědčil při své druhé cestě v roce 1773.

Člun jedné z jeho lodí, na níž velel kapitán Furneaux, vypravil se 17. Prosince na břeh pro divokou zeleninu a už se nevrátil. Kapitána Furneauxe to znepokojilo a poslal poručíka Burneyho, aby po něm pátral. Když Burney přibyl k místu, kde člun přistal u břehu, spatřil, jak říká, „takový obraz ukrutností a barbarství, že se člověk hrozí o něm hovořit; hlavy, plíce a vnitřnosti několika našich lidí zde ležely rozházeny po písku a nablízku okusovala smečka psů ještě další jejich pozůstatky“.

Abychom uzavřeli tuto krvavou listinu, musíme se ještě zmínit o lodi Brothers, která byla přepadena Novozélanďany v roce 1815, a o celé posádce Boyda s kapitánem Thompsonem, jež byla povražděna v roce 1820. A konečně 1. března 1829 vyplenil ve Walkitaa náčelník Enararo anglickou brigu Hawes ze Sydney. Jeho horda povraždila několik námořníků.

Takovou zemí byl Nový Zéland, k takové zemi plula Macquarie se svou zaostalou posádkou a s kapitánem opilcem.

Kapitola 4 – Úskalí

Nepříjemná plavba však stále ještě nekončila. 2. února, tedy šest dnů po vyplutí, Macquarie dosud nespatřila aucklandské břehy. Vítr byl sice příznivý a vytrvale vanul od jihozápadu, ale proudy brigu brzdily, takže se sotva pohybovala vpřed. Drsné a neklidné moře zmítalo lodními boky; žebra brigy praskala a loď se s námahou zvedala z vlnových dolů. Protože měla špatně přitažené spodní i čnělkové úpony a stěhy, mělo stěžňoví vůli a při každém nárazu vln se prudce rozkymácelo.

Naštěstí Will Halley příliš nespěchal a neplul pod plnými plachtami. Jinak by se byly všechny stěžně vyvrátily: John Mangles tedy doufal, že tato mizerná kocábka dopluje do přístavu bez nehody. Jenom ho mrzelo, že jeho druhové mají na palubě brigy takové nepohodlí.

Ale ani lady Helena, ani Mary Grantová si na nic nenaříkaly, přestože musely být pro trvalý déšť stále jenom v přístřešku. Tam bylo při nedostatku vzduchu a otřesech lodi velmi nepříjemně. Obě ženy proto vycházely občas na palubu a vydržely tam přes všechnu nepohodu až do chvíle, kdy je prudké nárazy vichřice donutily vrátit se opět dolů. Sestupovaly pak zpátky do úzké místnosti, která se hodila spíše ke skladování zboží než k ubytování cestujících, a zejména pak dam.

Naši přátelé se snažili obě ženy nějak rozptýlit. Paganel se pokoušel zkrátit dlouhou chvíli vyprávěním, ale nedařilo se mu to. Na všechny působil tento bludný návrat tíživým dojmem. Jak zeměpiscovy přednášky o pampách nebo o Austrálii kdysi všechny zajímaly, tak je nyní jeho výklady o Novém Zélandu nechávaly lhostejnými a chladnými. Nehledě k tomu, že k této zemi se zlověstnými letopisy jeli bez jakéhokoliv zájmu, proti vlastní vůli, jenom z nevyhnutelnosti.

Ze všech cestujících Macquarie byl v nejžalostnějším stavu Glenarvan. V přístřešku ho bylo málo vidět. Nemohl vydržet na místě. Jeho vznětlivá, předrážděná povaha nesnesla těsné vězení mezi čtyřmi stěnami. Ve dne v noci, nedbaje na přívaly deště a mořských vln, prodléval na palubě, kde se hned opíral o zábradlí, hned horečně přecházel z místa na místo. Jeho oči bez ustání pátraly v prostoru. Sotvaže se na okamžik vyjasnilo, tvrdošíjně se rozhlížel dalekohledem. Jako kdyby se těch němých vln dotazoval. Nejraději by byl jediným pohybem roztrhl mlhu a nakupené páry zakrývající obzor. Nemohl se smířit s osudem a v jeho tváři se zračila palčivá bolest. Glenarvan byl činorodý muž, do té doby šťastný a mocný. A nyní moc i štěstí naráz pominuly.

John Mangles ani na okamžik lorda neopouštěl a po jeho boku snášel všechnu nepohodu. Toho dne prozkoumával Glenarvan zvlášť zarputile každé místo obzoru, kdekoli se jen roztrhla mlha. John k němu přistoupil:

„Mylorde, hledáte zemi?“ otázal se ho.

Glenarvan zavrtěl zamítavě hlavou.

„Přesto se jistě nemůžete už dočkat,“ pokračoval mladý kapitán, „kdy opustíme tuhle brigu. Před šestatřiceti hodinami jsme už měli spatřit aucklandský maják.“

Glenarvan neodpovídal. Stále se rozhlížel a celou minutu zůstal stát s dalekohledem zamířeným k obzoru na návětrné straně lodi.

„Země není v tuto stranu,“ řekl John Mangles. „Měl byste hledat spíš po pravém boku.“

„Proč, Johne?“ odpověděl Glenarvan. „Zem já nehledám!“

„Co tedy, mylorde?“

„Svou jachtu! Svého Duncana!“ odpověděl Glenarvan hněvivě. „Musí tam někde v těch místech být, tam někde číhá na lodi a pluje za svým pirátským řemeslem! Tam, Johne, tam musí být, někde mezi Austrálií a Novým Zélandem, a já mám tušení, že se s ním setkáme!“

„Jen to ne, mylorde!“

„Proč, Johne?“

„Mylorde, nesmíte zapomínat na naše postavení! Co bychom si počali na této brize, kdyby nás začal pronásledovat Duncan? Ani uprchnout bychom nemohli!“

„Uprchnout, Johne?“

„Ano, mylorde! Marně bychom se o to snažili! Chytili by nás, byli bychom vydáni těm bídákům na milost a nemilost, a Ben Joyce už dokázal, že se neleká žádného zločinu. O svůj život se nestrachuji! Bránili bychom se do posledního dechu! Dobrá! Ale co pak? Pomyslete na lady Glenarvanovou, mylorde, na Mary Grantovou!“

„Ubohé ženy!“ zamumlal Glenarvan. „Johne, osud mě zkrušil a někdy se mě zmocňuje zoufalství. Zdá se mi, že nás čekají ještě další rány, že vše se spiklo proti nám! Bojím se!“

„Vy, mylorde?“

„Ne o sebe, Johne, ale o své a zároveň i o tvé nejdražší!“

„Buďte bez obav, mylorde,“ odpověděl mladý kapitán. „Není se už čeho obávat! Macquarie pluje pomalu, ale pluje. Will Halley je člověk zaostalý, ale jsem tady já, a když se mi bude zdát, že by bylo pro nás nebezpečné přiblížit se k souši, zavedu loď zpátky na moře. Z této strany nám tedy nehrozí přílišné nebo snad vůbec žádné nebezpečí. Ale pokud jde o setkání s Duncanem, tu není o co stát, a když už se snažíte jachtu vypátrat, pak se o to starejte raději proto, abychom se jí vyhnuli, abychom před ní uprchli!“

John Mangles měl pravdu. Setkání s Duncanem by znamenalo konec Macquarie. A bylo se co obávat takového setkání ve zdejších uzavřených mořích, kde mohou piráti provádět své rejdy bez nejmenšího nebezpečí! Ale toho dne se jachta zatím neobjevila a šestá noc po vyplutí ze zátoky Twofold nadešla, aniž se obavy Johna Manglese splnily.

Měla to být strašná noc. V sedm hodin nastala tma takřka znenadání. Nebe bylo velmi zatažené. Na Willa Halleyho zapůsobil námořnický instinkt, silnější než opilcova otupělost. Vyšel ze své kajuty, mnul si oči a pokyvoval svou ryšavou hlavou. Potom se hluboce nadechl vzduchu, tak jako by se jiný důkladně napil studené vody, aby vystřízlivěl, a prohlédl si stěžňoví.

Vítr sílil, a protože se stočil o celý čtvrtkruh k západu, vál nyní přímo k novozélandskému pobřeží.

Will Halley přivolal se spoustou nadávek své lidi, dal přitáhnout brámové plachty a připravit plachtoví na noc. John Mangles jeho počínání v duchu schvaloval. Nestál o hovor s hrubým námořníkem. Avšak ani on, ani Glenarvan neopustili palubu. Po dvou hodinách se zdvihl silný vítr. Will Halley dal ubrat košové plachty k spodnímu pásu. Pro pět mužů by to byla těžká práce, kdyby Macquarie neměla dvojitá ráhna podle amerického vzoru. Stačilo proto spustit hořejší ráhno, aby se košová plachta co nejvíce zmenšila.

Uplynuly dvě hodiny. Moře se bouřilo. Macquarie se otřásala tak mocně, až se zdálo, že její kýl naráží na skály. Nic takového se sice nestalo, ale těžké boky lodi se jen ztěžka zvedaly na vlny, které se valily na palubu v celých spoustách. Člun zavěšený na krákorcích nad levým bokem lodi se utrhl a zmizel.

Johnu Manglesovi dělalo moře ustavičné starosti. Pro každou jinou loď by byly takové celkem málo nebezpečné vlny hračkou. Ale u jejich těžké brigy hrozilo nebezpečí, že by vlna mohla zaplavit příď. Kdykoli se přes palubu převalila větší vlna, byla paluba plná vody. Voda totiž nestačila bočními odtoky dosti rychle vytéci a loď se mohla zatopit. Nejmoudřejší bylo pro jistotu prorazit sekyrou brlení, aby voda mohla snáze odtékat. Ale Will Halley odmítl učinit takové opatření.

Avšak Macquarii hrozilo mnohem větší nebezpečí a tomu bezpochyby nebylo možno předejít.

Kolem půl dvanácté zarazil Johna Manglese a Wilsona, kteří stáli na závětrné palubě, neobvyklý lomoz. John uchopil námořníka za ruku.

„Příboj!“ pravil.

„Ano,“ odpověděl Wilson. „Vlny se tříští o skaliska.“

„Šest set metrů od nás, že, víc ne?“

„Víc ne. To je země.“

John se vyklonil přes zábradlí, přehlédl temné vlny a křikl:

„Sondu, Wilsone! Sondu!“

Master stál na přídi a patrně neměl ani potuchy, kde je. Wilson uchopil provaz od sondy stočený v kádi a vyskočil na lešnici přídních úpon. Vrhl olovnici do moře; provaz mu klouzal mezi prsty. Na třetím uzlu se olovnice zastavila.

„Tři sáhy!“ zvolal Wilson.

„Kapitáne,“ řekl John, když přiběhl k Willovi Halleymu, „jsme nad úskalím.“

Je lhostejné, zdali John viděl, jak Halley pokrčil rameny, nebo ne. Vrhl se však ke kormidlu a stočil je po větru, kdežto Wilson pustil sondu a táhl za zvratičky hlavní košové plachty, aby loď udělala kličku. Námořník u kormidla, který byl prudce odstrčen, nechápal, proč ten náhlý útok.

„K návětrným zvratičkám! Pouštěj! Pouštěj!“ křičel mladý kapitán a manévroval tak, aby se loď dostala z útesů.

Za půl minutý proplul pravý bok brigy těsně kolem skalisek a přes hlubokou tmu zahlédl John ječící čáru bělající se čtyři sáhy od lodi.

V tom okamžiku ztratil Will Halley hlavu, neboť si uvědomil hrozící nebezpečí. Jeho námořníci se stěží probírali z opilství a nebyli s to pochopit Halleyovy rozkazy. Kromě toho bylo zřejmé, že zpitomělý opilec ztrácí rozvahu, neboť jeho slova byla nesouvislá a povely si odporovaly.

Překvapilo ho, že země je tak blízko, že je od lodi vzdálena sotva osm mil. Domníval se, že je od země ještě třicet nebo čtyřicet mil. Proudy strhly Halleyho z obvyklé dráhy a tak ho úplně zmátly.

Pohotový zákrok Johna Manglese mezitím dostal Macquarii z blízkostí úskalí.

Ale John nevěděl, kde se nachází. Možná že byl sevřen mezi úzkým pásem skalisek. Vítr vál přímo k východu a každou chvíli mohli narazit.

Zanedlouho se opravdu ozval zesílený hukot příboje vpravo před přídí. Museli znovu lavírovat. John postavil kormidlo po větru a stočil ráhna k přídi. Před přídí brigy bylo stále více skalisek, a proto bylo nutno zatočit proti větru, aby se loď dostala na volné moře. Podaří se takový obrat se špatně vyváženou lodí a při malém plachtoví? Bylo to nejisté, ale museli se o to pokusit.

„Kormidluj proti větru, naplno!“ křičel John Mangles na Wilsona.

Macquarie se začala přibližovat k nové čáře skalisek. Zakrátko se před nimi moře rozpěnilo nad skrytými skalami.

Byl to okamžik nepopsatelné úzkosti. Zpěněné vlny se leskly. Člověk by byl řekl, že se náhle rozzářily jako při fosforescenci. Moře ječelo, jako kdyby v něm byla antická skaliska oživená pohanským bájeslovím. Wilson a Mulrady se skláněli nad kormidelním kolem a vší silou je drželi. Kormidlo již drhlo.

Pojednou prudce narazili. Macquarie si sedla na skálu. Přetrhly se vodní stěhy a to podlomilo pevnost předního stěžně. Dokončí loď obrat bez další nehody?

Nikoliv, protože vítr se náhle utišil a loď se zase obrátila po jeho směru. Obrat zůstal nedokončen. Vysoká vlna loď nadzdvihla, zanesla ji blíže k úskalí a loď na ně s neobyčejnou prudkostí dopadla. Přední stožár se skácel s veškerým zařízením. Briga ještě dvakrát poskočila a pak zůstala bez. hnutí, nakloněna třicet stupňů na pravý bok.

Skla příklopu se s třeskotem rozlétla. Cestující vyběhli ven. Ale vlny se valily z jednoho konce paluby na druhý, a tak tam nemohli bez nebezpečí zůstat. John Mangles věděl, že loď se pevně zabořila do písku, a proto na své přátele naléhal, aby se vrátili do podpalubí.

„Chci vědět pravdu, Johne,“ řekl Glenarvan chladně.

„Pravda je taková, mylorde, že se nepotopíme. Jiná otázka ovšem je, zdali moře loď nerozrazí, ale proti tomu můžeme ještě něco podniknout.“

„Je půlnoc?“

„Ano, mylorde, a musíme počkat do rána.“

„Nemohli bychom spustit člun?“

„Při takových vlnách a v takové tmě je to vyloučeno! Nemluvě o tom, že nevíme, kde bychom měli přistat.“

„Dobrá, Johne, zůstaňme zde až do rána.“

Will Halley mezitím pobíhal po palubě své brigy jako šílený.

Jeho námořníci se vzpamatovali z úleku, narazili soudek kořalky a dali se do pití. Johnovi bylo zřejmé, že opilí námořníci co nevidět vyvolají strašné výjevy.

Nebylo možno spoléhat na kapitána, že své muže udrží. Ten ubožák si rval vlasy a lomil rukama. Myslel jenom na svůj náklad a na to, že ho nemá pojištěný.

„Jsem zničen! Jsem ztracen!“ volal, pobíhaje na palubě sem tam.

John Mangles se ho nesnažil uklidnit. Vyzval své druhy, aby se ozbrojili a byli připraveni k obraně proti námořníkům, kteří strašně kleli a popíjeli kořalku.

Obr. 6 – Přední stožár se skácel.

„Jestliže se jediný z těch ničemů přiblíží k přístřešku," řekl klidně major, „zastřelím ho jako psa."

Námořníci nepochybně shledali, že cestující jsou odhodláni udržet si je od těla, a po několika loupeživých pokusech zmizeli z dohledu.

John Mangles se o opilce dále nestaral a netrpělivě čekal, až se rozední. Loď byla nyní naprosto nehybná. Moře se pozvolna tišilo. Vítr ustával. Loď mohla tedy vydržet ještě několik hodin. Po východu slunce chtěl John prozkoumat zem. Bude-li někde poblíže vhodné místo k přistání, mohli by se cestující i posádka přeplavit na souš na čínské loďce, která byla nyní jediným člunem na palubě. Bylo by k tomu třeba tří cest, protože v ní bylo místo jenom pro šest lidí. Záchranný člun byl totiž stržen do moře, jak jsme viděli.

John Mangles promýšlel všechna nebezpečí jejich postavení, a opíraje se o příklop, naslouchal jekotu příboje. Snažil se proniknout hlubokou tmu. Dohadoval se, v jaké vzdálenosti je asi ta vytoužená i obávaná země. Úskalí se mnohdy táhnou mnoha kilometrů do moře. Vydrží lehký čínský člun tak dlouhou cestu? Zatímco John takto přemítal a čekal, zdali z temného nebe nezasvitne aspoň trochu záře, odpočívaly cestovatelky, upokojeny jeho slovy, na svých lůžkách. Nehybnost brigy jim zabezpečovala několik hodin klidu. Když Glenarvan, John a jejich druhové neslyšeli žádný křik opilé posádky, posilnili se rovněž chvatným spánkem a v jednu hodinu v noci se rozhostil hluboký klid na palubě celé brigy, jež sama také odpočívala na svém písečném loži.

Kolem čtvrté hodiny se na východě objevil první úsvit. Oblaka se lehce zbarvila v bledé záři svítání. John vystoupil na palubu. Na obzoru visela těžká clona mlhy. Jenom několik mlhavých obrysů, avšak ve značné výšce, vlnilo se v ranních parách. Moře bylo ještě mírně zčeřené a vlny se ztrácely v hustých nehybných mračnech.

John čekal. Světlo pozvolna sílilo a obzor se roznítil červánky. Mlha se pomalu zvedala. Černé útesy čněly z vody. Potom se nad pruhem zpěněných vln vykreslila matná čára a nad dosud neviditelným kotoučem vycházejícího slunce se rozžehl na vrcholu neznámé hory světélkující bod jako nějaký maják.

Byla to země, vzdálená necelých devět mil.

„Země!" zvolal John Mangles.

Jeho druhové se probudili, přispěchali na palubu brigy a mlčky pohlíželi na pobřeží rýsující se na obzoru. A ať už bylo pohostinné nebo smrtelně nebezpečné, muselo se stát jejich útočištěm.

„Kde je Will Halley?" ptal se Glenarvan.

„Nevím, mylorde," odpověděl John Mangles.

„A jeho námořníci?"

„Zmizeli tak jako on."

„A jsou jistě zpiti do němoty právě tak jako on," dodal Mac Nabbs.

„Jděte je najít," řekl Glenarvan, „nemůžeme je přece nechat na lodi."

Mulrady a Wilson sestoupili do ubikací v přídovém nástavku a za dvě minuty se vrátili , nazpět. Místo bylo prázdné. Prohledali ještě mezipalubí a celou brigu až dolů do podpalubí. Nenašli ani Willa Halleyho, ani jeho námořníky.

„Cože, nikdo?" řekl Glenarvan.

„Snad nespadli do moře?" otázal se Paganel.

„Všechno je možné," řekl John Mangles, velmi znepokojený jejich zmizením.

Pak zamířil k zádi.

„Ke člunu," řekl.

Wilson a Mulrady spěchali za ním, aby spustili loďku na moře.

Ale člun byl pryč.

Kapitola 5 – Námořníky z nouze

Will Halley a jeho mužstvo využili tmy a spánku cestujících a uprchli na jediném člunu brigy. Toho se nikdo nenadál. Přestože povinností kapitána bylo zůstat na palubě poslední, opustil opilec loď jako první.

„Ti darebáci ujeli," řekl John Mangles. „Ale co na tom, mylorde. Aspoň se s nimi nebudeme muset zlobit!"

„To je i můj názor," odpověděl Glenarvan. „Nehledě k tomu, že na palubě kapitána máme, Johne, a tvoji přátelé budou jistě odvážnými, ne-li zručnými námořníky. Čekáme jenom na tvé rozkazy."

Major, Paganel, Robert, Wilson, Mulrady i Olbinett uvítali Glenarvanova slova s bouřlivým souhlasem, seřadili se na palubě a čekali na Johnovy příkazy.

„Co máme dělat?" otázal se Glenarvan.

Mladý kapitán se rozhlédl po moři, prohlédl si neúplné stěžňoví brigy a po chvilce přemýšlení řekl:

„Můžeme se, mylorde, dostat z této situace dvěma způsoby: buď uvolnit loď a dostat se zpátky na moře, anebo se vypravit na pobřeží po voru, který bychom si snadno zřídili."

„Jestliže je možné loď uvolnit, pak ji uvolníme," odpověděl Glenarvan. „To je to nejlepší, co můžeme učinit, že ano?"

„Ano, mylorde, protože co si počneme na zemi bez dopravních prostředků?"

„Pobřeží se hleďme vyhnout," dodal Paganel. „Před Novým Zélandem se musíme mít na pozoru."

„Tím spíše, že jsme se dostali hodně stranou," pokračoval John. „Dík Halleyově bezstarostnosti jsme byli zřejmě zahnáni k jihu. V poledne zjistím naši polohu, a jestliže jsme, jak předpokládám, pod Aucklandem, pokusím se k němu s Macquarií doplout podél pobřeží."

„Přestože je briga poškozena?" otázala se lady Helena.

„Myslím, že to není tak vážné, mylady," odpověděl John Mangles. „Vpředu postavím místo předního stěžně nouzový stožár a pak poplujeme sice velmi pomalu, ale dostaneme se tam, kam budeme chtít. Jestliže však bude mít briga naneštěstí proražený bok anebo nebudeme-li ji moci dostat na vodu, pak nám nezbude než vypravit se na pobřeží a vydat se k Aucklandu po souši."

„Podívejme se nejdřív, v jakém stavu je loď," řekl major.

„To je ze všeho nejdůležitější."

Glenarvan, John a Mulrady otevřeli velký příklop a hned sestoupili do podpalubí. Bylo tam velmi nepořádně složeno asi na dvě stě tun vydělaných kůží. Ty mohli bez velké námahy odklidit pomocí kladkostrojů připevněných na hlavním stěhu nad příklopem. John dal okamžitě vyházet do moře aspoň část tohoto zboží, aby loď nadlehčil.

Po třech hodinách krušné práce bylo možné prozkoumat dno brigy. Na levém boku ve výši bočnic vznikly mezi spárami oplaňkování dvě trhliny. A protože Macquarie ležela na pravém boku, byl protilehlý bok s poškozenými spárami nad vodou. Voda tedy nemohla vnikat dovnitř. A Wilson ostatně nelenil a koudelí a pečlivě přibitým pásem měděného plechu vyspravil spáry oplaňkování.

Sondou pak zjistili, že v lodi jsou jenom dvě stopy vody. Takové množství se dalo snadno vypumpovat a tím se rovněž mohla loď nadlehčit.

Při prohlídce John dále zjistil, že trup lodi se při nárazu poškodil jen málo. Nebylo vyloučeno, že část jalového kýlu zůstane trčet v písku, ale bez něho se mohli obejít.

Když Wilson prohledal vnitřek lodi, ponořil se ještě do moře, aby věděl, jak loď na mělčině leží.

Macquarie se stočila k severozápadu a uvázla na písečné, rozbahnělé mělčině s velmi srázným okrajem. Byla do ní hluboce zabořena spodní částí klounovce a asi do dvou třetin lodního kýlu. Zbytek lodního dna až ke kormovci ležel nad hloubkou až pěti sáhů vody. Kormidlo se tedy nezaseklo a mohlo se s ním volně vládnout. To byla skutečná výhoda, protože takto budou moci kormidla použít okamžitě.

Obr. 7 – Macquarie ležela na pravém boku.

Příliv nebývá v Tichém oceáně veliký. John Mangles však spoléhal, že se mu při něm podaří Macquarii uvolnit. Briga uvázla asi hodinu před nejvyšším stavem vody. Od chvíle, kdy začal odliv, nakláněla se loď stále povážlivěji na pravý bok. V šest hodin ráno, kdy byl stav vody nejnižší, dosáhla briga maxima sklonu a ukázalo se, že je zbytečné podkládat ji kozami. Tím ušetřili ráhna a jiná bidla, z nichž chtěl John zřídit nouzový přídní stožár.

Zbývalo Macquarii uvolnit. To byla zdlouhavá a krušná práce. Bylo naprosto vyloučeno, aby se připravili k vyplutí do čtvrt na jednu. Uvidí jenom, jak se bude zčásti odlehčená briga chovat při stoupajícím moři, a teprve při dalším přílivu zkusí štěstí.

„Vzhůru do práce!“ zavelel John Mangles.

Jeho námořníci byli připraveni.

John dal nejprve podvázat plachty, které ještě byly na kasounech. Major, Robert a Paganel vystoupili pod Wilsonovým vedením do hlavního koše. Vítr vzdouval košovou plachtu a to ztěžovalo práce na vyproštění lodi. Museli košovku podvázat. Tento úkol provedli, jak nejlépe mohli. Po usilovné a tvrdé práci, na niž nebyly jejich ruce zvyklé, vyšplhali se na hlavní brámovou čnělku. Malý Robert, mrštný jako kočka a smělý jako plavčík, prokázal při této těžké práci největší služby.

Nyní bylo nutno spustit kotvu, a možná i obě, na zádi a ve směru kýlu. Na těchto kotvách mělo být těžiště tahu, až se bude Macquarie za přílivu nadzvedávat. Pokud je člun, není na této práci nic obtížného; vezme se přenosná kotva a spustí se na vhodném, předem stanoveném místě. Protože však člun neměli, museli jej něčím nahradit.

Glenarvan měl tolik námořnických zkušeností, aby věděl, jak nutné je spustit kotvy. Loď, která uvízla při odlivu, nebylo možno jinak uvolnit.

„Jak to jen uděláme, když nemáme člun?“ otázal se Johna.

„Stačí nám zbytky předního stěžně a prázdné sudy,“ odpověděl mladý kapitán.

„Bude to těžká práce, ale půjde to, protože Macquarie má malé kotvy. Když se nám je podaří spustit a když se nevytrhnou, může se všechno zdařit.“

„Dobrá, neztrácejme tedy čas, Johne!“

Všichni námořníci a cestující byli zavoláni na palubu. Každý při práci pomáhal. Sekyrou přeťali lana, která ještě držela přední stěžeň. Spodní stožár se při pádu přerazil u samého vrcholíku a jeho koš mohl být snadno uvolněn. John Mangles chtěl z této desky zhotovit vor. Pomocí prázdných sudů desku nadlehčil a na takovém plavidle už bylo možno převézt obě kotvy. K plavidlu bylo upraveno veslo, aby se vor dal řídit. Odliv jej ostatně zanese dál na moře, a až budou kotvy u dna, bude snadné přitáhnout ho zpátky k lodi po laně.

Byli s prací již napůl hotovi, když se Slunce přiblížilo k nadhlavníku. John Mangles nechal Glenarvana pokračovat v začaté práci a šel stanovit polohu lodi. To bylo pro trosečníky velmi důležité. John naštěstí našel v Halleyově světnici greenwichskou hvězdářskou ročenku a velmi špinavý sextant, s nímž mohl polohu lodi přesně zjistit. Očistil sextant a přinesl jej na palubu.

Tímto přístrojem lze pomocí pohyblivých zrcátek posadit Slunce na obzor ve chvíli, kdy dosahuje nejvyššího bodu své dráhy, to je v poledne. Je přirozené, že při měření musíme hledět dalekohledem sextantu na skutečný horizont, který je v místě, kde se stýká nebe a voda. A protože právě na sever od brigy vybíhala země do moře velkým chobotem, takže ležela mezi pozorovatelem a skutečným obzorem, nebylo možné na něj namířit dalekohled.

V takovém případě, kdy nevidíme horizont, musíme si vypomoci horizontem umělým. To je obvykle mělká miska se rtutí a nad tou se pak provádí měření. Rtuť tvoří také dokonale vodorovné zrcadlo.

John neměl na palubě rtuť, ale poradil si i s touto nesnází: použil kádě s rozpuštěným dehtem a na jeho hladině se obraz Slunce zrcadlil dosti zřetelně.

Délku John znal, protože byl na západním pobřeží Nového Zélandu. A bez chronometru by ji byl ani nemohl vypočítat. Chyběla mu jenom šířka a tu nyní mohl zjistit.

Sextantem stanovil polední výšku Slunce nad obzorem. Činila 68°30'. Vzdálenost Slunce od nadhlavníku proto byla 21°30', neboť součet těchto dvou čísel je devadesát stupňů. A protože toho dne, 3. února, činila sluneční deklinace podle ročenky 16°30', dostal John, když tuto deklinaci sečetl se vzdáleností Slunce od nadhlavníku, tj. s 21°30', zeměpisnou šířku třicet osm stupňů.

Poloha Macquarie byla tedy tato: délka 171°13', šířka 38°, nehledí-li se k nějaké nepatrné nepřesnosti, způsobené nedokonalými přístroji. A k takové nepřesnosti nebylo nutno přihlížet.

Když se John Mangles podíval do Johnstonovy mapy, kterou Paganel koupil v Edenu, viděl, že ztroskotali v zátoce Aotea nad mysem Kawhia na pobřeží Aucklandské provincie. Protože město Auckland leželo na třicáté sedmé rovnoběžce, byla Macquarie stržena o jeden stupeň k jihu. Aby se dostali do hlavního města Nového Zélandu, museli vyplout o jeden stupeň na sever.

„To přece znamená nanejvýš cestu dvaceti pěti mil," řekl Glenarvan. „To nic není."

„Co není ničím na moři, bude dlouhou a obtížnou cestou na souši," odpověděl Paganel.

„Proto musíme udělat všechno, co je v lidských silách," radil John Mangles, „abychom Macquarii zdvihli na vodu."

Poloha byla změřena, a proto pokračovali v další práci. Ve čtvrt na jednu nastal vrchol přílivu. John toho nemohl, využít, protože kotvy ještě nebyly spuštěny. Přesto však pozoroval Macquarii s jistými obavami. Pozvedne se na vlnách přílivu? O tom se mělo rozhodnout v nejbližších pěti minutách.

Všichni čekali. Ozval se slabý praskot. Nebyl způsoben tím, že by se už loď nadzdvihla, ale šlo o zřejmé záchvěvy lodního kýlu. John si nyní více sliboval od příštího přílivu, ale zatím se briga celkem nijak nepohnula.

Pokračovali v práci. Ve dvě hodiny byl vor hotov. Trosečníci k němu připevnili přenosnou kotvu. John a Wilson přivázali k zádi plavidla lano a pak s vorem vypluli. Odliv je unášel a kotvu spustili asi sto padesát metrů od lodi v hloubce deseti sáhů. Kotva se dobře zachytila a vor se vrátil k lodi.

Zbývala ještě velká přídní kotva. S velkou námahou ji spustili. Vor opakoval předešlý manévr a po chvíli byla spuštěna i druhá kotva v hloubce patnácti sáhů.

Potom se John a Wilson přitáhli po laně nazpět k Macquarii.

Obr. 8 – Kotvu spustili asi sto padesát metrů od lodi.

Obě lana byla upevněna na vratidle a všichni čekali na nejbližší příliv, který měl nastat v jednu hodinu ráno. Teď bylo šest hodin večer.

John Mangles chválil své námořníky a o Paganelovi prohlásil, že by se mohl jednoho dne stát nálodním, kdyby byl stále tak přičinlivý.

Mr Olbinett sice pomáhal při různých pracích, ale nyní se vrátil do kuchyně. Připravil vydatnou večeři, která přišla všem jeho druhům velmi vhod. Posádka měla už velký hlad. Každý se dosyta najedl a posilnil pro další práci.

Po večeři učinil John Mangles poslední opatření, aby plně zajistil zdar manévru. Na nic se nesmí zapomenout, když je třeba vyzdvihnout loď z mělčiny. Často se takový pokus nezdaří jen proto, že se loď ještě nenadlehčí o několik milimetrů a zaseknutý kýl se pak nevymaní z písečného lůžka.

John Mangles dal vyházet do moře většinu zboží, aby brigu co nejvíce nadlehčil. Ale zbytek balíků, těžkých bidel, náhradních ráhen, několik tun železné přítěže, to vše přenesli na záď, aby tíha těchto předmětů pomohla uvolnit kloun. Wilson a Mulrady tam odvalili i jistou část sudů naplněných vodou, aby se nos brigy co nejvíce zdvihl.

Byla už půlnoc, když dokončili všechny práce. Mužstvo bylo vysíleno, což bylo velmi mrzuté, protože v tomto okamžiku bylo třeba každé síly u vratidla. John Mangles z toho důvodu změnil rozhodnutí.

Nyní se vítr utišil. Větříku mírných poryvech hladinu sotva čeřil. John pozoroval obzor a povšiml si, že vítr se začíná obracet od jihozápadu k severozápadu. Při zvláštním seskupení a zabarvení okrajů mračen nemohl být žádný námořník na pochybách. Wilson a Mulrady byli téhož mínění jako jejich kapitán.

John Mangles Glenarvanovi pověděl, co zpozoroval, a navrhl mu, aby se pokus o vyzdvižení lodi odložil na zítřek.

„Mám k tomu několik důvodů," řekl. „Předně jsme příliš unaveni a k uvolnění lodi budeme potřebovat co nejvíce sil. A dále, jak budeme za takové tmy naši loď řídit mezi těmito nebezpečnými skalisky, až ji vyprostíme? Za denního světla to bude pro nás výhodnější. Kromě toho mám ještě jiný důvod k tomu, abych počkal. Vítr nám hodlá přispěchat na pomoc a rád bych toho využil; chtěl bych, aby tu starou kocábku trochu popohnal, až ji moře nadzdvihne. Nemýlím-li se, budeme mít zítra vítr od severozápadu. Postavíme plachty hlavního stěžně na protivítr a to nám pomůže brigu uvolnit."

Tyto důvody rozhodly. Glenarvan a Paganel, nejnetrpělivější ze všech, ustoupili a pokus byl odložen na zítřek.

Noc prošla klidně. Stanovili si stráže, neboť museli dohlížet, zdali se neuvolní kotvy.

Nadešel den. John Mangles předvídal správně. Od severozápadu vál vítr a stále sílil. To znamenalo velmi prospěšnou posilu. Posádka byla rozestavena. Robert, Wilson a Mulrady na hlavním stěžni, Glenarvan, major a Paganel na palubě, všichni přichystáni tak, aby ve vhodném okamžiku mohli rozvinout plachty. Ráhno hlavní košové plachty bylo vytaženo až k vrcholku, hlavní plachta a hlavní košová plachta byly ponechány na kasounech.

Bylo devět hodin ráno. Příliv měl dosáhnout vrcholu až za čtyři hodiny. Nepromarnili je. John jich využil k tomu, aby na přídi brigy vztyčili nouzový stožár a jím nahradili přídní stěžeň. Byli by tedy mohli z těchto nebezpečných míst odplout, jakmile by se loď octla na vlnách. Všichni se opět dali do usilovné práce a před polednem bylo velké přídní ráhno důkladně upevněno jako přední stožár.

Lady Helena a Mary Grantová se také vydatně uplatnily a na přední brámové ráhno upevnily náhradní plachtu. Měly radost, že mohly přispět ke společné záchraně. Když byla Macquarie takto opravena, měla jistě daleko do krásy, ale byla aspoň schopna plout při pobřeží.

Moře zatím stoupalo. Mořská hladina se zvedala v neklidných vlnách. Temena skalisk pozvolna mizela jako nějací mořští živočichové, potápějící se do svého vodního živlu. Blížila se chvíle, kdy mělo dojít k velikému pokusu. Horečná netrpělivost udržovala všechny v krajním napětí. Nikdo nemluvil. Všichni hleděli na Johna. Čekali na jeho rozkaz.

John Mangles stál nachýlen přes zábradlí záďové nástavby a pozoroval příliv. Starostlivě se ohlížel na dlouhá a mocně napjatá kotevní lana.

V jednu hodinu byla mořská hladina na vrcholu. Dosáhla mrtvého bodu, kdy se voda na kratičký okamžik zastavuje a již nestoupá, ale ještě neklesá. Nyní museli jednat rychle. Hlavní plachta a hlavní košová byly spuštěny a přilehly na stožár.

„Vratidlo!" vzkřikl John.

Vratidlo bylo opatřeno klikami na způsob hasičských pump. Glenarvan, Mulrady a Robert na jedné straně, Paganel, major a Olbinett na straně druhé se napírali do klik, jimiž se uváděl přístroj v pohyb. John a Wilson při tom podkládali sochory a pomáhali tak svým druhům.

„Držet, držet!“ křičel mladý kapitán. „Všichni zabrat!“

Obě lana se napínala pod mocným tahem rumpálu. Kotvy držely pevně a nepovolovaly.

Nyní se rozhodovalo o všem. Moře je na vrcholu jenom několik minut. Vodní hladina začne každým okamžikem klesat.

Všichni zdvojnásobili své úsilí. Vítr vál prudce a tlačil obě plachty ke stěžni.

Bylo cítit, jak se lodní boky zachvívají. Zdálo se, že briga se už-už nadzdvihne. Možná že by stačil už jenom jeden pár rukou, aby se vytrhla z písečného lůžka.

„Heleno! Mary!“ vzkřikl Glenarvan.

Obě ženy přispěchaly na pomoc svým druhům. Ještě poslední zub vratidla s cvaknutím přeskočil přes záklopku.

Ale to bylo vše. Briga se nehýbala. Pokus se nezdařil. Odliv začínal a bylo zřejmé, že ani s pomocí větru a moře nemůže tato neúplná posádka loď vyprostit.

Kapitola 6 – Kanibalství v teorii

První způsob záchrany, o nějž se John Mangles pokusil, se nezdařil. Museli tedy bez otálení sáhnout k druhému způsobu. Bylo zřejmé, že zbývalo jediné rozhodnutí, totiž opustit loď. Čekat na palubě na nejistou pomoc by bylo neprozřetelné a pošetilé. Než by se u místa neštěstí objevila spásonosná loď, byla by Macquarie dávno v troskách. Nejbližší bouře anebo jenom trochu prudší vlny, rozbouřené větrem od moře, převrhly by ji na písčinu, rozbily by ji, roztříštily a trosky odnesly. John se chtěl dostat na souš, než dojde k této nevyhnutelné zkáze.

Navrhl proto zhotovit tak pevný vor, nebo podle řeči námořníků prám, aby se na něm cestující s dostatečným množstvím potravin mohli přeplavit na zélandské pobřeží.

Bylo nutno jednat, a nikoliv uvažovat. Začali hned pracovat a byli s prací poměrně daleko, když ji museli pro tmu přerušit.

Po večeři, kolem osmé hodiny večer, když lady Helena a Mary Grantová odpočívaly na lůžku, procházel se Paganel se svými přáteli po palubě a hovořil s nimi o důležitých otázkách. Robert je nechtěl opustit. Statečný chlapec dychtivě poslouchal, připraven k jakékoliv službě, hotov obětovat se i při nejnebezpečnějším podniku.

Paganel se otázal Johna, zda by se nemohli vydat po voru podél pobřeží až do Aucklandu, neboť nechtěl, aby cestující museli vystupovat na zem.

John odpověděl, že s tak chatrným plavidlem je to vyloučeno.

„A na člunu brigy bychom se toho byli mohli odvážit," řekl Paganel, „když to na voru není možné?"

„V krajním případě ano," odvětil John Mangles, „ale museli bychom jet jenom ve dne a na noc vždycky přistávat."

„Ti zrádní ničemové tedy…"

„Ach, ti!" odpověděl John Mangles. „Ti byli opilí, a bojím se, že za takové hluboké tmy zaplatili svůj podlý útěk životem."

„Jim se nemohlo stát nic lepšího," odtušil Paganel, „a nám nic horšího, protože ten člun nám mohl být velice užitečný."

„Co na tom, Paganele?" řekl Glenarvan. „Vor nás také zaveze k zemi."

Obr. 9 – Začali hned pracovat.

„Právě tomu jsem se chtěl vyhnout,“ odpověděl zeměpisec.

„Jakže! Lidé, kteří uvykli námaze, měli by se po cestě pampami a Austrálií lekat vzdáleností nějakých dvaceti mil?“

„Přátelé,“ odpověděl Paganel, „nepochybuji ani o naší odvaze, ani o statečnosti našich družek. Dvacet mil! Kdekoliv jinde než na Novém Zélandě to nic není. Nebudete mě přece podezírat z malodušnosti. První jsem vás vedl, přes Ameriku i přes Austrálii. Ale zde, opakuji, raději udělat cokoliv jiného než se odvážit do tak proradné země!“

„Raději udělat cokoliv než čekat jistou smrt na ztroskotané lodi!“ odpověděl John Mangles.

„Čeho bychom se vlastně měli na Novém Zélandě tolik bát?“ zeptal se Glenarvan.

„Divochů,“ odpověděl Paganel.

„Divochů!“ odtušil Glenarvan. „Cožpak se jim nemůžeme vyhnout, když se budeme držet při pobřeží? Ostatně takový útok hrstky ubožáků přece nemůže dělat žádné starosti deseti dobře ozbrojeným a k obraně odhodlaným Evropanům.“

„To nejsou žádní ubožáci,“ odpověděl Paganel, potřásaje hlavou. „Novozélanďané patří ke strašlivým kmenům, bojují proti anglickému panství, proti cizím uchvatitelům, a často přemáhají své nepřátele. A jsou to kanibalové!“

„Kanibalové!“ zvolal Robert. „Kanibalové!“

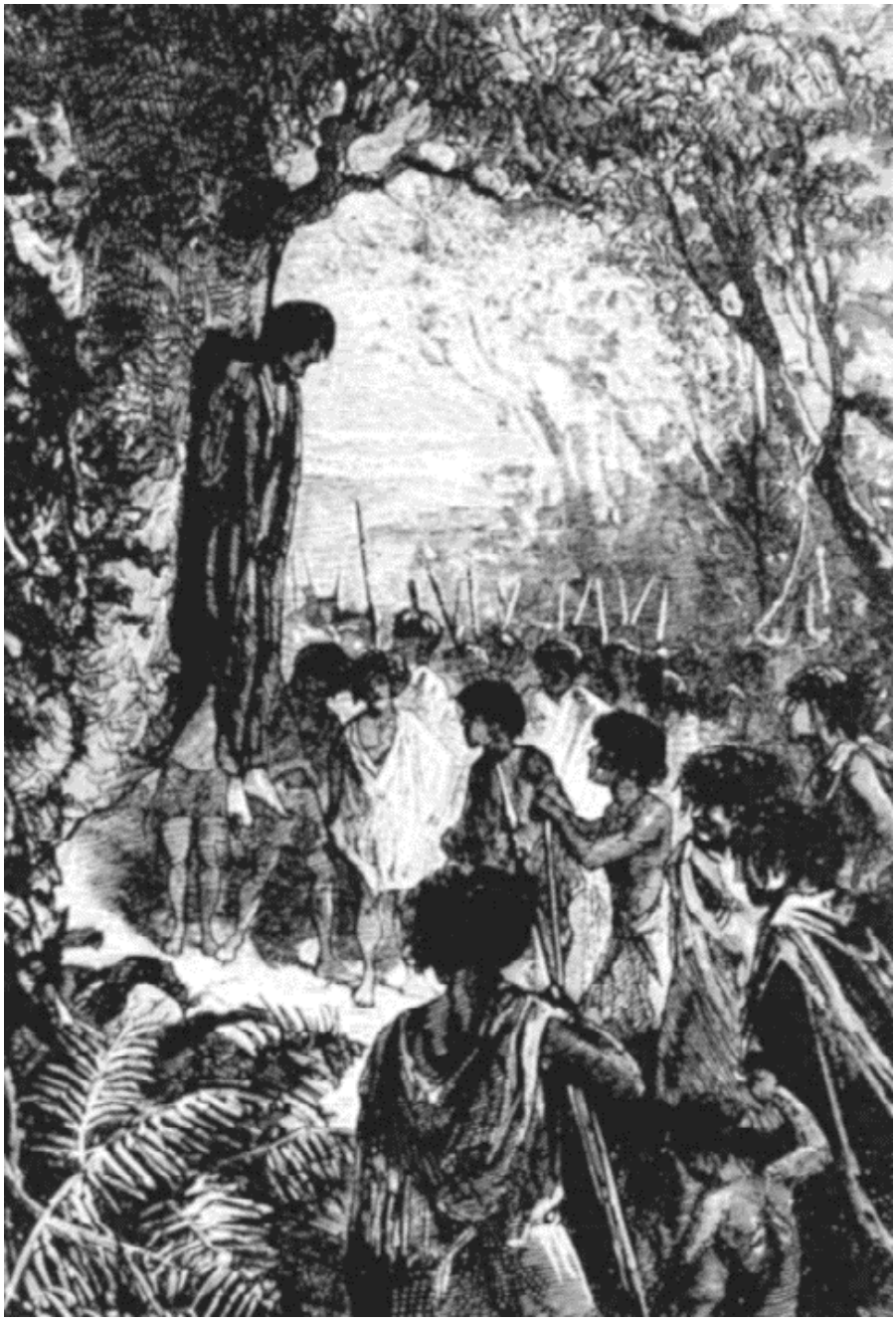
Všichni pak slyšeli, jak si šeptá tato dvě jména:

„Sestra! Lady Helena!“

„Ničeho se neboj, chlapče,“ odpověděl Glenarvan, aby ho upokojil. „Náš milý Paganel přehání!“

„Vůbec nepřeháním,“ odtušil Paganel. „Robert dokázal, že je muž, a s ním jednám jako s mužem, když mu neskrývám pravdu. Novozélanďané jsou nejkrutější, ne-li nejkrvelačnější ze všech lidojedů. Minulého roku byl neobyčejně krutě umučen Angličan Walkner. A k této vraždě došlo v roce 1864 v Opotilo, několik mil od Aucklandu, takřka před očima anglických úřadů.“

„Prosím vás!“ prohodil major. „Kdož ví, zdali většina těchto hrůz není jenom výmyslem cestovatelů? Člověk se velice rád vrací z nebezpečné země a ze spárů lidojedů!“

Obr. 10 – Neobyčejně krutě byl umučen Angličan Walkner.

„Přehánění nechávám stranou," odpověděl Paganel. „Ale mluví o tom lidé, kteří si zasluhují důvěru, Marsden, kapitáni Dillon, d'Urville, Laplace a četní jiní, a já věřím jejich zprávám, musím jim věřit. Zélanďané jsou od přírody krutí. Při úmrtí svých náčelníků obětují živé lidi. Tvrdí, že takovými oběťmi usmiřují nebožtíkův hněv, protože nebožtík by prý mohl živé lidi trestat. A zároveň mu tím dávají i otroky pro posmrtný život!"

Paganel měl pravdu. Lidojedství se stalo na Novém Zélandu něčím docela běžným, právě tak jako na ostrovech Fidži nebo v Torresově průlivu. Pověry mají jistě značný vliv na tyto odporné zvyky, ale lidojedi existují spíš proto, že jsou chvíle, kdy zvěř je vzácná a hlad velký. Divoši začali pojídat lidské maso, aby zahnali hlad, který je u nich těžko ukojitelný. Pak teprve kněží vtěsnali tyto obludné zvyky do pravidel a posvětili je. Jídlo se stalo prostě obřadem. Nehledě k tomu, že podle názoru Maorů není nic přirozenějšího než se vzájemně pojídat.

Zélanďané kromě toho tvrdí, že když snědí mrtvého nepřítele, zničí tím i jeho duchovní část. Tak získávají jeho duši, sílu a statečnost.

Paganel tedy právem soudil, že Zélanďany nutí k lidojedství nezřízená touha po mase, a hlavně nedostatek potravin. To platí nejenom o tichomořských divoších, nýbrž i o evropských.

„Skutečně," dodal, „kanibalství se dlouho udržovalo i u předků nejcivilizovanějších národů, a nepokládejte to prosím za nějakou osobní narážku, ale u Skotů zvlášť."

„Skutečně?" řekl Mac Nabbs.

„Ano, majore," odvětil Paganel. „Kdybyste si přečetl některé stránky ze svatého Jeronýma o skotských Atticolech, viděl byste, co si máme myslit o vašich předcích! A nemusíme jít ani do dob předhistorických, cožpak nebyl za vlády královny Alžběty, v téže době, kdy Shakespeare básnil svého Shylocka, popraven skotský bandita Sawney Bean za zločin kanibalství? A co ho přimělo k tomu, že jedl lidské maso? Náboženství? Ne, hlad."

„Hlad?" otázal se John Mangles.

„Hlad," odpověděl Paganel, „a zejména potřeba každého masožravého živočicha, aby své tělo a krev osvěžoval dusíkem, který je obsažen v živočišných látkách. Pojídáním hlízovitých a škrobovitých rostlin podporujeme činnost plic. Kdo však chce být silný a čilý, musí vstřebávat výživné látky, z nichž se tvoří svalstvo. Dokud se Maorové nestanou členy vegetariánských společností, budou pojídat maso.

„A proč právě maso lidské?" řekl Glenarvan.

„Poněvadž nemají zvířata," odpověděl pohotově Paganel, „a to musíme mít stále na mysli, ne proto, abychom je, omlouvali, ale abychom si vysvětlili jejich kanibalské zvyky. Čtvernožci, ba i ptáci jsou v těchto nehostinných krajích vzácní. Proto se Maorové odedávna živili lidským masem. Dokonce zde existuje ‚sezónní pojídání lidí', tak jako v civilizovaných zemích existují lovecké sezóny. Tehdy nastávají veliké hony, to jest veliké války, a celé kmeny přicházejí na stůl vítězů."

„Podle vás tedy, Paganele," pokračoval Glenarvan, „nevymizí lidojedství do té doby, dokud na novozélandských lučinách nebudou nesčetná stáda ovcí, volů a vepřů."

„Nesporně ano, mylorde."

„Ale jak jedí lidské maso," řekl major, „syrové nebo pečené?"

„Prosím vás, pane Mac Nabbsi, co vám na tom záleží?" zvolal Robert.

„Jakpak ne, chlapče," odpověděl vážně major, „mám-li snad jednou skončit v žaludku lidojeda, pak chci být raději upečen."

„Proč?"

„Abych měl jistotu, že nebudu sněden zaživa!"

„Dobře, majore," odtušil Paganel, „ale co když to znamená být upečen zaživa?"

„Bud jak bud'," odpověděl major, „před takovou volbou bych se nechtěl octnout, i kdyby mi platili."

„Přesto však, Mac Nabbsi, a pokud vám to bude příjemnější," odvětil Paganel, „vězte, že Novozélanďané jedí maso jenom pečené nebo uzené. Jsou to lidé obeznalí a kuchyni rozumějí. Mně osobně je myšlenka na to, že bych byl sněden, nějak zvlášť nepříjemná! Skončit v žaludku divocha, brr!"

„Zkrátka z toho ze všeho vyplývá," řekl John Mangles, „že jim není radno padnout do rukou."

Kapitola 7 – Výprava přistává u země, které se měla vyhnout

To, co Paganel vyprávěl, bylo nepopíratelné. Nebylo možno pochybovat o krutosti Novozélanďanů. Bylo tedy nebezpečné vystoupit na pevninu. Ale přes všechno nebezpečí se toho museli odvážit. John Mangles cítil, že musí neprodleně opustit loď, protože se mohla co nevidět rozpadnout. Mezi dvěma nebezpečími nebylo možné váhat, neboť jedno bylo jisté, kdežto druhé jenom pravděpodobné.

A spoléhat na náhodu, že je zachrání nějaká loď, bylo nerozvážné. Macquarie nebyla na cestě, kudy jezdí lodi do Nového Zélandu. Ty plují buď severněji na Auckland, nebo jižněji na New Plymouth. A výprava ztroskotala právě mezi těmito dvěma místy na opuštěném pobřeží ostrova Ika-a-Maui. Na záludném, nebezpečném a málo navštěvovaném pobřeží. Lodi se tomuto místu raději vyhýbají, a i když je tam vítr zanese, snaží se odtamtud co nejrychleji dostat.

„Kdy vyrazíme?“ otázal se Glenarvan..

„Zítra ráno v deset hodin,“ odpověděl John Mangles. „Příliv začne stoupat a zanese nás k zemi.“

Příštího dne, 5. února, dokončili stavbu voru do osmi hodin. John se snažil sestrojit plavidlo co nejdůkladnější. Koš přídního stožáru, jehož použili při spouštění kotev, nepostačoval k přepravě cestujících a potravin. Potřebovali pevné a řiditelné plavidlo, které by odolalo náporům moře při devítimílové plavbě. Materiál ke stavbě voru mohli trosečníci získat jenom ze stěžňoví lodi.

Wilson a Mulrady se dali do práce. Přesekali lanoví ve výši lešnic, sekyrou podťali hlavní stěžeň u samé paty a stěžeň se skácel přes zábradlí na pravém boku, jež s praskotem povolilo pod jeho tíhou. Macquarie byla teď holá jako pramice.

Spodní stožár, košová a brámová čnělka byly rozřezány a rozpojeny. Hlavní části voru byly tedy již na vodě. Spojili je zbytky přídního stěžně a všechny tyto trámy k sobě pevně přivázali. Do hotového rámu nezapomněl John připevnit půl tuctu prázdných sudů, aby se tím plavidlo vyzdvihlo nad hladinu.

Na tento důkladný spodek pak Wilson přibil jakousi podlahu z laťových mřížek. Vlny sice budou moci zaplavit vor, ale nebudou se na něm držet, a tak budou cestující chráněni před vlhkem. Pevně přivázané sudy s vodou tvořily kromě toho jakési brlení, které chránilo palubu proti větším vlnám.

Když potom ráno John viděl, že duje příznivý vítr, dal postavit doprostřed voru jako stožár přední brámové ráhno. Zajistili je úponami a napjali na něm nouzovou plachtu. Na zádi upevnili veliké veslo se širokým listem, takže vor budou moci řídit, pokud jej ovšem vítr požene dostatečnou rychlostí.

Vor byl postaven tak důkladně, že mohl vydržet i nárazy zneklidněného moře. Bude však řiditelný a dopluje k pobřeží, jestliže se vítr obrátí? To byla otázka.

V devět hodin začali nakládat.

Nejprve přenesli na vor takové množství zásob, aby jim vystačilo až do Aucklandu. Trosečníci nemohli příliš spoléhat na dary této nebohaté země.

Z Olbinettovy kuchyně měli trochu konzervovaného masa, které jim zbylo ze zásob nakoupených pro cestu na Macquarii. Toho bylo celkem málo. Museli sáhnout k hrubé palubní stravě, k sucharům dosti špatné kvality a ke dvěma sudům solených ryb. Stevard se za to styděl.

Zásoby uložili do neprodyšně uzavřených beden, do nichž mořská voda nemohla vniknout ani prosáknout. Pak je spustili na vor a silnými lany přivázali k patě nouzového stěžně. Na bezpečné a suché místo uložili také zbraně a munici. Cestovatelé byli naštěstí velmi dobře ozbrojeni puškami a revolvery.

K voru připevnili i přenosnou kotvu, kdyby John nemohl za jediného přílivu dorazit k zemi a byl pak nucen zakotvit na moři.

V deset hodin začal příliv. Vítr slabě vanul od severozápadu. Lehké vlny čeřily mořskou hladinu.

„Všechno připraveno?“ otázal se John Mangles.

„Všechno, kapitáne,“ odpověděl Wilson.

„Nastupovat!“ zvolal John.

Lady Helena a Mary Grantová sestoupily po hrubém provazovém žebříku, posadily se na bedny s potravinami pod stěžněm a jejich druhové vedle nich. Wilson se chopil kormidla. John se postavil ke kasounům plachty a Mulrady přeťal lano, které drželo vor u boku brigy.

John rozvinul plachtu a vor se začal plavit k zemi, poháněn zároveň přílivem i větrem.

Pobřeží bylo od nich vzdáleno devět mil a tuto nevelikou vzdálenost by člun s dobrými vesly urazil za tří hodiny. Ale na voru to bude trvat déle. Kdyby se vítr udržel, snad by dorazili k zemi za jediného přílivu. Kdyby se ovšem vítr utišil, mohl by odliv odnést vor zpátky, a proto by museli zakotvit a čekat na příští příliv. To by bylo zlé a Johnu Manglesovi to také dělalo jedinou starost.

Doufal však, že se jim vše podaří. Vítr sílil. Protože příliv začal v deset hodin, museli dorazit k pevnině do tří hodin. Jinak by byli nuceni zakotvit, anebo by je odliv zanesl zpátky do moře.

Plavba začala šťastně. Černé vrcholky skalisek i žluté koberce jesepů pozvolna mizely pod vlnami stoupajícího přílivu. Bylo třeba velké ostražitosti a neobyčejné obratnosti, aby se vyhnuli těmto zakrytým úskalím a správně mezi nimi řídili těžko ovladatelný vor, který se mohl snadno vychýlit z dráhy.

V poledne byli ještě pět mil od pobřeží. Nebe bylo jasné, takže snadno rozeznávali hlavní obrysy země. Na severovýchodě se tyčil dva tisíce pět set stop vysoký pahorek. Odrážel se zvláštním způsobem od obzoru a jeho silueta se podobala rozšklebenému profilu opičí hlavy hledící k nebi. Byla to Pirongia, ležící podle mapy přesně na třicáté osmé rovnoběžce.

V půl jedné Paganel upozornil, že všechna skaliska už zmizela pod hladinou.

„Až na jediné,“ odpověděla lady Helena.

„Kterépak, mylady?“ otázal se Paganel.

„Tamhleto,“ ukázala lady Helena na černý bod asi míli před nimi.

„Opravdu,“ odpověděl Paganel. „Musíme si zapamatovat jeho polohu, abychom na ně nenarazili, protože moře je za chvíli zaplaví.“

„Je přímo proti severnímu úpatí hory,“ řekl John Mangles. „Wilsone, pozor, vyhni se mu!“

„Ano, kapitáne,“ odpověděl námořník a vší silou se opřel do těžkého zadního vesla.

Za půl hodiny urazili další půl míle. Ale černý bod se kupodivu stále vznášel nad vlnami.

John se na něj bedlivě díval, a aby viděl lépe, půjčil si Paganelův dalekohled.

„To není vůbec žádné skalisko,“ řekl po chvilce pozorování, „to je nějaký plující předmět a vlny jej unášejí.“

„Nebude to kus stěžňoví z Macquarie?“ otázala se lady Helena.

„Ne,“ odpověděl Glenarvan, „trosky z lodi se nemohly dostat tak daleko.“

„Počkejte!“ vykřikl John Mangles. „Už vím, co to je, je to člun!“

„Člun brigy!“ řekl Glenarvan.

„Ano, mylorde, člun brigy, a dnem vzhůru!“

„Nešťastníci,“ zvolala lady Helena. „Utopili se!“

„Ano, mylady,“ odpověděl John Mangles, „a museli se utopit, protože mezi těmito skalisky jeli za rozbouřeného moře a za takové hluboké tmy na jistou smrt.“

„Budiž jim odpočinutí lehké!“ zašeptala Mary Grantová.

Po několik minut cestující mlčeli. Pohlíželi na blížící se vratký člun. Člun zřejmě převrhl čtyři míle od země a z námořníků se nezachránil patrně žádný.

„Ten člun by nám však mohl být užitečný,“ řekl Glenarvan.

„Máte pravdu,“ odpověděl John. Mangles. „K němu, Wilsone!“

Wilson změnil směr jízdy, ale vítr se ponenáhlu utišil, a tak se k člunu dostali až za dvě hodiny.

Mulrady stál na přídi v pohotovosti, ztlumil náraz a převrácená loďka se položila vedle voru.

„Prázdný?“ otázal se John Mangles.

„Ano, kapitáne,“ odpověděl námořník, „člun je prázdný a má proražené boky. Nebudeme ho moci použít.“

„Není tedy k ničemu?“ otázal se Mac Nabbs.

„K ničemu,“ odpověděl John Mangles. „Leda na spálení.“

„To je škoda,“ řekl Paganel, „protože jsme se na té loďce mohli dostat do Aucklandu.“

Obr. 11 – Převrácená loďka se položila vedle voru.

„Musíme se s tím smířit, pane Paganele," odvětil John Mangles. „Nehledě k tomu, že na tak klidném moři je mi náš vor celkem milejší než takový vratký člun. Stačil mu slabý náraz a už se rozbil! Nemusíme se zde, mylorde, zdržovat!"

„Kupředu, Wilsone," přikázal mladý kapitán, „a přímo ke břehu."

Příliv měl stoupat ještě asi hodinu. Podařilo se jim urazit další dvě míle. Potom však vítr téměř úplně ustal a zdálo se, že začne foukat od země. Vor zůstal stát. A za okamžik jej odliv začne táhnout zpátky na volné moře.

John nesměl váhat ani vteřinu.

„Kotvu," vzkřikl.

Mulrady byl připraven na takový rozkaz a spustil kotvu v hloubce deseti metrů. Vor se ještě snesl o dva sáhy zpět, než se kotevní lano napjalo. Skasali nouzovou plachtu a učinili i opatření k dosti dlouhé zastávce.

Moře mělo totiž začít stoupat až zase v devět hodin večer, a protože John Mangles nezamýšlel pokračovat v plavbě v noci, měli zde kotvit až do pěti hodin ráno. Země byla před nimi necelé tři míle.

Moře bylo dosti neklidné a zdálo se, že jeho vlny neustále plynou k pobřeží. Proto když se Glenarvan dověděl, že mají strávit na palubě celou noc, otázal se Johna, proč nevyužije neklidných mořských vln, aby se dostal k pobřeží.

„Mylorde," odpověděl mladý kapitán, „podléháte optickému klamu. Vlny se nepohybují kupředu, i když se to zdá. To je jenom kmitání vodních molekul. Hoďte do vln kus dřeva a uvidíte, že zůstane na místě, dokud ho neodnese odliv. Musíme trpělivě čekat."

„A také povečeřet," dodal major.

Olbinett vyndal z jedné bedny s potravinami několik kusů sušeného masa a tucet sucharů. Stevardovi bylo trapno, že má pro své pány tak chudý jídelní lístek. Ale všichni jím vzali zavděk, ba i obě cestovatelky, neboť těm zatím ani příliš nechutnalo.

Otřesy voru, který vzdoroval rozbouřenému moři s napjatým kotevním lanem, byly totiž neobyčejně silné. Plavidlo se bez ustání kymácelo na krátkých a nepravidelných vlnách a prudčeji by nemohlo narážet ani na nějakou podmořskou skálu. Někdy se až zdálo, že narazili. Lano bylo silně napjaté a John je každou půl hodiny o metr povoloval, aby se nedřelo na jednom místě. Nebýt tohoto opatření, bylo by se jistě přetrhlo a vor by tak byl vydán napospas vlnám a zahnán na moře.

Všichni dobře chápali Johnovy obavy. Buď se mohlo přetrhnout lano, anebo se mohla uvolnit kotva, a to obojí znamenalo záhubu.

Blížila se noc. Sluneční kotouč, zvětšený lomem paprsků a zbarvený do krvava, mizel pomalu za obzorem. Na západě se ještě leskly poslední mořské vlny a třpytily se jako tekuté stříbro. Na této straně bylo jenom samé nebe a voda, kromě jediného jasně viditelného bodu, trupu Macquarie, nehybně ležícího na mělčině.

Krátký soumrak trval sotva několik minut a vzápětí nastala tma. Zakrátko zmizela v temnotě i země ohraničující obzor na východě a na severu.

Jak strastiplné bylo postavení našich trosečníků na malém voru uprostřed hluboké tmy! Někteří upadli do úzkostného spánku, provázeného mučivými sny, kdežto jiní nemohli usnout ani na okamžik. Za svítání byli všichni zemdleni vysilující nocí.

Po přílivu začal vanout i vítr od moře. Bylo šest hodin ráno, tedy nejvyšší čas. John se chystal vyplout. Rozkázal vytáhnout kotvu. Ale její ramena se při otřesech lana hluboce zaryla do písku. Bez vratidla ji nebylo možno vytáhnout ani s kladkostrojem, který Wilson zavěsil na stožár.

Uplynulo půl hodiny marných pokusů. John spěchal vyplout, a proto dal lano přeseknout, i když to znamenalo, že nechá kotvu na dně, takže už nebude moci zakotvit, kdyby je příliv v nejhorším případě nestačil zanést ke břehu. Nechtěl však déle otálet a jediná rána sekyrou pustila vor po větru, jemuž proud pomáhal hnát plavidlo rychlostí dvou uzlů v hodině.

Plachta byla spuštěna. Byli zvolna unášeni k zemi, šedivě se rýsující na pozadí nebes hořících vycházejícím sluncem. Šťastně se vyhnuli skaliskům a obepluli je. Ale při nepravidelném přímořském vánku se zdálo, že se ke břehu nepřibližují. Kolik to překážek, než doplují na Nový Zéland, u něhož bylo tak nebezpečno přistat!

V devět hodin byli od země vzdáleni ještě necelou míli. Pobřeží bylo poseto strmými skalisky. Trosečníci museli najít vhodné místo k přistání. Vítr pozvolna slábl, až úplně ustal. Zplihlá plachta se třepotala kolem stožáru a cloumala jím. John ji dal skasat. Nyní nesl vor k pobřeží jenom příliv, ale nebylo možné plavidlo řídit a obrovské chaluhy ještě brzdily jeho rychlost.

V deset hodin John viděl, že téměř stojí na místě ve vzdálenosti devadesáti metrů od břehu. Kotvu neměli. Strhne je tedy odliv zpátky na moře? John stál se zaťatýma rukama, srdce se mu svíralo nepokojem a hněvivě pozoroval nepřístupnou zemi před sebou.

Naštěstí – a tentokrát opravdu naštěstí – ucítili náraz. Vor se zastavil. Uvázl na písčině vzdálené od břehu dvacet pět sáhů.

Glenarvan, Robert, Wilson a Mulrady skočili do vody. Pevně vor přivázali k sousedním skaliskům. Pak muži přenesli obě cestovatelky na břeh v náručí, takže si nesmočily jediný cíp šatů, a zakrátko všichni stanuli se zbraněmi i potravinami na březích obávaného Nového Zélandu.

Obr. 12 – Muži přenesli cestovatelky na břeh v náručí.

Kapitola 8 – Dnešek země, v níž se výprava nachází

Glenarvan by byl nejraději neztrácel ani minutu a vydal se podle pobřeží na sever k Aucklandu. Ale nebe bylo od samého rána zataženo těžkými mračny a kolem jedenácté hodiny, když už byli vyloděni, srazily se vodní páry a začalo prudce pršet.Nemohli se proto vydat na cestu, ale naopak museli vyhledat úkryt.

Wilson objevil vhodnou jeskyni, kterou v čedičových skalách na břehu vyhloubilo moře. Cestovatelé se do ní uchýlili se zbraněmi i se zásobami. Uvnitř nalezli celou žeň suchých mořských řas, které sem kdysi naskládaly vlny přílivů. Bylo to přirozené lůžko a všichni se na něm pohodlně usadili. U vchodu jeskyně narovnali hranici dřeva, zapálili ji a pak se u ní co nejdůkladněji osušili.

John doufal, že trvání tohoto diluviálního deště bude v obráceném poměru k jeho prudkostí. Nebylo tomu tak. Míjely hodiny a nebe se nijak neměnilo. Taková nepřízeň by přivedla z míry i nejklidnějšího člověka. Co však dělat? Odvážit se bez povozu do takové Bouře bylo by šílenstvím, nehledě k tomu, že na cestu do Aucklandu jim jistě postačí několik dní, a proto nemohlo výpravě vadit dvanáctihodinové zpoždění, pokud se zde neobjeví domorodci.

Za této nucené zastávky se v jeskyni rozpředl rozhovor o průběhu války, jejímž dějištěm v té době Nový Zéland byl. Aby však bylo možno pochopit a zvážit, do jak těžké situace se dostali trosečníci Macquarie, je nutno znát dějiny zápasu, jenž tehdy skrápěl ostrov Ika-a-Maui krví.

I po příchodu Abela Tasmana do Cookovy úžiny dne 16. prosince 1642 zůstávali Novozélanďané, přes časté návštěvy evropských lodí, svobodnými obyvateli svých nezávislých ostrovů. Žádná evropská mocnost nepomýšlela na obsazení tohoto souostroví, které ovládá Tichý oceán. Někteří misionáři, zejména anglikánští, získávali novozélandské náčelníky, aby se podrobili anglickému jhu. Náčelníci se nechali ošálit a podepsali dopis, v němž žádali královnu Viktorii, aby se ujala jejich ochrany. Nejprozíravější z nich však tušili, jak pošetilý to byl krok, a jeden z nich pronesl tato prorocká slova, když připojil k dopisu obrazec svého tetování: „Ztratili jsme svou zem. Ode dneška nám již nepatří. Brzy přijde cizinec, zmocní se jí a my budeme jeho otroky.“

29. ledna 1840 skutečně přistala v zátoce Ostrovů na severu Ika-a-Maui korveta Herald. Kapitán lodi Hobson vstoupil na zem ve vesnici Korora-Reka. Obyvatelé byli vyzváni, aby se sešli k všeobecnému shromáždění do evangelického kostela. Tam jim byly přečteny pověřovací listiny, které kapitán Hobson dostal od anglické královny.

5. ledna příštího roku byli povoláni hlavní zélandští náčelníci k anglickému rezidentovi do vesnice Paja. Kapitán Hobson se je snažil přemluvit, aby se podrobili, přičemž říkal, že královna vyslala k jejich ochraně vojska a lodi, že jsou zaručena všechna jejich práva, že jejich svoboda zůstane nedotčena. Avšak pozemky Zélanďanů měly nyní náležet královně Viktorii a domorodci byli povinni je prodat.

Většina návštěvníků pokládala takovou ochranu za příliš drahou a odmítla ji přijmout. Ale sliby a dary měly na tyto divochy větší vliv než pohrůžky kapitána Hobsona, a tak se stalo, že převzetí državy bylo potvrzeno.

A co se zde dálo od roku 1840 až do dne, kdy Duncan opustil Clydskou zátoku? Nic, co by nebylo známo Jacquesi Paganelovi, nic, u čem by nemohl své druhy poučit.

„Mylady,“ odpověděl nyní na otázky lady Heleny, „mohu vám říci jenom to, co jsem už několikrát opakoval, že totiž Novozélanďané jsou statečný národ, který sice nejprve na okamžik ustoupil, ale nyní se tvrdošíjně brání anglickému vpádu.

Kmeny Maorů jsou organizovány jako dávné skotské klany. Jsou to také takové velké rodiny, v jejichž čele stojí náčelník, vyžadující ode všech členu naprostou úctu. Maorové jsou hrdí a stateční, jedni jsou vysocí, mají hladké vlasy, druzí jsou menší, zavalití a podobají se mulatům, ale všichni

jsou silní, vzdorní a bojovní. Měli slavného náčelníka jménem Hihi, skutečného Vercingetorixe*[3]. Nebudete se proto divit, že válka s Angličany se na území Ika-a-Maui změnila v trvalou, neboť na tomto ostrově žije věhlasný kmen Waikatů, jejž William Thompson vede na obranu rodné půdy.“

„Ale Angličané,“ otázal se John Mangles, „mají snad v moci všechna důležitá místa na Novém Zélandu?“

„Samozřejmě, Johne,“ odpověděl Paganel. „Když kapitán Hobson převzal državu a stal se guvernérem ostrova, vzniklo postupně v letech 1840 až 1862 na nejvýhodnějších místech devět osad. Proto zde je i devět provincií: čtyři na severním ostrově, a to provincie Auckland, Taranaki, Wellington a Hawkes-Bay, a pět na ostrově jižním, a to provincie Nelson, Marlborough, Canterbury, Otago a Southland, jež všechny měly dohromady 13. června 1864 sto osmdesát tisíc tři sta čtyřicet šest obyvatel. Ve všech částech vyrostla důležitá obchodní města. Až přijdeme do Aucklandu, budete se jistě musit bez výhrad obdivovat poloze tohoto jižního Korintu, který vévodí nad úzkým výběžkem vybíhajícím jako most do Tichého oceánu; město má dvanáct tisíc obyvatel. Na západě New Plymouth, na východě Ahuriri a na jihu Wellington jsou již kvetoucími a rušnými městy. Na ostrově Te-va-i-punamu byste se jistě těžko rozhodovali mezi Nelsonem, tímto Montpellierem protinožců, zahradou Nového Zélandu, Pictonem na Cookově úžině, Christchurchem, Invercargillem a Dunedinem v bohaté provincii Otago, kam se sbíhají zlatokopové z celého světa. A mimochodem, to naprosto nejsou žádné ubohé dřevěné boudy divošských rodin, ale opravdová města s přístavy, chrámy, bankami, doky, botanickými zahradami, muzei domorodých dějin, aklimatizačními stanicemi, novinami, nemocnicemi, dobročinnými spolky, filosofickými ústavy, zednářskými lóžemi, kluby, pěveckými spolky, divadly a světovými výstavami – právě tak jako Londýn nebo Paříž! A jestliže mě neklame paměť, jsou právě letos, v roce 1865, a možná že právě v tomto okamžiku, vystavovány průmyslové výrobky z celého světa v zemi lidojedů!“

„Jakže! Přestože je tu válka s domorodci?“ otázala se lady Helena.

„Angličané si už jistě, mylady, dělají starosti s nějakou válkou!“ odvětil Paganel. „Válčí a současně vystavují. To jim nevadí. Dokonce stavějí železnice přímo pod palbou Novozélanďanů. V Aucklandské provincii probíhá dráha z Drury a z Mere-Mere přes hlavní území obsazená vzbouřenci. Vsadil bych se, že strojníci střílejí přímo z lokomotiv.“

„A jak to dnes vypadá s tou nekonečnou válkou?“ zeptal se John Mangles.

„Opustili jsme Evropu před šesti dlouhými měsíci,“ odpověděl Paganel, „a nemohu tedy vědět, co se stalo od našeho odjezdu, kromě několika zpráv, které jsem si přečetl v marlboroughských a seymourských novinách za naší cesty přes Austrálii. V té době se na ostrově Ika-a-Maui vedly těžké boje.“

„A kdy vlastně tato válka začala?“ otázala se Mary Grantová.

„Chcete snad říci ‚opět začala‘, slečno Mary,“ odpověděl Paganel, „protože k prvnímu povstání došlo v roce 1845. Začala koncem roku 1863, ale už dlouho předtím se Maorové připravovali svrhnout jařmo anglického panství. Místní národní strana vedla čilou propagandu za zvolení maorského náčelníka. Chtěla udělat ze starého Potatoa krále a z jeho vesnice, ležící mezi řekami Waikato a Waipa, hlavní město nového království. Potato byl spíš vychytralý než smělý stařec, ale měl rozhodného a bystrého ministra, pocházejícího z rodu Ngatihahuaů, kteří před cizáckým vpádem obývali Aucklandskou šíji. Tento ministr, jménem William Thompson, stal se duší osvobozenecké války. Dokázal zorganizovat maorská vojska. Pod jeho vlivem sjednotil jeden náčelník z Taranaki četné rozdrobené kmeny; jiný náčelník Waikatů vytvořil ‚Národní ligu‘, jejímž cílem bylo bránit domorodcům, aby prodávali své pozemky anglické vládě; konaly se schůze tak

[3] *Vercingetorix - galský vojevůdce, který, neohroženě vedl obranné války proti římským dobyvatelům (1. stol. př. n. l.).*

jako v civilizovaných zemích, které spějí k revoluci. Britské časopisy začaly upozorňovat na tyto výstražné příznaky a vláda se vážně znepokojovala činností ‚Ligy'. Zkrátka city byly zjitřeny, podkop připraven k výbuchu. Chyběla jenom jiskra, anebo spíše střetnutí protichůdných zájmů, aby jiskra vyskočila."

„A střetnutí…?" otázal se Glenarvan.

„Nastalo v roce 1860," odpověděl Paganel, „v provincii Taranaki na jihovýchodním pobřeží Ika-a-Maui. Jeden domorodec měl šest set akrů pozemků v sousedství New Plymouthu. Prodal je anglické vládě. Když však přišli zeměměřiči, aby vyměřili prodaný pozemek, vzepřel se tomu náčelník Kingi a v měsíci březnu postavil na sporných šesti stech akrů tábor obehnaný vysokou ohradou. Za několik dnů dobyl tábora v čele svých vojsk plukovník Gold a toho dne padl i prvý výstřel národní války."

„Je Maorů mnoho?" zeptal se dále John Mangles.

„Maorského obyvatelstva za poslední století ubylo," odpověděl zeměpisec.

„V roce 1769 je Cook odhadoval na čtyři sta tisíc obyvatel. V roce 1845 jich bylo při sčítání ‚Domorodého protektorátu' napočítáno jenom sto devět tisíc. Hubí je civilizační vraždění, nemoci a kořalka. Ale na obou ostrovech je dosud devadesát tisíc domorodců, z toho třicet tisíc válečníků, a ti ještě dlouho budou držet evropská vojska v šachu."

„Bylo povstání zatím úspěšné?" řekla lady Helena.

„Bylo, mylady, a sami Angličané se nejednou obdivovali odvaze Novozélanďanů. Vedou partyzánskou válku, svádějí drobné potyčky, napadají malé oddíly, přepadají statky osadníků. Generálovi Cameronovi –nebylo příliš dobře při jeho výpravách, kdy musel prohledávat každý keř. Koncem roku 1863 obsadili Maorové po dlouhém a vražedném boji velkou opevněnou tvrz na horním Waikatu v cípu strmé pahorkatiny, tvrz chráněnou třemi obrannými liniemi. Proroci vyzývali celý maorský národ k obraně země a slibovali vyhubení všech ‚pakeků', to je bělochů. Tři tisíce mužů vytáhlo pod velením generála Camerona do boje a po barbarském zavraždění kapitána Sprenta neměli s Maory slitování. Došlo ke krvavým bojům. Některé z nich trvaly i dvanáct hodin a Maorové neustupovali ani před evropskými děly. Jádro nezávislé armády tvořil divoký kmen Waikatů, jemuž velel William Thompson. Tento domorodý generál měl pod svým velením nejprve dva tisíce pět set bojovníků, později osm tisíc. Poddaní Šongiho a Hekiho, dvou nebezpečných náčelníků, přišli mu na pomoc. Ani ženy se v této svaté válce nelekaly nejnamáhavějších úkolů. Ale ten, kdo má na své straně právo, nemá vždycky nejlepší zbraně. Generálovi Cameronovi se po dvou krvavých bitvách podařilo ovládnout okres Waikato, ovšem prázdný a vylidněný, neboť Maorové se rozprchli. Za války došlo k obdivuhodným hrdinským činům. Čtyři sta Maorů, obklíčených v pevností Orakan tisícem Angličanů pod velením brigádního generála Careyho, odmítlo se vzdát, přestože byli bez vody i jídla. Pak si jednoho dne v pravé poledne odvážně probojovali cestu z pevnosti a podařilo se jim uniknout do bažin."

„Ale obsazením okresu Waikato," otázal se John Mangles, „snad tato krvavá válka skončila?"

„Neskončila, milý příteli," odpověděl Paganel. „Angličané se rozhodli vytáhnout na provincii Taranaki a oblehnout Mataitavu, pevnost Williama Thompsona. Té však dobudou jenom za cenu značných ztrát. V době, kdy jsem odjížděl z Paříže, dověděl jsem se, že guvernérovi a generálovi se právě podrobily kmeny Taranga a že jim byly ponechány tři čtvrtiny jejich pozemků. I hlava povstání William Thompson prý se hodlal vzdát, ale australské noviny tuto zprávu nepotvrzovaly. Naopak. Je tedy pravděpodobné, že v této chvíli se odboj organizuje s novou rozhodností."

„A podle vašeho názoru, Paganele," řekl Glenarvan, „bude se tento zápas odehrávat v provinciích Taranaki a Auckland?"

„Domnívám se, že ano."

„Právě v této provincii, kde ztroskotala Macquarie?"

„Právě zde. Vystoupili jsme na zem několik mil nad přístavem Kawhia, kde jistě dosud vlaje národní prapor Maorů.“

„Pak bude nejlépe, když půjdeme na sever,“ řekl Glenarvan.

„To bude opravdu nejlépe,“ odpověděl Paganel.

„Novozélanďané jsou proti Evropanům popuzeni, a zejména proti Angličanům. Hleďme tedy, abychom jim nepadli do rukou.“

„Možná že potkáme nějaký evropský oddíl vojsk,“ dodala lady Helena. „To by bylo pro nás štěstí.“

„Možná, mylady,“ odpověděl zeměpisec, „ale pochybuji. Osamocené oddíly nerady procházejí krajem, protože sebemenší keř, nejnepatrnější houštinka skrývá dobrého střelce. A tak nespoléhám na nějakou eskortu vojáků ze čtyřicátého pluku. Ale na západním pobřeží, kudy půjdeme, je několik misijních stanic a budeme moci postupovat po etapách od jedné k druhé až do Aucklandu. Dokonce si myslím, že bychom měli zamířit k cestě, po níž Hochstetter sledoval tok Waikata.“

„To byl cestovatel, pane Paganele?“ otázal se Robert Grant.

„Ano, chlapče, člen vědecké výpravy, která jela na palubě rakouské fregaty Novara při její cestě kolem světa roku 1858.“

„Pane Paganele,“ odvětil Robert, jehož oči vzplanuly při pomyšlení na veliké zeměpisné výpravy, „má Nový Zéland také slavné cestovatele, jako byli Burke a Stuart v Austrálii?“

„Má jich několik, chlapče; byli to například doktor Hooker, profesor Brizard, přírodopisec Dieffenbach a Julius Haast. Ale přestože mnozí z nich zaplatili svou dobrodružnou vášeň životem, nejsou tak slavní jako cestovatelé australští nebo afričtí…“

„A vy znáte jejich příběhy?“ otázal se mladý Grant.

„Jak bych neznal, chlapče, a protože vidím, že hoříš touhou, abys toho věděl tolik jako já, povím ti je.“

„Děkuji, pane Paganele, už poslouchám.“

„A my také,“ řekla lady Helena. „Není to přece poprvé, kdy nás špatné počasí nutí, abychom se poučili. Poslechneme si vás všichni, pane Paganele.“

„Jak si přejete, mylady,“ odpověděl zeměpisec, „ale mé vyprávění nebude dlouhé. Tentokrát nejde, o smělé objevitele, kteří sváděli tuhé boje s australským Minotaurem*[4]. Nový Zéland není tak veliká země, aby se ubránil lidským výzkumům. Proto moji hrdinové nebyli cestovatelé ve vlastním slova smyslu, ale prostí turisté, kteří se stali oběťmi nejvšednějších nehod.“

„A jak se jmenují?“ zeptala se Mary Grantová.

„Geometr Witcombe a Charlton Howitt, který nalezl také Burkovy pozůstatky po oné památné výpravě, o níž jsem vám vyprávěl při naší zastávce na březích Wimerry. Witcombe a Howitt veleli každý jedné výpravě na ostrově Te-va-i-punamu. Oba vyšli z Christchurche začátkem roku 1863, aby objevili různé přechody přes hory na severu provincie Canterbury. Howitt překročil pohoří na severní hranici provincie a rozbil svůj hlavní stan na jezeře Brunner. Naproti tomu Witcombe nalezl v údolí Rakaie průsmyk, který ústil na východ od hory Tyndallovy. Witcomba doprovázel Jacob Loupen který v Lyttleton-Times vylíčil, celou cestu a neštěstí. Pokud se pamatuji, byli oba badatelé 22. dubna 1863 na úpatí ledovce, z něhož pramení Rakaia.

[4] *Obluda, která hlídala sídlo bájného krétského krále Minoa a dostávala lidské oběti.*

Obr. 13 – Jacob Louper se držel člunu.

Vystoupili až na vrchol hory a vydali se hledat další přechody. Příštího dne se Witcombe a Louper, vyčerpaní námahou a zimou, utábořili v hlubokém sněhu ve výšce čtyř tisíc stop nad mořem. Sedm dní bloudili v horách i v údolích, jejichž příkré stěny uzavíraly cestu ven, často byli bez ohně a mnohdy bez jídla, jejich cukr se změnil v sirup a suchary ve zvlhlé těsto, šaty i pokrývky měli promočené, trápil je hmyz, a tak činily jejich nejdelší denní etapy tři míle a nejkratší sotva dvě stě yardů. 29. dubna našli maorskou chýši a v zahradě u ní pár brambor. To bylo poslední jídlo, k němuž oba druhové zasedli společně. Odpoledne dorazili k mořskému břehu nedaleko ústí Taramaka. Potřebovali se dostat na pravý břeh, aby se mohli vydat na sever k Šedé řece. Taramako je hluboké a široké. Louper po hodinovém pátrání objevil dva malé poškozené čluny, opravil je, jak nejlépe dovedl, a přivázal jeden k druhému. K večeru oba cestovatelé nasedli do člunů. Sotvaže se však dostali do proudu, natekla do člunů voda. Witcombe se vrhl do vody a doplaval zpátky na levý břeh. Jacob Louper nedovedl plavat,a proto se držel člunu. A to ho po jistých dobrodružstvích

zachránilo. Nešťastník byl vržen na skaliska. Jedna vlna ho srazila do hlubin, druhá jej vynesla na hladinu. Otloukal se o úskalí. Nastala temná noc. Louperovým tělem, zkrvaveným a opuchlým, vlny zmítaly několik hodin. Konečně však člun narazil na pevnou zem a trosečník byl v hlubokém bezvědomí vyvržen na břeh.

Příštího dne se po východu slunce dovlekl k prameni pitné vody a poznal, že ho proud zanesl asi míli od místa, kde se včera pokusili přeplout řeku. Vstal, šel podél pobřeží a zanedlouho nalezl nešťastného Witcomba zabořeného hlavou do bláta. Byl mrtev. Louper vyhrabal holýma rukama v písku hrob a uložil do něho mrtvolu svého druha. Po dvou dnech zachránili Loupera, umírajícího hlady, pohostinní Maorové – jsou mezi nimi takoví – a 4. května dorazil cestovatel k jezeru Brunner do tábora Charltona Howitta, jenž měl o šest týdnů později zahynout právě tak jako nešťastný Witcombe.“

„Ba!“ řekl John Mangles. „Někdy se zdá, že jedno neštěstí přivolává druhé, že cestovatelé jsou navzájem spojeni osudovým řetězem a že zahynou všichni, jakmile se někde řetěz přetrhne.“

„Máte pravdu, milý Johne,“ odpověděl Paganel. „I já jsem si toho často všiml. Právem se můžeme ptát, jaký zvláštní zákon dovedl Howitta k tomu, že zahynul takřka za týchž okolností? Charlton Howitt byl pověřen vedoucím vládních prací Wydem, aby od plání Hirinui až k ústí Taramaka vybudoval cestu sjízdnou pro koně. Howitt vyrazil 1. ledna 1863 v čele pěti mužů. Zhostil se svého úkolu neobyčejně dobře a proklestil cestu dlouhou čtyřicet mil až k nepřekročitelnému bodu Taramaka. Tu se Howitt vrátil do Christchurche, a přestože se blížila zima, žádal, aby mohl pokračovat v pracích. Wyde souhlasil. Howitt se tedy vydal na cestu, aby dopravil do svého tábora zimní zásoby. V té době nalezl Jacoba Loupera. 27. června opustil Howitt se dvěma dalšími muži, Robertem Littlem a Henrim Mullisem, tábor. Vypluli přes jezero Brunner. Od té doby je nikdo nespatřil. Jejich křehká a nehluboká loďka byla nalezena rozbitá na pobřeží. Ostatní je devět týdnů hledali, ale marně. Ti nešťastníci se zřejmě utopili v jezeře, poněvadž neuměli plavat.“

„Proč by však nemohli být živi a zdrávi u nějakého zélandského kmene?“ řekla lady Helena. „Vždyť lze přinejmenším pochybovat o tom, že skutečně zahynuli.“

„Bohužel ne, mylady,“ odpověděl Paganel, „poněvadž rok po neštěstí, v srpnu roku 1865, se ještě neobjevili… a když je člověk na Novém Zélandě nezvěstný rok,“ dodal Paganel tiše, „pak je neodvolatelně ztracen!“

Kapitola 9 – Třicet mil na sever

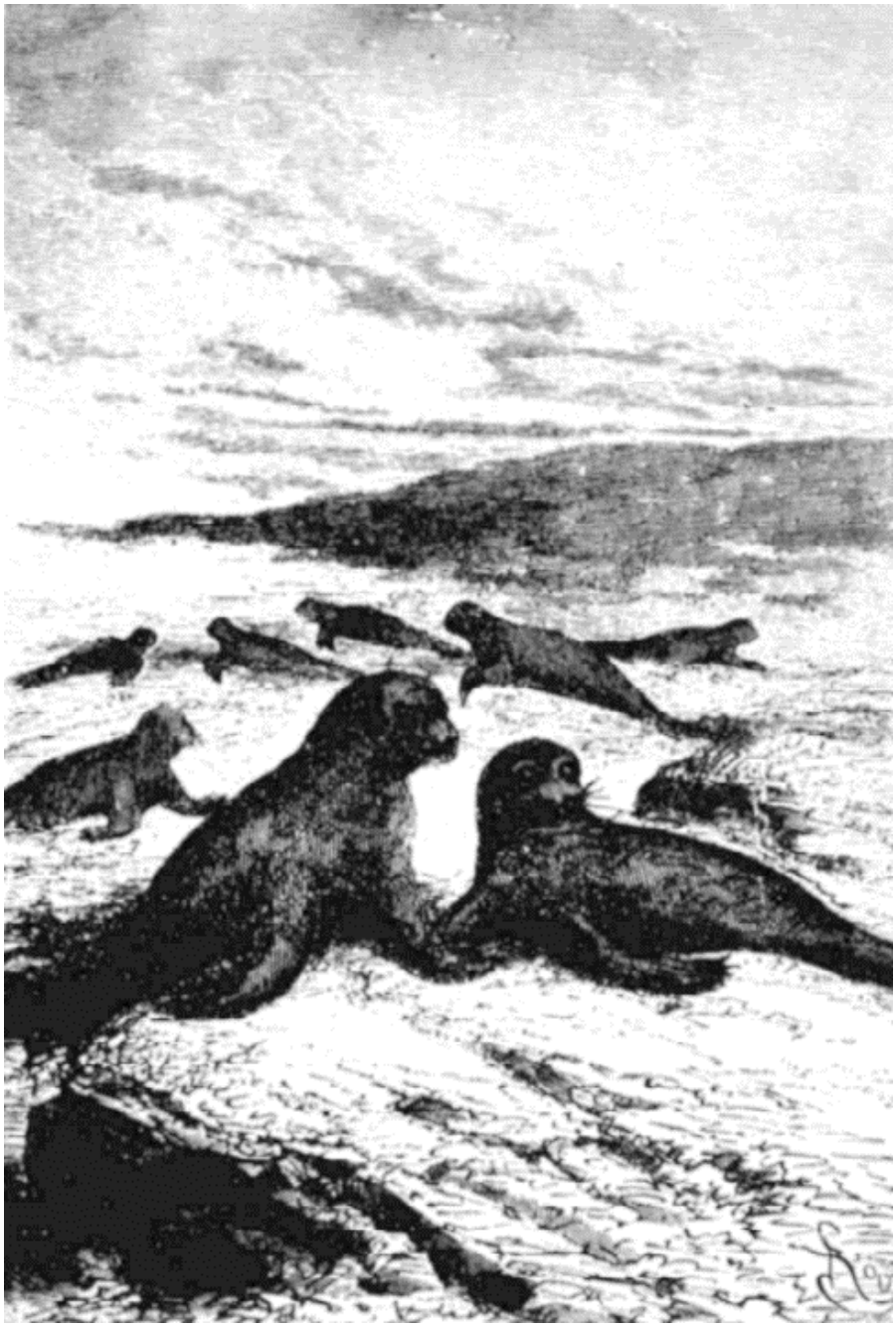
7. února v šest hodin ráno dal Glenarvan znamení k odchodu. V noci nepršelo. Nebe, zatažené malými šedivými mráčky, zadržovalo sluneční paprsky ve výši tří mil nad zemí. Mírná teplota zmírňovala i útrapy denního pochodu.

Paganel na mapě naměřil mezi mysem Kawhia a Aucklandem vzdálenost osmdesáti mil; to znamenalo osmidenní cestu při deseti mílích za dvacet čtyři hodiny. Domníval se však, že bude vhodnější, nebudou-li sledovat křivolaké mořské pobřeží, ale zamíří-li k soutoku Waikata a Waipy, třicet mil odtud u vesnice Ngaruawahia. Tamtudy probíhá poštovní cesta, ne-li stezka, sjízdná pro vozy a přetínající značnou část ostrova od Napieru u zálivu Hawkeova až do Aucklandu. Odtud budou mít blízko do Drury, kde si budou moci odpočinout ve znamenitém hotelu, jejž zvláště doporučuje přírodopisec Hochstetter.

Cestovatelé si mezi sebe rozdělili náklad potravin a vydali se kolem břehů zátoky Aotea. Z opatrnosti se jeden od druhého nevzdalovali a instinktivně střežili s nabitými puškami pláně vlnící se na východě. Paganel měl v ruce svou výbornou mapu a se zalíbením umělce si ověřoval její přesnost na nejmenších podrobnostech.

Značnou část dne se družinka ubírala po písčitém břehu, jehož nános tvořily zbytky dvouskořepých mušlí a sépiové kostice.

Na pobřeží, po němž klouzaly vlny přílivu, dováděla mořská zvířena a ani v nejmenším nepomýšlela na útěk. Byli to tuleni s kulatými hlavami, s širokým a klenutým čelem a s výraznýma očima, takže jejich tvář vypadala mírně, a dokonce i mile. Člověk chápe, že báje svým způsobem zpoetizovala tyto zvláštní obyvatele mořských vln a udělala z nich svůdné sirény, přestože jejich hlas zní jen jako nepříjemný chrapot. Těchto zvířat je na pobřeží Nového Zélandu velmi mnoho a jsou předmětem čilého obchodu. Zužitkovává se jejich kůže a tuk.

Obr. 14 – Byli to tuleni s kulatými hlavami.

Mezi tuleni byli tři nebo čtyři šedomodří rypouši, dlouzí dvacet pět až třicet stop. Obrovští obojživelníci se lenivě rozvalovali na silných vrstvách velikých čepelatek, natahovali své topořivé rypáky a s úšklebkem mrskali hrubými štětinami svých dlouhých a zakroucených knírů, nakadeřených jako vousy opravdového šviháka. Robert se bavil pozorováním těchto zajímavých živočichů, když tu překvapeně zvolal:

„Podívejte, ti tuleni jedí kamení!“

A několik jich skutečně jedlo s neobyčejnou hltavostí kamení ležící na břehu.

„Na mou věru, je to tak!“ odvětil Paganel. „Nikdo nemůže popírat, že ti tuleni se pasou na kamení.“

„To je zvláštní jídlo,“ řekl Robert, „asi těžko stravitelné!“

„Tím se oni, chlapče, neživí, polykají kameny jen proto, aby se zatížili. Takovým způsobem zvyšují svou specifickou váhu, aby se snáze dostali na dno. Když se pak vrátí na zem, bez okolků kameny zase vyvrhnou. Uvidíš, že všichni, kteří kameny jedli, půjdou do vody.“

A zakrátko se opravdu půl tuctu takto zatížených tuleňů těžce odvleklo na břeh a zmizelo ve vodním živlu. Ale Glenarvan nechtěl ztrácet čas čekáním na jejich návrat, aby mohl pozorovat, jak se budou zbavovat přítěže, a k velké Paganelově lítosti pokračovala družina v přerušené cestě.

V deset hodin se zastavili na úpatí velkých čedičových skal, roztroušených na pobřeží jako keltské dolmeny. Tam pojedli. Na písčině nalezli velké množství ústřic, malých a nepříliš chutných. Ale na Paganelovu radu upekl Olbinett škeble v horkém popelu a takto je nestačil po tuctech připravovat po celý oběd.

Po obědě pokračovali v cestě podle zátoky. Na rozervaných skalách a na temenech útesů odpočívala celá hejna mořského, ptactva, fregatek, terejů, racků, a na špičatých vrcholcích i hejna velkých nehybných albatrosů. Do čtyř hodin odpoledne urazili bez obtíží a bez námahy deset mil. Cestovatelky žádaly, aby se v cestě pokračovalo až do večera. Nyní bylo nutno změnit směr cesty; družina musela obejít úpatí několika hor, které se zdvihaly na severu, aby se dostala do údolí Waipy.

Země se v dálce podobali velikým, donekonečna se táhnoucím loukám, a tak se zdálo, že cesta bude snadná. Když však cestovatelé došli až k těmto zelenajícím se nivám, byli velmi zklamáni. Místo pastvin zde nalezli husté křoví s malými bílými květy a mezi křovím se proplétaly vysoké a nesčetné kapradiny, jimž se na novozélandské půdě zvlášť dobře daří. Cestovatelé si museli těmito dřevitými lodyhami prosekávat cestu a postupovali vpřed jen s velkými obtížemi. Přesto obešli do osmi hodin večer první výběžky vysočiny Hakarihoata a spěšně se utábořili.

Po čtrnáctimílovém pochodu měli jistě právo na odpočinek. Kromě toho neměli ani vůz, ani stan, a tak se všichni uložili ke spánku pod nádhernými norfolskými sosnami. Přikrývek měli dost a z těch si upravili lůžka.

Glenarvan učinil na noc přísná opatření. Jeho druhové a on se po dvou střídali v dobře ozbrojených hlídkách až do svítání. Oheň nerozdělali. Taková ochrana plamenů je dobrá proti divoké zvěři, ale na Novém Zélandě nežije ani lev, ani tygr, ani medvěd, ba vůbec žádná šelma.

Zkrátka noc proběhla dobře až na nějaké ty písečné mouchy, v domorodém jazyce nazývané „ngamy“, jejichž štípnutí je velmi nepříjemné, a na odvážný druh myší, jež cestovatelům statečně prohlodávaly pytle s potravinami.

Příštího dne, 8. února, probudil se Paganel již klidnější a téměř usmířen s touto zemí. Maorové, tito krutí kanibalové, jichž se nejvíce obával, se neukázali a netrápili ho už ani ve snech: Paganel otevřeně Glenarvanovi pověděl, proč má tak dobrou náladu.

„Myslím si teď,“ říkal, „že naše procházka dopadne dobře. Dnes večer dorazíme k soutoku Waipy a Waikata, a jakmile se dostaneme za toto místo, nemusíme se příliš obávat, že bychom na cestě do Aucklandu narazili na domorodce.“

„Jakou vzdálenost musíme urazit,“ otázal se Glenarvan, „abychom se dostali k soutoku Waipy a Waikata?“

„Patnáct mil, tedy téměř tolik, kolik jsme ušli včera.“

„Budeme však postupovat velmi pomalu, bude-li nám to věčné houští překážet v pochodu.“

„Nebude,“ odpověděl Paganel, „půjdeme podle břehů Waipy a tam nebudou žádné překážky, ale naopak pohodlná cesta.“

„Nuže, vyrazíme,“ řekl Glenarvan, neboť viděl, že cestovatelky jsou připraveny k pochodu.

Zpočátku je toho dne opět zdržovalo na cestě husté křoví. Ani vůz, ani koně by byli nemohli projít tam, kde prošli cestovatelé. Málo jim tedy scházel jejich australský povoz. Dokud nebudou těmito křovinatými lesy prosekány cesty pro vozidla, do té doby bude Nový Zéland schůdný jenom

pro pěší. Kapradiny, jichž zde rostou nesčetné druhy, brání rodnou zem právě tak houževnatě jako Maorové.

Tisíce nesnází se stavělo v cestu naší družině, když se ubírala rovinami, nad nimiž se tyčí hakarihoatské pahorky. Před polednem však dorazila skupinka ke břehům Waipy a lehce vykročila podél strmých břehů řeky k severu.

Bylo to překrásné údolí, protínané potůčky s čistou a lahodnou vodou, vesele bublající pod křovinami. Na Novém Zélandu bylo podle botanika Hookera dosud objeveno dva tisíce rostlinných druhů, z nichž pět set se vyskytuje jenom tady. Květiny jsou zde vzácné a nejsou příliš rozmanité; téměř úplně zde chybějí jednoleté, ale zato hojné jsou kapraďovité, trávy a okoličnaté.

Tu a tam se zdvihalo nad temně zeleným popředím několik stromů, „metrosidery“ se šarlatovými květy, norfolské sosny, túje se svisle přitisknutými větvemi a druh cypřišů zvaných „runy“, neméně smutný než jeho evropská odrůda; kmeny všech těchto stromů byly obrostlé nesčetnými odrůdami kapradin.

Ve větvích stromů poletovalo a žvatlalo nad křovisky několik papoušků kakadu, zelený „kakariki“ s červeným pruhem pod krkem, „topo“, vyšňořený dvěma krásnými černými licousy, a papoušek veliký jako kachna, s ryšavým peřím a se třpytivým spodkem křídel, kterého přírodopisci nazvali „nestorem jihu“.

Majorovi a Robertovi se podařilo, i když se nijak nevzdálili od ostatních, zastřelit několik sluk a koroptví, které se usadily pod nízkým porostem na pláních. Olbinett škubal ptáky v chůzi, aby neztrácel čas.

Naproti tomu Paganel se o výživnou hodnotu zvěře tolik nestaral. Byl by se rád zmocnil nějakého svérázného novozélandského ptáka. Zvědavost přírodopisce v něm umlčela hlad cestovatele. Pokud ho paměť nemýlila, vzpomínal si na různé odrůdy ptáka, kterého domorodci nazývají „tui“ a jemuž se někdy říká pro jeho ustavičný chechtot posměváček a jindy farář, protože na peří černém jako sutana má bílý nákrčník.

„A tenhle tui,“ říkal Paganel majorovi, „v zimě ztloustne tak, že z toho onemocní. Nemůže pak létat. Proto si zobákem rozklová prsa, aby se zbavil tuku a byl lehčí. Co říkáte, Mac Nabbsi, není to zvláštní?“

„Tak zvláštní,“ odpověděl major, „že tomu ani trochu nevěřím!“

A Paganelovi se k jeho veliké lítosti nepodařilo chytit ani jediného takového ptáka, aby mohl nevěřícímu majorovi ukázat krvavé šrámy na jeho prsou.

Větší štěstí však měl s jiným zvláštním živočichem, který se před pronásledováním člověka, kočky a psa uchýlil do neobydlených krajů a počíná již ze zélandské zvířeny mizet. Robert, ustavičně pátrající jako pravý pátrač, objevil v hnízdě ze spletených kořenů pár slepic bez křídel a bez ocasu, se čtyřmi prsty na nohou, s dlouhým slučím zobákem a s bílým peřím po celém těle. Zvláštní živočichové, kteří jako by tvořili přechod mezi ptáky a savci.

Byl to zélandský kivi, přírodopisci nazývaný Apterix australis, který se živí larvami, hmyzem, červy i semínky. Je zvláštností země. Stěží se jej podařilo přenést do evropských zoologických zahrad. Jeho nedokonalé tvary a směšné pohyby odevždy poutaly pozornost cestovatelů a Dumont d‘Urville dostal před svou velkou výpravou na Astrolabe a Zélée do Tichomoří od Akademie věd zvláštní úkol: přinést ukázku těchto podivných ptáků. Ale přestože sliboval domorodcům odměnu, nepodařilo se mu získat jediného živého kiviho.

Paganel, rozradostněn takovým štěstím, svázal obě slepice k sobě a hrdinně je nesl. neboť je hodlal věnovat pařížské zoologické zahradě. Na nejkrásnější kleci oddělení náš bodrý zeměpisec již v duchu četl lákavý nápis: „Věnováno panem J. Paganelem.“

Obr. 15 – Byl to zélandský kivi.

Družinka mezitím bez obtíží postupovala po proudu Waipy. Kraj byl opuštěný, nikde nebylo stopy po domorodcích, nikde nebylo jediné stezky, která by prozrazovala, že v těchto rovinách se objevuje člověk. Vody řeky plynuly mezi vysokými keři nebo se rozlévaly po mírných písčitých březích. Zrak se proto mohl rozlétnout až k nevysokým horám, jež uzavíraly údolí na východě. Jejich podivné tvary a jejich obrysy, nořící se do šálivých mlh, připomínaly gigantická zvířata z předpotopních dob anebo hejno obrovských kytovců, kteří náhle zkameněli. Rozrušené masy jasně prozrazovaly svůj sopečný ráz. Nový Zéland je opravdu nedávný výtvor vulkanické činnosti. Dosud se nepřestal vynořovat nad moře. Některá místa vystoupila za dvacet let až o jeden sáh. V útrobách ostrovů ještě plane oheň, otřásá jimi a zmítá, a na mnohých místech proniká otvory gejzírů a jícny sopek.

Ve čtyři hodiny odpoledne měli již cestovatelé za sebou dobrých devět mil. Podle mapy, na níž Paganel bez ustání sledoval cestu, zbývalo k soutoku Waipy a Waikata necelých pět mil. Tamtudy

vedla cesta do Aucklandu. Tam rozbijí noční tábor. A zbývajících padesát mil, které je dělily od hlavního města, urazí za dva tři dni, a možná za pouhých osm hodin, potkají-li dostavník, obstarávající jednou za čtrnáct dní dopravu mezi Aucklandem a zálivem Hawkeovým.

„Budeme tedy muset tábořit pod širým nebem i dnes?“ řekl Glenarvan.

„Ano,“ odpověděl. Paganel, „ale doufám, že naposled.“

„To je dobře, protože pro lady Helenu a Mary Grantovou to není nic příjemného.“

„Ale přesto snášejí vše bez nářků,“ dodal John Mangles.

„Pokud si však pamatuji, zmiňoval jste se, pane Paganele, o nějaké vesnici, která leží na soutoku obou řek.“

„Ano,“ odpověděl zeměpisec, „zde je vyznačena na mapě. Je to Ngaruawahia, asi dvě míle nad soutokem.“

„Tak vida! Nemohli bychom tam přenocovat? Lady Helena a Mary Grantová by jistě bez váhání ušly dvě míle navíc, aby se dostaly do trochu slušného hotelu.“

„Do hotelu!“ zvolal Paganel. „Hotel v maorské vesnici! Tam není ani hostinec, ba ani hospoda ne! Taková vesnice je jenom skupina domorodých chatrčí a podle mého názoru se jí musíme raději obezřele vyhnout, než abychom v ní hledali útočiště.“

„Pořád ten váš strach, Paganele!“ řekl Glenarvan.

„Drahý mylorde, Maorům je lépe nedůvěřovat než věřit. Nevím, jak to vypadá mezi nimi a Angličany, zdali bylo povstání potlačeno, nebo zdali zvítězilo, anebo zdali nepřicházíme přímo doprostřed války. A nechme stranou všechnu skromnost, ale lidé našeho druhu by mohli být dobrou kořistí a já bych se velice nerad seznamoval se zélandskou pohostinností. Pokládám proto za moudřejší vyhnout se vesnici Ngaruawahia, obejít ji, vyvarovat se jakéhokoliv setkání s domorodci.

Až budeme v Drury, bude to něco jiného, tam se naše statečné družky náležitě zotaví z únavné cesty.“

Zeměpiscův názor uznali všichni za správný. Lady Heleně bylo milejší strávit ještě jednu noc pod širým nebem než vystavovat své druhy nebezpečí. Ani Mary, ani ona nevyžadovaly zastávku, a tak pokračovali dál v cestě po příkrých březích řeky.

Za dvě hodiny se počaly pod horami dloužit první večerní stíny. Než slunce zmizelo za západním obzorem, využilo mezery mezi mraky a seslalo na zem několik pozdních paprsků. Vzdálené vrcholky na východě se pokryly nachem posledních záblesků dne. Bylo to jako na rozloučenou s cestovateli.

Glenarvan a jeho druhové přidali do kroku. Věděli, jak krátký bývá soumrak na této vysoké šířce a jak rychle se zde snáší noc. Potřebovali dorazit k soutoku, než nastane úplná tma. Ale od země se zdvihla hustá mlha, a tak jenom těžko rozeznávali správnou cestu.

Sluch naštěstí nahradil zrak, který jim pro tmu nebyl nic platný. Zanedlouho jim zesílený hukot vody prozradil, že obě řeky se sbíhají do jediného koryta. V osm hodin dorazila skupinka k místu, kde za silného jekotu srážejících se vln mizí Waipa ve Waikatu.

„To je Waikato,“ zvolal Paganel, „a cesta do Aucklandu běží vzhůru po jeho pravém břehu.“

„Zítra ji uvidíme,“ odpověděl major. „Utábořme se zde. Myslím, že tyto ostřejší stíny jsou od houštiny, která tu roste snad právě proto, abychom v ní našli útulek. Pojezme a pojďme spát.“

„Pojezme,“ řekl Paganel, „ale suchary a sušené maso, abychom nemuseli rozdělávat oheň, Přišli jsme sem nepozorováni, pokusme se také tak odejít! Velké štěstí, že nás v té mlze není vidět.“

Došli k háječku a všichni se podřídili přísným zeměpiscovým radám. Tiše snědli studenou večeři a zanedlouho, znaveni patnáctimílovým pochodem, upadli do hlubokého spánku.

Kapitola 10 – Národní řeka

Příštího dne ležela nad řekou za svítání dosti hustá mlha. Část výparů, jimiž byl vzduch prosycen, se chladem srazila a pokrývala vodní hladinu hustým mrakem. Ale zanedlouho pronikly do těchto kupovitých vrstev sluneční paprsky a pod jejich polibky se mlhy rozplynuly. Vynořily se zamžené břehy a tok Waikata se zjevil v celé své jitřní kráse.

Dlouhý, štíhlý a protáhlý výběžek země, pokrytý křovinami, vybíhal do špičky proti místu, kde se setkávaly oba toky. Prudší vody Waipy ještě čtvrt míle po soutoku srážely vody Waikata, než s nimi splynuly; ale mocný a klidný veletok brzy přemohl rozbouřenou řeku a unášel ji ve svém proudu až do tichomořské vodní nádrže.

Když se páry zdvihly, objevil se člun plující proti proudu Waikata. Byl dlouhý sedmdesát stop, široký pět stop a hluboký tři stopy, příď měl zahnutou jako benátská gondola a celý byl vytesán z kmene novozélandské jedle kahikatea. Dno měl vystláno suchým kapradím. Osm vesel na přídi jej rychle hnalo po hladině, kdežto na zádi sedící muž jej řídil volným lopatkovitým veslem.

Tento muž byl vysoký, asi pětačtyřicetiletý domorodec širokých plecí a svalnatých údů. Měl mohutné nohy i ruce. Z jeho vyklenutého a silnými vráskami zbrázděného čela, z tvrdého pohledu a zlého výrazu bylo zřejmé, že je to nebezpečný člověk.

Byl to jeden z nejmocnějších maorských náčelníků. To bylo vidět podle jemného a hustého tetování, jehož pruhy mu pokrývaly celý obličej i tělo. Od chřípí černého nosu vybíhaly dvě černé spirály, které byly vykrouženy kolem žlutých očí a spojeny na čele v jednu linku; mizely v nádherných Maorových vlasech. Ústa s běloskvoucími zuby i brada se ztrácely pod pestrými pravidelnými a ladnými křivkami, které se táhly až na mohutná náčelníkova prsa.

Tétování Novozélanďanů zvané „moko“ je důležitým znakem zásluh. Jenom ten je hoden těchto čerstvých příkras, kdo statečně obstál v několika bojích. Otroci a prostý lid na ně nemají nárok. Slavní náčelníci se poznají podle jemnosti, přesnosti a přirozenosti kreseb, jež na jejich tělech často znázorňují obrazy zvířat. Někteří náčelníci podstupují bolestnou operaci moko až pětkrát. Čím významnější je člověk na Novém Zélandu, tím „významněji“ bývá pomalován.

Dumont d‘Urville uvádí o tomto zvyku zajímavé podrobnosti. Domnívá se, že moko nahrazuje erby, na něž jsou mnohé evropské rodiny tak pyšné. Nepřehlíží však rozdíl mezi těmito dvěma znaky hodností: erby Evropanů totiž svědčí nejčastěji jenom o osobních zásluhách prvního člena rodu, který erb dokázal získat, ale nedokazují nic o zásluhách jeho dětí; osobní erby Novozélanďanů však vypovídají zcela hodnověrně o tom, že právo nosit je má jen ten, kdo podal důkaz mimořádné osobní odvahy.

Nehledě k úctě, jaké se těší, má tetování Maorů i nesporný užitek. Pokrývá totiž podkožní nervstvo silnou ochrannou vrstvou, takže činí kůži odolnou proti nepohodě počasí a neustálému bodání komárů.

Pokud jde o náčelníka, který řídil člun, nemohlo být pochyb o jeho proslulosti. Ostrá albatrosí kost, jíž používají maorští tetovači, pětkrát zbrázdila jeho obličej hustými a hlubokými čarami.

Náčelníkovo tělo bylo zahaleno do široké rohože z phormia, pošité psími kůžemi, a opásáno bederním pásem, zkrvaveným v posledních bojích. Ve vytažených ušních lalůčcích měl náušnice ze zeleného nefritu a kolem krku mu chrastil náhrdelník z „punamu“, posvátného kamene Zélanďanů, který je opředen mnoha. pověrami. Po jeho boku ležela puška anglické výroby a „patupatu“, sekyra smaragdové barvy s oboustranným ostřím, dlouhá osmnáct palců.

Před náčelníkem sedělo naprosto nehybně devět bojovníků, zahalených také do plášťů z phormia, stejně ozbrojených a stejně divoce vyhlížejících, i když ne tak vysoko postavených. Někteří z nich ještě krváceli z čerstvých ran. Tři psi hrozivého vzhledu leželi válečníkům u nohou.

Osm veslařů na přídi člunu byli patrně služebníci nebo otroci náčelníkovi. Veslovali ze všech sil. Proto plul člun značně rychle i proti nepříliš dravému proudu Waikata.

Uprostřed člunu se k sobě tisklo deset evropských zajatců, spoutaných na nohou, avšak s volnýma rukama.

To byli Glenarvan, lady Helena, Mary Grantová, Robert, Paganel, major, John Mangles, stevard a oba námořníci.

Obr. 16 – Člun byl dlouhý sedmdesát stop.

Včera večer se celá skupinka dala zmýlit hustou mlhou a utábořila se přímo uprostřed početného ležení domorodců. Kolem půlnoci byli cestovatelé, překvapeni ve spánku, zajati a později převedeni na palubu člunu. Doposud s nimi nebylo nakládáno špatně, avšak jakýkoli pokus o odpor byl marný. Zbraně i střelivo cestovatelů byly v rukou domorodců, a tak by je byly okamžitě srazily jejich vlastní kulky.

Z několika anglických slov, kterých domorodci v řeči použili, dověděli se zajatci, že Zélanďané byli anglickými vojsky odraženi, rozdrceni a rozprášeni a nyní odjíždějí zpět do okresu na horním Waikatu. Vojáci čtyřicátého druhého pluku zlomili tvrdošíjný odpor nejlepších bojovníků maorského náčelníka a pobili je. Poražený náčelník se nyní vracel s novou výzvou k poříčním kmenům, aby se všechny připojily k nezkrotnému Williamu Thompsonovi, jenž stále ještě bojoval proti dobyvatelům. Náčelník se jmenoval Kaj-Kumu, což je v domorodém jazyce jméno hrozivé, neboť značí „ten, který pojídá údy svých nepřátel“. Kaj-Kumu byl statečný, odvážný, ale jeho chrabrostí se vyrovnala i jeho krutost. Od něho nebylo možno očekávat nejmenší slitování. Náčelníkovo jméno bylo dobře známo anglickým vojákům a na jeho hlavu byla novozélandským guvernérem právě vypsána odměna.

Tato strašlivá rána dopadla na lorda Glenarvana zrovna ve chvíli, kdy už-už dosahoval tolik vytouženého aucklandského přístavu, odkud se chtěl navrátit do Skotska. Ale při pohledu na jeho chladný a klidný obličej by byl nikdo nevytušil přemíru vnitřní bolesti, neboť Glenarvan se v těžkých chvílích dovedl povznést nad neštěstí. Cítil, že posilou i příkladem své ženě a svým druhům musí být on, manžel a vůdce; a také byl připraven zemřít prvý, budou-li toho okolnosti vyžadovat pro společnou záchranu, a ani uprostřed strašlivého nebezpečí nelitoval svého ušlechtilého zápalu, který ho zavedl až do této divoké země.

Ostatní si s Glenarvanem v ničem nezadali. I oni byli naplněni týmiž šlechetnými myšlenkami a nikdo by byl při pohledu na jejich pokojnou a hrdou tvář nevěřil, že jsou unášeni vstříc tragickému konci. Však se jednomyslně a na radu Glenarvanovu rozhodli, že před domorodci budou zachovávat hrdou lhostejnost. Jedině tím –si mohli získat úctu těch divokých lidí. Divoši všeobecně a Maorové obzvláště mají zvláštní smysl pro důstojnost a na tu nikdy nezapomínají. Ctí toho, kdo si umí úctu získat svou chladnokrevností a odvahou. Glenarvan věděl, že tímto jednáním sebe i své druhy ušetří zbytečně surového zacházení.

Po odjezdu z tábora promluvili mezi sebou domorodci, málomluvní jako všichni divoši, jen několik slov. Ale i z toho mála Glenarvan poznal, že anglický jazyk ovládají. Rozhodl se tedy, že se zélandského náčelníka otáže, co s nimi zamýšlí. Obrátil se proto přímo na něho a bez sebemenší úzkosti v hlase mu řekl:

„Kam nás odvážíš, náčelníku?“

Kaj-Kumu na něho chladně pohlédl a neodpověděl.

„Co s námi chceš učinit?“ otázal se znovu Glenarvan.

Kaj-Kumuovýma očima prošlehlo rychlé zablesknutí a potom odpověděl vážným hlasem:

„Vyměnit tě, budou-li tě vaši chtít. Zabít tě, když odmítnou.“

Glenarvan se na další netázal, ale srdce se mu naplnilo novou nadějí. Angličanům nepochybně padli do rukou nějací náčelníci maorské armády a domorodci by je byli rádi získali nazpět výměnou. Byly zde tedy vyhlídky na záchranu a postavení cestovatelů nebylo úplně zoufalé.

Zatím člun rychle ujížděl vzhůru po řece. Paganel při vrtkavosti své povahy snadno upadal z jedné krajnosti do druhé, a proto se mu vrátila všechna naděje. Říkal si, že Maorové ušetří Evropany namáhavé cesty k anglickým bydlištím a že tím vlastně získali. Smířil se už docela se svým osudem a sledoval na mapě tok Waikata, vinoucí se rovinami a údolími provincie. Lady Helena a Mary Grantová nyní přemohly své zděšení, potichu se bavily s Glenarvanem a ani nejlepší znalec lidských tváří by byl nezachytil v jejich tvářích stopy úzkosti.

Waikato je národní novozélandskou řekou. Maorové jsou na ně hrdí jako Němci na Rýn a Slované na Dunaj. Dvě stě mil dlouhý tok řeky zavlažuje nejkrásnější kraje severního ostrova od provincie Wellingtonské až do provincie Aucklandské. Po něm mají jméno všechny nezkrotné a nezkrocené kmeny z jeho poříčí, které se hromadně pozdvihly proti vetřelcům.

Vod této řeky se ještě takřka nedotkla žádná cizí loď. Brázdí je jenom přídě ostrovních pirog. Pouze několik málo neohrožených turistů se odvážilo mezi tyto posvátné břehy. Na horní Waikato je přístup nenáviděným Evropanům jakoby zakázán.

Paganel věděl, jakou úctu chovají domorodci k této veliké zélandské tepně. Věděl, že angličtí a němečtí přírodopisci se téměř nedostali za její soutok s Waipou. Kam až zavleče zajatce Kaj-Kumuova libovůle? Byl by se to nedověděl, kdyby jeho pozornost nevzbudilo slovo Taupo, často opakované náčelníkem a jeho bojovníky.

Podíval se do své mapy a viděl, že slovo Taupo označuje jezero, proslavené v análech zeměpisu a rozkládající se v nejhornatější části ostrova v jižním cípu Aucklandské provincie. Waikato vytéká z tohoto jezera a vlastně je svým tokem vytváří. Od jezera k moři teče řeka ještě asi sto dvacet mil.

Paganel se obrátil na Johna Manglese, a aby mu divoši nerozuměli, francouzsky ho požádal, aby stanovil rychlost člunu. John ji odhadoval na necelé tři míle za hodinu.

„Pak," odpověděl zeměpisec, „budeme-li v noci stát, bude naše cesta k jezeru trvat téměř čtyři dny."

„Kde však jsou anglická postavení?" otázal se Glenarvan.

„Těžko vědět!" odvětil Paganel. „Válka se jistě přenesla do provincie Taranaki a vojska se podle vší pravděpodobnosti stáhla směrem k jezeru, z druhé strany hor, v nichž se soustředilo i ohnisko povstání."

„Kéž by to tak bylo!" řekla lady Helena.

Glenarvan smutně pohlédl na svou mladou ženu a na Mary Grantovou, jež byly vydány na milost a nemilost krutých domorodců a unášeny do divoké země, daleko mimo dosah jakékoliv lidské pomoci. Viděl však, že ho Kaj-Kumu pozoruje, a poněvadž z opatrnosti nechtěl, aby náčelník uhodl, že jedna zajatkyně je jeho ženou, potlačil své city a s naprostou lhostejností pozoroval břehy řeky.

Půl míle nad soutokem projel člun kolem bývalého sídla krále Potatoa. Žádný jiný člun nebrázdil říční vody. Několik ojedinělých pobořených chatrčí svědčilo o hrůzách nedávné války. Pobřežní krajiny se zdály opuštěné, břehy řeky byly pusté. Jenom několik příslušníků čeledi vodního ptactva oživovalo tuto smutnou samotu. Tu prchal dlouhonohý „taparunga", bahňák s černými křídly, bílým břichem a růžovým zobákem. Tam zase pokojně pozorovaly jedoucí člun volavky tří druhů, popelavá „matuku", dále jakýsi bukač přihlouplého vzhledu a nádherná „kotuku" s bílým peřím, žlutým zobákem a černýma nohama. V místech; kde příkřejší břehy prozrazovaly dostatečnou hloubku, číhal ledňáček zvaný „kotare" na malinké úhoře, jichž se hemží v zélandských řekách milióny. Tam, kde se nad řekou skláněly kopule keřů, konali svou ranní koupel za prvních slunečních paprsků pyšní chocholoušové, vodní slípky a chřástalové. Všechen ten okřídlený svět se v míru radoval z volnosti, kterou mu ponechali lidé, zahnaní nebo zkrušení válkou.

V této prvé části svého toku plynulo Waikato zeširoka mezi rozsáhlými rovinami. Ale výše proti proudu měly zanedlouho pahorky a pak i hory sevřít údolí, v němž bylo vyhloubeno jeho řečiště. Deset mil nad soutokem zaznamenávala Paganelova mapa na levém břehu vesnici Kirikiriroa a vesnice tam také skutečně byla. Kaj-Kumu se nezastavoval. Dal rozdat zajatcům jejich vlastní potraviny, které jim byly uloupeny v tábořišti. On sám i jeho bojovníci a otroci se spokojili s domorodou stravou, s pečenými kořínky jedlých kapradin, latinsky zvaných Pteris esculenta, a s „kapanami", bramborami hojně pěstovanými na obou ostrovech. Na jejich jídelním lístku nebylo žádné maso a zdálo se, že o sušené maso zajatců ani nijak nestojí.

Ve tři hodiny se na pravém břehu vynořilo několik hor vysočiny Pokaroa, jež se podobaly pobořeným hradbám. Na některých zašpičatělých hřebenech ležela v troskách bývalá opevnění „pá", vybudovaná maorskými staviteli na nedobytných místech. Vypadala jako veliká orlí hnízda.

Slunce se už sklánělo za obzor, když člun přirazil, k sráznému břehu, pokrytému pemzou. Waikato pramení v sopečných horách a unáší pemzu ve svém proudu. Rostlo zde několik stromů, které se zdály vhodné pro tábořiště. Kaj-Kumu nechal vystoupit své zajatce, muže s rukama svázanýma, ženy nespoutané. Všichni byli zavedeni do středu tábořiště, kolem něhož tvořily hořící ohně nepřekročitelnou ohradu plamenů.

Předtím než Kaj-Kumu zajatcům oznámil svůj úmysl vyměnit je, radili se Glenarvan a John Mangles o tom, jak se dostat zase na svobodu. Doufali, že se budou moci na zemi pokusit o to, co bylo nemožné ve člunu, až se s nimi domorodci utáboří a až jim to umožní i tma.

Ale po Glenarvanově rozmluvě s náčelníkem se zdálo moudřejší upustit od toho. Bylo nutno vyčkat. To bylo nejprozíravější rozhodnutí. Výměna dávala možnosti na záchranu bez nebezpečí ozbrojené srážky a útěku neznámými končinami. Mohlo ovšem dojít k událostem, které by zdržely nebo i znemožnily takové vyjednávání; ale nejlépe bylo prozatím vyčkat, jak se věci vyvinou. A co také mohlo svést deset bezbranných lidí proti dvaceti dobře vyzbrojeným divochům? Glenarvan ostatně předpokládal, že Kaj-Kumuův kmen ztratil nějakého významného náčelníka a že mu zvlášť záleželo na tom, aby ho dostali nazpět. A v tom se nemýlil.

Příštího dne vyplul člun proti proudu řeky s novou rychlostí. V deset hodin se na okamžik zastavil na soutoku Waikata s Pohajhvenou, malou říčkou, která se křivolace vinula mezi rovinami na pravém břehu Waikata.

Tam se k člunu Kaj-Kumuovu připojila loď s deseti domorodci. Sotvaže se bojovníci pozdravili maorským „ajre mera“, což znamená „vítej nám ve zdraví“, pokračovaly obě lodi v cestě společně. Příchozí právě svedli boj s anglickými vojsky. Bylo to vidět podle jejich roztrhaných oděvů, podle zkrvavených zbraní i podle ran dosud krvácejících pod cáry oděvů. Byli zachmuření a zamlklí. S lhostejností vrozenou všem divochům nevěnovali Evropanům žádnou pozornost.

V poledne se na východě objevily vrcholky Maungatotari. Údolí Waikata se začínalo zužovat. Zde se řeka valila hlubokým řečištěm s velikou dravostí a tvořila četné peřeje. Avšak síly domorodců, zdvojnásobené a sladěné zpěvem, jenž rytmizoval údery vesel, hnaly člun po zpěněných vlnách. Peřeje byly zdolány a Waikato opět plynulo svým pomalým tokem, který se na každé míli lámal do nových zatáček.

Navečer přistal Kaj-Kumu pod úpatím hor, jejichž předhoří srázně spadalo k úzkému břehu řeky. Tam si připravovalo noční tábořiště dvacet domorodců, kteří také přijeli v člunech. Pod stromy planuly ohně. Náčelník, rovný Kaj-Kumuovi; vykročil mu obřadně vstříc a pozdravil se s ním srdečným „šongi“, třením nosu o nos. Zajatci byli zavedeni doprostřed tábora a neobyčejně přísně střeženi.

Příštího dne se pokračovalo v dlouhé cestě proti proudu Waikata. Další čluny přibyly po menších přítocích řeky. Nyní jelo společně přes šedesát domorodců, kteří s menšími či většími zraněními zřejmě prchali po posledním povstání nazpět do horských okresů. Z člunů plujících za sebou zazněl občas zpěv. To některý domorodec pěl vlasteneckou ódu o tajemném „Pihé“:

Papa ra ti vati tidi.
i dunga né…

Je to národní hymna, jež vede Maory do boje za nezávislost. Pěvcův hlas, sytý a plný, zvučel ozvěnou v horách a po každé sloce opakovali domorodci bojovný refrén, bijíce se přitom v prsa, jež duněla jako buben. Pak vesla s novým úsilím zabrala do vln, čluny si razily cestu proti proudu a letěly dále po hladině.

Toho dne se cestovatelé při plavbě po řece setkali se zvláštním úkazem. Kolem čtvrté hodiny pevná ruka náčelníkova bez jakéhokoliv zaváhání a bez sebemenšího zpomalení zavedla člun do úzkého údolí. Proudy se zde prudce tříštily o četné ostrůvky, znamenající pro plavce velké nebezpečí. V této zvláštní soutěsce nesměli plavci mnohem spíše než kdekoliv jinde připustit, aby

se člun překotil. Zde nebyly břehy Waikata útočištěm. Kdokoliv by vkročil na vařící bahno na březích, byl by neodvratně ztracen.

Řeka tekla mezi horkými vřídly, jež se dnes těší zájmu turistů. Kysličník železitý barvil pobřežní bahno do ruda a noha by v něm nenašla jediný sáh pevné horniny. Vzduch byl prosycen neobyčejně ostrým sirnatým zápachem. Domorodcům to nevadilo, ale zajatcům bylo opravdu těžko ve výparech, jež unikaly trhlinami v zemi nebo bublinami, které pukaly pod tlakem zemních plynů. Jestliže však čich těžko přivykal těmto zápachům, oko se nemohlo ubránit obdivu nad velkolepou podívanou.

Obr. 17 – Řeka tekla mezi horkými vřídly.

Čluny se odvážily do hustého mračna bílé páry. Oslnivé spirály par se kupolovitě rozkládaly nad řekou. Stovky gejzírů na březích vypouštěly spousty par nebo tryskaly v tekutých proudech do výše, proměňujíce svůj vzhled jako vodotrysky a vodopády bazénu, sestrojené lidskou rukou.

Vypadalo to, jako kdyby nějaký strojník podle své libovůle řídil jejich přerušované výtrysky. Vody a páry se mísily se vzduchem a ve slunečních paprscích se rozzařovaly všemi duhovými barvami.

V těch místech plynulo Waikato pohyblivým řečištěm, které podzemní ohně udržují ve stálém varu. Nedaleko odtud, směrem k jezeru Rotorua na východě, burácela horká vřídla a kouřící vodopády Rotomahany a Tetaraty, jež spatřili někteří odvážní cestovatelé. Tento kraj je poset gejzíry, krátery a solfatárami. Jimi unikají nadbytečné plyny, jež nestačily pobrat ventily Tongarira a Wakari, jediných činných novozélandských sopek.

Celé dvě míle pluly domorodé čluny pod touto parnatou klenbou, obklopeny horkými kotouči, které se válely nad vodní hladinou. Potom se sirnatý dým rozptýlil a čistý vzduch, přiháněný dravým proudem, osvěžil těžce dýchající plíce. Pásmo vřídel zůstalo za čluny.

Do večera si divoši prorazili vesly cestu ještě dvěma peřejemi, a to u Hipapatuy a Tamatey. Té noci tábořil Kaj-Kumu sto mil od soutoku Waipy a Waikata. Řeka se nyní zatáčela k východu a vtékala do jižní části jezera Taupo jako nějaký obrovský vodní proud do bazénu.

Příštího dne poznal Paganel při pohledu do mapy horu Taubara, která se na pravém břehu zvedá do výše tří tisíc stop.

V poledne vplula celá řada člunů rozšířeným korytem do jezera Taupo a domorodci nadšeně pozdravili kus látky, jenž ve větru vlál nad střechou jedné chatrče. To byl národní prapor.

Obr. 18 – V poledne vpluly čluny do jezera Taupo.

Kapitola 11 – Jezero Taupo

Kdysi dávno v šerém dávnověku se uprostřed ostrova probořily ve vyvřelých lávách podzemní dutiny. Vznikla tak bezedná propast, dlouhá dvacet pět a široká dvacet mil. Vody stékající s okolních vrcholků zaplnily tuto ohromnou dutinu. Propast se stala jezerem, avšak bezednou zůstala i nadále, neboť měřičské sondy dodnes nedokázaly změřit její hloubku.

To je jezero Taupo, ležící dvě stě padesát stop nad mořskou výškou, obklopené věncem hor vysokých čtyři sta sáhů. Majestátně obklopují tuto širokou vodní prostoru hory: na západě vysoké skalní štíty, na severu několik ojedinělých vrcholků pokrytých lesy, na východě široké pobřeží proťaté cestou a lemované pemzovými balvany, lesknoucími se pod síťovím křovin, na jihu pak v popředí lesy a za nimi sopečné kužele. Hřímavé bouře, jež nad jezerem zuřívají, vyrovnají se oceánským cyklónům.

Celý ten kraj vře jako nějaký nesmírný kotel, zavěšený nad podzemními plameny. Půda se zachvívá pod výšlehy vnitřního ohně. Na četných místech prosakují horké výpary. Zemská kůra se trhá v náhlých puklinách jako překynuté těsto a celá vysočina by bezpochyby zmizela v rozpálené výhni, kdyby o dvanáct mil dále nenacházely uvězněné páry průchod v jícnech Tongarira.

Ze severního břehu vyhlížela tato sopka, čnící nad okolními soptícími pahorky, jako ověnčená kouřem a plameny: Tongariro se přimyká k dosti spletité horské soustavě. Za ním se tyčí, osamocena uprostřed roviny, hora Ruapehu do výše devět tisíc stop a její temeno se ztrácí v mracích. Žádný smrtelník nevkročil na její nepřístupný kužel a lidské oko nikdy ještě nezměřilo hlubiny jejího kráteru, kdežto mnohem přístupnější vrcholky Tongarira byly za dvacet let změřeny třikrát, a to Bidwillem, Dysonem a Hochstetterem.

Tyto sopky jsou opředeny bájemi a za jiných okolností by je byl Paganel jistě neopominul povědět svým přátelům. Byl by jim vyprávěl o sporu, který prý kdysi pro nějakou ženu vznikl mezi Tongarirem a Taranakim, neboť obě hory byly tehdy sousedy a přáteli. Protože Tongariro má horkou hlavu jako všechny sopky, nechal se unést a Taranakiho udeřil. Poražený a ponížený Taranaki uprchl údolím Wanganui, cestou upustil dvě skály a zastavil se až na mořském pobřeží, kde se osaměle tyčí pod jménem hora Egmont.

Ale Paganel neměl mnoho chuti k vyprávění a ani jeho přátelé neměli náladu poslouchat ho. Vydáni na milost a nemilost Maorům, toužícím po pomstě, mlčky pozorovali severovýchodní břeh Taupa, kam je nyní šalebný osud unášel.

Když Kaj-Kumu opustil vody Waikata, zamířil přes malou zátoku, kterou se jezero trychtýřovitě vylévá do řeky, obeplul ostrý výběžek a přistal na východním pobřeží jezera, na úpatí prvních stupňů pahorku Manga, vysokého tři sta sáhů. Tam byla celá pole phormia, vzácného novozélandského lnu. Domorodci mu říkají „harakeke“. Nic z této užitečné rostliny nepřichází nazmar, její květy dávají znamenitý med, z jejích stvolů se získává gumovitá hmota, jež nahrazuje vosk nebo škrob, a její listí je ještě prospěšnější, neboť se ho může použít k nejrůznějším účelům: čerstvé nahrazuje papír, suché je znamenitým troudem; rozkrájené se mění v provazy, šňůry a nitě; rozcupované na vlákna a dále zpracované stává se pokrývkou nebo pláštěm, rohoží nebo bederním pásem a červeně nebo černě nabarvené je oděvem nejelegantnějších Maorů.

Proto všude na obou ostrovech nacházíme toto vzácné phormium, na mořském pobřeží právě tak jako u řeky a na březích jezer. Zde jeho plané keře pokrývaly celá pole. Hnědočervené květy phormia, podobné květům agáve, rozvíjely se kol dokola nad neproniknutelnou změtí dlouhých listů, jež se skládaly ve svazky s ostrými hranami. Půvabní ptáci strdimilové, hnízdící ve phormiových polích, poletovali zde v nesčetných hejnech a pochutnávali si na medovité šťávě květů.

Ve vodách jezera se šplíchala hejna kachen s načernalým, šedě a zeleně pruhovaným peřím. Tito vodní ptáci tam snadno zdomácněli. Čtvrt míle odtud se na horském svahu vynořila maorská tvrz „pá“, ležící na nedostupném místě. Bojovníci vyvedli jednoho zajatce po druhém na břeh, uvolnili jim ruce i nohy a odváděli je do této tvrze. Stezka, jež k ní vedla, táhla se přes phormiová pole a přes hájek krásných stromů. Rostly tu jehličnaté „kajkateas“ s červenými bobulemi, dračince čili maorsky „ti“, jejichž vrcholíky znamenitě nahrazují kapustoně, a „wiu“, jichž se používá k barvení látek na černo. Velcí holubi s kovově lesklým peřím a hejno špačků s narůžovělými hřebínky se rozlétli před domorodci na všechny strany.

Po dosti veliké oklice se Glenarvan, lady Helena, Mary Grantová a jejich druhové dostali do „pá“.

Přístup k pevnosti chránila vnější hradba ze silných kůlů, vysoká patnáct stop; za ní další opevnění z nižších kůlů a potom ohrada z vrbového proutí, opatřená střílnami, obepínaly vnitřní pevnost, totiž nádvoří „pá“, na němž stály maorské stavby a asi čtyřicet pravidelně rozestavených chatrčí.

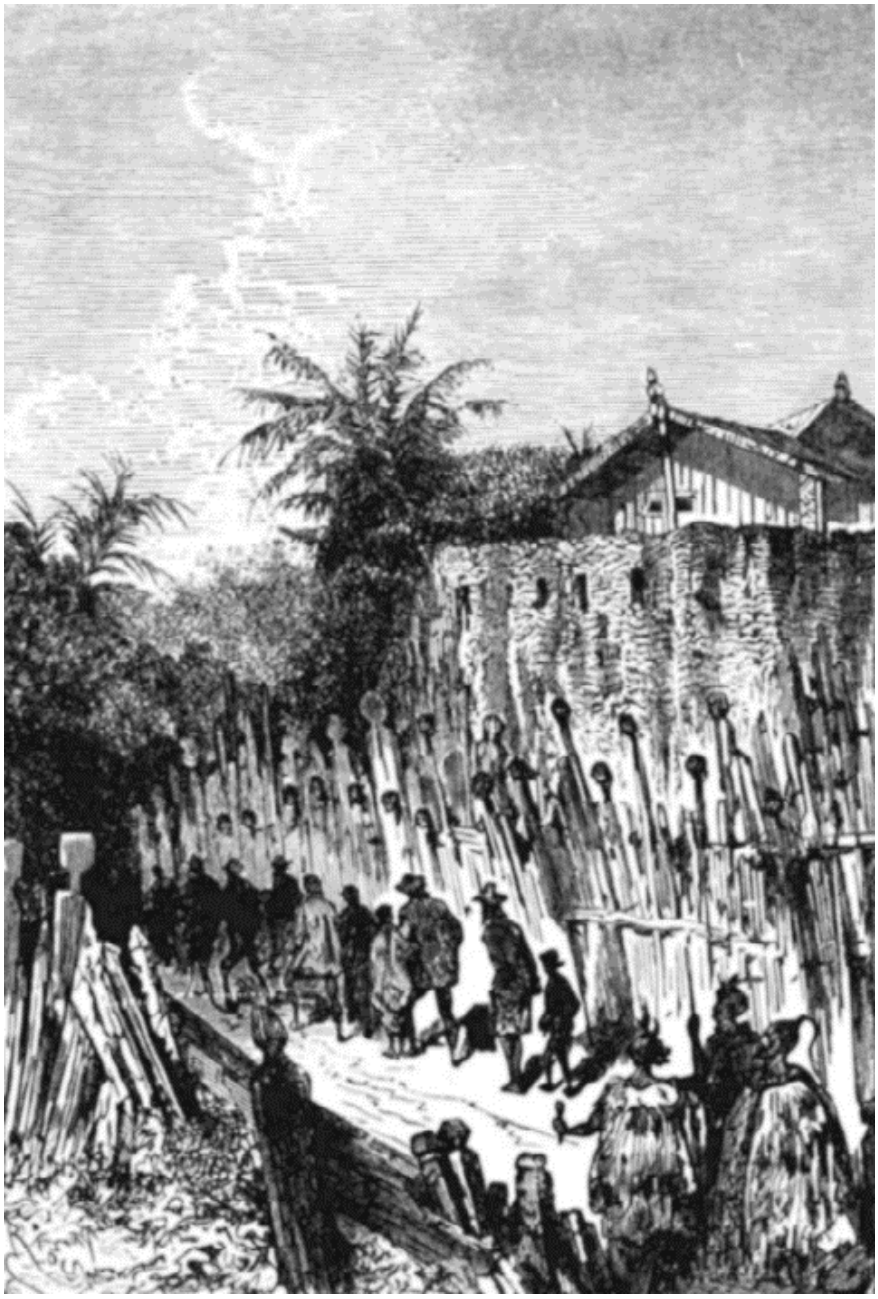
Když zajatci vstoupili do tvrze, otřásli se hrůzou při pohledu na hlavy, jež zdobily kůly vnitřní hradby. Lady Helena a Mary Grantová odvrátily zrak mnohem více odporem než zděšením. Ty hlavy patřily kdysi nepřátelským náčelníkům. Mužové padli v bojích a jejich těla sloužila vítězům za potravu.

Kaj-Kumuova chýše stála mezi několika méně důležitými chýšemi uprostřed „pá“, před velkým otevřeným prostranstvím, jež by Evropané nazvali čestné pole. Chýši tvořila skupina kůlů spojených pletivem z větví a zevnitř krytých rohožemi z phormia. Při délce dvaceti stop, šířce patnácti stop a výšce deseti stop měl Kaj-Kumu obydlí o třech tisících kubických stop. Více zélandský náčelník k bydlení nepotřebuje.

Do chýše vedl jediný otvor; dveře nahrazoval sklopný závěs z hustého rostlinného tkaniva. Nad ním přečnívala střecha a chránila tak vchod před deštěm. Chýši zdobilo na koncích krokví několik vyřezávaných sošek a na „varepuni“ neboli průčelí se mohli návštěvníci obdivovat listům, symbolickým postavám, netvorům, proplétaným větvičkám a celé spleti zajímavých ornamentů, jež vytvořilo dláto domorodých řezbářů.

Uvnitř chýše je podlaha z udusané půdy, vyvýšená půl stopy nad zemí. Za lůžka slouží několik třtinových košatin a slamníků ze suchého kapradí a za pokrývky rohože utkané z dlouhých a poddajných listů orobince.

Uprostřed Kaj-Kumuova obydlí bylo ohniště, díra obložená kamením, a nad ním ve střeše druhá díra nahrazovala komín. Byl-li kouř dost hustý, po jisté době přece jen vyšel tímto otvorem, ale předtím navrstvil na zdi obydlí krásně černý nános.

Obr. 19 – Glenarvan a jeho druhové se dostali do „pá“.

Vedle chýše stála skladiště, kde byly náčelníkovy zásoby, jeho sklizeň phormia, brambor, kolokázie a .jedlých kapradin, a pece, v nichž se tyto rozličné potraviny upravují na rozpálených kamenech. O něco dále byli v menších ohradách vepři a kozy, vzácní potomci užitečných zvířat, která sem zavezl kapitán Cook. Tu a tam pobíhali psi hledající něco k snědku. Zvířata, jež dávají Maorovi běžnou potravu, byla celkem ve špatném stavu.

Glenarvan a jeho druhové přelétli toto vše jediným pohledem. Čekali vedle prázdné chýše, co se náčelníkovi zlíbí s nimi udělat, a houfec starých žen je zatím zasypával nadávkami. Ženy obstoupily zajatce, hrozily jim pěstmi, křičely a proklínaly je. Občas se ozvalo anglické slovo. Bylo zřejmé, že se všechny dožadují okamžité pomsty.

Uprostřed kleteb a hrozeb předstírala lady Helena zdánlivý klid, jaký však nebyl v jejím nitru. Ta statečná žena se s nadlidským úsilím přemáhala, aby lord Glenarvan mohl zachovat plnou chladnokrevnost. Zato nebohá Mary Grantová cítila, jak jí docházejí síly, a John Mangles ji

podpíral, připraven položit na její ochranu život. Jejich druhové snášeli příliv nadávek rozličně, lhostejni jako major, nebo s rostoucím podrážděním jako Paganel.

Glenarvan chtěl lady Helenu ušetřit útoků těch starých lític, vykročil proto přímo ke Kaj-Kumuovi a řekl mu, ukazuje na odpornou tlupu:

„Odežeň je!“

Maorský náčelník se upřeně zahleděl na svého zajatce, ale neodpověděl. Potom jediným pohybem umlčel křičící hordu. Glenarvan se uklonil na znamení díků a zvolna se vrátil mezi své druhy.

V té chvíli se v „pá“ shromáždilo již na sto Novozélanďanů, starců, dospělých i mladých mužů, z nichž jedni byli klidní, ale zachmuření, a čekali na Kaj-Kumuovy rozkazy, kdežto druzí se zcela poddávali nejprudší bolesti a oplakávali své příbuzné a přátele, padlé v posledních bojích.

Ze všech náčelníků,, kteří se pozdvihli na výzvu Williama Thompsona, vracel se k jezeru jediný Kaj-Kumu, jenž první přinášel svému kmeni zprávu o porážce povstání na rovinách při dolním Waikatu. Ze dvou set bojovníků, kteří pod jeho velením přispěchali na obranu rodné země, sto padesát se nevrátilo. Několik jich upadlo do zajetí dobyvatele, ale kolik se jich nemělo vrátit již nikdy do země předků!

Proto ten hluboký zármutek, který se zmocnil kmene po Kaj-Kumuově příchodu. Nic nebylo dosud známo o poslední porážce a tato truchlivá zvěst se nyní v okamžiku rozlétla.

U divochů je duševní utrpení vždycky provázeno fyzickými projevy. Proto si příbuzní a přátelé mrtvých bojovníků, zejména ženy, drásali tváře i ramena ostrými škeblemi. Z ran tryskala krev a mísila se se slzami. Nejhlubší zářez byl projevem největšího bolu. Na nešťastné Zélanďany, zkrvavené a šílené, byl strašný pohled.

Jejich zármutek zvyšovala ještě jiná, podle názoru domorodců velmi závažná příčina. Nejen že příbuzný či přítel, kterého oplakávali, nebyl už mezi živými, ale ani jeho ostatky nebylo možno uložit do rodinné hrobky. A podle maorského náboženství je pro budoucí životní osudy nezbytné, aby lidské pozůstatky byly zachovány. Nikoliv ovšem pomíjející tělo, ale kosti, které jsou pečlivě sebrány, očištěny, oškrábány, ohlazeny, a dokonce i nalakovány a pak navždy uloženy v „udupě“, to jest „v domě slávy“. Hroby jsou vyzdobeny dřevěnými sochami, na nichž je s dokonalou věrností zobrazeno tetování zemřelého. Ale toho dne měly zůstat hrobky prázdně, neměly se konat náboženské obřady a kosti, pokud nepodlehnou zubům divokých psů, měly vyblednout nepohřbeny na bitevním poli.

Proto byly známky bolesti tak silné. Po vyhrůžkách žen stíhaly Evropany kletby mužů. Nadávky sílily, posunky byly stále divočejší a divočejší. Hrozby mohly být vystřídány i surovými činy.

Kaj-Kumu se obával, že fanatikové kmene se vymknou jeho vlivu, a proto dal své zajatce odvést do posvátné chýše, ležící na druhém konci „pá“ na srázné výšině.. Chýše se opírala o skálu, zdvihající se nad ní více než sto metrů a uzavírající zde opevnění dosti příkrým svahem. V posvátném domě „vareatua“ kázali kněží neboli arikiové Zélanďanům o trojjediném bohu, otci, synovi a ptáku neboli duchu. V prostorné a dobře uzavřené chýši byla posvátná a vyvolená potrava, kterou Maui-Ranga-Rangi pojídá ústy svých kněží.

Tam se zajatci, prozatím chráněni před zuřivostí domorodců, rozložili na rohožích z phormia. Lady Helenu opustily všechny síly, zlomilo se v ní duševní vypětí. Klesla nyní do manželova náručí.

Glenarvan ji tiskl k hrudi a jenom opakoval:

„Odvahu, drahá Heleno, jen odvahu!“

Sotvaže se za nimi zavřely dveře, stoupl si Robert Wilsonovi na ramena a podařilo se mu prostrčit hlavu mezi střechou a zdí, v níž byly pověšeny růžence amuletů. Odtamtud mohl přehlédnout celé prostranství „pá“ až ke Kaj-Kumuově chýši.

„Shromáždili se kolem náčelníka," říkal tiše… „Mávají rukama… Něco křičí… Kaj-Kumu chce mluvit…"

Chlapec se na několik okamžiků odmlčel a pak pokračoval:

„Kaj-Kumu mluví… Divoši se utišují… Poslouchají…"

„Ten náčelník má zřejmě osobní zájem na naší ochraně," řekl major. „Chce vyměnit své zajatce za náčelníky kmene! Jen budou-li s tím jeho bojovníci souhlasit?"

„Ano!… Poslouchají ho…," pokračoval Robert. „Rozcházejí se… Někteří se vracejí do svých chýší… Jiní odcházejí z pevnosti…"

„Opravdu?" zvolal major.

„Ano, pane Mac Nabbsi," odpověděl Robert. „Kaj-Kumu zůstal sám jenom s bojovníky ze svého člunu… Jej! Jeden z nich jde k,naší chýši…"

„Rychle dolů, Roberte," radil Glenarvan.

V tom okamžiku lady Helena vstala a uchopila svého muže za ruku.

„Edvarde," řekla pevně, „ani Mary Grantová, ani já se nesmíme dostat živé do rukou těch divochů!"

A po těch slovech podala Glenarvanovi nabitý revolver.

„Zbraň!" zvolal Glenarvan a oči se mu zaleskly.

„Ano! Maorové neprohledávají své zajatkyně! Ale tato zbraň je pro nás, Edvarde, ne pro ně!…"

„Glenarvane," řekl chvatně Mac Nabbs, „schovejte ten revolver! Ještě není čas ... „

Revolver zmizel v lordových šatech. Rohož zakrývající vchod do chýše se nadzdvihla. Objevil se domorodec.

Pokynul zajatcům, aby šli za ním. Glenarvan a jeho druhové prošli v sevřené skupině přes celé „pá" a stanuli před Kaj-Kumuem.

Kolem náčelníka se shromáždili hlavní bojovníci jeho kmene. Byl mezi nimi i Maor, jehož člun se připojil ke člunu Kaj-Kumuovu na soutoku Pohajhveny s Waikatem. Byl to statný čtyřicetiletý muž divokého a ukrutného vzhledu. Jmenoval se Kara-Tete, což v zélandském jazyku znamená „prchlivý". Kaj-Kumu s ním jednal dosti uctivě a podle jemného tetování bylo vidět, že Kara-Tete zaujímá v kmeni vysoké postavení. Dobrý pozorovatel by však byl poznal, že mezi oběma náčelníky vládne řevnivost. Major si povšiml, že Kaj-Kumu závidí Kara-Tetovi jeho vliv. Oba byli náčelníky velkých kmenů při Waikatu a oba byli stejně mocní. Proto i když se při rozmluvě Kaj-Kumuova ústa usmívala, prozrazovaly jeho oči hlubokou nenávist.

Kaj-Kumu se otázal Glenarvana:

„Jsi Angličan?"

„Ano," odpověděl lord bez váhání, neboť anglický původ mohl výměnu usnadnit.

„A tvoji druhové?" řekl Kaj-Kumu.

„Moji druhové jsou Angličané jako já. Jsme cestovatelé, trosečníci. Může-li tě to zajímat, neúčastníme se války."

„Na tom nezáleží!" odpověděl neurvale Kara-Tete. „Všichni Angličané jsou naši nepřátelé. Vtrhli na náš ostrov! Ukradli nám naše pole! Spálili naše vesnice!"

„Nesouhlasím s jejich jednáním!" odpověděl Glenarvan důrazně. „Říkám ti to proto, že tak smýšlím, ne proto, že jsem v tvé moci."

„Slyš tedy," ujal se slova opět Kaj-Kumu. „Tohonga, velekněz boha Nui-Atuy, upadl do rukou tvých bratří. Je v zajetí pakeků. Náš bůh nám káže, abychom vykoupili jeho život. Chtěl jsem ti vyrvat srdce z těla, chtěl jsem, aby tvá hlava a hlavy tvých druhů byly navěky zavěšeny na kůlech tohoto plotu! Avšak Nui-Atua promluvil!"

Kaj-Kumu se dosud ovládal, ale při těchto slovech se roztřásl hněvem a na jeho tváři se zračilo divoké vzrušení.

Potom po nějaké chvíli pokračoval chladněji:

„Myslíš, že Angličané vymění našeho Tohongu za tebe?“

Glenarvan s odpovědí váhal a bedlivě pozoroval maorského náčelníka.

„To nevím,“ řekl po krátkém odmlčení.

„Mluv,“ naléhal Kaj-Kumu. „Rovná se tvůj život životu našeho Tohongy?“

„Ne,“ odpověděl Glenarvan. „Nejsem v naší zemi ani náčelníkem, ani knězem!“

Paganel byl ohromen touto odpovědí a hleděl na Glenarvana s hlubokým úžasem.

Kaj-Kumu se zdál rovněž překvapen.

„Pochybuješ o tom tedy?“ řekl.

„Nevím,“ opakoval Glenarvan.

„Vaši lidé by tě nepřijali výměnou za našeho Tohongu?“

„Jenom mě? Samotného ne,“ odvětil Glenarvan. „Nás všechny snad.“

„U Maorů,“ řekl Kaj-Kumu, „platí hlava za hlavu.“

„Nabídni výměnou za svého kněze nejprve tyto ženy,“ řekl Glenarvan a ukázal na lady Helenu a Mary Grantovou.

Lady Helena se chtěla vrhnout k svému manželovi. Major ji zadržel.

„Tyto dvě ženy,“ pokračoval Glenarvan, ukláněje se s uctivým výrazem směrem k lady Heleně a Mary Grantové, „zaujímají vysoké postavení v naší zemi.“

Válečník chladně pohlédl na svého zajatce. Ošklivý úsměv mu přelétl rty, ale takřka vzápětí jej potlačil a odpověděl, stěží se ovládaje:

„Doufáš, že lživými slovy Kaj-Kumua oklameš, ty prokletý Evropane? Myslíš, že Kaj-Kumuovy oči nedovedou číst v lidských srdcích?“

A ukázal na lady Helenu, řekl:

„To je tvá žena!“

„Ne! Je má!“ zvolal Kara-Tete.

Náčelník odstrčil zajatce a uchopil lady Helenu za rameno. Nebohá žena už jenom při tom doteku zbledla.

„Edvarde!“ zvolala nebohá žena zoufale.

Glenarvan bez jediného slova napřáhl ruku. Třeskla rána. Kara-Tete se zhroutil mrtev.

Po výstřelu vyběhly z chýší davy domorodců. V okamžiku se „pá“ zaplnilo. Sta paží se vztahovala po nešťastnících. Glenarvanovi byl revolver vyrván z ruky.

Kaj-Kumu vrhl na Glenarvana podivný pohled a pak ho jednou rukou zakryl a druhou zadržel dav, který se sápal na zajaté.

Jeho hlas potom přehlušil hluk.

„Tabu! Tabu!“ vykřikl.

Při těch slovech couvli domorodci před Glenarvanem a jeho druhy, neboť Evropané byli nyní chráněni nadpřirozenou mocí.

O několik okamžiků později byli zavedeni do vareatuy a v ní opět uvězněni. Ale Robert Grant a Jacques Paganel už s nimi nebyli.

Obr. 20 – „Tabu! Tabu!“ vykřikl Kaj-Kumu

Kapitola 12 – Pohřeb Maorského náčelníka

Kaj-Kumu podle dosti běžného novozélandského zvyku spojoval ve své osobě hodnost arikiho s hodností náčelníka kmene. Těšil se vážnosti kněze, a proto mohl nad osobami i věcmi vyhlašovat pověrečnou ochranu tabu.

Tabu je společný zvyk všech polynéských národů a vyvolává okamžitý zákaz jakéhokoliv dotyku nebo používání tabuového předmětu nebo tabuové osoby. Podle maorského náboženství by každého, kdo by vztáhl svatokrádežnou ruku na takové tabu, ztrestal rozhněvaný bůh smrtí. Nehledě k tomu, že kněží sami by neopominuli urychlit boží pomstu, kdyby s ní božstvo otálelo.

Tabu používají náčelníci z politických důvodů, pokud nevyplývá samo z běžných okolností soukromého života. Kterýkoliv domorodec je v četných případech na několik dní tabu, když si ostříhá vlasy, když prodělá tetování, když si dělá pirogu, když si staví dům, když těžce onemocní, když zemře. Jestliže hrozí nebezpečí, že z řek vymizejí ryby nebo že bude zničena dozrávající výsadba sladkých zemčat, protože jejich spotřeba nadměrně stoupla, jsou tyto předměty vázány ochranným a úsporným tabu. Chce-li náčelník uchránit svůj dům před dotěravci, dává jej pod tabu; chce-li si vyhradit ve svůj prospěch styky s cizí lodí, také ji dává pod tabu; chce-li dát do klatby evropského obchodníka, s nímž není spokojen, dává i jeho pod tabu. Jeho zákaz se tedy podobá dávnému vetu králů.

Je-li nějaký předmět tabu, nemůže se ho nikdo beztrestně dotknout. Postihne-li tento zákaz nějakého domorodce, jsou mu po ustanovenou dobu zapovězeny některé potraviny. Když se zotavuje z této přísné diety, pomáhají mu, je-li bohat, jeho otroci. Vpravují mu do úst jídla, jichž se nesmí dotknout rukama. Je-li chudý, je nucen sbírat své jídlo ústy a tabu ho vlastně mění ve zvíře.

Zkrátka závěrem lze říci, že tento zvláštní zvyk řídí a ovlivňuje sebemenší činnost Novozélanďanů. Božstvo tak bez ustání zasahuje do společenského života. Tabu má moc zákona a je zřejmé, že celý domorodý zákoník, nepopíratelný a nepopíraný, spočívá na častém použití tabu.

Pokud jde o zajatce uvězněné ve vareatui, zachránilo je před rozlíceným kmenem zcela svévolné tabu. Několik domorodců, přátel a stoupenců Kaj-Kumuových se, okamžitě zarazilo při hlase svého náčelníka a společně se postavili na ochranu zajatců.

Glenarvan si však nečinil nejmenších iluzí o tom, jaký osud ho čeká. Jenom smrtí mohl vykoupit zabití náčelníka. A smrt je u divokých národů vždycky jen ukončení dlouhých muk. Glenarvan byl tedy připraven, že krutě odpyká oprávněné rozezlení, jež vedlo jeho ruku, ale doufal, že Kaj-Kumuův hněv dopadne jenom na něho.

Jakou noc prožil on i jeho druhové! Kdo by mohl vylíčit jejich úzkost a změřit jejich muka! Nebohý Robert ani drahý Paganel se neobjevili. Bylo však možné pochybovat o jejich osudu? Nepadli snad první za oběť pomstychtivosti domorodců? Jakákoliv naděje byla tatam, dokonce i pro Mac Nabbse, který tak snadno nezoufal. John Mangles cítil, jak se mu srdce svírá při pohledu na hluboký smutek Mary Grantové, odloučené od svého drahého bratra. Glenarvan přemýšlel o strašlivé prosbě lady Heleny, jež chtěla zhynout jeho vlastní rukou, aby unikla mukám nebo otroctví! Bude mít k tomu vůbec odvahu?

„Co však Mary, jakým právem bych ji směl já usmrtit?“ přemítal John s krvácejícím srdcem.

Útěk byl nemožný. Deset po zuby ozbrojených bojovníků hlídalo u dveří vareatuy.

Nadešlo ráno 13. února. Žádný domorodec neporušil zákaz styku se zajatci, chráněnými tabu. V chýši bylo značné množství potravin, ale nebozí zajatci se jich sotva dotkli. Hlad ustupoval žalu. Uplynul den a nepřinesl žádnou změnu ani naději. Hodina náčelníkova pohřbu i hodina mučení zajatců měly bezpochyby udeřit současně.

I když se však Glenarvan netajil s tím, že Kaj-Kumu se jistě vzdal jakékoliv myšlenky na výměnu, major choval v tomto směru ještě naději.

„Kdo ví," říkal, připomínaje Glenarvanovi, jaký účinek měla na náčelníka Kara-Tetova smrt, „kdo ví, není-li vám Kaj-Kumu za to ve skutečnosti zavázán?"

Avšak přes Mac Nabbsovo povzbuzování Glenarvan nemohl v nic doufat. Uplynul další den a dosud nebyly zahájeny přípravy k umučení zajatců. Příčinou takového otálení bylo toto:

Maorové věří, že duše zůstává tři dni po smrti v těle nebožtíka, a proto zůstává tělo třikrát dvacet čtyři hodiny nepohřbeno. Tento zvyk, oddalující smrt, byl se vší přísností dodržen. John Mangles si několikrát stoupl Wilsonovi na ramena a pozoroval okolí tvrze. Nikde nebylo vidět jediného domorodce. Jenom hlídky, obezřele hlídající zajatce, střídaly se přede dveřmi vareatuy.

Ale třetího dne se chýše otevřely. Divoši, muži, ženy i děti, tedy několik set Maorů, shromáždili se mlčky a pokojně v „pá".

Kaj-Kumu vyšel ze své chýše, a provázen předními náčelníky svého kmene, zaujal uprostřed tvrze místo na návrší vysokém několik stop. Za ním se vpovzdálí seskupili do půlkruhu ostatní domorodci. Celé shromáždění setrvávalo v naprostém mlčení.

Na Kaj-Kumuovo znamení se jeden bojovník odebral k vareatui.

„Nezapomeň," řekla lady Helena svému muži.

Glenarvan přitiskl svou ženu k hrudi. Vtom přistoupila Mary Grantová k Johnu Manglesovi:

„Lord a lady Glenarvanovi uznají," pravila, „že když žena může skonat rukou svého manžela, aby unikla potupnému životu, pak může i snoubenka zahynout rukou svého snoubence, aby i ona takovému údělu unikla. Johne, jistě vám to mohu říci v tomto posledním okamžiku našeho života, nejsem snad již dávno v skrytu vašeho srdce vaší snoubenkou? Mohu na vás, můj drahý Johne, spolehnout jako lady Helena na lorda Glenarvana?"

„Mary!" zvolal mladý kapitán zmateně. „Ach, má nejdražší Mary!…"

Nemohl domluvit. Rohož se nadzdvihla a zajatci byli odvedeni ke Kaj-Kumuovi. Obě ženy byly připraveny na smrt a,mužové skrývali svoji úzkost pod klidným zevnějškem, jenž svědčil o nadlidském úsilí.

Došli před zélandského náčelníka. Ten nedal čekat na svůj soud.

„Zabil jsi Kara-Teta?" řekl Glenarvanovi.

„Zabil jsem ho," odpověděl lord.

„Zítra za východu slunce zemřeš."

„Sám?" otázal se Glenarvan s bušícím srdcem.

„Ó, kdyby život našeho Tohongy nebyl o tolik vzácnější než váš!" zvolal Kaj-Kumu a v jeho očích se zračila krvelačná lítost.

V tom okamžiku nastal mezí domorodci rozruch. Glenarvan se chvatně rozhlédl. Po chvíli se dav rozestoupil a z něho vystoupil všecek zpocený a k smrti znavený bojovník.

Jakmile jej Kaj-Kumu spatřil, oslovil ho anglicky se zřejmým úmyslem, aby mu zajatci rozuměli.

„Přicházíš z tábora pakeků?"

„Ano," odpověděl Maor.

„Viděl jsi zajatce, našeho Tohongu?"

„Viděl."

„Je živ?"

„Mrtev! Angličané ho zastřelili!"

Tím bylo o Glenarvanovi a o jeho druzích rozhodnuto.

„Všichni," vzkřikl Kaj-Kumu, „všichni zemřete zítra za východu slunce!"

A tak měl tedy stihnout tyto nešťastníky společný trest. Lady Helena a Mary Grantová vznesly k nebesům pohled plný díků.

Zajatci nebyli odvedeni zpět do vareatuy. Měli se toho dne zúčastnit náčelníkova pohřbu a krvavých obřadů, jež ho doprovázejí. Tlupa domorodců je odvedla na úpatí vyvýšeného místa. Tam

zůstali jejich strážci vedle nich a nespouštěli z nich oči. Zbytek maorského kmene, pohřížený do obřadního smutku, na ně snad takřka zapomněl.

Od Kara-Tetovy smrti uplynuly tři povinné dny. Nebožtíkova duše už navždy opustila svou smrtelnou schránku. Obřad začínal.

Otroci přinášeli náčelníkovo tělo na nízké návrší uprostřed tvrze. Kara-Tete byl oděn do skvostného šatu a zahalen nádhernou rohoží z phormia. Na hlavě ozdobené peřím měl korunu z čerstvého listí. Na tvářích, pažích a hrudi, namazaných olejem, nebylo nejmenších stop rozkladu.

Příbuzní a přátelé přicházeli k úpatí návrší a pojednou se vznesl k nebesům neskonalý koncert pláče, nářku a vzlykání, jako kdyby nějaký kapelník udal takt k pohřebnímu zpěvu. Všichni oplakávali nebožtíka plačtivými a těžkopádnými nápěvy. Jeho nejbližší se tloukli do hlavy, jeho příbuzní si rozrývali obličej nehty a prolévali více krve než slz. Nešťastné ženy svědomitě vykonávaly svou divokou povinnost. Avšak nebylo dosti na těchto projevech, ty nestačily k usmíření nebožtíkovy duše, a protože jeho hněv by jistě dopadl na pozůstalé kmene, snažili se jeho bojovníci, když ho nemohli probudit opět k životu, aby aspoň nepostrádal na onom světě ničeho z pozemského blaha. Proto neměla Kara-Tetova družka opustit svého muže ani v hrobě. Nešťastnice by byla ostatně sama odmítla přežít jeho smrt. Takový zde byl zvyk a taková byla povinnost. V zélandských dějinách není nouze o příklady podobných obětí.

Žena přicházela. Byla dosud mladá. Rozcuchané vlasy jí spadaly na ramena. Její vzlyky a výkřiky se nesly k nebesům. Nezřetelná slova, nářky a trhané věty, v nichž chválila ctnosti mrtvého, přerušovaly její lkání, a když dostoupil její žal vrcholu, klesla pod návrším na kolena a tloukla hlavou o zem.

V tom okamžiku se k ní přiblížil Kaj-Kumu. Najednou se nešťastnice pozdvihla; ale srazila ji zpět prudká rána „mere“, jakéhosi strašlivého kyje, který se mihl v náčelníkově ruce. Žena se skácela mrtva.

Vzápětí se rozlehl hrozný křik. Sta paží hrozilo zajatcům, zděšeným tou příšernou podívanou. Nikdo se však nepohnul, neboť pohřební obřad nebyl ještě u konce.

Kara-Tetova žena následovala svého manžela do hrobu. Obě těla ležela nyní vedle sebe. Avšak k věčnému životu nestačila tomuto nebožtíkovi jenom jeho věrná družka. Kdo by jim oběma sloužil, až budou u Nui-Atuy, kdyby je na onen svět nenásledovali i jejich otroci?

Šest nešťastníků bylo přivedeno před mrtvoly svých pánů. Byli to služebníci, které nelítostné zákony války uvrhly do otroctví. Za náčelníkova života žili v největším strádání, bylo s nimi zle nakládáno, sotva se najedli, ustavičně vykonávali práci soumarů a nyní měli podle maorské víry žít navěky v takovém otroctví.

Nešťastníci však byli zřejmě smířeni se svým osudem. Nepřekvapovalo je, že budou obětováni, neboť to předem věděli. Ruce neměli ničím spoutané a to svědčilo o tom, že přijmou smrt bez odporu.

Šest ran kyjem mere, zasazených rukou šesti statných bojovníků, srazilo oběti k zemi do tratoliště krve.

To bylo znamením k odpornému výjevu kanibalství.

Tělo otroků není chráněno tabu jako mrtvola jejich pána. To patří kmeni. Je to dar účastníkům pohřbu. Proto jakmile byla oběť u konce, vrhl se na bezvládné pozůstatky obětí celý dav domorodců, náčelníků, bojovníků, starců, žen i dětí bez rozdílu věku a pohlaví.

Glenarvan a jeho druhové sotva dýchali a snažili se nechutný výjev zakrýt před oběma ženami. Nyní věděli, co je zítra na úsvitu čeká a jaká krutá muka před smrtí prožijí. Hrůzou oněměli.

Pak počaly pohřební tance. Silné lihoviny, výtažky z rostliny Piper excelsum; skutečná peprná kořalka, to vše rozněcovalo opilství divochů. Nic lidského v nich už nyní nebylo. Snad zapomenou i na náčelníkovo tabu a z krajní neukázněnosti se vrhnou na zajatce, kteří se děsili jejich třeštění.

Ale Kaj-Kumu zachoval uprostřed všeobecného opilství rozvahu. Povolil jenom jednu hodinu, aby tato krvavá orgie mohla dosáhnout plné síly, pak pozvolna odumírala a poslední pohřební akt probíhal s obvyklou obřadností.

Mrtvoly Kara-Teta a jeho ženy byly posazeny, údy ohnuty a přitisknuty k hrudi podle zélandského obyčeje. Nyní je bylo nutno pohřbít, ne ovšem konečným způsobem, ale do té doby, než země rozloží jejich těla, takže v ní zůstanou jenom kosti.

Pro „udupu“, to je hrob, bylo vybráno místo i vně tvrze, asi dvě míle od ní, na vrcholku menší hory zvané Monganamu, jež leží na pravém břehu jezera.

Tam měla být těla přenesena. K návrší byla přinesena dvě velmi primitivní nosítka. Spíše vsedě než vleže byly na ně položeny obě zkroucené mrtvoly a liánovými pásy pak byly podvázány ve svých oděvech. Čtyři bojovníci nesli nosítka na ramenou a celý kmen je za zpěvu pohřební hymny v průvodu doprovázel až k pohřebišti.

Zajatci, stále pod dohledem, viděli, jak průvod vychází z prvé hradby „pá“, a potom zpěv a křik pozvolna slábl.

Asi na půl hodiny jim zmizelo pohřební procesí dole v údolí. Pak je znovu spatřili, jak se vine vzhůru po zatáčkách horské stezky. Z dálky se vlnivý pohyb této dlouhé a křivolaké kolony zdál takřka neskutečný.

Kmen se zastavil ve výši osmi set stop, to je na vrcholku Monganamu, přímo u místa, jež bylo připraveno k pochování Kara-Teta.

Prostý Maor by byl měl za hrob jenom díru a hromadu kamení. Ale pro mocného a obávaného náčelníka, který byl bezpochyby předurčen k budoucímu zbožnění, vyhradil jeho kmen hrobku důstojnou náčelníkových .hrdinských činů.

Udupa byla obehnána ohradou a kolem hrobu, v němž měly spočinout obě mrtvoly, byly kůly vyzdobené soškami, obarvenými okrem. Příbuzní nezapomněli, že se „vaidua“, duch zemřelých, živí stejně hmotným způsobem jako tělo za svého pomíjivého života. Proto nanesli do ohrady potraviny, právě tak jako zbraně a šaty zemřelého.

Hrob byl prostě vybaven veškerým pohodlím. Oba manželé byli do hrobu uloženi vedle sebe a potom za opětovného bědování zakryti zemí a trávou.

Pak se průvod mlčky vracel dolů s hory a nikdo už od té chvíle nesměl pod trestem smrti vystoupit na Monganamu, neboť byl tabu jako Tongariro, kde odpočívají pozůstatky náčelníka usmrceného v roce 1846 při zélandském zemětřesení.

Obr. 21 – Obě zkroucené mrtvoly byly položeny na nosítka.

Kapitola 13 – Poslední hodiny

Když se slunce začalo sklánět za jezerem Taupo, za vrcholky Tuhahuy a Puketapu, odvedli Maorové své zajatce zpátky do vězení. Neměli je již opustit až ve chvíli, kdy se vrcholky pohoří Wahiti zanítí v prvním rozbřesku dne.

Jenom jediná noc cestovatelům zbývala, aby se připravili na smrt. Přestože byli sklíčeni a prožili takovou hrůzu, povečeřeli společně.

„Budeme potřebovat všech svých sil," řekl Glenarvan, „abychom přijali smrt zpříma. Musíme těm divochům ukázat, jak dovedou Evropané umírat."

Po večeři se Mary Grantová a lady Helena uchýlily do kouta chýše a tam ulehly na rohoži. Zakrátko se snesl na jejich víčka spánek, jenž utišuje každý bol. Ženy si usnuly v náručí. Únava a bezesné noci je přemohly.

Glenarvan vzal tedy své přátele stranou a řekl jim:

„Drazí přátelé, je-li nám souzeno, že zítra zemřeme, jsem jist, že zemřeme statečně, jak to odpovídá šlechetným úkolům, které jsme si předsevzali. Ale nás nečeká jenom smrt, nás čeká mučení, a snad i potupa, a tyto dvě ženy…"

Do té chvíle byl Glenarvanův hlas pevný. Nyní se zlomil.

Glenarvan zmlkl, aby ovládl své pohnutí. Potom po krátkém odmlčení pokračoval:

„Johne," řekl mladému kapitánovi, „tys Mary slíbil to, co já lady Heleně. Jak ses rozhodl?"

„Domnívám se," odpověděl John Mangles, „že mám právo dodržet tento slib."

„Ano, Johne! Ale nyní nemáme zbraně."

„Zde je," odpověděl John, ukazuje dýku. „Vytrhl jsem ji z Kara-Tetových rukou, když se vám skácel k nohám. Mylorde, kdo z nás dvou zůstane poslední naživu, vyplní přání lady Heleny a Mart' Grantové."

Po těch slovech zavládlo v chýši hluboké mlčení. Posléze je přerušil major, když pravil:

„Přátelé, ponechte toto krajní opatření až na poslední okamžik. Nehoruji pro věci, které se nedají už nikdy napravit."

„Nejde mi o nás," odpověděl Glenarvan. „Ať nás čeká jakákoliv smrt, my se jí budeme umět postavit v tvář. Jen kdybychom byli sami, dvacetkrát bych byl již zvolal: ‚Přátelé, pokusme se o výpad! Vrhněme se na ty bídáky!' Ale Helena, Mary… !"

John v té chvíli nazdvihl rohož a napočítal dvacet pět domorodců, kteří hlídali u dveří vareatuy. Venku plál veliký oheň a vrhal po hrbolatých hradbách „pá" zlověstné odlesky. Někteří strážci leželi kolem ohně, jiní nehybně stáli a jejich černé siluety se ostře odrážely od jasného pozadí plamenů. Všichni se však často ohlíželi na chýši, kterou střežili.

Říká se, že větší vyhlídky má vězeň, který chce uprchnout, než žalářník, který ho hlídá. Je to přirozené, protože vězni jde o víc než žalářníkovi. Ten může zapomenout, že hlídá, ale vězeň na své uvěznění zapomenout nemůže. Zajatec myslí mnohem častěji na útěk než jeho strážce na to, aby mu v tom zabránil. Proto vězňové tak často a podivuhodně unikají.

Zde však střežila zajatce nenávist, pomstychtivost, a nikoli lhostejný žalářník. Zajatci nebyli spoutáni jen proto, že to bylo zbytečné, vždyť u jediného východu z vareatuy hlídalo dvacet pět mužů.

Chýše se opírala zadní stěnou o skálu, jež uzavírala opevnění. Přístup k ní byl jediný – po úzkém pruhu země, který ji vpředu spojoval s nádvořím „pá". Zbývající dvě strany chýše stály nad srázným úbočím a pod nimi zela sto stop hluboká propast. Sestoupit tudy bylo nemožné. Ani podlahou chýše se nedalo uprchnout, neboť tu tvořila obrovská skála. Jediným východem byl sám vchod do vareatuy a Maorové střežili tento úzký pruh země, který je spojoval s „pá", jako nějaký

padací most. Nikudy nebylo možno uprchnout, a když Glenarvan dvacetkrát prozkoumal zdi svého vězení, byl nucen tuto skutečnost uznat.

Noc plná úzkosti zatím míjela hodinu za hodinou. Neproniknutelná tma zahalila horu. Ani měsíc, ani hvězdy nerušily hlubokou temnotu. Do úbočí „pá“ se opíraly občasné nárazy větru. Kůly chýše skřípaly. Prchavé závany větru nečekaně rozdmychávaly oheň domorodců a záře plamenů pak vrhala chvatné odlesky až do nitra vareatuy, Na skupinu zajatců zasvitlo na okamžik světlo. Nešťastníci byli pohrouženi do svých posledních myšlenek. V chýši panovalo smrtelné ticho.

Bylo asi kolem čtvrté hodiny ranní, když majorovu pozornost upoutal šramot, přicházející jakoby od kůlů zadní stěny, tedy z té strany, kde se chýše opírala o skálu. Mac Nabbs si toho zprvu nevšímal, ale když viděl, že hluk neustává, začal poslouchat; nepřetržitý šramot vyvolal v něm konečně takový zájem, že přitiskl ucho k zemi, aby lépe slyšel. Zdálo se mu, že někdo nebo něco venku hrabe či dlabe.

Když si tím byl jist, přisunul se ke Glenarvanovi a Johnu Manglesovi, vytrhl je z jejich bolestných myšlenek a zavedl je k zadní stěně chýše.

„Slyšíte?“ zeptal se tiše a naznačil oběma druhům, aby se schýlili.

Hrabání bylo stále zřetelnější. Bylo slyšet, jak nějaký ostrý předmět skřípe o kaménky a jak ty se potom kutálejí dolů.

„Nějaké zvíře si tu hrabe doupě,“ řekl John Mangles.

Glenarvan si přejel rukou čelo.

„Kdo ví,“ namítl, „co kdyby to byl člověk…?“

„Ať už je to člověk nebo zvíře,“ odpověděl major, „přesvědčíme se, oč jde.“

Wilson a Olbinett se připojili ke svým druhům a všichni začali dlabat u stěny jámu, John dýkou a druzí buď kameny, které vyhrabali ze země, nebo jen holými nehty. Mulrady zatím ležel u vchodu a škvírou pod rohoží pozoroval skupinu domorodců.

Divoši seděli nehybně kolem ohně a neměli tušení, co se děje dvacet kroků od nich.

Půda, pokrývající křemenitý tuf, byla lehká a kyprá. Proto i když neměli nástroje, otvor se rychle zvětšoval. Zakrátko bylo zřejmé, že jeden nebo více lidí, přidržujících se úbočí „pá“, prorážejí do něho zvenčí chodbu. Za jakým asi účelem? Věděli, že jsou zde zajatci, anebo šlo o nějaký osobní, nahodilý počin?

Zajatci zdvojnásobili své úsilí. Jejich rozedřené prsty krvácely, ale žádný z nich nepřestával hrabat. Po půlhodinové práci byla díra vyhrabána do hloubky půl sáhu. Podle zřetelnějšího šramotu poznávali, že od jejich pomocníků je dělí už jenom tenká vrstva země.

Uplynulo ještě několik minut. Tu major ucukl rukou, zraněn čísi ostrou čepelí. Zadržel bolestný výkřik deroucí se mu na rty.

John Mangles, chráněn ostřím své dýky, mohl se vyhnout noži, jenž se dral nahoru, a uchopil ruku, která nůž držela.

Byla to ženská nebo dětská ruka, ruka Evropana!

Jedna ani druhá strana nepronesla jediné slovo. Bylo zřejmé, že obě strany chtějí jednat v tichostí.

„Není to Robert?“ zašeptal Glenarvan.

Přestože vyslovil toto jméno tiše, Mary Grantová se probudila ruchem, který panoval v chýši, přikradla se ke Glenarvanovi, uchopila ruku umazanou od země a pocelovala ji polibky.

„Ty! Ty!“ říkala dívka, neboť ona se nemohla mýlit. „Ty, Roberte!“

„Já, sestřičko moje,“ odpovídal Robert, „přišel jsem vás všechny zachránit! Ale ticho!“

„Statečný chlapec!“ pravil Glenarvan.

„Dejte pozor na hlídače,“ dodal Robert.

Mulrady, kterého setkání s Robertem na okamžik rozptýlilo, zaujal opět své pozorovací stanoviště.

„Všechno je v pořádku," řekl. „Už jsou vzhůru jenom čtyři bojovníci. Ostatní usnuli."

„Kupředu!" odpověděl Wilson.

Za okamžik byl otvor rozšířen a Robert se vrhl do náručí své sestry a pak i lady Heleny. Kolem těla měl ovázaný dlouhý provaz z phormia.

„Chlapče, můj chlapče," šeptala mladá žena, „ti divoši tě tedy nezabili!"

„Nezabili, mylady," odpověděl Robert. „Ani nevím, jak se stalo, že se mi v tom zmatku podařilo zmizet z jejich dohledu. Přelezl jsem ohradu. Dva dny jsem se skrýval v křoví. V noci jsem bloudil po okolí. Chtěl jsem vás znovu vyhledat. Když se celý kmen účastnil náčelníkova pohřbu, vydal jsem se na průzkum té strany opevnění, kde stojí vězení, a poznal jsem, že se mohu dostat až k vám. V opuštěné chýši jsem ukradl tento nůž a provaz. Trsů trávy a větví křovin jsem využil jako žebříku. Náhodou jsem našel přímo ve skále, u níž stojí tato chýše, menší jeskyni. Stačilo vyhrabat několik stop v měkké zemi a jsem teď u vás."

Místo aby mu odpověděli, zahrnuli všichni Roberta nesčetnými tichými polibky.

„Pryč odtud!" pravil hoch rázně.

„Paganel je dole?" otázal se Glenarvan.

„Pan Paganel?" odpověděl chlapec, překvapen jeho otázkou.

„Ovšem, čeká na nás?"

„Nečeká, mylorde. Jak to, že tady pan Paganel není?"

„Není tu, Roberte," odvětila Mary Grantová.

„Jakže? Tys ho neviděl?" otázal se Glenarvan. „Vy jste se v tom zmatku neviděli? Vy jste neuprchli spolu?"

„Ne, mylorde," odpověděl Robert, zdrcen zprávou, že jeho přítel Paganel zmizel.

„Pojďme pryč," řekl major, „nemůžeme ztrácet ani minutu. Ať je Paganel kdekoliv, nemůže mu být hůře než nám zde. Pojďme!"

Každá chvíle byla skutečně drahá. Museli prchat. Útěk nebyl příliš obtížný, byl těžký jenom po téměř svislé stěně před jeskyní, ale tato stěna byla vysoká pouze dvacet stop. Dále byl po svahu dosti mírný sestup až dolů k úpatí hory. Odtud mohli zajatci rychle sestoupit do níže položených údolí, kdežto Maorové, kdyby snad zpozorovali jejich útěk, museli by dělat velmi dlouhou okliku, aby je dohonili, protože oni o této chodbě mezi vareatuou a úpatím hory nevěděli.

Útěk započal. Bylo vykonáno vše, aby se zdařil. Zajatci se jeden za druhým protáhli úzkou chodbou a dostali se do jeskyně. Než John Mangles opustil chýši, odstranil všechny stopy útěku, a když vklouzl za ostatními do otvoru přitáhl nad něj rohože, na nichž v chýši spali. Chodba tedy byla úplně zakryta.

Nyní museli sestoupit po svislé stěně nad úbočím hory. To by sotva bylo v jejich silách, kdyby byl Robert nepřinesl s sebou provaz z phormia.

Rozvinuli provaz, přivázali jej kolem skalního výstupku a hodili dolů.

Než John Mangles dovalil, aby se jeho přátelé spustili po zkroucených vláknech phormia, tvořících provaz, vyzkoušel jej. Nezdál se mu příliš pevný. A nesměli si počínat neopatrně, protože pád zde mohl znamenat smrt.

„Ten provaz unese jenom tíhu dvou těl," řekl, „musíme se proto spouštět postupně. Nejdříve ať se spustí lord a lady Glenarvanovi. Až se dostanou dolů na svah, trojím škubnutím nám dají znamení, že ostatní mohou následovat."

„Půjdu první sám," odpověděl Robert. „Objevil jsem dole pod svahem velikou prohlubeň a tam budou moci první zůstat schováni až do příchodu ostatních."

„Jdi, chlapče," řekl Glenarvan a stiskl hochovi ruku.

Robert zmizel pod jeskyní. Za minutu trojí trhnutí oznámilo, že se chlapec šťastně dostal dolů.

Vzápětí vyšli z jeskyně Glenarvan a lady Helena. Tma byla ještě hluboká, ale vrcholky tyčící se na východě barvily se již šedivějšími odstíny.

Ostrý chlad mladou ženu osvěžil. Cítila, jak jí přibývá sil, a vydala se na nebezpečný útěk.

Nejprve Glenarvan a za ním lady Helena spustili se po provaze až k místu, kde svislá stěna končí na vrcholu svahu. Potom šel Glenarvan před svou ženou, přidržoval ji a tak oba pozpátku sestupovali. Hledal trsy trávy a křoviska, o něž by se mohl zachytit. Nejprve je přezkoušel a pak teprve dovolil postoupit lady Heleně. Několik ptáků, probuzených ze spánku, s křikem odlétalo a prchající se zachvívali, když se uvolnil nějaký kámen a s lomozem se kutálel až k úpatí hory.

Dostali se do poloviny svahu, když se od vchodu do jeskyně ozvalo:

„Stůj!“

Zašeptal to John Mangles.

Glenarvan, který se jednou rukou držel za trs tatragonie a druhou podpíral svou ženu, čekal sotva dýchaje.

Wilson udělal poplach. Protože zaslechl před vareatuou nějaký lomoz, vrátil se do chýše, nadzdvihl rohož a pozoroval Maory. Na jeho znamení John zastavil Glenarvana.

Obr. 22 – Glenarvan a lady Helena se spustili po provaze.

Jednoho ze strážců skutečně zburcoval nějaký neobvyklý lomoz, a proto vstal a šel k vareatui. Zastavil se dva kroky před chýší a naslouchal se skloněnou hlavou. Minutu, jež trvala věčnost, zůstal stát v tomto postoji, napínaje sluch i zrak. Potom zavrtěl hlavou jako člověk, který se zmýlil, vrátil se ke svým druhům, sebral náruč klestí a hodil je do hasnoucího ohně, jehož plameny ihned vyšlehly do výše. Na jasně ozářené tváři strážcově nebylo ani stopy po nějakém podezření, a když zahlédl první záblesky dne, bělající se na obzoru, lehl si k ohni, aby si zahřál zkřehlé údy.

„Všechno v pořádku," řekl Wilson.

John dal Glenarvanovi znamení, aby pokračoval v sestupu.

Glenarvan se pomalu spouštěl po svahu a zakrátko stanul s lady Helenou na úzké stezce, kde na ně čekal Robert.

Trojí trhnutí provazem, a na nebezpečnou cestu se nyní vydal i John Mangles, následován Mary Grantovou.

Jejich sestup se zdařil, a tak se připojili k lordu a lady Glenarvanovým v jámě, kterou jim ukázal Robert.

Za pět minut všichni uprchlíci, šťastně uniknuvše z vareatuy, opouštěli své prozatímní útočiště a prchali od obydlených břehů jezera. Spěchali po úzkých stezkách hluboko do hor.

Šli rychle a snažili se vyhnout všem místům, kde by je bylo možné zahlédnout. Nemluvili a jako stíny se plížili křovinami. Kam šli? Do neznáma, ale byli svobodni.

Kolem páté hodiny začalo svítat. Modravé stíny se rozstříkly na vysokých pásech mračen. Zamlžené vrcholky se vynořovaly z ranních par. Slunce se muselo každým okamžikem objevit a místo znamení k popravě mělo dát zprávu o útěku odsouzenců.

Bylo tedy nutné, aby dříve než nastane tento osudný okamžik, byli uprchlíci z dosahu divochů, aby měli velký náskok a zmátli tak Maory při jejich pátrání. Nešli však rychle, stezky byly příliš strmé. Lady Helenu při výstupu do svahů podpíral, či spíše nesl lord Glenarvan a Mary Grantová se opírala o rámě Johna Manglese. Robert, šťasten a se srdcem plným radosti nad úspěchem, šel vítězně v čele. Oba námořníci družinu uzavírali.

Ještě půl hodiny, a zářící slunce se vynoří z par nad obzorem.

Půl hodiny postupovali uprchlíci nazdařbůh. Nebyl zde Paganel, aby je vedl, Paganel, stálý předmět jejich neklidu a jediný temný stín v jejich štěstí. Směřovali pokud možno k východu, a tak šli vstříc nádhernému úsvitu. Zanedlouho vystoupili do výše pěti set stop nad jezerem Taupo a ranní chlad, v této vysoké poloze ještě větší, ostře na ně doléhal. Neurčité tvary vrchů a hor se před nimi stupňovitě zdvihaly. Ale Glenarvan si nepřál než zmizet v nich. Později už bude umět najít cestu z tohoto hornatého bludiště.

Konečně vyšlo slunce a vyslalo své první paprsky vstříc prchajícím.

Pojednou se vzduchem rozlehl strašlivý řev sterých hrdel. Nesl se z „pá", jehož přesnou polohu nyní Glenarvan neznal. Kromě toho hustá mračna mlh, valící se mu u nohou, zastírala pohled do nižších údolí.

Ale uprchlíci nemohli být na pochybách o tom, že jejich útěk byl odhalen. Uniknou pronásledování domorodců? Byli zpozorováni? Nevyzradí je jejich stopy?

V tom okamžiku se mlha v údolí zvedla, na chviličku zahalila uprchlíky vlhkým mračnem a tu spatřili tři sta stop pod sebou rozzuřený dav domorodců.

Viděli, ale sami byli také spatřeni. Rozlehl se nový řev, doprovázený štěkáním, a když se celý kmen nejprve marně pokusil sestoupit po skále u vareatuy, vyhrnul se z hradeb a nejkratšími stezkami se pustil do pronásledování zajatců, kteří prchali před pomstou Maorů.

Kapitola 14 – Tabuová hora

Vrcholek hory se zdvihal ještě sto stop nad nimi. Uprchlíci se tam chtěli co nejrychleji dostat, aby na opačném svahu zmizeli Maorům z dohledu. Doufali, že se jim pak podaří po některém schůdném hřebeni dosáhnout sousedních vrcholků, které splývaly v horském pásmu, jehož složitou spleť by snad dokázal rozřešit ubohý Paganel, kdyby byl s nimi.

Výstup byl tedy chvatný, neboť hrozivý křik se stále víc a více blížil. Horda pronásledovatelů dostihla již úpatí hory.

„Kupředu, kupředu, přátelé!“ volal Glenarvan, povzbuzuje své druhy slovem, i gestem.

A v necelých pěti minutách byli všichni na vrcholku hory. Tam se obrátili, neboť chtěli posoudit a rozhodnout, kterým směrem se dát, aby Maory zavedli na falešnou stopu.

Z této výše objímal pohled jezero Taupo, rozkládající se na západě uprostřed barvitého rámce velehor. Na severu byly vrcholky Pirongie, na jihu planoucí jícen Tongarira. Ale na východě viděli hradbu vrcholků a hřbetů, které se přimykaly k pohoří Wahiti, velikému horskému řetězu, jehož články se bez přerušení táhnou celým severním ostrovem od Cookovy úžiny až k Východnímu mysu. Museli tedy sestoupit po opačném svahu a ponořit se do úzkých soutěsek, z nichž možná nebylo východu.

Glenarvan se kolem sebe úzkostlivě rozhlížel. Mlha se rozplynula ve slunečních paprscích a on mohl pozorovat sebemenší zákruty země. Jediný pohyb Maorů nemohl uniknout jeho zraku.

Domorodci byli jenom sto padesát stop pod ním a dostali se na planinu, na které se zdvihal osamělý kužel.

Glenarvan nemohl ani o vteřinu déle odpočívat. Bez ohledu na to, zdali byli vyčerpáni nebo ne, museli prchat, neboť jinak jim hrozilo obklíčení.

„Dolů!“ zvolal. „Dolů, než nám uzavřou cestu!“

Avšak v okamžiku, kdy ubohé ženy s vypětím posledních sil povstaly, Mac Nabbs je zadržel a řekl:

„Není třeba, Glenarvane. Podívejte se!“

A všichni skutečně spatřili, že v chování Maorů nastala nevysvětlitelná změna.

Pojednou zastavili další pronásledování. Zteč proti hoře ustala jako na nějaký rázný proti-povel. Tlupa domorodců zabrzdila svůj let a zastavila se jako mořský příboj před nepřekročitelnou skálou.

Všichni divoši, přestože lačnili po krvi, stáli nyní sešikováni na úpatí hory a řvali, mávali rukama, puškami a sekyrami, ale nepostupovali ani o píď. Jejich psi stáli přimrazeni k zemi jako oni a zuřivě štěkali.

Co se to stalo? Jaká neviditelná síla to domorodce držela? Uprchlíci nechápavě hleděli dolů a trnuli obavou, aby se nezlomilo kouzlo, jež zadržovalo Kaj-Kumuův kmen.

Pojednou vyrazil John Mangles výkřik a jeho druhové se ihned otočili. Rukou jim ukazoval na pevnůstku tyčící se na vrcholu kužele.

„Hrobka náčelníka Kara-Teta!“ zvolal Robert.

„Opravdu, Roberte?“ otázal se Glenarvan.

„Ano, mylorde, je to ta hrobka! Poznávám ji…“

Robert měl pravdu. Padesát stop nad nimi, na nejzazším výběžku hory, spatřili malou hrazenou pevnůstku z čerstvě natřených kůlů. Také Glenarvan nyní poznával hrob zélandského náčelníka. Náhoda ho při útěku zavedla až na vrchol Monganamu.

Lord a za ním i jeho druhové vystoupili na nejvyšší část kuželovitého svahu, až k samé patě hrobky. Glenarvan chtěl vejít do udupy, když pojednou prudce ucouvl.

„Divoch!“ řekl.

„Divoch! V hrobce?“ otázal se major.

„Ano, Mac Nabbsi.“

„Co na tom, pojďme dovnitř.“

Glenarvan, major, Robert a John Mangles vkročili do ohrady. Byl tam nějaký Maor, oblečený do velkého pláště z phormia. V šeru udupy nebylo možno rozeznat jeho rysy. Byl podle všech známek úplně klidný a naprosto bezstarostně právě snídal.

Glenarvan ho chtěl oslovit, ale domorodec jej předešel a přívětivě mu čistou angličtinou řekl:

„Jen se posaďte, milý lorde, snídaně je prostřena.“

Byl to Paganel. Když uslyšeli jeho hlas, všichni se nahrnuli do udupy a jeden po druhém spočinuli v mohutném náručí výtečného zeměpisce. Paganel byl opět s nimi! Shledání s ním znamenalo pro všechny jistou záchranu! Každý se ho chtěl vyptávat, každý chtěl vědět, jak a proč byl na vrcholku Monganamu. Ale Glenarvan jediným slovem zastavil všechnu nepříhodnou zvědavost.

„Divoši!“ řekl.

„Divoši?“ odpověděl Paganel, pokrčiv rameny. „Takovými hlupáky mohu jedině opovrhovat!“

„Nemohli by však…?“

„Ti pitomci? Pojďte se na ně podívat!“

Všichni šli za Paganelem ven z udupy. Zélanďané stáli dosud na témž místě, obklopili celé úpatí kužele a proklínali uprchlíky strašlivými nadávkami.

„Jen si křičte, řvete, a třeba se ukřičte, idioti!“ řekl Paganel klidně. „Vsadím se,že na tuto horu se neodvážíte!“

„A proč?“ otázal se Glenarvan.

„Protože je zde pohřben náčelník, protože nás chrání tato hrobka, protože hora je tabu!“

„Tabu?“

„Ovšem, drazí přátelé! Právě proto jsem hledal útočiště tady, tak jako ve středověkém azylu.“

Hora byla skutečně tabu, a proto se na ni pověrčiví divoši neodvážili vtrhnout.

Uprchlíci ještě nebyli zachráněni, ale znamenalo to spásonosný oddech a toho se nyní pokusí využít.

Glenarvan byl tak nevýslovně dojat, že neřekl ani slova, a major jenom spokojeně pokyvoval hlavou.

„A nyní, přátelé,“ pokračoval Paganel, „pokud ta sběř spoléhá, že si na nás vyzkouší svou trpělivost, pak se mýlí. Do dvou dnů budeme z dosahu těch lotrů.“

„Prchneme!“ řekl Glenarvan. „Ale jak?“

„To ještě nevím,“ odpověděl Paganel, „ale přesto prchneme.“

A teď chtěl každý vědět, jaké byly Paganelovy příhody. Přírodopisec, jindy tak hovorný, byl však nezvykle zdrženlivý a museli mu doslova každé slůvko páčit z úst. Bylo to zvláštní, Paganel přece vždycky tak rád vyprávěl, a nyní odpovídal na otázky svých přátel jen vyhýbavě.

Můj Paganel se mi nějak změnil, pomyslil si Mac Nabbs.

A opravdu, i vzezření ctihodného učence se změnilo. Pečlivě se halil do svého širokého šálu z phormia a zdálo se, že uhýbá před příliš zvědavými pohledy. Nikomu neuniklo jeho rozpačité chování, když se mluvilo o něm, ale každý se tvářil ohleduplně, jako by nic nepozoroval. Přitom se Paganelovi hned vracela jeho obvyklá veselost, jakmile se přestalo mluvit o něm. A když se pak všichni kolem něho usadili pod kůly udupy, pokládal za vhodné povědět přátelům o svých příhodách toto:

Když Glenarvan zastřelil Kara-Teta, využil Paganel stejně jako Robert zmatku domorodců a utekl z „pá“. Ale neměl takové štěstí jako Robert a vpadl přímo do tábora Maorů. Hlavou kmene byl urostlý náčelník rozumného vzezření, který zřejmě převyšoval všechny své bojovníky. Náčelník mluvil dobře anglicky a přivítal zeměpisce tím, že bratrsky třel svůj nos o jeho.

Paganel nevěděl, má-li se pokládat za zajatce nebo ne. Když však viděl, že ho náčelník na každém kroku milostivě doprovází, záhy pochopil, co si má v tomto směru myslet.

Náčelník se jmenoval Hihy, což značí „sluneční paprsek“, a nebyl to zlý člověk. Zeměpiscovy brýle a dalekohled v něm patrně vzbudily hlubokou úctu k Paganelovi, a proto ho k sobě zvlášť připoutal nejenom svou laskavostí, ale také provazy z phormia, a to hlavně v noci.

Tento stav trval tři dlouhé dny. Jak po tu dobu bylo s Paganelem zacházeno, dobře, či špatně? „Ano i ne,“ řekl Paganel a nic bližšího nevysvětlil. Zkrátka byl v zajetí a kromě toho, že mu nehrozila okamžitá poprava, nepokládal své postavení celkem za příznivější, než bylo postavení jeho nešťastných přátel.

Jedné noci se mu naštěstí podařilo přehryzat provazy a uprchnout. Z dálky pozoroval náčelníkův pohřeb, a proto věděl, že Kara-Tete byl pochován na vrcholu Monganamu, a že se tedy tato hora stala tabu. Tam se rozhodl hledat útočiště, protože nechtěl opustit místa, kde byli jeho přátelé v zajetí. Jeho odvážný útěk se zdařil. Minulé noci se dostal do Kara-Tetova hrobu a čekal, „sbíraje své síly“, že se mu nějak podaří přátele osvobodit.

Takové bylo Paganelovo vyprávění. Nezamlčel snad úmyslně nějakou podrobnost o svém pobytu u domorodců? Nejednou tomu jeho rozpaky nasvědčovaly. Buď jak buď, všichni mu jednomyslně blahopřáli a vrátili se z minulosti do přítomnosti.

Postavení uprchlíků, bylo i nyní krajně vážné. I když se domorodci neodvažovali na Monganamu, spoléhali, že hlad a žízeň jim zajatce vydají. Bylo to věcí času a divoši mají velkou trpělivost.

Glenarvan nepochyboval o svízelnosti svého postavení, ale rozhodl se, že vyčká na příznivější okolnosti a že je v krajním případě i sám pomůže vytvořit.

Především chtěl Glenarvan pečlivě prozkoumat Monganamu, tedy svou prozatímní pevnost, ovšem ne proto, aby ji bránil, neboť obležení se nebylo co bát, ale proto, aby se z ní dostal. Major, John, Robert, Paganel a on zjišťovali přesné postavení hory. Pozorovali směr jednotlivých stezek, jejich sklon, i kam vedou. Úzký a křivolace se vinoucí hřeben, spojující Monganamu s pohořím Wahiti a svažující se dolů do roviny, byl jedinou vhodnou cestou, kdyby se útěk stal možným. Kdyby se zajatcům podařilo za noční tmy nepozorovaně přejít po hřebenu, možná že by pak mohli zmizet v hlubokých údolích pohon a svést maorské bojovníky na falešnou stopu.

Ale na této cestě číhalo jedno nebezpečí. V nejnižších místech klesala cesta až na dostřel pušky. Střelba domorodců, stojících na dolních svazích, mohla zde vytvořit palebnou přehradu, přes niž by se nikdo zdráv nedostal.

Glenarvan a jeho přátelé se odvážili až k nebezpečnému místu na hřebenu a byli tam přivítáni krupobitím olova, jež však nikoho nezasáhlo. Vítr zanesl až k nim několik ucpávek do hlavní. Byly z potištěného papíru a Paganel jeden takový papírek z čisté zvědavosti sebral a bez námahy jej přečetl.

„No tohle!“ řekl. „Víte, přátelé, čím divoši ucpávají své pušky?“

„Nevíme, Paganele,“ odpověděl Glenarvan.

„Listy z bible! Když takhle používají svatého Písma, pak je mi opravdu líto misionářů! To se jim stěží bude dařit zakládat maorské knihovny.“

Glenarvan a jeho druhové se vraceli vzhůru po příkrých stezkách kužele nazpět k hrobce. Chtěli ji také prohledat.

Cestou žasli nad tím, že v občasných přestávkách pociťují jakoby zvláštní záchvěvy země. Nebyly to otřesy, ale nepřetržité chvění, jaké cítíme na stěnách kotle, v němž se vaří voda. V hoře byly zřejmě uzavřeny mocné páry, vznikající působením podzemních ohňů.

Taková zvláštnost nemohla překvapit lidi, kteří předtím projížděli kolem horkých vřídel Waikata. Věděli, že střed Ika-a-Maui je silně vulkanický. Je to skutečné síto, jehož otvory tu a tam unikají zemské páry v horkých vřídlech a solfatárách.

Paganel, který o tom věděl už dříve, upozorňoval proto své přátele na sopečnou povahu hory. Monganamu byl jenom jedním z těch četných kuželů, které se zvedají ve střední části ostrova, a byl vlastně budoucí sopkou. Nepatrné mechanické změny mohly vést ke vzniku kráteru ve stěnách hory, složených z křemičitého a bělavého tufu.

„Vlastně tu nejsme ve větším nebezpečí," řekl Glenarvan, „než u kotle Duncana. Tato zemská kůra je pevnou stěnou!"

„To je pravda," odpověděl major, „ale i ten nejlepší kotel se nakonec také roztrhne, i kdyby sloužil sebedéle."

„Mac Nabbsi," odtušil Paganel, „nemíním na tomto kuželu zůstat. Opustím ho, jakmile najdeme vhodnou cestu."

„Škoda že nás ten Monganamu nemůže odvést sám," odpověděl John Mangles, „vždyť jaká mechanická síla je skryta v jeho bocích! Možná že zde pod našima nohama leží bez užitku a nadarmo několik miliónů koňských sil! Pro našeho Duncana by stačila jenom milióntina a zavezl by nás až na konec světa!"

Manglesova poznámka o Duncanu přivedla Glenarvana na nejsmutnější vzpomínky. Nejednou zapomínal i v nejtěžších chvílích na vlastní postavení a chvěl se nad osudem svého mužstva.

Myslil na ně až do okamžiku, kdy se vrátil ke svým druhům v neštěstí na vrcholku Monganamu.

Jakmile ho lady Helena spatřila, přispěchala k němu.

„Prozkoumal jste už naše postavení, drahý Edvarde?" řekla mu. „Máme doufat, nebo zoufat?"

„Doufat, milá Heleno," odpověděl Glenarvan. „Domorodci nikdy nevkročí na tuto horu a zatím budeme mít čas sestavit plán útěku."

„A teď do udupy!" zvolal vesele Paganel. „To je naše pevnost, náš zámek, naše jídelna i naše pracovna! Nikdo nás tam nebude rušit! Milé dámy, dovolte, abych vás pohostil v tomto roztomilém příbytku."

Všichni šli za dvorným Paganelem. Když divoši viděli, že uprchlíci znovu znesvěcují tabuový hrob, začali střílet a strašlivě řvát, takže výstřely nebylo ani slyšet. Ale kulky naštěstí nedoletěly tak daleko jako křik. Zapadly v polovině cesty, kdežto řev se nesl prostorem dále.

Lady Helena, Mary Grantová i jejich druhové se zcela uklidnili, když viděli, že pověrčivost Maorů je silnější než jejich hněv. Vstoupili do posvátné hrobky.

Udupu zélandského náčelníka tvořila ohrada z červeně natřených kůlů. Symbolické sošky a pravé tetování do dřeva hlásaly vznešenost a hrdinství nebožtíkovo. Od sloupu ke sloupu visely růžence amuletů, škeblí a přitesaných kamenů. Uvnitř byla země pokryta kobercem zeleného listí. Uprostřed prozrazoval nízký kopeček místo, kde byl před nedávnem vykopán hrob.

Tam ležely náčelníkovy zbraně, nabité pušky s připravenými zápalníky, kopí, nádherná sekyra ze zeleného nefritu a zásoba prachu a kulek, která by byla dostačující i k věčným lovům.

„To je hotový arzenál," řekl Paganel, „a my ho jistě lépe užijeme nežli nebožtík. Ještě dobře, že si divoši berou na onen svět i zbraně!"

„Ale hleďme, vždyť jsou to pušky anglické výroby!" podivil se major.

„Ovšem," odpověděl Glenarvan. „Je to celkem špatný zvyk, že se divochům dávají darem střelné zbraně! Potom jich používají proti podmanitelům a jednají správně. Ale ty pušky nám rozhodně mohou byt užitečné!"

„A ještě víc nám přijdou vhod potraviny a voda," řekl Paganel, „které jsou zde přichystány pro Kara-Teta."

Příbuzní a přátelé zemřelého skutečně dostáli svým povinnostem. Zásoby svědčily o jejich úctě k náčelníkovým zásluhám. Bylo zde potravin pro deset lidí na čtrnáct dnů anebo spíš pro nebožtíka na věčnost. Tyto potraviny rostlinného původu tvořily kapradiny, sladká zemčata a tuzemský „convolvulus batatas", brambory, které byly do této země již dávno přivezeny Evropany. Ve

velkých nádobách byla čistá voda, jež patří k zélandskému stolování, a tucet ozdobně upletených košů s tabulkami naprosto neznámé zelené klovatiny.

Uprchlíci byli tedy na několik dní vyzbrojeni proti hladu a žízni. Nedali se nijak pobízet a usedli k prvnímu jídlu na nebožtíkův účet.

Glenarvan vzal potraviny potřebné k snídani a svěřil je Olbinettovi. Stevard dbal jako vždy i v nejtěžších chvílích na úroveň, a tak se mu zdálo menu poněkud skrovné. Kromě toho nedovedl tyto kořínky připravovat a neměl ani oheň.

Ale Paganel mu pomohl z nesnází a poradil mu, aby kapradiny a sladká zemčata zcela prostě zahrabal přímo do země.

Teplota povrchových vrstev byla skutečně dosti vysoká a teploměr zastrčený do této půdy byl by jistě ukázal šedesát až šedesát pět stupňů. Olbinett se málem vážně popálil. V okamžiku, kdy kopal jámu, aby do ní vložil potraviny, vydral se z jámy sloup páry a se sykotem vytryskl do výše jednoho sáhu.

Stevard leknutím upadl.

„Zavřete kotel!“ vykřikl major a s oběma námořníky přiskočil a zasypal jámu úlomky pemzy, kdežto Paganel tento úkaz zvláštním zádumčivým způsobem pozoroval a mumlal si:

„Hleďme, hleďme! To je dobré! Proč ne?“

„Nejste zraněn?“ otázal se Mac Nabbs Olbinetta.

„Nejsem, pane Mac Nabbsi,“ odpověděl stevard, „ale byl bych se nenadál…“

„Takové přízně osudu!“ zvolal Paganel vesele. „Kromě Kara-Tetových potravin a vody ještě podzemní oheň! Ale tahle hora je úplný ráj! Navrhuji, abychom zde založili osadu, obdělali půdu a usadili se tu do konce života! Budeme robinzony na Monganamu! Na mou věru, že si nedovedu představit, co by nám mohlo na tomto komfortním kuželi ještě scházet!“

„Nic, pokud je ovšem pevný,“ odpověděl John Mangles.

„Nu, není zde od včerejška,“ řekl Paganel. „Odedávna vzdoruje činnosti vnitrozemského ohně a do našeho odchodu jistě vydrží.“

„Je prostřeno,“ oznamoval Mr Olbinett právě tak vážně, jako kdyby plnil své povinnosti na malcolmském zámku.

Uprchlíci ihned usedli kolem ohrady a začali pojídat jedno z těch jídel, která jim náhoda přinášela vždycky včas i za nejtěžších okolností.

Nebyli příliš vybíraví, ale jejich názory o jedlém kapradí se různily. Jedni je pokládali za chutné a lahodné, druzí za slizké, neobyčejně tuhé a bez jakékoliv chuti. Sladká zemčata, upečená v horké zemi, byla výtečná. Zeměpisec poznamenal, že Kara-Tete měl skutečně postaráno o vše.

Když ukojili hlad, navrhl Glenarvan, aby si okamžitě prohovořili plán útěku.

„Už?“ zvolal Paganel žalostně. „Jakže, vy už chcete opustit toto místo slastí?“

„Ale pane Paganele,“ odvětila lady Helena, „i kdybychom připustili, že jsme před Capuou, jistě dobře víte, že Hannibal se nemá napodobovat, nechceme-li být poraženi!“

„Mylady,“ odpověděl Paganel, „nikdy bych se neodvážil vám odporovat. Promluvme si tedy o plánu útěku, když je to vaším přáním.“

„Především se domnívám,“ řekl Glenarvan, „že se musíme pokusit o útěk dříve, než k tomu budeme dohnáni hladem. Jsme nyní dostatečně posilněni a toho je nutno využít. Dnes v noci se pokusíme proniknout pod ochranou tmy kruhem domorodců a dostat se do východních údolí.“

„Výborně,“ odpověděl Paganel, „jestliže nás ovšem Maorové nechají projít.“

„A když nám to znemožní?“ řekl John Mangles.

„Pak použijeme mimořádných prostředků,“ odpověděl Paganel.

„Máte snad nějaké mimořádné prostředky?“ otázal se major.

„Že ani nevím co s nimi!“ odtušil Paganel a nic bližšího dále nevysvětloval.

Zbývalo už jenom vyčkat do noci a pak se pokusit projít linií domorodců.

Maorové byli dosud na svých místech. Dokonce se zdálo, že jejich řady zhoustly o opozdilce. Tu a tam plály ohně a tvořily kolem úpatí kužele ohnivý pás. Když se do vůkolních údolí snesla tma, vypadal Monganamu, jako kdyby vystupoval z obrovského ohniště, kdežto jeho vrcholek se ztrácel v husté tmě. Šest set stop níže byl ruch, shon a křik nepřátelského ležení.

V devět hodin se za úplné tmy Glenarvan a John Mangles rozhodli, že se vydají na průzkum, než zavedou své druhy na nebezpečnou cestu. Asi deset minut sestupovali bez nejmenšího hluku a pak vkročili na úzký hřeben, který se táhl padesát stop nad táborem a v této výši protínal linii domorodců.

Zatím šlo všechno hladce. Zdálo se, že Maorové, ležící u svých ohňů, nepozorují uprchlíky. Ti učinili tedy ještě několik kroků. Ale pojednou se napravo i nalevo od hřbetu zdvihla oboustranná přestřelka.

„Zpátky!“ řekl Glenarvan. „Ti zbojníci mají kočičí oči a pušky ostrostřelců!“

John Mangles a Glenarvan se okamžitě vrátili na příkré svahy hory a spěchali uklidnit své přátele, vyděšené výstřely. Glenarvanův klobouk byl prostřelen dvěma kulkami. Bylo opravdu nemožné odvážit se po nekonečném hřbetě mezi těmito dvěma řadami střelců.

„Uvidíme zítra,“ řekl Paganel. „Když nemůžeme oklamat bdělost strážců, jistě mi dovolíte, abych jim zahrál já podle své noty!“

Bylo dosti chladno. Kara-Tete si naštěstí vzal s sebou do hrobu i své nejlepší noční úbory a teplé pokrývky z phormia. Každý se do nich teď bez rozpaků zahalil a zanedlouho všichni uprchlíci, střeženi pověrčivostí domorodců, klidně usnuli pod ochranou kůlů na horké půdě hory, zachvívající se vnitřním varem.

Kapitola 15 – Paganelovy mimořádné prostředky

Příštího dne, 17. února, probudilo slunce spáče na Monganamu hned prvními paprsky. Maorové už dlouho přecházeli sem a tam u paty kužele, ale neodvažovali se přes pozorovací čáru. Zuřivý povyk uvítal Evropany, když se objevili u východu ze znesvěcené ohrady.

Obležení se nejprve rozhlédli po okolních horách, po hlubokých údolích, dosud ponořených v mlhu, i po hladině jezera Taupo, kterou lehce čeřil ranní vánek.

Potom se všichni seskupili kolem Paganela, toužíce zvědět, jaké jsou jeho plány, a tázavě na něho hleděli.

Paganel dlouho nenapínal úzkostlivou zvědavost svých druhů.

„Přátelé," řekl, „na mém plánu je znamenité to, že i když nebude mít výsledek, jaký od něho očekávám, i když ztroskotá, nijak naše postavení nezhorší. Musí se však podařit, podaří se."

„A jaký je to plán?" otázal se Mac Nabbs.

„Poslouchejte," odpověděl Paganel. „Pověrčivost domorodců učinila z této hory naše útočiště, jejich pověrčivost nám musí pomoci dostat se odtud. Podaří-li se mi Kaj-Kumua přesvědčit, že jsme se stali obětí své profanace, že na nás dopadl nebeský hněv, zkrátka že jsme zahynuli, a to strašlivou smrtí, co myslíte, odejde z této planiny pod Monganamu a vrátí se do své vesnice?"

„O tom není pochyb," řekl Glenarvan.

„A jakou strašlivou smrt pro nás chystáte?" otázala se lady Helena.

„Smrt svatokrádežníků," odpověděl Paganel. „Plameny boží odplaty jsou pod našima nohama. Zjednejme jim tedy průchod!"

„Cože, vy tu chcete udělat sopku?" zvolal John Mangles.

„Ovšem, sopku umělou, dočasnou, a sami její běsnění usměrníme! Zde je obrovská zásoba podzemních par a ohňů a ty potřebují jen málo, aby vyrazily! Připravme umělý výbuch a využijme toho!"

„Nápad je to dobrý," řekl major. „Dobře jste to vymyslel, Paganele!"

„Chápete?" pokračoval zeměpisec. „Budeme předstírat, že nás sežehly plameny zélandského Plutóna a že jsme nadpřirozeně zmizeli v Kara-Tetově hrobce…"

„Kde zůstaneme tři, čtyři, a bude-li třeba, pět dní, zkrátka až do chvíle, kdy budou mít divoši jistotu o naší smrti a vyklidí nám pole."

„Co když je však napadne, aby se přesvědčili o naší smrti," řekla miss Grantová, „co když vystoupí na horu?"

„Nevystoupí, má drahá Mary," odpověděl Paganel. „Hora je tabu, a až sama pohltí své znesvěcovatele, bude její tabu ještě přísnější!"

„Je to opravdu dobře promyšlený plán," řekl Glenarvan. „Jeho jediná slabina je v tom, že by se domorodci mohli usadit u paty hory na tak dlouho, až by nám došly zásoby. Ale to je málo pravděpodobné, zvlášť když my sami dobře sehrajeme svou roli."

„A kdy podnikneme tento poslední pokus?" otázala se lady Helena.

„Dnes v noci," odpověděl Paganel, „až bude největší tma."

„Dobrá, ujednáno," odvětil Mac Nabbs. „Paganele, jste důvtipný člověk, a přestože já se obvykle nedávám unášet, ručím zde za úspěch. Předvedeme jim tu pěkný zázrak."

Paganelův plán byl tedy schválen a při pověrčivých názorech Maorů se mohl, ba musel zdařit. Zbývalo jej uskutečnit. Nápad byl dobrý, ale jeho provedení obtížné. Nepohltí sopka odvážlivce, až v ní prorazí kráter? Budou moci ovládnout a usměrnit tento výbuch, až se páry, plameny a lávy sopky rozpoutají? Nezmizí pak celý kužel v planoucích hlubinách? Vždyť tím zasáhnou do úkazů, nad nimiž si ponechala naprostou vládu příroda.

Paganel tyto nesnáze předvídal, spoléhal však na svou obezřetnost a nehodlal hnát věcí až do krajností. K oklamání Maorů stačilo pouhé zdání, a nikoliv strašný skutečný výbuch.

Jak dlouhý se zdál onen den! Každý počítal jeho nekonečné hodiny. Všechno bylo připraveno k útěku. Potraviny z udupy byly rozděleny tak, aby každý nesl část. Několik rohoží a střelné zbraně doplňovaly lehkou výzbroj, kterou si měli odnést z náčelníkovy hrobky. Není jistě třeba říkat, že všechny tyto přípravy se odehrávaly v ohradě a že domorodci o ničem nevěděli.

V šest hodin podával stevard posilující jídlo. Nikdo z uprchlíků nemohl vědět, kdy a kde budou moci jíst v údolích okresu. Hlavním jídlem byly velké krysy – bylo jich půl tuctu –, které Wilson pochytal a Olbinett upravil jako dušené. Lady Helena a Mary Gramová tvrdošíjně odmítaly jíst tuto převzácnou novozélandskou zvěřinu, ale muži si na krysách pochutnali jako rození Maorové. Bylo to skutečně výtečné, ba chutné maso a všech šest hlodavců bylo ohlodáno až na kost.

Nadešel soumrak. Slunce zmizelo za pruhy hustých bouřkových mračen. Nad obzorem se několikrát zablesklo a vzdálený hrom rachotil po nebeské klenbě.

Paganelovi byla bouře vítána, neboť přicházela na pomoc jeho plánům a doplňovala režii. Divoši považují takové velké přírodní úkazy za boží působení. Novozélanďané pokládají hrom za rozhněvaný hlas jejich Nui-Atuy a blesk je jenom zlobným zásvitem jeho očí. Bude se tedy zdát, že božstvo osobně přišlo potrestat znesvěcovatele tabu.

V osm hodin zmizel vrcholek Monganamu v těžké tmě. Nebesa tvořila temné pozadí pro výšleh plamenů, jejž měla přivodit ruka Paganelova.

Maorové nemohli své zajatce vidět. Nadešla chvíle činu.

Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert, stevard i oba námořníci se dali současně do práce. Museli jednat rychle.

Místo pro otevření kráteru bylo zvoleno třicet kroků od Kara-Tetovy hrobky. Bylo totiž důležité, aby udupa zůstala při výbuchu zachována, neboť s ní by bylo zmizelo i tabu hory. Na určeném místě si Paganel povšiml velkého balvanu, kolem něhož se dosti prudce prodíraly podzemní páry. Balvan zakrýval přirozený jícen, který byl v kuželi, a jenom jeho váha bránila vyšlehnutí podzemních plamenů. Kdyby se jim podařilo vypáčit balvan z jeho lůžka, okamžitě by se páry a láva uvolněným otvorem vyvalily ven.

Pracovníci si vyrobili páky z kůlů vytrhaných uvnitř udupy a mocně se napřeli do velikého kamene. Pod jejich spojeným úsilím se skála záhy začala viklat. Vykopali pod ní na horském svahu jakýsi příkop, aby se po této nakloněné rovině sesunula dolů. Čím více balvan nadzdvihovali, tím prudčeji se jim otřásala země pod nohama.

Obr. 23 – Pracovníci si vyrobili páky z kůlů.

Pod ztenčenou povrchovou vrstvou se ozýval temný hukot plamenů a sykot par. Odvážní dělníci, skuteční kyklopové vládnoucí nad zemskými ohni, beze slov pracovali. Zakrátko jim několik trhlin a tryskající horká, pára prozradily, že místo začíná být nebezpečné. Ještě však posledním náporem srazili balvan. Svalil se dolů po horském srázu a zmizel. Vzápětí povolila i ztenčená kůra. S mocnými výbuchy vyrazil k nebi žhoucí sloup, kdežto dolů k táboru domorodců a k níže položeným údolím se vyvalil potok vařící vody a lávy.

Celý kužel se otřásal, až se zdálo, že zmizí v bezedné propasti.

Glenarvan a jeho druhové měli stěží čas uskočit z dosahu výbuchu. Uprchli do ohrady, ale přesto na ně vystříklo několik kapek vody horké devadesát čtyři stupně. Voda měla zprvu vůni jako masitá polévka, ale záhy se tato vůně změnila v silný sirnatý zápach.

Tehdy se bahno, láva a sopečné úlomky spojily v jediný požár. Proudy ohně rozrývaly úbočí Monganamu. Záře výbuchu ozářila okolní hory a hluboká údolí zaplanula mocnými odlesky. Všichni divoši vyskočili řvouce bolestí, neboť vařící láva se na ně přivalila přímo doprostřed jejich ležení. Ti, které ohnivá řeka nezasáhla, prchali vzhůru na nejbližší pahorky; potom se zděšeně vraceli a pozorovali děsivý úkaz, sopku, do jejíchž hlubin hněv jejich boha srazil znesvěcovatele posvátné hory. A ve chvílích, kdy poněkud zeslábl rachot výbuchu, bylo slyšet, jak vřískají obřadná slova:

„Tabu! Tabu! Tabu!“

Mezitím se z kráteru Monganamu chrlilo nesmírné množství par, planoucích kamenů a lávy. To už nebyl jenom obyčejný gejzír, jaké se objevují v okolí hory Hekla na Islandě, ale hora Hekla sama. Všechen tento sopečný hnis se dosud udržoval pod vrcholem kužele. Jeho rozpínavosti postačovaly ventily Tongarira. Ale když mu byl otevřen nový průchod, vyřítil se s nevídanou prudkostí a podle zákona rovnováhy byly oné noci ostatní výbuchy na ostrově jistě slabší než obvykle.

Za hodinu potom, co se objevila na jevišti světa nová sopka, valily se po jejích úbočích široké potoky žhoucí lávy. Všude prchaly po rozpálené zemi celé pluky krys. Jejich díry se staly neobyvatelné.

Obr. 24 – K nebi vyrazil žhoucí sloup.

Po celou noc, za bouře běsnící na nebesích, soptila hora tak prudce, že to Glenarvana stále víc a více znepokojovalo. Výbuchy rozšiřovaly okraje jícnu.

Zajatci, schovaní za kolovou ohradou, pozorovali, jak se soptění hrozivě rozrůstá.

Nadešlo ráno. Sopečné běsnění se nezmírňovalo. Husté žlutavé páry se mísily s plameny; po všech stranách se valily proudy lávy.

Glenarvan s napjatým zrakem a s tlukoucím srdcem netrpělivě vyhlížel každičkou štěrbinou v kolové ohradě a pozoroval tábor domorodců.

Maorové prchli z dosahu sopky na sousední planiny. Několik mrtvol, ležících u paty kužele, bylo sežehnuto ohněm. O něco dále, směrem k „pá“, dopadla láva na skupinu chatrčí, z jejichž trosek se ještě kouřilo. Zélanďané stáli tu a tam ve skupinách a s nábožnou hrůzou pozorovali soptící vrcholek Monganamu.

Uprostřed svých bojovníků přicházel Kaj-Kumu; Glenarvan ho dobře poznal. V místech, jež láva nezaplavila, přistoupil náčelník až k úpatí kužele, ale dále se neodvážil ani o krok.

Tam rozpřáhl ruce jako kouzelník pří zaklínání a učinil několik pohybů, jejichž smysl byl uprchlíkům zřejmý. Jak Paganel předvídal, Kaj-Kumu vyslovil nad mstící horou ještě přísnější tabu.

Zakrátko pak domorodci odcházeli v řadách po křivolakých stezkách zpátky do „pá".

„Jdou pryč!" zvolal Glenarvan. „Vyklizují pole! Chválabohu! Naše lest se zdařila! Drahá Heleno, milí přátelé, teď jsme mrtvi, teď jsme pohřbeni! Ale dnes večer, za tmy, vstaneme z mrtvých, vyjdeme z hrobu a uprchneme těm barbarům!"

Těžko si lze představit radost, jež zavládla v udupě. Všem se opět vrátila naděje. A naši odvážní cestovatelé zapomínali na minulost, zapomínali na budoucnost a myslili jenom na přítomnost! A přece to nebyl snadný úkol, dorazit uprostřed neznámé země do některé evropské osady. Když se jim však podařilo oklamat Kaj-Kumua, zdálo se jim, že unikli všem novozélandským divochům!

Uplynul ještě celý den, než mohli nastoupit cestu k útěku. Radili se o plánu, jak uprchnout. Paganel si pečlivě uchránil mapu Nového Zélandu a mohl podle ní teď stanovit nejbezpečnější cestu.

Po pečlivé úvaze se uprchlíci rozhodli, že se vydají k zátoce Hojnosti. Znamenalo to sice jít končinami neznámými, ale pravděpodobně i opuštěnými. Cestovatelé si zvykli přemáhat přírodní překážky, snášet tělesné nepohodlí, a proto se obávali jenom setkání s Maory. Chtěli se jim stůj co stůj vyhnout a dostat se na východní pobřeží, kde misionáři založili několik osad. Kromě toho zůstala tato část ostrova zatím ušetřena válečných hrůz a tlupy domorodců tam nepřicházely.

Vzdálenost dělící jezero Taupo od zátoky Hojnosti bylo možné odhadnout na sto mil. Deset dnů pochodu při deseti mílích za den. To jistě přinese nemalou námahu, ale v této odvážné skupině se nikdo námahy nelekal. Jakmile se dostanou cestovatelé k misiím, odpočinou si tam a vyčkají na nějakou vhodnou příležitost k cestě do Aucklandu, neboť se i nyní chtěli dostat do tohoto města.

Jakmile se na tom všem dohodli, vyhlíželi i dále až do večera domorodce. Jediný z nich nezůstal na úpatí hory, a když se na údolí jezera Taupo snesl soumrak, žádný oheň neprozrazoval přítomnost Maorů pod kuželem. Cesta byla volná.

V devět hodin, za úplné tmy, dal Glenarvan znamení k odchodu. Jeho druhové i on, vyzbrojeni a vybaveni na Kara-Tetovy útraty, začali obezřetně sestupovat po svazích Monganamu. John Mangles a Wilson šli v čele. Napínali zrak i sluch. Při sebemenším šramotu se zastavovali, pátrali po sebemenším zákmitu světla. Všichni doslova klouzali po úbočí hory, aby s ní co nejdokonaleji splývali.

Dvě stě stop pod vrcholkem došel John Mangles a jeho námořník na nebezpečný hřbet, který domorodci tak houževnatě bránili. Jestliže byli Maorové naneštěstí ještě lstivější než uprchlíci a předstírali ústup, aby je vylákali, jestliže se nedali oklamat sopečným úkazem, pak by se prozradili na tomto místě. Glenarvan se přese všechnu jistotu a Paganelovy žerty chvěl vzrušením. O záchraně jeho skupiny se mělo definitivně rozhodnout v těchto deseti minutách, které potřebovali k překročení hřebene. Cítil, jak prudce buší srdce lady Heleny, která se křečovitě držela jeho paže.

Nepomýšlel však na ústup. Ani John ne. Následován ostatními a chráněn úplnou temnotou, vyšplhal mladý kapitán na úzký hřbet a stanul, když několik uvolněných kaménků se skutálelo až dolů na planinu. Jestliže divoši dosud číhali dole, pak tento nezvyklý lomoz musel rozpoutat na obou stranách nebezpečnou střelbu.

Zatím se uprchlíci sunuli po nakloněném svahu husím pochodem, a nepostupovali proto rychle. Když John Mangles dorazil na nejnižší bod, dělilo ho od planiny, kde včera tábořili domorodci, necelých dvacet pět stop.

Potom již,hřeben stoupal v dosti příkrém srázu a ve vzdálenosti čtvrt míle se ztrácel v houštině.

Cestovatelé se však dostali přes tuto nejnižší část bez nehody a počali mlčky vystupovat. Lesík nebylo sice vidět, ale věděli o něm a Glenarvan doufal, že v něm budou v bezpečí, jestliže tam

nebude připravena nějaká nástraha. Uvědomoval si,že teď už nejsou chráněni tabu. Stoupající hřeben nenáležel k Monganamu, nýbrž k horskému pásmu, jež se zvedalo na východ od jezera Taupo,. Museli se nyní tedy obávat nejenom střelby domorodců, ale také útoku muže proti muži.

Deset minut skupinka pozvolna vystupovala k horním planinám. John ještě neviděl temný stín houštiny, nemohl však od ní být dále než dvě stě stop.

Pojednou se zastavil a takřka ucouvl. Zdálo se mu, že ve tmě postřehl nějaký šramot. Jeho zaváhání zadrželo i postup jeho druhů.

John zůstal bez pohnutí takovou dobu, že znepokojil celou skupinu za sebou. Všichni čekali. A nelze vylíčit, v jakých úzkostech! Budou se musit vrátit nazpět a znovu se uchýlit na vrchol Monganamu?

Když však John viděl, že šramot se neopakuje, vydal se na další výstup po úzké cestě na hřebeni.

Za chvíli se ze tmy vynořilo matné houští. Po několika krocích k němu uprchlíci dorazili a skryli se pod hustým listovím stromů.

Kapitola 16 – Ve dvojím ohni

Tma usnadňovala jejich útěk. Museli jí tedy využít a dostat se z neblahých končin u jezera Taupo. Paganel se ujal vedení celé družiny a za této namáhavé pouti v horách se opět uplatnil jeho podivuhodný cestovatelský instinkt. S překvapující jistotou se pohyboval nejhlubší temnotou, bez váhání volil téměř neviditelné stezky a neúchylně udržoval pevný směr cesty. Pravda, vydatně mu pomáhala jeho nyktalopie, neboť jeho kočičí oči mohly i za nejhustší tmy rozeznávat sebemenší předměty.

Tři hodiny šli bez zastávky po táhlých svazích východního úbočí. Paganel se poněkud stáčel k jihovýchodu, aby se dostal do úzké soutěsky mezi pohořím Kaimanawa a Wahiti, kudy vede cesta z Aucklandu do zálivu Hawkeova. Za touto soutěskou se chtěl odchýlit od cesty a pod ochranou vysokého pohoří dojít přes neobydlené kraje provincie k pobřeží.

V devět hodin ráno měli za sebou uprchlíci po dvanácti hodinách cesty dvanáct mil. Od statečných žen nebylo možné žádat více. Ostatně místo se zdálo příhodné k táboření. Uprchlíci dorazili do průsmyku, který rozděluje oba horské řetězy. Magistrální cesta zůstala napravo a mířila k jihu. Paganel nahlédl do mapy a zabočil k severovýchodu; v deset hodin dorazila družina na srázný horský výčnělek.

Zde byly vybaleny potraviny a všichni se dali s chutí do jídla. Mary Grantová a major, kteří až dosud nemohli přijít jedlým kapradinám na chuť, toho dne si na nich pochutnávali. Zastávka trvala až do dvou hodin odpoledne a pak cestovatelé pokračovali v cestě na východ až do večera, kdy se zastavili osm mil od hor. Nikdo se nedal pobízet a všichni usnuli pod širým nebem.

Příštího dne byla cesta dosti namáhavá. Museli projít zajímavým krajem sopečných jezer, gejzírů a solfatár, který se prostírá na východ od pohoří Wahiti. Oku se tato krajina zamlouvala víc než nohám. Znamenalo to každé čtvrt míle nové a nové okliky, překážky, zatáčky a to vše bylo přirozeně velmi vysilující. Jaká to však byla podívaná a jaké nekonečné proměny skýtá příroda v takové nádherné krajině!

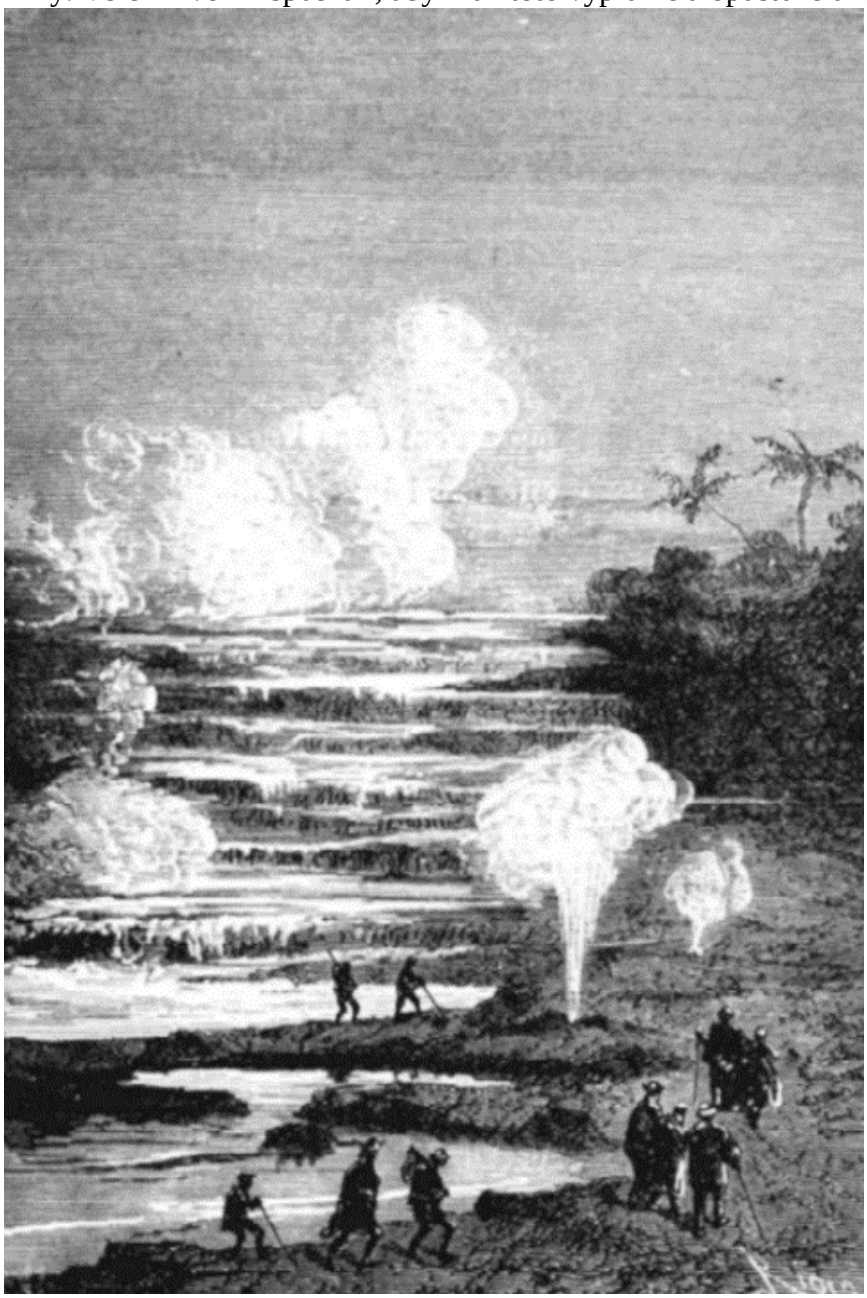
Na veliké rozloze dvaceti čtverečních mil se prodíraly podzemní síly na povrch ve všech možných podobách. Solné, neobyčejně průzračné prameny, obklopené myriádami hmyzu, prýštily uprostřed čajovníkových hájů. Šířily kolem sebe pronikavý zápach po střelném prachu a po zemi ukládaly nánosy bílé jako oslnivý sníh. Průzračné vody těchto pramenů téměř klokotaly varem, kdežto sousední prameny plynuly pod zledovatělou hladinou. Obrovské kapradiny rostly na jejich březích v obdobných podmínkách jako silurská vegetace.

Na všech stranách tryskaly ze země uprostřed vířících par vodní sloupy, podobné sadovým vodotryskům; některé tryskaly ustavičně, jiné přerušovaně, jako kdyby je podle svých rozmarů řídil vrtošivý bůh podsvětí Plutón. Stupňovitě se rozkládaly do půlkruhu na přirozených terasách, připomínajících moderní vodotrysky. Jejich vody se pozvolna mísily uprostřed kotoučů bílého dýmu, a rozleptávajíce poloprůsvitné stupně těchto obrovitých schodišť, napájely svými vroucími vodopády celá jezera.

O něco dále, za horkými vřídly a burácejícími gejzíry, následovaly solfatáry. Země byla jakoby poseta velkými neštovicemi. Tolik zde bylo polovyhaslých jícnů s černými trhlinami, jimiž. unikaly rozličné plyny. Vzduch byl prosycen ostrým a nepříjemným zápachem po kyselině sírové. Síra tu pokrývala zemi krystalickými vrstvami a usazeninami. Po staletí se tady shromažďovala závratná a nezužitkovaná bohatství. Až jednoho dne budou vyčerpány sirné doly na Sicílii, bude se světový průmysl zásobovat v tomto málo známém novozélandském kraji.

Každý pochopí, jakou námahu znamenala pro cestovatele cesta přes tyto krajiny plné překážek. Nebylo zde vhodných tábořišť a pušky lovců nemohly skolit jediného ptáka, který by byl hoden, aby jej ruka Olbinettova oškubala. Proto se museli uprchlíci nejčastěji spokojit kapradinami a

sladkými zemčaty. To bylo hubené sousto a jen nepatrně občerstvovalo vyčerpané síly naší družinky. Všichni velmi spěchali, aby měli toto vyprahlé a opuštěné území co nejdřív za sebou.

Obr. 25 – Prýštily tu solné, neobyčejně průzračné prameny.

A přece potřebovali celé čtyři dny, než prošli nehostinnou končinou. Teprve 23., února mohl se Glenarvan utábořit padesát mil od Monganamu na úpatí hory neznámého jména, zakreslené však v Paganelově mapě. Před jeho zraky se prostíraly křovinaté roviny a na obzoru se opět objevily lesy.

To byla dobrá předzvěst, ovšem za předpokladu, že obyvatelnost těchto míst nebude znamenat, že jsou příliš hustě obydlena. Zatím se cestovatelé nesetkali s jediným domorodcem.

Toho dne zabili Mac Nabbs a Robert tři ptáky kivi. Ptáci se stali ozdobou táborové tabule, ovšem ne nadlouho, protože byli v několika minutách snědeni od zobáku až po nožičky.

Při zákusku pak, mezi sladkými zemčaty a brambory, učinil Paganel návrh, který byl přijat s nadšením.

Navrhl totiž, aby bezejmenná hora,. ztrácející se ve výši tří tisíc stop v mracích, byla nazvána jménem Glenarvanovým, a pečlivě zanesl do své mapy jméno skotského lorda.

Není třeba podrobně vypisovat celkem jednotvárné a málo zajímavé příhody zbývající části cesty. Jenom dvě nebo tři význačnější události se staly za celou dobu pochodu od jezera k Pacifickému oceánu.

Celý den kráčeli uprchlíci lesy a rovinami. John určoval směr podle slunce a hvězd. Počasí bylo dosti mírné a nesužovalo družinu ani horkem, ani deštěm. Ale vzrůstající únava zpožďovala krok těchto cestovatelů, kteří prošli už tolika zkouškami.

Mluvili ovšem, bavili se ještě, ale ne už všichni vespolek. Družina se rozpadala v menší skupinky, které se nevytvářely snad podle úzkých sympatií, ale podle společných zájmů.

Nejčastěji kráčel Glenarvan zcela sám, a čím více se přibližoval k pobřeží, tím víc vzpomínal na Duncana, a jeho mužstvo. Zapomínal na nebezpečí, jež mu až do Aucklandu stále hrozila, a myslil na své povražděné námořníky. Tato hrozná představa mu nemizela z mysli.

O Harrym Grantovi se nemluvilo. K čemu také, když se pro jeho záchranu nedalo nic podniknout? Jméno kapitánovo padlo nanejvýš ještě v rozhovorech jeho dcery s Johnem Manglesem.

John ani jednou Mary nepřipomněl to, co mu dívka řekla poslední noci ve vareatui. Byl tak ohleduplný, že jí nechtěl připomínat slova, jež vyřkla ve chvíli nejvyššího zoufalství.

Když John mluvil o Harrym Grantovi, dělal vždy plány na pozdější pátrání po něm. Ujišťoval Mary, že lord Glenarvan se znovu ujme nezdařeného podniku. Mladý kapitán vycházel z toho, že o věrohodnosti listin nemůže být pochybností. Harry Grant tedy někde musel být. A kdyby bylo nutno prohledat celý svět, museli ho najít. Mary se těšila z těch slov a John i ona, spojeni touž myšlenkou, oddávali se nyní stejné naději. Často se jejich rozhovorů účastnila i lady Helena; ta se však nedala unášet takovými iluzemi, ačkoli se střežila přivést oba mladé lidi nazpět ke smutné skutečnosti.

Y té době se Mac Nabbs, Robert, Wilson a Mulrady věnovali lovu, a i když se příliš nevzdalovali od družiny, přispěl každý z nich nějakým kusem zvěřiny do společné kuchyně. Paganel se stále halil do svého pláště z phormia a zamyšleně se držel stranou.

A přece musíme říci, že uprostřed těch zkoušek, nebezpečí, útrap a strádání, kdy i nejlepší povahy se podle zákonů přírody prý zatvrzují a mění k horšímu, všichni tito lidé v neštěstí zůstávali jednotni, věrni a připraveni položit život jeden za druhého.

25. února přetínala cestu řeka, kterou byla nepochybně Waikari z Paganelovy mapy. Snadno ji přebrodili.

Po dva dny šli stále křovinatými rovinami. Družina už ušla polovinu vzdálenosti od jezera Taupo k pobřeží, a ačkoli její členové byli hodně unaveni, byli ušetřeni aspoň nepříjemného setkání s domorodci.

Tehdy došli k nesmírným a nekonečným lesům, jež připomínaly lesy australské. Zde však byly místo eukalyptů stromy kauri. Přestože po čtyřech měsících cestování se mohli málokteré věci obdivovat, Glenarvan i jeho druhové byli znovu uneseni při pohledu na tyto obrovité sosny, důstojné soky libanonských cedrů a kalifornských mamutích stromů. Tyto kauri, které botanikové nazývají Abietas damarina, byly vysoké sto stop jenom k prvním větvím. Rostly v ojedinělých hájích a les zde tvořily nikoliv stromy, nýbrž nesčetné skupiny stromů, které zvedaly své zelené slunečníky až do výše dvou set stop.

Některé z těchto sosen, pokud nebyly starší než sto let, se podobaly evropským smrkům. Měly temnou korunu, vybíhající do ostrého kužele. Starší stromy, přes pět nebo šest set let staří velikáni, tvořily naopak obrovské zelené stany, rozložené nad spletitými vidlicemi větví. Tito patriarchové zélandského lesa měřili až padesát stop v objemu, a i když se všech deset cestovatelů chytilo za ruce, nemohli jejich gigantický kmen obejmout.

Tři dny postupovala družina pod jejich mohutnými girlandami a po jílovité půdě, na niž dosud nikdy nevkročila lidská noha. To bylo zřetelně vidět podle hromad pryskyřičné klovatiny, jež byla na mnoha místech nakupena u paty kauri a jež by byla na dlouhá léta stačila pro zélandský vývoz.

Lovci zde nacházeli celá hejna kiviů, kteří jsou tak vzácní v končinách obývaných Maory. Sem do nepřístupných lesů se uchýlili tito podivní ptáci, štvaní zélandskými psy. Jejich maso poskytlo cestovatelům hojnou a výživnou potravu.

Paganel dokonce jednou v dálce zpozoroval v houští pár obrovských opeřenců a tu se v něm ozval přírodopisec. Zavolal na své druhy a přes všechnu únavu se major, Robert a on pustili po stopách těchto ptáků.

Pochopíme zeměpiscův žhavý zájem, neboť v nich poznal, nebo se tak aspoň domníval, ptáky „moa“, náležející k rodu „dinormis“, jejž mnozí učenci pokládají za vyhynulý druh. Tím, že je zde Paganel spatřil, potvrzovala se domněnka Hochstettera a jiných cestovatelů, že tito novozélandští bezkřídlí obři se tady dosud vyskytují.

Ptáci moa, jež Paganel pronásledoval, jsou současníky megaterií a pterodaktylů a dosahují nejméně osmnácti stop výšky. Byli to obrovští a velice plaší pštrosi, protože neobyčejně rychle prchali pryč. Ani kulkou nebylo možno zadržet jejich úprk! Po několikaminutovém pronásledování zmizeli nepolapitelní moa mezi vysokými stromy a lovci přitom vyplýtvali jenom prach a zašli příliš daleko od ostatních.

Toho večera se Glenarvan a jeho druhové konečně dostali z nesmírného lesa kauri a utábořili se na úpatí hory Hikurangi, jejíž vrcholek je ve výši pěti tisíc pěti set stop.

Nyní urazili od Monganamu téměř sto mil a k pobřeží zbývalo ještě třicet. John Mangles doufal, že celou vzdálenost ujdou za deset dní, ale nepředpokládal, s jakými obtížemi se na cestě setkají.

Okliky, překážky a nepřesná orientace prodloužily cestu o celou pětinu, a tak když cestovatelé dorazili k hoře Hikurangi, byli bohužel úplně vyčerpáni.

Celé dva dny museli ještě pochodovat, než se dostali na pobřeží. Navíc museli teď jít zase co nejrychleji a být co nejostražitější, neboť do těchto krajin často přicházejí domorodci.

Všichni však přemohli únavu a příštího dne se družinka vydala na cestu hned za svítání.

Mezi horou Hikurangi, která zůstala vpravo, a horou Hardyho, jejíž vrcholek se zdvihal po levici do výše tří tisíc sedmi set stop, byla cesta velmi svízelná. Zde se táhla do vzdálenosti deseti mil rovina, posetá „supple-jacky“, jakýmsi druhem pružných pout, jimž se velmi přiléhavě říká škrtičské liány. Na každém kroku se do nich zaplétaly ruce i nohy a liány se ovíjely kolem těla, jako skuteční hadi. Dva dny museli postupovat uprchlíci se sekyrou v ruce a zápasit s touto tisícihlavou saní, s těmito trýznivými a nepoddajnými rostlinami, jež by byl Paganel nejraději zařadil mezi zoofyty, nějaký druh zvířete-rostliny.

V těchto rovinách nebylo možné lovit zvěř, a tak lovci nijak neobohatili své zásoby, které už byly téměř vyčerpány. Uprchlíci šli dál bez vody a nemohli uhasit žízeň, která při takové námaze byla stále větší a větší.

Tehdy byly útrapy Glenarvana a jeho družiny strašlivé a poprvé je málem opustily jejich morální síly.

Posléze, více se vlekouce než jdouce, téměř bez ducha, vedeni pouhým pudem sebezáchovy, který je silnější než všechny ostatní city, dorazili k mysu Lottin na tichomořském pobřeží.

V těch místech bylo několik opuštěných chýší, bídných to trosek vesnice, jež byla před krátkou dobou zničena válkou, dále neobdělaná pole a všude známky drancování a požárů. Tam čekala nešťastné cestovatele nová a strašlivá, zkouška.

Bloudili podél pobřeží, když se asi míli od břehu objevil oddíl domorodců, kteří proti nim vyrazili, mávajíce zbraněmi. Glenarvan byl zaskočen u samého moře. Nemohl prchnout, sbíral poslední síly a hotovil se k boji, když John Mangles zvolal:

„Člun! Člun!“

A skutečně, sto kroků od nich ležela na břehu piroga se čtyřmi vesly. V jediném okamžiku ji uprchlíci odtáhli na moře, naskákali do ní a prchali od nebezpečných břehů. John Mangles, Mac Nabbs, Wilson a Mulrady si sedli k veslům, Glenarvan se chopil kormidla a obě ženy, Olbinett a Robert si lehli u jeho nohou.

V deseti minutách byla piroga čtvrt míle od břehu. Moře bylo klidné. Uprchlíci zachovávali hluboké mlčení.

Protože se John nechtěl příliš vzdalovat od břehu, chystal se dát rozkaz. Aby nyní zabočili podle břehu. Vtom mu ustrnulo veslo v ruce.

Spatřil tři pirogy, které si razily cestu od mysu Lottin se zřejmým úmyslem dohonit uprchlíky stůj co stůj.

„Na moře! Na moře!“ zvolal. „Raději ať utoneme!“

Piroga poháněná čtyřmi vesly vyrazila na moře. Půl hodiny dokázala udržovat svůj náskok; ale zanedlouho počali vysílení nešťastníci slábnout a ostatní tři pirogy se viditelně přibližovaly. V té chvíli je dělily od pronásledovatelů sotva dvě míle. Ubozí cestovatelé tedy nemohli uniknout útoku domorodců, kteří se právě chystali zahájit palbu ze svých dlouhých pušek.

Co však nyní Glenarvan dělal? Stál na zádi člunu a marně hledal na obzoru nějakou pomoc. V co doufal? Co zamýšlel? Měl nějakou předtuchu? Pojednou jeho oko vzplanulo a jeho ruka ukázala na jakýsi bod na obzoru.

„Loď!“ zvolal. „Přátelé, loď! Veslujte! Ze všech sil veslujte!“

Ani jeden ze čtyř veslařů se neotočil, aby se podíval na tuto neočekávanou loď, neboť nesměli ztrácet ani okamžik. Jenom Paganel vstal a zamířil svůj dalekohled k označenému bodu.

„Ano,“ řekl, „loď! Parník! Jede plnou parou! A k nám! Kupředu, drazí přátelé!“

Uprchlíci znovu napnuli všechny síly. Ještě půl hodiny udržovali náskok a rychlými tempy hnali svou pirogu vpřed. Parník bylo stále lépe a lépe vidět. Již rozeznávali jeho dva stěžně se svinutými plachtami a mocné kotouče černého dýmu. Glenarvan pustil ke kormidlu Roberta, uchopil zeměpiscův dalekohled a nespouštěl loď z očí.

Co si však měli pomyslit John Mangles a jeho druhové, když viděli, jak se lordovy rysy stáhly, jak mu zbledl obličej a jak mu dalekohled vypadl z rukou. Jediné slovo vysvětlilo jeho náhlou beznaději.

„Duncan!“ zvolal Glenarvan. „Duncan a trestanci!“

„Duncan!“ zvolal John, pustil veslo a spěšně vstal.

„Ano, na obou stranách smrt!“ zašeptal Glenarvan, zdrcený takovou nepřízní osudu.

Byla to skutečně jejich jachta, o tom nemohlo být pochyb. A na ní posádka banditů! Major nedokázal zadržet kletbu, jakou že to mají smůlu. To bylo přespříliš!

Piroga byla ponechána sama sobě. Kam s ní zamířit? Kam prchnout? Jak možno volit mezi divochy a trestanci?

Z nejbližší domorodé lodi zazněl výstřel a kulka přerazila Wilsonovo veslo. Několika údery vesel tedy přiblížili pirogu směrem k Duncanu.

Jachta plula plnou parou a byla od pronásledovaných jenom půl míle. John Mangles, sevřený ze všech stran, nevěděl již, kam se obrátit, kterým směrem prchat.

Domorodci teď začali pálit bez přestání a kolem pirogy létaly kulky. V té chvíli se rozlehl silný výstřel a nad hlavami uprchlíků přeletěla dělová koule, vystřelená z jachty. Prchající se tak dostali do dvojího ohně a bez hnutí se zastavili mezi Duncanem a čluny domorodců.

John Mangles uchopil v největším zoufalství sekyru. Chtěl prorazit dno pirogy a potopit ji i se svými nebohými druhy, když ho zadržel Robertův výkřik.

„Tom Austin! Tom Austin!“ volal chlapec. „Je na palubě! Vidím ho! Poznal nás! Mává kloboukem!“

Sekyra v Johnově ruce poklesla. Druhá koule zahvízdla nad jeho hlavou a přerazila vedví nejbližší domorodou pirogu; vzápětí se na palubě Duncana rozlehlo hromové hurá.

Zděšení divoši se dali na útěk a vraceli se k pobřeží.

„Pomoc, pomoc, Tome!“ zahřímal John Mangles.

A za několik minut všech deset uprchlíků bylo v bezpečí na palubě Duncana, aniž věděli, jak se tam dostali, a aniž tomu všemu rozuměli.

Obr. 26 – Druhá koule přerazila vedví pirogu.

Kapitola 17 – Proč Duncan křižoval na pobřeží Nového Zélandu

Nelze vylíčit pocity Glenarvana a jeho přátel, když jim dolehly k sluchu zpěvy starého Skotska. Ve chvíli, kdy vstoupili na palubu Duncana, spustil dudák, nadýmaje svůj měch, válečný popěvek malcolmského rodu a mohutné hurá zdravilo jejich návrat na loď.

Glenarvan, John Mangles, Paganel, Robert, ba i major, všichni plakali a objímali se. To bylo radosti! Zeměpisec si počínal jako pominutý. Poskakoval po palubě a zacílil svůj nerozlučný dalekohled na zbývající pirogy, které se rychle vracely k pobřeží.

Ale při pohledu na Glenarvana a jeho druhy, na jejich rozedrané šaty, na ztrhané rysy, v nichž byly vepsány stopy strašlivých útrap, ustalo mužstvo v projevech radosti. Vždyť na palubu se vracely pouhé přízraky, a nikoliv ti smělí a jiskrní cestovatelé, kteří se s takovými nadějemi vydali před třemi měsíci po stopách trosečníků. Náhoda, pouhá náhoda je přiváděla zpět na tuto palubu, kterou už nikdy nedoufali spatřit! A v jakém stavu! Truchlivé, zchřadlé, celé zubožené!

Ale dříve než pomysleli na únavu a na utišení naléhavého hladu a žízně, otázal se Glenarvan Toma Austina, proč je v těchto končinách.

Proč byl Duncan na východním pobřeží Nového Zélandu? Jak to, že nebyl v rukou Ben Joyce? Jaká šťastná náhoda ho přivedla uprchlíkům do cesty? Proč? Jak? Z jakého důvodu? Tak začínaly všechny otázky, jimiž byl Tom Austin stále a bez milosti zasypáván. Starý námořník nevěděl, kterou vyslechnout dříve. Rozhodl se tedy, že bude poslouchat jenom lorda Glenarvana a jenom jemu že bude odpovídat.

„Ale co trestanci?“ otázal se Glenarvan. „Co jste udělali s trestanci?“

„S trestanci?…“ odpověděl Tom Austin tónem člověka, který ani zbla nerozumí jediné otázce.

„Ovšem! S těmi bídáky, kteří přepadli jachtu!“

„Jakou jachtu?“ řekl Tom Austin. „Vaši jachtu?“

„Ale ovšem, Tome! Duncana! A ten Ben Joyce je na palubě?“

Obr. 27 – všichni plakali a objímali se.

„Vůbec žádného Ben Joyce neznám a nikdy jsem ho neviděl," odpověděl Austin.

„Nikdy?" zvolal Glenarvan, ohromený námořníkovou odpovědí. „Pak mi ale, Tome, řekněte, proč právě teď křižuje Duncan na pobřeží Nového Zélandu?"

Jestliže Glenarvan, lady Helena, miss Grantová, Paganel, major, Robert, John Mangles, Olbinett, Mulrady a Wilson naprosto nechápali údiv starého námořníka, pak tím větší bylo jejich ohromení, když Tom klidně odpověděl:

„Ale Duncan zde přece křižuje na váš příkaz."

„Na můj příkaz!" zvolal Glenarvan.

„Ano, mylorde. Uposlechl jsem jenom vašich rozkazů, jež jste mi poslal ve svém dopise ze 14. ledna."

„Cože, v mém dopise?" vykřikl Glenarvan.

Všech deset cestovatelů nyní obklopilo Toma Austina a hltali jej očima. Dopis odeslaný od řeky Snowy tedy došel na palubu Duncana?

„Poslyšte," ujal se slova Glenarvan, „to se musí vysvětlit, protože nevím, sním-li, či bdím. Dostal jste dopis, Tome?"

„Dostal, dopis od vás, mylorde."

„V Melbourne?"

„V Melbourne, právě když jsem dokončoval opravu lodi."

„A ten dopis?"

„Nebyl psán vaší rukou, ale byl vámi podepsán, mylorde."

„To souhlasí. A dopis vám přinesl trestanec zvaný Ben Joyce."

„Ne, námořník jménem Ayrton, nálodní Britannie."

„Ovšem! Ayrton a Ben Joyce, to je táž osoba. Nu, a co stálo v tom dopise?"

„Rozkaz, abych neprodleně opustil Melbourne a přijel křižovat na východní pobřeží…"

„Austrálie!" zvolal Glenarvan tak prudce, že to starého námořníka zarazilo.

„Austrálie?" opakoval Tom s vykulenýma očima. „Ale ne! Na pobřeží Nového Zélandu!"

„Austrálie, Tome! Austrálie!" odpověděli jednohlasně Glenarvanovi druhové.

Teď se o Austina málem pokoušela závrať. Glenarvan mluvil s takovou jistotou, že se Tom zalekl, zdali dopis nepřečetl špatně. Že by se on, takový věrný a spolehlivý námořník, dopustil podobného omylu? Zčervenal a začal se chvět.

„Uklidněte se, Tome," řekla lady Helena.

„Ne, mylady, odpusťte," vzchopil se starý Tom. „Ne, to není možné! Nezmýlil jsem se! Ayrton to četl právě tak jako já a právě on, on naopak chtěl, abych plul na australské pobřeží!"

„Ayrton?" zvolal Glenarvan.

„Ano, Ayrton! Tvrdil mi, že je to omyl, že mi naopak píšete, abych jel do zátoky Twofold!"

„Máte ten dopis, Tome?" otázal se major s neobyčejnou zvědavostí.

„Ano, pane Mac Nabbsi," odpověděl Tom Austin. „Dojdu pro něj."

Austin se rozběhl do své kabiny v příďovém nástavku. Po tu minutu, co byl Austin pryč, všichni na sebe mlčky pohlíželi. Jen major, který se upřeně díval na Paganela, zkřížil ruce na prsou a řekl:

„No tohle, Paganele, na mou věru, to by už bylo příliš!"

„Co prosím?" ozval se zeměpisec, jenž se s přihrbenými zády a s brýlemi na čele podobal ohromnému otazníku.

Vrátil se Austin. V ruce držel dopis, napsaný Paganelem a podepsaný Glenarvanem.

„Čtěte, mylorde," řekl starý námořník.

Glenarvan vzal dopis a četl:

„Prosím, aby Tom Austin neprodleně vyplul na moře a zavezl Duncana na třicátou sedmou rovnoběžku na východním pobřeží Nového Zélandu!…"

„Nového Zélandu!" vykřikl Paganel a vyskočil.

Vzal Glenarvanovi dopis z rukou, promnul si oči, urovnal si brýle na nose a četl nyní sám.

„Nového Zélandu!" řekl nepopsatelným tónem a dopis mu vypadl z ruky.

V tom okamžiku ucítil, jak mu dopadla na rámě čísi ruka. Napřímil se a stanul tváří v tvář majorovi.

„Víte, milý Paganele," řekl Mac Nabbs vážným hlasem, „ještě štěstí, že jste Duncana neposlal do Kočinčíny!"

Majorův vtip ubohého zeměpisce zdrtil. Celá posádka jachty, všichni do jednoho vybuchli v homérský smích. Paganel pobíhal sem a tam jako pomatený, oběma rukama se chytal za hlavu a rval si vlasy. Už nevěděl, co dělá; a ani nevěděl, co chce učinit! Bezmyšlenkovitě sestoupil po

schůdcích ze záďové nástavby, vrávoravě, bez cíle přešel celou palubu a vystoupil na příď. Tam se mu nohy zamotaly do svinutých lan. Upadl. Jeho ruce se bezděčně chytly za nějaký provaz.

Pojednou zahřměla strašlivá rána. Dělo na přídi vypálilo a po klidné hladině rozstříklo hrst kartáčů. Smolařský Paganel se chytil za provaz ještě nabitého děla a spoušť dopadla na zápalník. Proto ta hromová rána. Zeměpisec byl odhozen na schůdky příďového nástavku a zmizel průvlakem až v kajutě mužstva.

Když pominulo překvapení nad výstřelem, rozlehl se zděšený výkřik. Všichni mysleli, že se stalo nějaké neštěstí. Deset námořníků se vrhlo do mezipalubí a vynesli schouleného Paganela. Zeměpisec nemluvil.

Vynesli jeho dlouhé tělo na zádovou nástavbu. Druhové bodrého Francouze byli zoufalí. Major se jako ve všech vážných případech i tentokrát ujal úlohy lékaře a chystal se svléknout nešťastného Paganela z kabátu, aby mu mohl obvázat rány. Ale sotva se učence dotkl, bylo po umírání. Zeměpisec vyskočil, jako kdyby dostal ránu elektrickým proudem.

„Nikdy! Nikdy!“ zvolal, a přitáhnul si kolem hubeného těla cáry oděvu, začal se s prapodivnou rychlostí zapínat.

„Ale Paganele!“ řekl major.

„Ne, povídám!“

„Musíme se přece podívat…“

„Nikdo se nebude dívat!“

„Možná že jste si přerazil…,“ pokračoval Mac Nabbs.

„Ano,“ odpověděl Paganel a vzpřímil se na svých dlouhých nohou, „ale to, co jsem přerazil, opraví tesař!“

„Copak?“

„Palubní podpěru, zlomila se při mém pádu!“

Při té odpovědi se znovu všichni rozesmáli na celé kolo. Paganelova slova všechny jeho přátele ubezpečila, že ve zdraví přečkal celé to dobrodružství.

Rozhodně je však ten zeměpisec podivně stydlivý, pomyslil si major.

Ale protože se Paganel vzpamatoval z největšího rozčilení, nemohl se nyní vyhnout odpovědi na jednu otázku.

„A teď, Paganele,“ řekl mu Glenarvan, „odpovězte otevřeně. Uznávám, že nás vaše roztržitost zachránila. Nebýt vás, byl by jistě Duncan padl do rukou trestanců. Nebýt vás, byli by nás Maorové znovu zajali! Ale pro smilování boží, řekněte mi, jakou prazvláštní shodou myšlenek, jakým nadsmyslným poblouznění jste došel k tomu, že jste napsal místo slova Austrálie slova Nový Zéland?“

„Ale, na mou věru,“ zvolal Paganel, „vždyť…“ v té chvíli však padl jeho pohled na Roberta, na Mary Grantovou, a proto se zarazil. Potom odpověděl:

„Prosím vás, Glenarvane, jsem přece blázen, šílenec, nenapravitelný člověk, s kůží věhlasného poplety už umřu…“

„Pokud ji z vás někdo nestáhne,“ dodal major.

„Stáhnout mě!“ vykřikl zeměpisec zuřivě. „Má to být narážka?“

„Jaká narážka, Paganele?“ otázal se Mac Nabbs klidně.

Tím příhoda skončila. Záhada přítomnosti Duncana v těchto vodách byla objasněna. Zázračně zachránění cestovatelé toužili už jenom po tom, aby se dostali do svých pohodlných kabin a naobědvali se.

Ale zatímco lady Helena a Mary Grantová, major, Paganel a Robert sestupovali do nástavby, pozdrželi Glenarvan a John Mangles Toma Austina. Chtěli se ho ještě na něco otázat.

„A teď mně, milý Tome, odpovězte,“ řekl Glenarvan. „Nezdál se vám ten rozkaz, abyste křižoval ve vodách Nového Zélandu, trochu podivný?“

„Zdál," odpověděl Austin. „Byl jsem tím velmi překvapen, ale nemám ve zvyku pochybovat o rozkazech, které dostanu, a proto jsem uposlechl. Mohl jsem jednat jinak? Kdybych byl nejednal podle vašich příkazů a kdyby se bylo stalo nějaké neštěstí, nebyl bych pak vinen já? Byl byste jednal jinak, kapitáne?"

„Nejednal, Tome," odvětil John Mangles.

„Co jste si však myslel?" zeptal se Glenarvan.

„Myslil jsem si, mylorde, že v zájmu věci Harryho Granta bylo nutné, abych jel tam, kam jste mi kázal. Myslel jsem si, že vás podle nových plánů dopraví na Nový Zéland nějaká jiná loď, a že vás proto musím očekávat na východním pobřeží ostrova. Ostatně když jsem odjížděl z Melbourne, zachoval jsem cíl své cesty v tajnosti a posádka se o něm dověděla až ve chvíli, kdy jsme byli na širém moři a když nám australská země zmizela z dohledu. A tehdy došlo na palubě k příhodě, která mě velice zarazila."

„Co máte na mysli, Tome?" ptal se Glenarvan.

„To," odpověděl Tom Austin, „že když se nálodní Ayrton druhého dne po vyplutí dověděl, kam Duncan pluje…"

„Ayrton!" zvolal Glenarvan. „Je tedy na palubě?"

„Ano, mylorde."

„Ayrton zde!" opakoval Glenarvan, pohlížeje na Johna Manglese.

„Osud!" odpověděl mladý kapitán.

V jediném okamžiku se před očima těchto dvou mužů mihlo jako blesk Ayrtonovo chování, jeho dlouho připravovaná zrada, Glenarvanovo zranění, vražedný útok na Mulradyho, útrapy výpravy, když uvízla v bažinách Snowy, i celá minulost zločincova. A teď se tou nejpodivuhodnější shodou okolností dostal trestanec do jejich moci.

„Kde je?" otázal se živě Glenarvan.

„V kabině v příďovém nástavku," odpověděl Tom Austin, „a pod stráží."

„A proč je uvězněn?"

„Protože když Ayrton viděl, že jachta míří k Novému Zélandu, začal zuřit a chtěl mě donutit, abych změnil směr lodi, protože mi vyhrožoval a protože se nakonec snažil podnítit mužstvo ke vzpouře. Uvědomil jsem si, že je to nebezpečný člověk, a musel jsem proti němu učinit rázná opatření."

„A od té doby?"

„Od té doby zůstal ve své kabině a nepokoušel se uprchnout."

„Dobrá, Tome."

V tom okamžiku byli Glenarvan a John Mangles voláni do nástavby. Oběd byl připraven a cestovatelé nepotřebovali nic tak naléhavě jako vydatné jídlo. Usedli v jídelně ke stolu a vůbec se o Ayrtonovi nezmínili.

Když se však najedli a když se osvěžení a posilnění opět shromáždili na palubě, oznámil jim Glenarvan, že nálodní je na lodi. Zároveň prohlásil, že má v úmyslu dát ho před ně přivést.

„Snad bych nemusela být při tomto výslechu," otázala se lady Helena. „Přiznám se, Edvarde, že mi pohled na toho nešťastníka bude velmi nepříjemný."

„To je konfrontace, Heleno," odpověděl Glenarvan.

„Zůstaňte, prosím. Je nutné, aby Ben Joyce stanul tváří v tvář svým obětem!"

Lady Helena se podřídila tomuto přání. Mary Grantová a ona se postavily vedle lorda Glenarvana. Kolem nich se seskupili major, Paganel, John Mangles, Robert, Wilson, Mulrady a Olbinett, jimž všem způsobila trestancova zrada takové útrapy.

Mužstvo jachty zatím nechápalo vážnost chvíle, ale zachovávalo mlčení.

„Přiveďte Ayrtona," řekl Glenarvan.

Kapitola 18 – Ayrton nebo Ben Joyce

Ayrton přicházel. Pevným krokem přešel palubu a vystoupil po schodišti na záďovou nástavbu. Oko měl zachmuřené; zuby sevřené, pěsti křečovitě zaťaté. V jeho postoji nebylo možno pozorovat ani nadutost, ani pokoru. Když stanul před lordem Glenarvanem, zkřížil ruce na prsou a mlčky, s klidem vyčkával, až bude tázán.

„Ayrtone," řekl Glenarvan, „všichni jsme se tedy sešli, my i vy, na palubě toho Duncana, kterého jste chtěl vydat Ben Joyceovým trestancům!"

Při těch slovech se rty nálodního mírně zachvěly. Jeho nepřístupná tvář na okamžik zrudla. Nikoli výčitkou svědomí, ale zahanbením nad neúspěchem. Na této jachtě chtěl být kapitánem. A teď zde byl uvězněn a za několik okamžiků se mělo rozhodnout o jeho osudu.

Neodpovídal však. Glenarvan trpělivě vyčkával. Ale Ayrton zarputile setrvával v mlčení.

„Mluvte, Ayrtone, nemáte co říci?" pokračoval Glenarvan.

Ayrton zaváhal. Čelo se mu zbrázdilo hlubokými vráskami. Potom odpověděl klidným hlasem:

„Nemám co říci, mylorde. Udělal jsem hloupost, že jsem se nechal nachytat. Dělejte se mnou, co chcete."

Po této odpovědi se nálodní zahleděl k pobřeží na západě a předstíral naprostý nezájem o vše, co se dálo kolem něho. Když se na něj člověk podíval, mohl si myslit, že se ho tato vážná záležitost vůbec netýká. Ale Glenarvan se rozhodl, že zachová trpělivost. Měl silný zájem na tom, aby se dozvěděl některé podrobnosti o tajuplné Ayrtonově minulosti, zejména v těch bodech, kde se týkala Harryho Granta a Britannie. Pokračoval tedy ve výslechu s neobyčejnou vlídností, a ačkoli byl v nitru velmi rozrušen, navenek byl úplně klidný.

„Myslím, Ayrtone," pravil, „že neodmítnete odpovědět na některé otázky, které vám chci položit. A především, mám vás nazývat Ayrton nebo Ben Joyce? Jste nebo nejste nálodní Britannie?"

Ayrton zůstal lhostejný, pozoroval pobřeží a neodpovídal.

Glenarvanovo oko vzplanulo, ale pokračoval ve výslechu nálodního.

„Můžete mi vysvětlit, jak jste se dostal z Britannie a proč jste žil v Austrálii?"

Stejné mlčení, stejná lhostejnost.

„Poslouchejte dobře, Ayrtone," pokračoval Glenarvan. „Vy máte přece zájem na tom, abyste mluvil. Může se přihlížet k vaší otevřené výpovědi a to je přece jediná vaše spása. Ptám se vás naposledy, chcete odpovídat na mé otázky?"

Ayrton obrátil ke Glenarvanovi hlavu a pohlédl mu do očí:

„Mylorde," řekl, „nemám co odpovídat. Ne já sám, ale spravedlnost musí proti mně snést důkazy."

„Důkazy budou snadné!" odpověděl Glenarvan.

„Snadné, mylorde?" odtušil Ayrton posměšně. „Mylorde, zdá se mi, že hodně předbíháte. Já tvrdím, že i ten nejlepší soudce z Temple-Baru by byl se mnou na rozpacích! Kdo může říci, proč jsem přišel do Austrálie, když zde není kapitán Grant, aby to vysvětlil? Kdo dokáže, že jsem Ben Joyce, hledaný policií, když policie mě nikdy neměla v rukou a když moji druhové jsou na svobodě? Kdo kromě vás může proti mně uvést ne zločin, ale jediný přestupek? Kdo může tvrdit, že jsem se chtěl zmocnit této lodi a vydat ji trestancům? Nikdo, rozumíte, nikdo! Vy máte ovšem podezření, ale k odsouzení nějakého člověka je třeba mít důkazy, a vy důkazy nemáte. Pokud nebude dokázán opak, jsem Ayrton, nálodní Britannie."

Při těch slovech se Ayrton vzrušil, ale záhy opět nabyl původní lhostejnosti. Bezpochyby se domníval, že jeho prohlášení ukončí výslech. Ale Glenarvan se ujal slova a řekl:

„Ayrtone, nejsem soudce, který vás má vyšetřovat. To není mou věcí. Je důležité, aby naše vzájemné vztahy byly přesně vymezeny. Nechci po vás nic, co by vám mohlo škodit. To se týká spravedlnosti. Vy však víte, jaká jsem vedl pátrání, a vy mě zkrátka můžete přivést zase na ztracenou stopu. Chcete mluvit?“

Ayrton zavrtěl hlavou jako člověk rozhodnutý nemluvit.

„Můžete mi říci, kde je kapitán Grant?“ otázal se Glenarvan.

„Ne, mylorde,“ odpověděl Ayrton.

„Můžete mi označit místo, kde Britannia ztroskotala?“

„Ani to ne.“

„Ayrtone,“ řekl Glenarvan téměř prosebně, „víte-li, kde je Harry Grant, chcete o tom aspoň říci těmto ubohým dětem, jež čekají na jediné vaše slovo?“

Ayrton zaváhal. Jeho rysy se sevřely. Ale pak tiše zašeptal:

„Nemohu, mylorde.“

A prudce dodal, jako kdyby si vyčítal okamžik slabostí:

„Ne! Nebudu mluvit! Dejte mě pověsit, chcete-li!“

„Pověsit!“ zvolal prudce Glenarvan, který se dal na chvíli unést hněvem.

Ale znovu se ovládl a odpověděl vážným hlasem:

„Ayrtone, zde není ani soudců, ani katů. V prvním přístavu budete odevzdán do rukou anglických úřadů.“

„Nic jiného si nepřeji!“ odtušil nálodní.

Potom se klidným krokem vrátil do kabiny, v níž byl vězněn. Ke dveřím se postavili dva námořníci, kteří měli rozkaz střežit sebemenší vězňův pohyb. Účastníci tohoto výjevu se rozhořčeně a zoufale rozcházeli.

Co mohl nyní Glenarvan dělat, když narazil na Ayrtonovu neústupnost? Nesporně jenom uskutečnit plán návratu do Evropy, který byl vypracován v Edenu, a připravit se, že později bude pokračovat v nezdařeném podniku, neboť nyní se zdálo, že stopy Britannie jsou nenávratně ztraceny. Listiny nepřipouštěly žádný nový výklad, žádná jiná země neležela již na dráze třicáté sedmé rovnoběžky a Duncanu zbývalo už jen vrátit se do Evropy.

Po poradě se svými přáteli začal Glenarvan s Johnem Manglesem projednávat plán návratu. John prohlédl zásobníky. Zásoby uhlí mohly stačit nejvýš na čtrnáct dní. Proto bylo nutno doplnit zásoby paliva při nejbližší zastávce.

John Glenarvanovi navrhl, aby jeli do zátoky Talcahuanské, kde se Duncan zásobil před vyplutím na cestu kolem světa. Byla to příjemná cesta a probíhala právě po třicáté sedmé rovnoběžce. Potom zajede dostatečně zásobená jachta k jihu, obepluje mys Hoorn a vrátí se do Skotska přes Atlantik.

Když byl plán schválen, dostal strojník rozkaz, aby přidal páru. Za půl hodiny zamířila loď k Talcahuanské zátoce po moři, jež bylo hodno svého jména Tiché, a v šest hodin večer zmizely poslední novozélandské hory v teplých mlhách obzoru.

Začínala tedy zpáteční cesta. Smutná plavba pro naše statečné cestovatele: vraceli se do přístavu bez Harryho Granta! I posádka, tak rozradostněná při odjezdu, tak optimistická na počátku, byla nyní zdrcena a sklíčena a smutně se vracela do Evropy. Ani jediný z těchto poctivých námořníků nebyl nadšen myšlenkou na to,že uvidí svou rodnou zem, a všichni by byli raději ještě dlouho snášeli všechna nebezpečí, jen aby nalezli kapitána Granta.

Proto po jásotu, který přivítal Glenarvana při jeho návratu, brzy zavládla sklíčenost. Již nebylo těch stálých besed mezi cestujícími, již nebylo těch rozhovorů, jež kdysi zpříjemňovaly cestu. Každý zůstával v ústraní, v samotě své kabiny, a málokdy se ten či onen objevoval na palubě Duncana.

Muž, jenž obvykle zvlášť silně podléhal náladám výpravy, ať trudným nebo radostným, náš Paganel, který tak často dovedl v případě nutnosti vlévat naději, ten zůstával zachmuřený a mlčenlivý. Stěží ho bylo vidět. Jeho vrozená hovornost, jeho francouzská jiskřivost se změnily v zamlklost a sklíčenost. Dokonce se zdálo, že je více zdrcen než jeho druhové. Když Glenarvan začal mluvit o tom, že opět obnoví svá pátrání, Paganel potřásl hlavou jako člověk, který už v nic nedoufá a jehož názor na osud trosečníků Britannie se zdá už nezměnitelný. Všichni cítili, že je pokládá za nenávratně ztracené.

A přece byl na palubě muž, který mohl o neštěstí říci poslední slovo. Ayrton. Ale nálodní mlčel. Zlosyn nepochybně věděl plnou pravdu, ne-li o dnešním postavení kapitánově, tedy jistě o místě ztroskotání. Bylo však zřejmé, že zachráněný Grant by byl důležitým svědkem proti němu. Proto tvrdošíjně mlčel. A to vyvolávalo velké rozhořčení, zejména u námořníků, kteří s ním za to chtěli zle naložit.

Nejednou opakoval Glenarvan své jednání s nálodním. Sliby ani hrozby nepomáhaly. Ayrtonova zarputilost šla tak daleko a byla vcelku tak nevysvětlitelná, že major dospěl k názoru, že Ayrton nic neví. Téhož mínění byl ostatně i zeměpisec, vždyť tím byly jen potvrzeny jeho vlastní domněnky o osudu Harryho Granta.

Ale jestliže Ayrton nic nevěděl, proč to nepřiznal, proč neřekl, že nic neví? To se nemohlo obrátit proti němu. Jeho mlčení však ztěžovalo vypracování nějakého nového plánu. Měli snad podle pobytu nálodního v Austrálii soudit na to, že také Harry Grant je na této pevnině? Za každou cenu bylo nutno přimět Ayrtona, aby tu věc objasnil.

Když lady Helena viděla manželovy neúspěchy, požádala ho, aby se mohla sama pokusit zlomit tvrdošíjnost nálodního. Tam, kde ztroskotal muž, bude mít možná úspěch ženská vlídnost. Nebude to jako s tím věčným příběhem z bajky, v němž vichr nedokáže strhnout cestovateli s ramenou plášť, kdežto sebenepatrnější sluneční paprsek mu jej snímá okamžitě?

Glenarvan znal důvtipnost své mladé ženy, a proto jí ponechal naprostou volnost v jednání.

Toho dne, 5. března, byl Ayrton přiveden do kajuty lady Heleny. Mary Grantová měla být setkání přítomna, neboť dívčin vliv mohl být značný a lady Helena nechtěla zanedbat nic, co mohlo napomoci úspěchu.

Celou hodinu zůstaly obě ženy s nálodním Britannie o samotě, ale venku o jejich jednání nikdo nic nevěděl. Neznámo zůstalo, co říkaly, jakých argumentů užily, aby vyrvaly trestanci jeho tajemství, neznámy zůstaly všechny podrobnosti tohoto výslechu. A když se pak obě ženy s Ayrtonem rozcházely, nezdálo se, že měly úspěch, a v jejich tvářích mohl každý číst skutečné sklíčení.

Proto když byl nálodní odváděn do své kabiny, přivítali ho námořníci zuřivými pohrůžkami. Ayrton však jenom pokrčil rameny. Tím ještě více rozjitřil hněv mužstva, takže musel zakročit sám John Mangles i Glenarvan, aby své lidi uklidnili.

Leč lady Helena se ještě nevzdávala. Chtěla až do konce bojovat proti tomu nemilosrdnému člověku a příštího dne zašla sama do Ayrtonovy kabiny, chtíc jej ušetřit výjevů, které se odehrávaly při jeho příchodu na palubu jachty.

Dvě dlouhé hodiny zůstala dobrotivá a vlídná Skotka sama mezi čtyřma očima s vůdcem trestanců. Glenarvan po tu dobu obcházel v nevýslovném vzrušení kolem kabiny, hned odhodlán vyčerpat až do dna všechny možnosti na úspěch, hned rozhodnut vytrhnout ženu z tohoto nepříjemného jednání.

Když se však tentokrát lady Helena vrátila, vyzařovaly její rysy naději. Vyrvala tedy nálodnímu jeho tajemství a pohnula v srdci toho bídníka poslední kapkou soucitu?

Mac Nabbs, který ji spatřil ze všech nejdříve, nemohl se zdržet zcela přirozeného nedůvěřivého posunku.

Přesto se mezi mužstvem ihned rozšířila zpráva, že nálodní konečně ustoupil naléhání lady Heleny. Působilo to jako elektrická jiskra. Všichni námořníci se sběhli na palubu rychleji, než když je Austinova píšťalka volala k nástupu.

Mezitím Glenarvan přichvátal ženě vstříc.

„Mluvil?“ otázal se.

„Ne,“ odpověděla lady Helena. „Ale povolil mým prosbám a přeje si s vámi mluvit.“

„Ach, drahá Heleno, podařilo se vám to!“

„Doufám, Edvarde.“

„Učinila jste nějaký slib, který mám potvrdit?“

„Jediný, můj milý, že totiž použijete veškerého svého vlivu, abyste zmírnil osud, který na něho čeká.“

„Dobře, Heleno. Ať Ayrton okamžitě přijde.“

Lady Helena odešla, provázena Mary Grantovou, do svého pokoje a nálodní byl přiveden do jídelny, kde ho očekával Glenarvan.

Kapitola 19 – Úmluva

Jakmile Ayrton stanul před lordem, jeho strážci odešli.

„Přál jste si se mnou mluvit, Ayrtone?“ řekl Glenarvan.

„Ano, mylorde,“ odpověděl nálodní.

„Se mnou samotným?“

„Ano, ale přece jen myslím, že by bylo lepší, kdyby při rozmluvě byl major Mac Nabbs a pan Paganel.“

„Pro koho by to bylo lepší?“

„Pro mne.“

Ayrton mluvil docela klidně. Glenarvan na něho pevně pohlédl; potom vzkázal pro Mac Nabbse a Paganela, kteří se na vyzvání ihned dostavili.

„Posloucháme vás,“ řekl Glenarvan, když se jeho dva přátelé usadili kolem jídelního stolu.

Ayrton několik okamžiků přemítal a pak řekl:

„Mylorde, když dvě strany uzavírají smlouvu nebo úmluvu, bývají při tom vždycky svědkové. Proto jsem žádal, aby pánové Paganel a Mac Nabbs byli přítomni. Protože, jasně řečeno, chci vám nabídnout vlastně obchod.“

Glenarvan znal Ayrtonovy způsoby, a proto ani nepohnul brvou, přestože nějaké obchodování mezi ním a tímto mužem se mu zdálo dost podivné.

„O jaký obchod jde?“ řekl.

„Je to prostý obchod,“ odpověděl Ayrton. „Vy si přejete ode mne zvědět určité podrobnosti, které vám mohou být užitečné. Já si přeji od vás vyzískat určité výhody, jež budou mít cenu pro mne. Něco za něco, mylorde. Vyhovuje vám to, nebo ne?“

„Jaké jsou to podrobnosti?“ otázal se živě Paganel.

„Ne,“ odtušil Glenarvan, „jaké jsou ty výhody?“

Ayrton lehkou úklonou naznačil, že porozuměl Glenarvanovu jemnému gestu.

„Požaduji pro sebe tyto výhody,“ pravil. „Vy mne stále ještě hodláte, mylorde, vydat do rukou anglických úřadů?“

„Ovšem, Ayrtone, a to je jenom spravedlivé.“

„Neříkám, že ne,“ odpověděl klidně nálodní. „Za žádných okolností byste mi nepřivolil dát svobodu?“

Glenarvan zaváhal, než odpověděl na tak jednoznačnou otázku. Na tom, co řekne, závisí možná osud Harryho Granta!

Smysl pro povinnost vůči spravedlnosti však zvítězil, a proto řekl:

„Ne, Ayrtone, nemohu vám dát svobodu."

„Nežádám ji," odpověděl hrdě nálodní.

„Co tedy chcete?"

„Něco uprostřed, mylorde, mezi šibenicí, která mě čeká, a svobodou, kterou mi nemůžete povolit."

„A to je…?"

„Že mě ponecháte jenom s těmi nejnutnějšími potřebami na nějakém opuštěném tichomořském ostrově. Protluču se tam, jak budu umět, a budu-li na to mít čas, napravím se!"

Glenarvan nebyl nijak připraven na takový návrh, a tak se rozhlédl po svých dvou přátelích. Ti však oba mlčeli. Po chvíli přemýšlení pak odpověděl:

„Ayrtone, když vaší žádosti vyhovím, povíte mi všechno, co potřebuji vědět?"

„Ano, mylorde, to je všechno, co vím o kapitánu Grantovi a o Britannii."

„Naprostou pravdu?"

„Naprostou."

„Kdo mi však zaručí…?"

„Ovšem, vidím, co vám dělá starosti, mylorde. Máte se spolehnout na mne, na slovo zločince! To je pravda! Ale co chcete? Taková už je situace. Buď přijmete, nebo ne."

„Budu vám věřit, Ayrtone," řekl prostě Glenarvan.

„A jednáte správně, mylorde. Ostatně i kdybych vás oklamal, měl byste vždycky možnost pomstít se mi!"

„Jak?"

„Tím, že byste pro mne přijel na ostrov, z něhož nebudu moci uniknout."

Ayrton měl odpověď na vše. Nelekal se těžkostí, sám proti sobě podával nezvratné argumenty. Bylo zřejmé, že chce uzavřít svůj „obchod" za naprosté vzájemné důvěry. A přece dokázal jít ve své nezištnosti ještě dále.

„Mylorde a pánové," dodal, „chci, abyste byli naprosto přesvědčeni o tom, že hraji s odkrytými kartami. Nechci vás nijak oklamat, a proto vám podám o své čestnosti při tomto obchodě nový důkaz. Jednám poctivě, protože i já spoléhám na vaši čestnost."

„Mluvte, Ayrtone," odpověděl Glenarvan.

„Mylorde, nemám od vás ještě slovo, že přistupujete na můj návrh, a přece vám neváhám říci, že vím o osudu Harryho Granta jen velmi málo."

„Velmi málo!" zvolal Glenarvan.

„Ano, mylorde, podrobnosti, které vám mohu říci, týkají se mne. Jsou to jenom podrobnosti o mé osobě a sotva vás uvedou na ztracenou stopu."

V Glenarvanových a majorových rysech se objevilo silné zklamání. Domnívali se, že nálodní zná důležité tajemství, a on zatím přiznával, že jeho výpovědi nebudou takřka k ničemu. Naproti tomu Paganel zůstával nepohnutý.

Jisté je to, že Ayrtonovo doznání, jímž se takřka bez záruky vydával svým obětem do rukou, mocně zapůsobilo na jeho posluchače, zejména když nálodní závěrem dodal:

„Varoval jsem vás, mylorde. Obchod bude mnohem méně výhodný pro vás než pro mne."

„Nevadí," odvětil Glenarvan. „Přijímám váš návrh, Ayrtone. Máte mé slovo, že vás vysadím na některém opuštěném ostrově v Tichém oceánu."

„Dobře, mylorde," odpověděl nálodní.

Byl tento podivný člověk vůbec šťasten nad tímto rozhodnutím? Bylo o tom možno pochybovat, neboť jeho lhostejná tvář neprozrazovala žádné vzrušení. Vypadal, jako kdyby jednal za někoho jiného než za sebe.

„Jsem připraven odpovídat na vaše otázky," řekl.

„Nemáme k vám žádné otázky," pravil Glenarvan. „Povězte nám, Ayrtone, co víte, a začněte tím, že řeknete, kdo jste."

„Pánové," odpověděl Ayrton, „jsem skutečně Tom Ayrton, nálodní Britannie. Na lodi Harryho Granta jsem opustil Glasgow dne 12. března 1861. Čtrnáct měsíců jsme se společně plavili po mořích Pacifiku a hledali jsme vhodné místo, kde bychom založili skotskou kolonii. Harry Grant byl schopen velkých činů, ale často mezi námi docházelo k rozepřím. Jeho povaha mi nevyhovovala. Nedovedu se podvolovat. A u Harryho Granta, když jednou učiní rozhodnutí, je jakýkoliv odpor nemožný, mylorde. Ten člověk je k sobě i k druhým ocelově pevný. Přesto jsem se odvážil proti němu vystoupit. Pokusil jsem se strhnout ke vzpouře mužstvo a zmocnit se lodi. Nezáleží na tom, byl-li jsem v právu, nebo ne. Harry Grant se však nerozpakoval a 8. dubna 1862 mě vysadil na západním pobřeží Austrálie."

„Austrálie?" přerušil major Ayrtonovo vyprávění. „Takže vy jste opustil Britannii ještě před jejím přistáním v Callau, odkud jsou o ní poslední zprávy?"

„Ano," odpověděl nálodní, „neboť Britannia nikdy nepřistala v Callau, dokud jsem byl na palubě. Na farmě Paddyho O'Moora jsem se vám o Callau zmiňoval jen proto, že jsem se z vaší řeči o této podrobnosti dověděl."

„Pokračujte, Ayrtone," řekl Glenarvan.

„Octl jsem se tedy zcela sám na téměř opuštěném pobřeží, ale jenom dvacet mil od trestaneckého tábora v Perthu, hlavním městě Západní Austrálie. Když jsem bloudil po pobřeží, setkal jsem se s tlupou právě uprchlých trestanců. Připojil jsem se k nim. Snad vám nemusím, mylorde, vyprávět o svém životě za dobu těch dvou a půl let. Stačí jenom to, že jsem se pod jménem Ben Joyce stal hlavou trestanců. V září 1864 jsem přišel na irskou farmu. Byl jsem tam přijat jako čeledín pod svým pravým jménem Ayrton. A čekal jsem na vhodnou příležitost, abych se mohl zmocnit nějaké lodí. To byl můj konečný cíl. Za dva měsíce přijel Duncan. Při své návštěvě na farmě jste, mylorde, vyprávěl celý příběh kapitána Granta. Tehdy jsem se dověděl to, co mi bylo neznámo, že Britannia přistala v Callau, odkud byla o ní poslední zpráva z června 1862, to je dva měsíce po mém vyhoštění na břeh; dověděl jsem se dále o listinách, o ztroskotání lodi na neznámém místě na třicáté sedmé rovnoběžce a konečně i o vážných důvodech, jež vás vedly k tomu, že jste přijel hledat Harryho Granta na australský kontinent. Neváhal jsem. Rozhodl jsem se, že se zmocním Duncana, protože tato obdivuhodná loď mohla lehce uniknout i nejrychlejším lodím britského námořnictva. Potřebovala však velikou opravu. Nechal jsem ji tedy odjet do Melbourne a přidružil jsem se k vám jako skutečný nálodní Britannie. Nabídl jsem vám, že vás dovedu k místu ztroskotání, jež jsem smyšleně určil na východním pobřeží Austrálie.

Tak jsem vedl vaši výpravu, zpovzdáli sledován a často i předcházen svou trestaneckou tlupou, přes celou provincii Viktorii. Moji lidé spáchali v Camden-Bridgi zbytečný zločin. Duncan by mi byl nemohl uniknout, jakmile by byl přistal u pobřeží, a s tou jachtou bych byl pánem oceánu. Tak jsem vás zavedl, maje vaši důvěru, až k řece Snowy. Koně i voli jeden po druhém padli, otráveni gastrolobiemi. Zavezl jsem vůz do říčních bažin Snowy. Na mé naléhání… Ale zbytek víte, mylorde, a můžete být jist, že nebýt roztržitosti pana Paganela, byl bych nyní kapitánem Duncana. To je můj příběh, pánové, má výpověď vás bohužel nemůže přivést na stopu Harryho Granta a sami nyní vidíte, že smlouvou se mnou jste uzavřeli špatný obchod."

Nálodní se odmlčel, zkřížil podle svého zvyku ruce na prsou a čekal. Glenarvan i jeho druhové mlčky seděli. Cítili, že ten podivný zločinec jim nyní pověděl plnou pravdu. Uloupit Duncana se mu nepodařilo jenom z příčin nezávislých na jeho vůli. Jeho pomocníci přišli na pobřeží zátoky

Twofold, jak o tom svědčila trestanecká blůza nalezená Glenarvanem. Tam podle příkazu svého vůdce číhali na jachtu, a když je pak čekání omrzelo, vrhli se bezpochyby ve venkovských částech Nového Jižního Walesu opět na své lupičské a paličské řemeslo.

Major se první ujal dalšího výslechu, aby zpřesnil údaje týkající se Britannie.

„Vy jste byl tedy," otázal se nálodního, „vysazen na západním pobřeží Austrálie 8. dubna 1862?"

„Správně," odpověděl Ayrton.

„A víte, jaké měl tehdy Harry Grant plány?"

„Jenom povrchně."

„Jen mluvte, Ayrtone," řekl Glenarvan. „Sebemenší maličkost nás může přivést na správnou cestu."

„Mohu říci jenom jedno, mylorde," odpověděl nálodní. „Kapitán Grant měl v úmyslu navštívit Nový Zéland. A tato část jeho plánu nebyla uskutečněna za mého pobytu na palubě. Není tedy vyloučeno, že Britannia po odplutí z Callaa jela prozkoumat pobřeží Nového Zélandu. To by se shodovalo s datem 27. června 1862, které pro ztroskotání trojstěžníku udávají listiny."

„Nesporně," řekl Paganel.

„Ale," pokračoval Glenarvan, „ze zachovaných slov se na listinách nic nevztahuje na Nový Zéland."

„Na to nemohu odpovědět," dodal nálodní.

„Děkuji, Ayrtone," řekl Glenarvan. „Dodržel jste slovo a já je také dodržím. Rozhodneme se, na kterém tichomořském ostrově vás zanecháme."

„Na tom málo záleží, mylorde," odpověděl Ayrton.

„Vraťte se do své kabiny," řekl Glenarvan, „a počkejte na naše rozhodnutí."

Ayrton odešel pod stráží dvou námořníků.

„Ten zlosyn mohl být dokonce člověkem," divil se major.

„Mohl," odpověděl Glenarvan. „Je to silný a bystrý duch! Škoda, že se takové vlastnosti musely obrátit k špatnému!"

„Ale co Harry Grant?"

„Obávám se, že je navždy ztracen! Ubohé děti, kdo by vám mohl říci, kde je váš otec?"

„Já!" odpověděl Paganel. „Ano, já!"

Jistě si každý povšiml, že náš zeměpisec, obyčejně tolik hovorný a tolik netrpělivý, při Ayrtonově výslechu sotva promluvil. Za celou dobu neotevřel ústa a jenom poslouchal. Ale jeho poslední slova vydala za všechna jiná a Glenarvan po nich okamžitě vyskočil.

„Vy!" zvolal. „Vy, Paganele, víte, kde je kapitán Grant?"

„Ano, pokud to vůbec lze vědět," odpověděl zeměpisec.

„A jak jste se to dověděl?"

„Z těch věčných listin."

„Aha!" pronesl major naprosto nedůvěřivým tónem.

„Nejdřív poslouchejte, Mac Nabbsi," řekl Paganel, „rameny můžete krčit až potom. Nemluvil jsem o tom dřív, protože byste mi byli nevěřili. Kromě toho to bylo zbytečné. Rozhodl jsem se však o tom mluvit dnes jen proto, že Ayrtonův názor se přesně shoduje s mým názorem."

„Tedy na Novém Zélandě?" otázal se Glenarvan.

„Slyšte a suďte!" odpověděl zeměpisec. „To mělo svoji příčinu, či dokonce ‚určitou' příčinu, že jsem se dopustil omylu, který nás zachránil. Ve chvíli, kdy mi Glenarvan diktoval dopis, vrtalo mi hlavou slovo Zéland. A víte proč? Vzpomínáte si, že jsme byli ve voze. Mac Nabbs předtím pověděl lady Heleně o tlupě trestanců. Dal jí číslo Australian and Zealand Gazette, v němž byla zpráva o neštěstí u Camden-Bridge. A ve chvíli, kdy jsem psal, ležely noviny na zemi a byly složené tak, že z jejich titulku bylo vidět jenom druhou polovinu. Padly mi do oka dvě slabiky:

aland. Jak se mi v hlavě rozjasnilo! Aland je přece jedno slovo z anglické listiny a to slovo jsme až dosud překládali k souši, ačkoli je to nejspíše koncovka vlastního jména Zealand.“

„Hm!“ odtušil Glenarvan.

„Ovšem,“ pokračoval Paganel s hlubokým přesvědčením, „tento výklad mne do té doby nenapadl, a víte proč? Protože jsem se při luštění listin opíral přirozeně o listinu francouzskou, která je ze všech nejúplnější, a na ní toto důležité slovo chybí.“

„Ale, ale!“ řekl major. „To je trochu velká obrazotvornost, Paganele, příliš snadno zapomínáte na své předchozí vývody.“

„Prosím, majore, jsem připraven na vše odpovědět.“

„Dobrá,“ pokračoval Mac Nabbs, „co se stane se slovem austra?“

„To, co bylo předtím. Označuje prostě jižní polokouli.“

„Nu, a co slabiky indi, které byly nejprve začátkem slova Indiáni a potom začátkem slova indigénes – domorodci?“

„V třetím a posledním výkladu se stanou,“ odpověděl Paganel, „první slabikou slova indigence – strádání!“

„A co contin!“ vykřikl Mac Nabbs. „To znamená stále ještě continent?“

„Ne, protože Nový Zéland je jenom ostrov.“

„Co tedy?“ otázal se Glenarvan.

„Milý lorde,“ odpověděl Paganel, „přečtu vám listinu podle svého třetího výkladu a sám uvidíte. Chci předem upozornit na dvě věci: za prvé, zapomeňte pokud možno na předchozí výklady listin a oprostěte se od všech dřívějších předsudků; za druhé, některá místa se vám budou zdát poněkud ‚násilná‘, a možná že je i špatně vykládám, avšak ta nemají žádný význam, jako například slovo agonie, které mi sice vadí, ale přesto je nedovedu vysvětlit jinak. Nehledě k tomu, že při svém výkladu vycházím z francouzské listiny, a proto nesmíte zapomínat, že ji napsal Angličan, který nemusel ovládat francouzštinu do všech jemných odstínů. Prosím, poslouchejte!“

A Paganel, vyslovuje zvolna každé slovo, přednesl tyto věty:

„Dne 27. června 1862 trojstěžník Britannia z Glasgowa ztroskotal po dlouhé agonii v jižních mořích na pobřeží Nového Zélandu – což se anglicky píše Zealand. Dva námořníci a kapitán Grant mohli připlavat ke břehu. Tam za stálého (continuel) a krutého strádání vrhli do moře tuto listinu na… stupni zeměpisné délky a na 37°11' jižní šířky. Přispějte jim na pomoc, nebo jsou ztraceni.“

Paganel se zastavil. Jeho výklad byl přijatelný. Ale právě proto, že se zdál stejně pravděpodobný jako výklady předešlé, mohl být opět mylný. Glenarvan a major se jej nesnažili rozebírat. A protože stopy po Britannii nebyly nalezeny v místech, kudy probíhá třicátá sedmá rovnoběžka, ani na patagonském, ani na australském pobřeží, mluvilo všechno pro Nový Zéland.

Zejména tato Paganelova poznámka působila na oba jeho přátele.

„A mohl byste mi teď, Paganele, říci,“ pravil Glenarvan, „proč se už téměř dva měsíce tajíte s tímto výkladem?“

„Protože jsem ve vás nechtěl vzbouzet nové marné naděje. Kromě toho jsme jeli do Aucklandu a ten leží právě na šířce, kterou udává listina.“

„Ale proč jste nemluvil ani pak, když jsme byli zahnáni z této cesty?“

„To proto, že i kdyby byl tento výklad správný, nemohl by přispět k záchraně kapitána Granta.“

„Proč, Paganele?“

„Protože připustíme-li domněnku, že kapitán Grant ztroskotal na Novém Zélandě, a neobjevil-li se za dva roky od neštěstí, pak se stal obětí ztroskotání nebo obětí Novozélanďanů.“

„Vy se tedy domníváte…?“ otázal se Glenarvan.

„Že bychom snad mohli najít nějaké stopy po neštěstí, ale že trosečníci Britannie jsou nenávratně ztraceni.“

„Ani slova o tom, přátelé,“ řekl Glenarvan, „nechte na mně, abych zvolil chvíli, kdy tuto smutnou zprávu sdělím dětem kapitána Granta!“

Kapitola 20 – Výkřik ze tmy

Mužstvo se záhy dovědělo, že záhada pobytu kapitána Granta nebyla Ayrtonovou výpovědí objasněna. Na palubě zavládl hluboký zármutek, neboť všichni spoléhali na nálodního a nálodní zatím nevěděl nic, co by mohlo Duncana přivést na stopy Britannie.

Jachta tedy nezměnila směr. Zbývalo vybrat ostrov, na němž bude zanechán Ayrton.

Paganel a John Mangles prohlíželi palubní mapy. Právě na třicáté sedmé rovnoběžce byl zakreslen osamělý ostrůvek, známý pod jménem Maria-Theresa, pouhá skála uprostřed Tichého oceánu, vzdálená tři tisíce pět set mil od amerického pobřeží a patnáct set mil od Nového Zélandu. Nejbližší zemí na severu bylo souostroví Pomotu pod francouzským protektorátem. Na jihu nic až k věčně zamrzlé bariéře jižního pólu. Žádná loď nezavítá k tomuto ztracenému ostrůvku. Nižádná zpráva o světě na něj nedochází. Jenom ptáci buřňáci zde odpočívají na svých dlouhých letech a na mnohých mapách ta skála omývaná tichomořskými vodami není ani zakreslena.

Jestliže bylo na zemi vůbec možno najít naprosté ústraní, pak to bylo na tomto ostrově, který ležel tak daleko od všech lidských cest. Sdělili polohu ostrůvku Ayrtonovi. Ayrton souhlasil, že tam bude žít daleko od svých bližních, a loď zamířila k Marii-Therese. V té chvíli by byla naprosto přímá čára procházela osou Duncana, ostrovem a zátokou Taleahuanskou.

Po dvou dnech oznámila ve dvě hodiny odpoledne hlídka, že je na obzoru země. To se před nimi objevila jako nějaká obrovská velryba nízká, podlouhlá a sotva nad vlnami vyčnívající Maria-Theresa. Třicet mil dělilo ještě ostrov od jachty, jejíž kloun rozrážel vlny rychlostí šestnácti uzlů za hodinu.

Pozvolna se na obzoru vynořovaly obrysy ostrova. Slunce, sklánějící se k západu, jasným světlem ohraničovalo křivolakou siluetu ostrova. Tu a tam vystupovalo několik nevysokých vrcholků, do nichž se zabodávaly sluneční paprsky.

V pět hodin se Johnu Manglesovi zdálo, že nad ostrovem rozeznal lehký obláček vystupující k nebi.

„Není to sopka?“ otázal se Paganela, který s dalekohledem u oka pozoroval tuto novou zemi.

„Nevím, co by to mohlo být,“ odpověděl zeměpisec.

„Maria-Theresa je málo známý ostrov. Přesto bychom se nemohli divit, kdyby ostrov byl vyzdvižen nad hladinu sopečnou činností.“

„Pak bychom se však mohli obávat,“ řekl Glenarvan, „že když jej sopečný výbuch vytvořil, že jej sopečný výbuch také smete.“

„To není příliš pravděpodobné,“ namítl Paganel. „O jeho existenci se ví několik století a to je jistá záruka. Když se ze Středozemního moře vynořil ostrov Julia, nezůstal dlouho nad vodou a zmizel za několik měsíců po svém zrození.“

„No dobrá,“ podotkl Glenarvan. „Myslíš, Johne, že budeme moci přistat ještě do tmy?“

„Ne, mylorde. Nemohu se za tmy s Duncanem odvážit k pobřeží, které neznám. Budu zde při slabém tlaku lavírovat a zítra za svítání pošleme k zemi člun.“

V osm hodin večer se Maria-Theresa jevila už jenom jako protáhlý, sotva viditelný stín, přestože byla vzdálena pouhých pět mil proti větru. Duncan se k ostrovu stále ještě přibližoval.

V devět hodin zaplanula nad ostrovem dosti jasná záře. Nějaký nehybný a pravidelný oheň zářil do tmy.

„To by potvrzovalo, že je tam sopka,“ řekl Paganel, který ostrov bedlivě pozoroval.

„Ale na tuto vzdálenost,“ odpověděl John Mangles, „bychom přece museli slyšet rachot doprovázející každý výbuch, a východní vítr k nám nedonáší žádné zvuky.“

„Opravdu,“ souhlasil Paganel, „ta sopka plane, ale nemluví. Dokonce se zdá, že oheň je přerušován jako světlo majáku.“

„Máte pravdu," odvětil John Mangles, „ale tady přece nebude maják. A tamhle," zvolal, „je druhý oheň! Teď zase na pláži! Podívejte! Plápolá! Pohybuje se z místa na místo!"

John se nemýlil. Objevil se nový oheň, který jako by chvílemi pohasínal a pojednou se znovu rozhoříval.

„Ostrov je tedy obydlen?" řekl Glenarvan.

„Divochy, zřejmě," odpověděl Paganel.

„Pak tam ale nemůžeme nálodního nechat."

„Ne," odvětil major. „To by byl i pro divochy trochu ošklivý dárek."

„Musíme najít nějaký jiný pustý ostrov," řekl Glenarvan a pousmál se nad Mac Nabbsovou „delikátností". „Slíbil jsem přece Ayrtonovi život a slib chci dodržet."

„Rozhodně se mějme na pozoru," dodal Paganel. „Zélanďané mají barbarský zvyk, že plavidla zavádějí pohyblivými ohni, jako to dělávali obyvatelé Cornwallu. A domorodci z Marie-Theresy mohou tuto lest také znát."

„Zabočit o čtvrt kruhu," vykřikl John Mangles na námořníka u kormidla.

„Zítra ráno uvidíme, na čem jsme."

V jedenáct hodin se cestující i John Mangles odebrali do svých kabin. Na přídi se procházela po palubě noční stráž. Na zádi stál osamělý kormidelník.

V té chvíli vystoupili na zádovou nástavbu Mary Grantová a Robert.

Obě kapitánovy děti se opřely o zábradlí a smutně pohlížely na světélkující moře a na ozářenou brázdu Duncana. Mary přemýšlela o Robertově budoucnosti; Robert přemýšlel o budoucnosti své sestry. Oba mysleli na svého milovaného otce. Žil dosud? Nebo ho měli pokládat za mrtvého? To nedovedli, čím by byl život bez něho? Co by si bez něho počali? A co by si byli už teď počali, kdyby nebylo lorda Glenarvana a lady Heleny? Chlapec, který neštěstím předčasně dospěl, uhodl myšlenky, jež znepokojovaly jeho sestru. Uchopil Marinu ruku.

„Mary," řekl jí, „nikdy se nemá zoufat. Vzpomeň si, co nám říkával otec: ‚Neohroženost nahrazuje na světě všechno ostatní.' Vytrvejme tedy neohroženě a to nás přenese přes všechny nesnáze jako otce. Dosud jsi ty, sestro, pracovala pro mne, teď chci pracovat zase já pro tebe."

„Roberte!" odpověděla dívka.

„Musím ti něco říci," pokračoval Robert. „Nebudeš se zlobit, Mary?"

„Proč bych se zlobila, hochu?"

Obr. 28 – Obě kapitánovy děti pohlížely na moře.

„A dovolíš mi to?“

„Co ti mám dovolit?“ otázala se Mary znepokojeně.

„Stanu se námořníkem, sestro!“

„Ty mne opustíš!“ zvolala dívka a stiskla bratrovu ruku.

„Ano, sestřičko, stanu se námořníkem jako otec a jako kapitán John! Mary, moje drahá Mary, kapitán John se ještě nevzdal vší naděje! Ty mu budeš jistě věřit tak jako já! Slíbil mi, že ze mne udělá dobrého, velkého námořníka, a do té doby budeme hledat otce společně! Viď, že chceš, sestřičko? To je naše povinnost, aspoň moje povinnost, udělat pro otce všechno to, co udělal on pro nás! Celý svůj život zasvětím jedinému cíli: hledat, bez ustání hledat našeho tatínka, protože on by nás nikdy ani jednoho, ani druhého neopustil! Mary, jak byl náš tatínek hodný!“

„A jak šlechetný a velkomyslný!“ odvětila Mary. „Víš, Roberte, že naše země byla na něj hrdá a že by se byl stal jedním z našich nejlepších lidí, kdyby ho byl osud nesrazil z cesty!“

„Vždyť já vím!“ řekl Robert.

Mary Grantová přitiskla Roberta k hrudi. Chlapec ucítil, jak mu po čele stékají její slzy.

„Mary! Mary!“ zvolal. „Ať říkají naši přátelé, co chtějí, ať si mlčí, já ještě doufám a doufat nepřestanu! Takový člověk jako můj otec neumírá, dokud svůj úkol nesplní!“

Mary Grantová nemohla odpovědět. Zalykala se slzami. Nejrůznější pocity se jí zmítaly v duši při pouhém pomyšlení na to, že se uskuteční nový pokus o záchranu Harryho Granta a. že oddanost mladého kapitána je bez mezí.

„Pan John dosud doufá?“ otázala se.

„Doufá,“ odpověděl Robert. „To je náš bratr a nikdy nás neopustí. Stanu se námořníkem, že, sestřičko, a až budu námořníkem, budu hledat svého otce s ním! Ano?“

„To víš, že ano,“ odpověděla Mary. „Ale to ode mne odejdeš,“ zašeptala dívka.

„Nebudeš sama, Mary. Vím, že ne! Řekl mi to John. Paní Helena nedovolí, abys od ní odešla. Ty jsi žena a ty můžeš, ty musíš přijmout její laskavost. Odmítnout by byla nevděčnost! Ale muž, a to mi tatínek mnohokrát říkal, muž se musí starat o sebe sám!“

„Ale co se stane s naším hezkým domkem v Dundee? Vždyť na něj máme tolik vzpomínek!“

„Ponecháme si ho, sestřičko! To všechno je už zařízeno, a dobře zařízeno, naším nejdražším Johnem i samým lordem Glenarvanem. Ponechá si tě na Malcolmu jako vlastní dceru! Lord to řekl Johnovi a John se mi s tím svěřil! Tam budeš mít domov, tam budeš mít s kým hovořit o našem otci, až budeš čekat, dokud ti ho John a já nepřivedeme nazpět! To bude potom krásný den!“ zvolal Robert a jeho čelo se rozzářilo nadšením.

„Můj bratře, můj chlapče,“ odpověděla Mary, „jak by byl tatínek šťasten, kdyby tě mohl slyšet! Jak ty se, Roberte, tomu našemu milému tatínkovi podobáš! Až budeš velký, budeš celý on!“

„Kéž by tomu tak bylo, Mary,“ řekl Robert, červenaje se zdravou synovskou pýchou.

„Jak se ale odvděčíme lordovi a lady Glenarvanovým?“ pokračovala Mary Grantová.

„To nebude nijak těžké!“ zvolal Robert s mladickou sebedůvěrou. „Máme je rádi, vážíme si jich, a také jim to říkáme, jsme k ním hodní a jednou, až toho bude třeba, za ně položíme život!“

„Raději pro ně žij!“ zvolala dívka a pocelovala bratrovo čelo. „To jim bude milejší – a mně také!“

Potom se obě kapitánovy děti nechaly unášet nekonečnými sny a mlčky hleděly do nejasné noční tmy. V myšlenkách však spolu hovořily dále, kladly si otázky a odpovídaly si na ně. Klidné moře se pohupovalo v dlouhých vlnách a lodní šroub rozvířoval v temnotě zářící brázdu lodi.

A tehdy se stalo něco podivného a vskutku nadpřirozeného. Jak tomu někdy bývá u lidí, kteří jsou spojeni týmiž hlubokými city, měli nyní bratr i sestra současně, v téže chvíli, stejnou halucinaci.

Mary a Robertovi se zdálo, že ze střídavě temných a jiskřících vln dolehl až k nim hluboký a úpěnlivý hlas; když jej zaslechli, oběma se rozechvělo srdce.

„Pomoc! Pomoc!“ volal ten hlas.

„Mary,“ řekl Robert, „slyšelas? Slyšelas?“

A oba se rychle naklonili přes zábradlí a pátravě hleděli do tmy. Neviděli však nic než nekonečnou tmu prostírající se před nimi.

„Roberte,“ řekla Mary, bledá vzrušením, „zdálo se mi… Ano, zdálo se mi tak jako tobě… Ne, to nás jen oba mámí smysly, Roberte!…“

Ale znovu k nim dolehlo nové volání a tentokrát byl přelud tak mocný, že oběma se vydral z hrudi týž výkřik:

„Tatínku! Tatínku!“

To bylo již nad síly Mary Grantové. Podlehla vzrušení a v mdlobách klesla do Robertova náručí.

„Pomoc!“ vykřikl Robert. „Sestra! Otec! Pomoc!“

Kormidelník přiskočil a pomohl dívku zdvihnout. Přiběhli námořníci mající hlídku a pak i John Mangles, lady Helena a Glenarvan, kteří již spali.

„Sestra umírá a tam je otec!“ zvolal Robert, ukazuje do vln.

Nikdo nerozuměl, co chce.

„Jistě,“ opakoval. „Otec tam je! Slyšel jsem hlas svého otce! Mary ho slyšela také!“

V té chvíli se Mary Grantová probrala ze mdlob a vzrušeně, jako šílená, začala volat:

„Otec! Otec je tam!“

Nebohá dívka vstala, naklonila se přes zábradlí a chtěla se vrhnout do moře.

„Mylorde! Paní Heleno!“ opakovala se sepjatýma rukama. „Říkám vám, že je tam můj otec! Přísahám vám, že jsem slyšela, jak jeho hlas úpěnlivě volá z vln, jako kdyby tatínek umíral!“

A nebohá dívka se znovu křečovitě rozeštkala. Dostala záchvat, Museli ji přenést do kabiny a lady Helena šla za ní, aby jí poskytla ošetření, zatímco Robert bez ustání opakoval:

„Otec! Otec je tam! Vím to jistě, mylorde!“

Svědkové tohoto bolestného výjevu posléze pochopili, že obě kapitánovy děti se staly obětí halucinace. Ale jak je vyvést z bludu, když jejich smysly byly tak mocně rozjitřeny?

Glenarvan se o to však pokusil. Vzal Roberta za ruku a řekl mu:

„Tys slyšel hlas svého otce, milý chlapče?“

„Ano, mylorde. Tam, ve vlnách. Volal: ‚Pomoc, pomoc‘!“

„A tys poznal jeho hlas?“

„Jak bych ho nepoznal, mylorde! Ovšem, přísahám, že ano! Sestra ho slyšela a poznala také! Jak bychom se mohli oba dva mýlit? Mylorde, pojďme na pomoc mému otci! Člun! Člun!“

Glenarvan nyní viděl, že nemůže chlapce vyvést z jeho klamu. Přesto učinil poslední pokus a zavolal kormidelníka.

„Hawkinsi,“ otázal se ho, „vy jste byl u kormidla, když slečna Mary dostala ten podivný záchvat?“

„Byl, mylorde,“ odpověděl Hawkins.

„A nic jste neviděl ani neslyšel?“

„Nic.“

„Vidíš, Roberte.“

„Kdyby to byl Hawkinsův otec,“ odpověděl chlapec s nezvratnou pevností, „Hawkins by neříkal, že nic neslyšel. Byl to můj otec, mylorde! Můj otec! Můj otec!“

Robertův hlas se zdusil ve vzlycích. Hoch zbledl, zmlkl a nyní i on ztratil vědomí.

Glenarvan dal odnést Roberta na lůžko. Tam dítě, zesláblé vzrušením, upadlo do hlubokého spánku.

„Nebozí sirotkové,“ řekl John Mangles, „jak strašlivě zkoušejí!“

„Ano,“ odpověděl Glenarvan, „přemíra bolesti vyvolala u nich u obou v téže chvílí podobnou halucinaci.“

„U obou dvou,“ zamumlal Paganel, „to je podivné! To ryzí věda nemůže připustit.“

Potom se naklonil nad moře i Paganel, dal ostatním znamení, aby mlčeli, a s napjatým sluchem poslouchal.

Všude bylo hluboké ticho. Paganel co nejhlasitěji zavolal. Nic se neozvalo v odpověď.

„To je podivné,“ opakoval si zeměpisec, když se vracel do své kabiny. „Hluboká shoda myšlenek a bolesti nemůže sama vysvětlit takový jev!“

Příštího dne, 8. března, shromáždili se v pět hodin ráno na palubě Duncana všichni cestující a mezi nimi i Robert a Mary, protože je nebylo možno udržet. Každý si chtěl prohlédnout neznámou zem, kterou včera jen letmo zahlédli.

Dalekohledy si cestovatelé zvědavě prohlíželi hlavní místa ostrova. Jachta plula ve vzdálenosti asi jedné míle od břehu. I pouhým okem mohli zachytit sebemenší podrobnosti.

Pojednou se ozval Robertův výkřik. Chlapec tvrdil, že zahlédl dva utíkající a mávající muže, zatímco třetí mával nějakou vlajkou.

„Anglická vlajka!“ zvolal John Mangles, který mezitím uchopil dalekohled.

„Opravdu!“ zvolal Paganel a prudce se obrátil k Robertovi.

„Mylorde,“ řekl Robert, chvěje se vzrušením, „mylorde, nechcete-li, abych na ostrov musel doplavat, dejte spustit na moře člun. Mylorde, prosím vás na kolenou, abych mohl první vystoupit na břeh.“

Nikdo na palubě se neodvažoval mluvit. Cože! Na tomto ostrůvku, protínaném třicátou sedmou rovnoběžkou, byli tři mužové, tři trosečníci, tři Angličané! A každý se v duchu vracel ke včerejším událostem a vzpomínal na hlas, který v noci slyšeli Robert a Mary!… Děti se možná zmýlily jenom v jediné věci: v noci k nim skutečně dolehl hlas, ale mohl být tento hlas hlasem jejich otce? Ne, bohužel ne! A když každý pomyslil na to, jak strašlivé zklamání je očekává, chvěl se, aby tato nová zkouška nebyla již nad jejich síly! Jak je však zadržet? Lord Glenarvan k tomu neměl odvahu.

„Do člunu!“ zvolal.

V minutě byl spuštěn na moře člun. Obě kapitánovy děti, Glenarvan, John Mangles a Paganel do něho naskočili a člun rychle odrazil, neboť šest námořníků u vesel zabíralo ze všech sil.

Deset sáhů od břehu vyrazila Mary srdceryvný výkřik.

„Otec!“

Na pobřeží stál uprostřed dvou jiných trosečníků muž. V jeho vysoké a urostlé postavě i v jeho tváři, vlídné a smělé zároveň, se zřetelně mísily rysy Mary a Roberta Grantových. Byl to skutečně onen muž, kterého obě děti tak často popisovaly. Jejich cit je nezmýlil. Byl to jejich otec, byl to kapitán Grant!

Kapitán zaslechl Maryin výkřik, rozevřel náruč a skácel se do písku jako mrtev.

Obr. 29 – Na pobřeží stál muž.

Kapitola 21 – Ostrov Tabor

Radostí se neumírá, neboť otec i děti se probrali ještě dříve, než dorazili na palubu. Jak vylíčit toto shledání? Slova k tomu nepostačí. Všechno mužstvo plakalo, když spatřilo tyto tři bytosti spočívající si beze slov v náručí.

Když Harry Grant přišel na loď, jež pro něho byla půdou jeho vlasti, obrátil se k lady Heleně, lordu Glenarvanovi i k jejich druhům a s pohnutím jim děkoval. Jeho děti mu při krátké přeplavbě z ostrova na jachtu stručně pověděly příběh Duncana.

Jak nesmírně byl Grant zavázán té ušlechtilé ženě a jejím druhům! Nebojovali a netrpěli snad pro něho všichni, počínaje lordem Glenarvanem a konče posledním námořníkem? Harry Grant vyjádřil vděčnost, zaplavující jeho srdce, tak prostě a ušlechtile, jeho mužný obličej byl prozářen tak čistým a tak tichým pohnutím, že to samo bylo všemu mužstvu dostatečnou odměnou a každý okamžitě zapomněl na všechny útrapy, jež prožil. Ba i chladnokrevnému majorovi se zarosily oči a nebyl s to se tomu ubránit. A pokud jde o váženého Paganela, ten plakal jako malé dítě, které se ani nesnaží zakrýt své slzy.

Harry Grant se nemohl nasytit pohledu na svou dceru. Jak byla krásná a půvabná! Znovu a znovu jí to přede všemi opakoval, dovolávaje se svědectví lady Heleny, jako kdyby si chtěl ověřit, zdali se nenechává unášet otcovskou láskou. Potom se obrátil k synovi:

„Jak vyrostl! Je to muž!“ zvolal nadšeně.

A obě ty předrahé bytosti zahrnul tisícerými polibky, jež se nashromáždily v jeho srdci za dvě dlouhá léta odloučení.

Robert mu postupně představil všechny své přátele a dokázal své zdvořilostní věty aspoň trochu obměňovat, přestože o každém říkal totéž! To proto, že pro oba sirotky byli všichni bez rozdílu stejně dokonalí. Když došlo při představování na Johna Manglese, kapitán se zapálil jako děvčátko a hlas se mu chvěl, když Marinu otci odpovídal. Pak lady Helena kapitánovi vyprávěla o průběhu cesty a její slova ho naplnila hrdostí nad synem i dcerou.

Harry Grant se dověděl o čackých skutcích mladého hrdiny i o tom, jak jeho syn už splatil lordu Glenarvanovi část otcova dluhu. Potom zase mluvil John Mangles o Mary, a to takovými slovy, že Harry Grant, stručně zasvěcený do věci lady Helenou, vložil ruku své dcery do mužné ruky mladého kapitána a obrátil se k lordu a lady Glenarvanovým se slovy:

„Mylorde, i vy, mylady, požehnejte našim dětem!“

Když si pak všechno znovu a znovu posté pověděli, řekl Glenarvan Harrymu Grantovi vše, co se týkalo Ayrtona. Grant potvrdil výpověď nálodního, pokud šlo o jeho vysazení na australský břeh.

„Je to bystrý a od vážný člověk,“ dodal, „ale vášně ho bohužel strhly ke špatnostem. Kéž by ho rozjímání a lítost přivedly na lepší cestu!“

Než však byl Ayrton převezen na ostrov Tabor, chtěl Harry Grant pohostit nové přátele na své skále. Pozval je, aby navštívili jeho dřevěný dům a zasedli ke stolu tichomořského robinzona.

Glenarvan a jeho hostí· pozvání s radostí přijali. Robert a Mary hořeli touhou poznat ta osamělá místa, kde je kapitán tak často oplakával.

Byl spuštěn člun a otec, obě děti, lord a lady Glenarvanovi, major, John Mangles a Paganel zakrátko vstoupili na břeh ostrova.

Stačilo jenom několik hodin, aby prošli království Harryho Granta. Byl to vlastně vrcholek podmořské hory, planina složená z čedičových skal a sopečných zbytků. V pradávných dobách se tato hora působením podzemních ohňů pozvolna vynořovala z hlubin Pacifiku. Ale už před staletími se sopka stala pokojnou horou, a když se zasypaly její krátery, pouhým ostrůvkem vyčnívajícím nad vodní plání.

Pak se na hoře utvořil humus a novou zemi opanovala rostlinná říše. Nějaké velrybářské lodi plující náhodou kolem tam nechaly domácí zvířata, kozy a vepře, ti se rozmnožovali a zdivočeli a nyní byla tedy příroda na tomto ostrůvku, opuštěném uprostřed oceánu, zastoupena všemi třemi svými řišemi.

Když se na ostrůvku zachránili trosečníci Britannie, začala upravovat.práci přírody lidská ruka. Za dva a půl roku změnili Harry Grant a oba námořníci svůj ostrov. Několik akrů pečlivě obdělávané půdy dávalo zeleninu výtečné jakosti.

Návštěvníci došli k domku, stíněnému zelenajícími se gumovníky. Před jeho okny leželo nádherné moře, třpytící se ve slunečních paprscích. Harry Grant dal vynést stůl do stínu překrásných stromů a všichni kolem něho usedli. Kozlečí kýta, chléb z nardu, několik šálků mléka, dva nebo tři kořeny čekanky a čistá chladná voda, to byla hlavní jídla této prosté hostiny, hodné pastýřů z Arkádie.

Paganel byl unesen. Přišly mu opět na mysl jeho staré názory na Robinsona.

„Ten ničema Ayrton si nebude muset naříkat!“ zvolal nadšeně. „Váš ostrůvek je učiněný ráj!“

„Ano,“ odpověděl Harry Grant, „učiněný ráj pro tři ubohé trosečníky, kteří se zde díky bohu zachránili! Mrzí mě však, že Maria-Theresa není veliký a úrodný ostrov s řekou místo potůčku a s přístavem místo mělké zátočiny, do níž pronikají vlny z volného moře.“

„A proč, kapitáne?“ otázal se Glenarvan.

„Protože pak bych na něm založil kolonii, kterou jsem chtěl v Tichém oceánu pro Skotsko objevit.“

„Vy jste se tedy, kapitáne Grante,“ řekl Glenarvan, „nevzdal myšlenky, jež vás tolik proslavila po celé naší staré otčině?“

„Nevzdal, mylorde, a domnívám se téměř, že jsem byl zachráněn vaším prostřednictvím jen proto, abych ji mohl uskutečnit. Je nutné, aby naši nebozí bratři ve staré Kaledonii, všichni, kdož tam hladovějí, nalezli útočiště před bídou v nějaké nové zemi! Je nutné, aby naše drahá otčina měla v těchto mořích vlastní kolonii, náležející jenom jí, a na ní aby našla aspoň trochu svobody a blahobytu, což obojí v Evropě tak postrádá!“

„To jsou veliká slova, kapitáne Grante!“ odpověděla lady Helena. „Je to krásný plán, hodný šlechetného srdce! Ale co tento ostrůvek…“

„Ne, mylady, to je skála, která může uživit nanejvýše několik osadníků, kdežto my potřebujeme velkou zem, oplývající veškerým přírodním bohatstvím.“

„Správně, kapitáne,“ zvolal Glenarvan, „patří nám budoucnost, a tu zem budeme hledat společně!“

Obr. 30 – „Váš ostrůvek je učiněný ráj!“

Harry Grant a Glenarvan si vřele stiskli ruce jako na dotvrzení tohoto slibu.

Potom si všichni přáli poznat přímo zde na ostrově, v chudobném domku, jak žili trosečníci Britannie po celá ta dvě dlouhá léta samoty.

Harry Grant bez otálení vyhověl přání svých nových přátel:

„Náš život je stejný jako život všech robinzonů zachráněných na ostrově, kteří mohou spoléhat jenom na sebe, a tak vidí, že musí o svůj život tvrdě bojovat s přírodou.

V noci z 26. na 27. června 1862 ztroskotala Britannia po šestidenní bouři na skalách Marie-Theresy. Moře bylo rozbouřené, záchranné práce nebyly možné a celá moje nebohá posádka zahynula. Jenom moji dva námořníci, Bob Learce a Joe Bell, a já jsme se po dvaceti marných pokusech dostali na břeh!

Země, na níž jsme se zachránili, byla jenom opuštěný ostrůvek, široký dvě míle a dlouhý pět mil, s třiceti stromy uprostřed, s několika lučinami a s praménkem pitné vody, který naštěstí nikdy

nevysychal. Byl jsem v tomto koutě světa sám se svými dvěma námořníky, ale nezoufal jsem. Nevzdával jsem se naděje a byl jsem připraven k odhodlanému boji. Bob a Joe, moji stateční druhové v neštěstí a přátelé, vydatně mi pomáhali.

Začali jsme jako náš vzor, smyšlený Robinson Daniela Defoea, tím, že jsme sesbírali trosky lodi, nářadí, trochu střelného prachu, zbraně a vzácné zrní. První dny byly krušné, ale brzy nám lov i rybolov zajistily dostatek potravy; uvnitř ostrova bylo mnoho divokých koz a na pobřeží hojně mořských živočichů. Pozvolna dostával náš život pravidelný chod.

Polohu ostrova jsem znal přesně, neboť jsem při ztroskotání zachránil nejdůležitější přístroje. Zjistili jsme, že jsme stranou všech lodních cest a že můžeme být zachráněni jenom čirou náhodou. Vzpomínal jsem na své nejdražší, které jsem už nikdy nedoufal spatřit, a zmužile jsem snášel svůj osud.

Zatím jsme pilně pracovali. Brzy bylo oseto zrním z Britannie několik akrů půdy; brambory, čekanka, šťovík a později i jiná zelenina ozdravily naši stravu. Chytili jsme několik koz a snadno jsme je ochočili. Měli jsme mléko a máslo. Z nardu, rostoucího ve vyschlých potůčcích, pekli jsme dosti výživný chléb, a tak jsme neměli žádné obavy o živobytí.

Zhotovili jsme si z trosek Britannie dřevěný domek, jehož střechu jsme pokryli pečlivě nadehtovanými plachtami, a pod tímto spolehlivým přístřeškem jsme šťastně trávili období dešťů. Tam jsme promýšleli mnoho plánů, mnoho snů, z nichž ten nejkrásnější se nyní uskutečnil!

Zprvu jsem měl v úmyslu vydat se na moře v člunu zhotoveném z trosek lodi, ale od nejbližší země, to je od souostroví Pomotu, dělilo nás patnáct set mil. Žádný člun by nevydržel tak dlouhou cestu. Proto jsem se svého úmyslu vzdal. Věděl jsem, že nás může zachránit jenom šťastná náhoda.

Ach mé nebohé děti, kolikrát jsme z pobřežních skal vyhlíželi na moři nějakou loď! Za celou dobu našeho vyhnanství se na obzoru objevily jenom dvě či tři plachty, a vždycky vzápětí zase zmizely! Tak uplynulo půl třetího roku. Už jsme nedoufali, ale ještě jsme nezoufali.

Až včera večer jsem vystoupil na nejvyšší vrchol ostrova a tu jsem spatřil na západě lehký obláček dýmu. Zvětšoval se. Brzy byla loď viditelná pouhým okem. Zdálo se, že směřuje k nám. Nevyhne se však našemu ostrovu, když na něm není žádný přístav?

Kolik úzkosti jsem za ten den vytrpěl a jak prudce mi bušilo srdce v prsou! Moji druhové zapálili na jednom vrcholu Marie-Theresy oheň. Nadešla noc, ale jachta nedávala žádné poznávací znamení! A loď byla naší záchranou! Má nám opět zmizet?

Neváhal jsem. Tma houstla. Loď mohla v noci ostrov minout. Vrhl jsem se do moře a plaval k lodi. Naděje ztrojnásobila mé síly. Nadlidskou silou jsem rozrážel vlny. Přibližoval jsem se k jachtě a dělilo mě od ní sotva třicet sáhů, když změnila směr!

Tehdy jsem vyrazil ten zoufalý výkřik, který zaslechly jenom moje děti a který nebyl žádným přeludem.

Pak jsem se vrátil ke břehu, vyčerpán a přemožen rozčilením a únavou. Moji dva námořníci mě vytáhli polomrtvého. Tato poslední noc, kterou jsme strávili na ostrově, byla strašná a všichni tři jsme myslili, že jsme navždy ztraceni; ale když se rozednilo, spatřil jsem, že jachta lavíruje při nízkém tlaku před ostrovem. Spustili jste na moře člun… Byli jsme zachráněni, a nadto mé děti, mé předobré děti, přijížděly v člunu s otevřenou náručí!“

Vyprávění Harryho Granta skončilo v polibcích a objetích Mary a Roberta. A teprve tehdy se kapitán dozvěděl, že za svou záchranu vděčí oněm místy až záhadným listinám, které týden po svém ztroskotání zavřel do láhve a svěřil rozmarům vln.

O čem však při vyprávění kapitána Granta přemýšlel Paganel? Ctihodný zeměpisec už asi posté převracel ve svém mozku slova tří listin! Vracel se k oněm třem postupným a stejně mylným výkladům! Jakým způsobem byl vlastně ostrov Maria-Theresa označen na těch listinách narušených mořskou vodou?

Paganel se nemohl udržet, a uchopiv Harryho Granta za ruku, zvolal:

„Kapitáne, mohl byste mi konečně říci, co stálo ve vašich nerozluštitelných listinách?“

Zeměpiscova otázka vzbudila všeobecnou zvědavost, protože nyní se měla rozřešit záhada, s níž se již devět měsíců potýkali!

„Prosím vás, kapitáne, pamatujete si ještě přesné znění listin?“

„Doslova,“ odpověděl Harry Grant, „a neminul den, abych si nepřipomínal slova, k nimž se upínala jediná naše naděje.“

„A jak zněla, kapitáne?“ otázal se Glenarvan. „Mluvte, protože to je choulostivé místo našeho sebevědomí.“

„Jsem připraven vám vyhovět,“ odpověděl Harry Grant, „víte však, že jsem do láhve zavřel tři listiny, napsané ve třech jazycích, abych tak zvýšil možnost záchrany. Kterou z nich chcete slyšet?“

„Nejsou tedy shodné?“ vykřikl Paganel.

„Jsou, až na jediné slovo.“

„Řekněte nám francouzské znění,“ řekl Glenarvan. „Tuto listinu voda nejvíce ušetřila a o ni jsme se také při svých výkladech nejvíce opírali.“

„Mylorde, zde je slovo za slovem,“ odpověděl Harry Grant. „Dne 27. Června 1862 ztroskotal trojstěžník Britannia z Glasgowa ve vzdálenosti patnácti set mil od Patagonie na jižní polokouli. Zaneseni mořem k zemi, dostali se dva námořníci a kapitán Grant na ostrov Tabor…“

„Co!“ zvolal Paganel.

„…kde,“ pokračoval Harry Grant, „kde za stálého a krutého strádání vrhli do moře tuto listinu na 153° délky a 37°11' šířky. Přispějte jim na pomoc, nebo jsou ztraceni.“

Při vyřčení slova Tabor Paganel prudce povstal. Pak se již neovládl a vykřikl:

„Jak to, ostrov Tabor! To je přece ostrov Maria-Theresa!“

„Ovšem, pane Paganele,“ odvětil Harry Grant, „Maria-Theresa na mapách anglických a německých, ale ostrov Tabor na mapách francouzských!“

V té chvíli dopadla na Paganelovo rameno strašlivá rána, že se pod ní zeměpisec až prohnul. Jsme nuceni říci, že tu ránu mu zasadil major, který se tím poprvé prohřešil proti své obvyklé zdrženlivosti a slušnosti.

„A to je prý zeměpisec!“ řekl Mac Nabbs tónem nejhlubšího opovržení.

Ale Paganel majorovu ruku ani necítil. Čím ta byla proti strašlivé zeměpisné ráně, jež na něho dopadla!

Paganel se tedy, jak o tom vyprávěl kapitánu Grantovi, pozvolna přibližoval stále blíž a blíže k pravdě! Rozluštil téměř celý ten nerozluštitelný dokument! Postupně se mu s nezvratnou jistotou vybavovala jména Patagonie, Austrálie a Nový Zéland. Contin, zprvu continent. dostal pozvolna svou skutečnou podobu continuelle, Indi postupně znamenalo indiens, indigénes, až konečně dostalo svůj skutečný význam – indigence. Jenom neúplné slovo abor oklamalo zeměpiscův ostrovtip! Paganel v něm tvrdošíjně viděl kořen slovesa aborder, a zatím to bylo vlastní jméno, francouzské jméno ostrova Taboru, ostrova, na němž se zachránili trosečníci Britannie! Avšak těžko bylo nedopustit se tohoto omylu, protože anglické mapy na palubě Duncana uváděly u tohoto ostrova jméno Maria-Theresa.

„Na tom nezáleží!“ volal Paganel a rval si vlasy. „Já jsem neměl zapomenout na tento druhý název! Je to neodpustitelná chyba, omyl nedůstojný tajemníka Zeměpisné společnosti! To je strašlivá ostuda!“

„Ale pane Paganele,“ řekla lady Helena. „Mírněte svůj zármutek!“

„Ne, mylady, ne! Jsem osel!“

„Ale jste osel učený!“ odpověděl major jaksi pro útěchu.

Když pojedli, dal Harry Grant všechny věci ve svém domku do pořádku. Trosečníci si nic nevzali s sebou, neboť kapitán chtěl, aby provinilec zdědil i celé bohatství čestných mužů.

Všichni se vrátili na palubu. Glenarvan hodlal odjet ještě téhož dne, a proto dal rozkaz, aby byl nálodní odvezen na břeh. Ayrtona přivedli na záďovou nástavbu, kde stanul tváří v tvář Harrymu Grantovi.

„To jsem já, Ayrtone," řekl Harry Grant.

„Vy, kapitáne," odpověděl Ayrton, aniž projevil sebemenší pohnutí nad shledáním s Harrym Grantem. „Nu, nemrzí mě, že vás opět vidím v plném zdraví."

„Zdá se, Ayrtone, že jsem se dopustil chyby, když jsem vás vysadil v obydlené zemi."

„Zdá se, kapitáne."

„Vystřídáte mě na tomto pustém ostrově. Kéž vás samota napraví!"

„Snad!" odpověděl Ayrton klidně.

Potom se k nálodnímu obrátil Glenarvan a řekl mu:

„Trváte na svém rozhodnutí, abyste byl ponechán na pustém ostrově?"

„Ano, mylorde."

„Vyhovuje vám ostrov Tabor?"

„Naprosto."

„Poslyšte tedy má poslední slova, Ayrtone. Zde budete vzdálen od ostatního světa a bez jakéhokoliv spojení se svými bližními. Zázraky se dnes nedějí, a proto nebudete moci uprchnout z tohoto ostrova, na němž vás Duncan zanechá. Budete zde sám, ale nebudete ztracen v neznámu jako kapitán Grant. Přestože nejste hoden, aby lidé na vás pamatovali, lidé na vás nezapomenou. Vím, kde jste, Ayrtone, vím, kde vás najdu, a nikdy na vás nezapomenu."

„Jsem vám velmi zavázán!" odpověděl prostě Ayrton. To byla poslední slova mezi Glenarvanem a nálodním. Člun byl připraven. Ayrton do něho sestoupil.

John Mangles dal předem dopravit na ostrov několik beden konzervovaných potravin, oděvů, nástrojů, zbraní a zásob prachu a olova. Nálodní se tedy mohl obrodit prací. Nic mu nescházelo, ani knihy ne.

Nadešla chvíle odjezdu. Mužstvo i cestující stáli na palubě. Nejednomu se svíralo srdce. Mary Grantová a lady Helena nemohly přemoci své pohnutí.

„Je to skutečně nutné?" otázala se mladá žena svého manžela. „Je skutečně nutné, abychom zde toho nešťastníka opustili?"

„Je to nutné, Heleno," odpověděl Glenarvan. „Musí pykat!"

V tom okamžiku člun pod velením Johna Manglese odrazil. Ayrton stál chladně jako vždy, zdvihl klobouk a zvolna zdravil.

Glenarvan sňal klobouk a po něm obnažilo hlavu i celé mužstvo, jako by všichni stáli nad umírajícím člověkem, a člun se za hlubokého ticha vzdaloval.

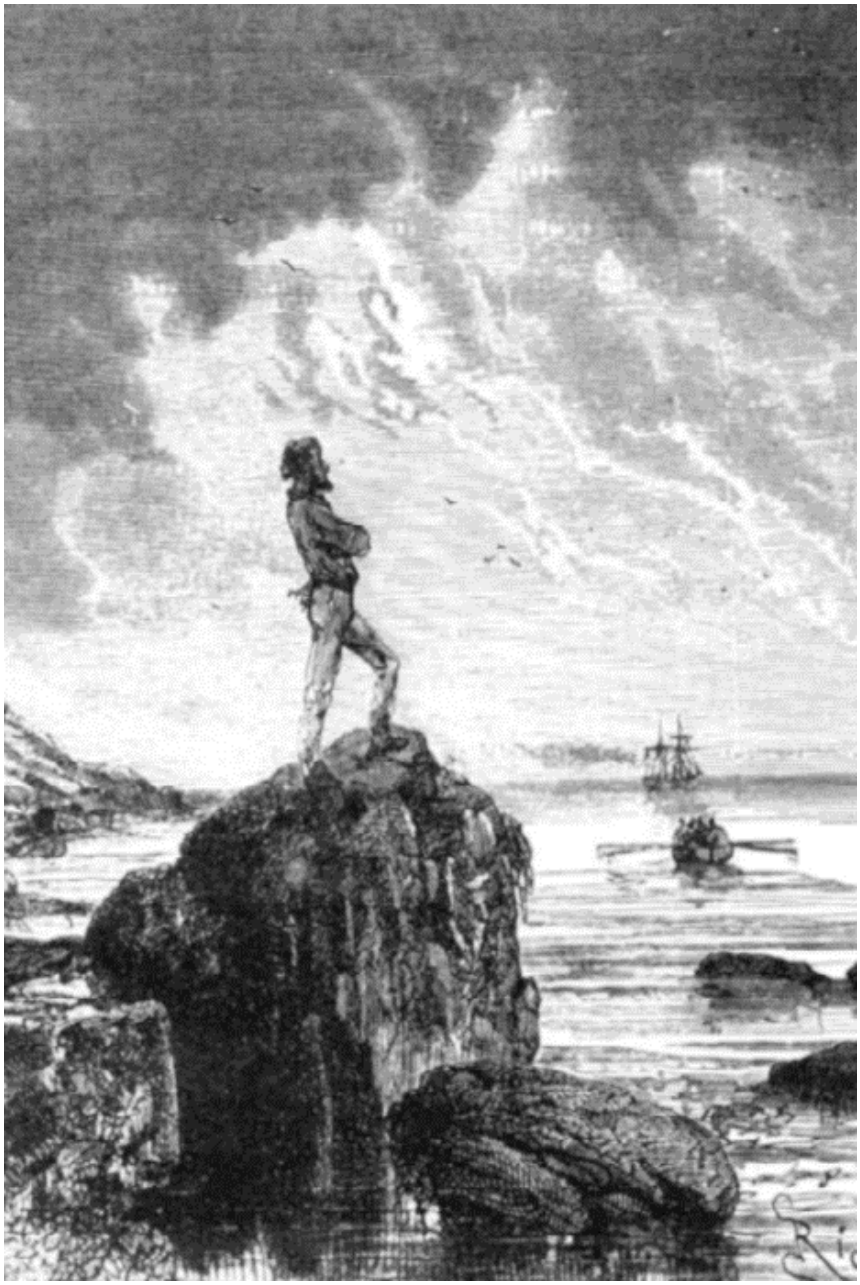
Když se Ayrton přiblížil k zemi, vyskočil do písku a člun se vrátil zpátky na palubu. Byly čtyři hodiny odpoledne a ze záďové nástavby mohli cestující nálodního vidět, jak se zkříženýma rukama stojí na skále nehybně jako socha a jak hledí za lodí.

„Vyjedeme, mylorde?" otázal se John Mangles.

„Ano, Johne," odpověděl Glenarvan, dojat víc, než chtěl dát najevo.

„Vpřed!" křikl John do strojovny.

Pára zasyčela ve ventilech, šroub se zabořil do vln a v osm hodin zmizely ve večerním šeru poslední vrcholky ostrova Taboru.

Obr. 31 – Nálodní stál na skále jako socha.

Kapitola 22 – Poslední Paganelova roztržitost

18. března, jedenáct dní po odplutí od ostrova, spatřil Duncan americké pobřeží a příštího dne zakotvil v Talcahuanské zátoce.

Vracel se do Talcahuana po pětiměsíční cestě, za níž obeplul přesně po třicáté sedmé rovnoběžce celý svět. Členové této výpravy, jež neměla obdoby v letopisech Klubu cestovatelů, procestovali Chile, pampy, Argentinskou republiku, Atlantský oceán, ostrovy Tristan da Cunha, Indický oceán, ostrovy Amsterdamské, Austrálii, Nový Zéland, ostrov Tabor a Tichý oceán. Jejich úsilí nebylo marné a vraceli se s trosečníky Britannie na palubě.

Ani jediný z těch statečných Skotů, kteří se vydali na cestu po výzvě lorda Glenarvana, nechyběl nyní na palubě, všichni se vraceli do svého starého Skotska, a tak výprava připomínala starověké bitvy „bez slz“.

Když si Duncan doplnil zásoby, vydal se k jihu podél patagonského pobřeží, obeplul mys Hoorn a plul přes Atlantský oceán.

Žádná cesta neprobíhala tak klidně. Jachta vezla náklad štěstí. Na palubě už nebylo žádných tajemství, ani pokud jde o city Johna Manglese k Mary Grantové.

A přece. Jedna záhada ještě dráždila Mac Nabbsovu zvědavost. Proč měl Paganel stále šaty upjaté až ke krku a proč nosil kolem krku ještě šálu, kterou měl vytaženou až k uším? Major prahl touhou poznat příčinu této zvláštní posedlosti. Nutno však poznamenat, že přes všechny Mac Nabbsovy otázky, narážky a dohady se Paganel nikdy nerozpínal.

Ba ani tehdy ne, když Duncan plul přes rovník a když se spáry na palubě rozpouštěly v padesátistupňovém žáru.

„To je tak roztržitý, myslí si, že je v Petrohradě,“ říkal major, když viděl Paganela zabaleného do velikého převlečníku, jako kdyby rtuť v teploměru zamrzla.

9. května, padesát tři dni po vyplutí z Talcahuanské zátoky, spatřil konečně John Mangles maják mysu Clear. Jachta vplula do Svatojiřského průlivu, projela Irským mořem a 10, května zabočila do Clydské zátoky. V jedenáct hodin zakotvila v Dumbartonu. Ve dvě hodiny odpoledne vcházeli její cestující za jásotu skotských horalů do zámku Malcolm.

Osud tedy chtěl, aby Harry Grant a jeho dva druhové byli zachráněni a aby se John Mangles oženil s Mary Grantovou ve staré katedrále Saint-Mungo. Osud také chtěl, aby se Robert stal námořníkem jako Harry Grant a jako John Mangles a aby spolu s nimi pod svrchovanou ochranou lorda Glenarvana pokračoval ve velkých kapitánových plánech!

Chtěl však osud, aby Paganel nezemřel jako starý mládenec? Snad.

Učený zeměpisec se totiž po všech svých hrdinských činech nemohl nestat slavným. Jeho roztržitost se těšila ve vysokých kruzích skotské společnosti největší oblibě. Salóny se o něho přímo „rvaly“ a náš Paganel už nestačil na všechnu tu dvorní přízeň, jíž byl zahrnován.

A tak se stalo, že jistá roztomilá třicetiletá slečna, nikdo jiný než Mac Nabbsova sestřenice, sama poněkud výstřední, ale přitom velice milá a dosud půvabná, zamilovala se do zeměpiscova podivínství a nabídla mu svou ruku. V té ruce byl milión, ale o tom se nemluvilo.

Paganel zdaleka nebyl lhostejný k citům miss Arabelly; přesto však se zdráhal říci rozhodné slovo.

Prostřednictví mezi těmito dvěma srdci, jež byla pro sebe stvořena, se ujal major. Řekl dokonce Paganelovi, že svatba je „poslední roztržitost“, kterou si může dovolit.

Tím se dostal Paganel do velkých rozpaků, neboť se z jakéhosi zvláštního podivínství nemohl odhodlat vyslovit osudné slovo.

„Cožpak se vám miss Arabella nelíbí?“ dotazoval se ho ustavičně Mac Nabbs.

„Ale kdež, majore! Je půvabná!“ zvolal Paganel. „Až příliš půvabná, a mám-li se přiznat, líbila by se mi více, kdyby tak půvabná ani nebyla! Chtěl bych, aby měla nějakou vadu.“

„Můžete být úplně klidný,“ odpověděl major, „však své vady má, a nejednu. I ta nejdokonalejší žena jich má vždycky dost. Dáte mi tedy slovo, Paganele?“

„Neodvažuji se,“ váhal Paganel.

Obr. 32 – …za jásotu skotských horalů do zámku Malcolm.

„Prosím vás, učený příteli, proč tak váháte?“

„Nejsem hoden miss Arabelly!“ odpovídal zeměpisec stále stejně.

A na tom zůstával.

Až konečně jednoho dne, když byl zahnán nelítostným majorem ke zdi, přece jen se mu pod pečetí tajemství přiznal k jisté zvláštnosti, jež by usnadnila popis učencovy osoby, kdyby ho někdy snad začala stíhat policie.

„Prosím vás!“ zvolal major.

„Je to tak, jak říkám,“ odtušil Paganel.

„A záleží na tom, vážený příteli?“

„Myslíte, že ne?“

„Naopak, to zvyšuje vaši osobitost. To vám jenom přidává na osobních zásluhách! To z vás činí muže, jemuž není rovno a o němž miss Arabella naopak snila!“

A major, zachovávaje neochvějně klidnou vážnost, zanechal Paganela v nejmučivějších úzkostech.

Mezi Mac Nabbsem a miss Arabellou došlo ke krátké rozmluvě.

Za čtrnáct dní poté se slavila v kapli na zámku Malcolm veliká svatba. Paganel byl nádherný, avšak byl stále až ke krku upjatý, a miss Arabella zářila.

A ono tajemství zeměpiscovo by bylo navždy zůstalo neznámo, kdyby byl o něm major neřekl Glenarvanovi, jenž se s ním nijak netajil před lady Helenou, a té zas uklouzlo před paní Manglesovou. Zkrátka tajemství se dostalo až k sluchu paní Olbinettové a rozkřiklo se.

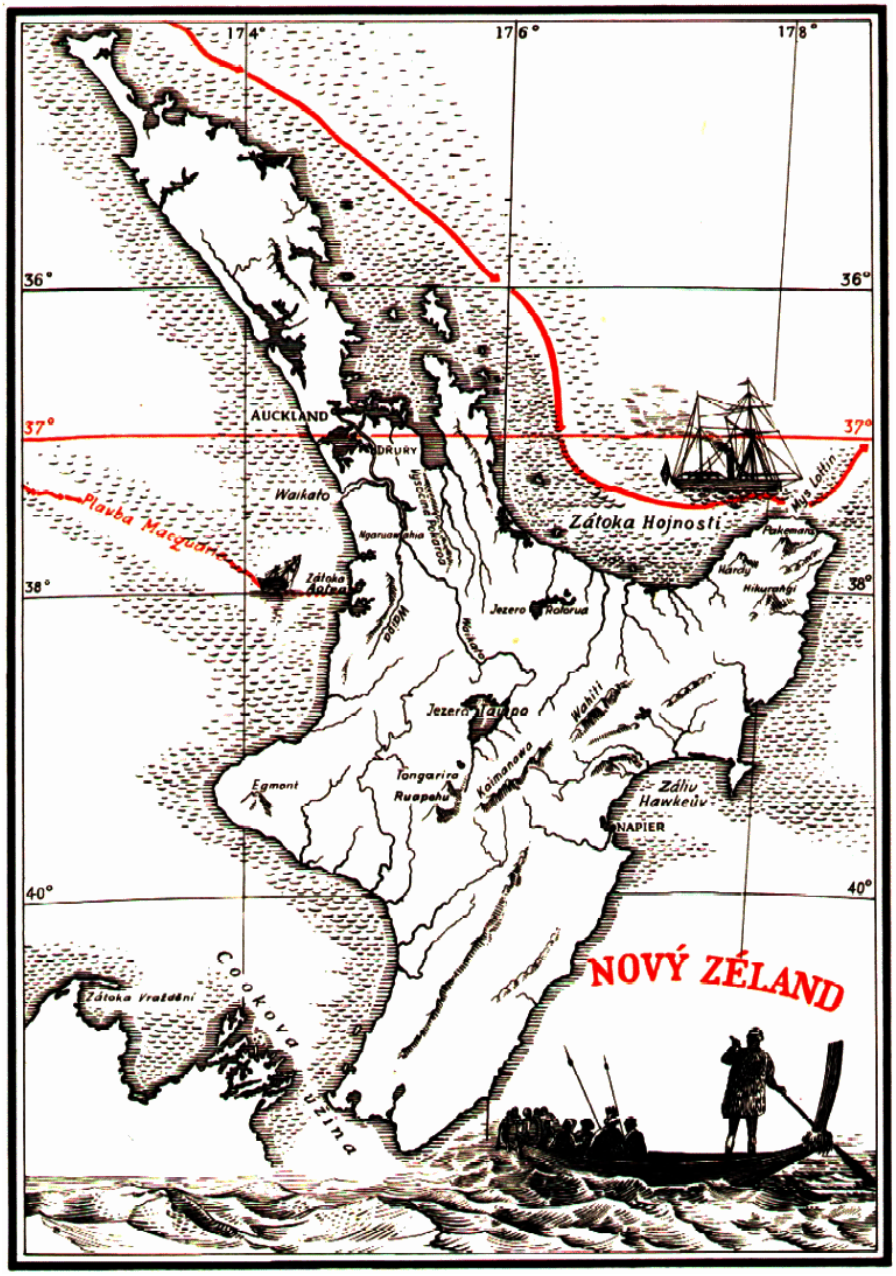
Jacques Paganel byl za ty tři dni svého zajetí u Maorů tetován, či vlastně potetován od paty až k ramenům, a na prsou měl obraz heraldického kiviho s rozpjatými křídly, který se mu zobákem zatínal do srdce.

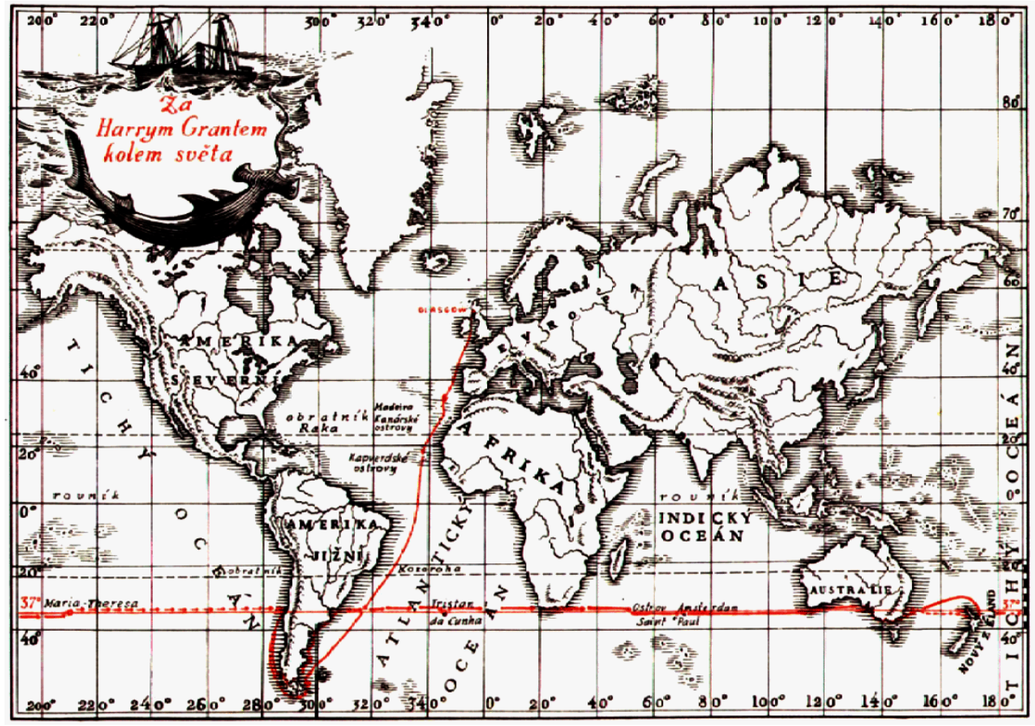
To byla z celé té veliké cesty jediná příhoda, nad níž se Paganel nikdy neutěšil, a také ji nikdy Novému Zélandu neprominul. A tetování bylo rovněž příčinou, proč se přes všechno naléhání i přes všechen svůj zármutek nechtěl vrátit do Francie. Obával se, že svou osobou by vystavil celou Zeměpisnou společnost vtipům karikaturistů z bulvárních časopisů, kdyby se jako její tajemník vrátil čerstvě potetován.

Kapitánův návrat do Skotska se stal národní událostí a Harry Grant nejznámějším mužem ve staré Kaledonii. Jeho syn Robert se stal námořníkem jako on a jako kapitán John a pod přímou záštitou lorda Glenarvana obnovil Harry Grant plány na založení skotské kolonie v mořích Pacifiku.

K O N E C

AUSTRALIE
Darling
Murray
Lachlan
ADELAIDA
SYDNEY
MELBOURNE
TASMANIE
EDEN
Zátoka Twofold
Klokaní ostrov
130°
135°
140°
145°
150°
155°
160°

174°
176°
178°
36°
37°
38°
40°
AUCKLAND
DRURY
Waikato
Plavba Macguddina
Zátoka Hojnosti
Mys Lošin
Jezero Rotorua
Jezero Taupo
Egmont
Tongariro
Ruapehu
Záliv Hawkesův
NAPIER
Zátoka Vřelosti
Cookova úžina
NOVÝ ZÉLAND

Za
Harrym Grantem
kolem světa
TICHÝ OCEÁN
SEVERNÍ AMERIKA
obratník Raka
Madeira
Kanárské ostrovy
Kapverdské ostrovy
ASIE
AFRIKA
rovník
INDICKÝ OCEÁN
JIŽNÍ AMERIKA
obratník Kozoroha
Mauritius
Mario-Theresa
Tristan da Cunha
Ostrov Amsterdam
Svatý Paul
AUSTRALIE
NOVÝ ZÉLAND
ATLANTICKÝ OCEÁN